

๗๙๑.๔๔ ๓๓๔
น ๔๑๑ก

การตูนแอนิเมชันในการส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก
ชาวไทยภูเขากรณีศึกษา “โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว”
และสร้างสรรค์เป็นต้นแบบเพื่อการเรียนรู้ตามอัธยาศัย

- 8 ก.พ. 2555

ทุนอุดหนุนการวิจัย
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พฤศจิกายน 2554

๕๕๕๕๕๕

สัญญาเลขที่ 112/2554

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์
การคูณแอนิเมชันในการส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก
ชาวไทยภูเขากรณีศึกษา “โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว”
และสร้างสรรค์เป็นต้นแบบเพื่อการเรียนรู้ตามอัธยาศัย

ทุนอุดหนุนการวิจัย
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พฤษภาคม 2554

การ์ตูนแอนิเมชันในการส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก
ชาวไทยภูเขากรณีศึกษา “โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว”
และสร้างสรรค์เป็นต้นแบบเพื่อการเรียนรู้ตามอัธยาศัย

คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พฤษภาคม 2554

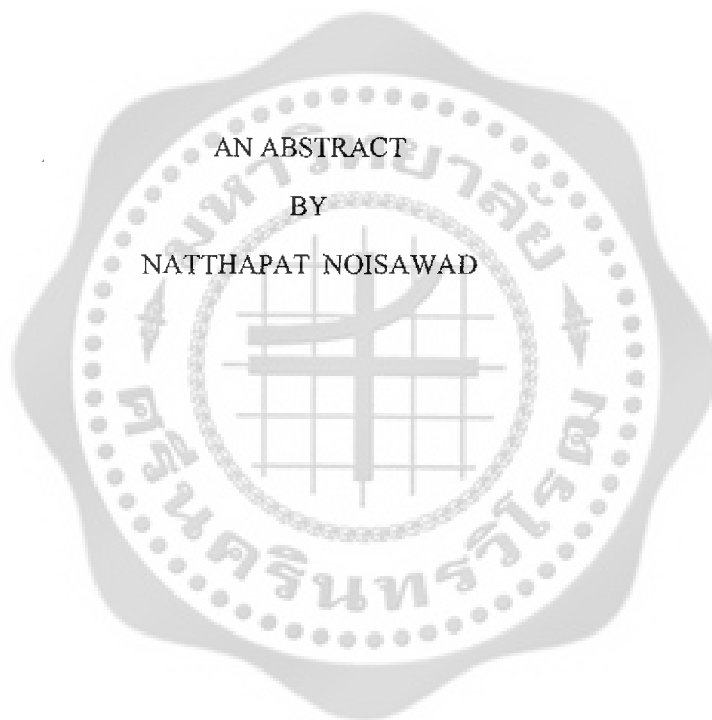
นันทพัชร น้อยสวัสดิ์. (2554). การรู้ตนแอนิเมชันในการส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กชาวไทย
ภูเขาคณิตศึกษา “โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว”
และสร้างสรรค์เป็นต้นแบบเพื่อการเรียนรู้ตามอัธยาศัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาครั้งนี้เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมชมภาพยนตร์การ์ตูนแอนิเมชันที่มีต่อ
พัฒนาการเรียนรู้ของเด็กนักเรียนชาวไทยภูเขา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ศึกษากับประชากรทั้งหมดซึ่งเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษา
อยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนบ้านแปลง5 สำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ต.ท่าเตื่อ อ.ดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 10 คนโดยการสุ่ม
แบบเจาะจง จำนวน 10 คน เด็กชาวไทยภูเขากลุ่มตัวอย่างได้รับการจัดกิจกรรมชมภาพยนตร์การ์ตูน
แอนิเมชัน เป็นเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน คือ วันจันทร์ อังคาร พุธ พฤหัสบดี และศุกร์วันละ
1 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที ในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตั้งแต่เวลา 10:00 – 10:30 น. รวมการ
ทดลองทั้งสิ้น 20 ครั้ง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือ แผนการกิจกรรมชมภาพยนตร์การ์ตูนแอนิเมชัน
และแบบทดสอบพัฒนาการเรียนรู้ ในการศึกษาครั้งนี้ใช้แบบแผนการวิจัยแบบ One Group
Pretest-Posttest Design และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบ
ความแตกต่างด้วย t-test for Dependent Samples

ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมชมภาพยนตร์การ์ตูนแอนิเมชัน
มีพัฒนาการเรียนรู้สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

A DEVELOPMENT LEARNING THROUGH CARTOON ANIMATION FOR
HILLTRIBE CHILDS.
A CASE STUDY : ROYAL DEVELOPMENT PROJECTS BY HIS MAJESTY KING..

AN ABSTRACT
BY
NATTHAPAT NOISAWAD

Faculty of Fine Arts
at Srinakharinwirot University

November 2011

Natthapat Noisawad.(2011). A Development leaning through cartoon animation for hilltribe childs a case study : Royal development projects by his majesty king bhumipal adulyadaj . Srinakharinwirot University.

The purposes of this research were to study and to compare hilltribe children's leaning development experiencing through cartoon animation.

The samples of this study were 10 hilltribe children, 9 - 10 years old who studied in primary class 3 at Baanplang 5 School in Doi Toa District, Chaingmai Province, in the first semester of the academic year 2011. One class was selected by purposive sampling. The experiment was carried out 20 times within the period of 4 weeks, 5 days per week and 30 minutes per day. The instruments used in this study were the Lesson Plans for cartoon animation and the leaning Development Test (Royal development projects by his majesty king) The research design was one group pretest – posttest design. The data were analyzed using mean, standard deviation, and the t-test for Dependent Samples

The result of this study revealed that hilltribe children's leaning development experiencing through cartoon animation. was higher than before the experiment with statistical significant at .01 level.

สารบัญ

บทที่	หน้า
1	
บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	4
ความสำคัญของการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	5
ตัวแปรที่ศึกษา	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย	6
สมมุติฐานในการวิจัย	6
2	
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
เอกสารเกี่ยวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	7
ความเป็นมาของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	7
หลักการของโครงการ	7
ลักษณะของโครงการ	10
เอกสารเกี่ยวกับชาวไทยภูเขา	12
การศึกษาของชุมชนชาวไทยภูเขา	21
หน่วยงานที่รับผิดชอบการศึกษาของชาวไทยภูเขาและการพัฒนา	24
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	27
เอกสารที่เกี่ยวกับกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย	29
ความหมายของการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย	29
ความสำคัญของการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย	30
แนวคิดในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย	31
หลักการจัดการประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย	34
กิจกรรมเสริมประสบการณ์	38

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)	
เอกสารเกี่ยวกับภาพยนตร์	42
ความหมายของภาพยนตร์	42
ประวัติภาพยนตร์	42
ประเภทของภาพยนตร์	43
ขั้นตอนการทำภาพยนตร์	49
ขั้นตอนการเขียนบทภาพยนตร์	49
เอกสารเกี่ยวกับสื่อวีดิทัศน์	51
ความหมายของสื่อวีดิทัศน์	51
คุณค่าและความสำคัญของสื่อวีดิทัศน์	51
รูปแบบของการผลิตสื่อวีดิทัศน์เพื่อการศึกษา	52
ขั้นตอนการทำสื่อวีดิทัศน์	56
การเขียนบทเพื่อการถ่ายทำสื่อวีดิทัศน์	58
การหาประสิทธิภาพของรายการสื่อวีดิทัศน์	60
การนำสื่อวีดิทัศน์มาใช้ในการเรียนรู้	60
ประโยชน์ของการนำสื่อวีดิทัศน์เข้ามามีใช้ในการเรียนรู้	62
3 วิธีการดำเนินงานวิจัย	63
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	63
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษางานวิจัย	63
การสร้างและหาประสิทธิภาพเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง	63
ขั้นตอนการสร้างแบบทดลอง	66
การเก็บรวบรวมข้อมูล	67
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	70

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	73
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	73
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	73
5 สรุปผลอภิปรายและข้อเสนอแนะ	76
สรุปผลการวิจัย	80
อภิปรายผล	80
ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย	81
ข้อเสนอแนะ	81
บรรณานุกรม	83
ภาคผนวกภาพการจัดกิจกรรม	87
ประวัติย่อผู้วิจัย	130

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แบบแผนการทดลอง	67
2 กำหนดการทำกิจกรรม	68
3 พัฒนาการด้านการเรียนรู้	74
4 ผลการเปรียบเทียบพัฒนาการด้านการเรียนรู้	75

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
ตัวอย่างภาพการดูแอนิเมชัน	93
โครงการฝนหลวง	94
โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่	102
โครงการฝายกั้นน้ำ	107
โครงการกั้นน้ำชัยพัฒนา	115
โครงการหญ้าแฝก	122

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ด้วยความห่วงใยในทุกข์สุขของอาณาประชาราษฎร์ ชาวไทยเราจึงพบว่านับแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติเป็นต้นมา พระองค์ได้เสด็จพระราชดำเนินไปเยี่ยมเยียนประชาชนตามพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศโดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทยากจนห่างไกลและทุรกันดาร ในแต่ละปีพระองค์จึงประทับอยู่ภูมิภาคต่างๆ มากกว่าประทับอยู่ในพระราชวังที่กรุงเทพฯ เพื่อทรงค้นหาข้อมูลที่แท้จริงจากประชาชนเจ้าหน้าที่ของรัฐประจำพื้นที่และทรงสังเกตการณ์สำรวจสภาพทางภูมิศาสตร์ไปพร้อมๆ กันด้วย ทั้งนี้เพื่อทรงรวบรวมข้อมูลไว้เป็นแนวทางที่จะพระราชทานพระราชดำริให้ดำเนินงาน โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่อไป

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงทุ่มเทพระวรกายตรากตรำและมุ่งมั่นเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้แก่พสกนิกรไม่ว่าจะเชื้อชาติใด ศาสนาใด หรืออยู่ห่างไกลกันสักเพียงใดก็มีทรงย่อท้อเข้าไปช่วยเหลือราษฎรทั้งด้านสาธารณสุข การศึกษา สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน การเกษตร การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมทั้งดิน น้ำ ป่าไม้ และพลังงาน หรือแม้กระทั่งการจราจร ทรงคิดค้นแนวทางแก้ไขได้อย่างแยบยล การทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงยึดการดำเนินการในลักษณะทางสายกลางที่สอดคล้องกับสิ่งที่อยู่รอบตัว และสามารถปฏิบัติได้จริง ทรงมีความละเอียดรอบคอบและทรงคิดค้นหาแนวทางพัฒนา เพื่อมุ่งสู่ประโยชน์ต่อประชาชนสูงสุดมีคุณค่าและควรยึดเป็นแบบอย่างในการเจริญรอยตามเบื้องพระยุคลบาทนำมาปฏิบัติเพื่อให้บังเกิดผลแก่ตนเอง สังคม และประเทศชาติตลอดไป เช่น โครงการแก้มลิงเป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในการแก้ไขปัญหาน้ำท่วม ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานแนวพระราชดำริเกี่ยวกับ “แก้มลิง” โดยทรงพระราชทานพระราชอรรถาธิบายว่า “ลิงโดยทั่วไปถ้าเราส่งกล้วยให้ลิงจะรีบปอกแล้วเอาเข้าปากเคี้ยวแล้วเอาไปเก็บไว้ที่แก้ม ลิงจะเอากลับเข้าไปไว้ที่กระพุ้งแก้มได้เกือบทั้งหัว โดยเอาไปไว้ที่แก้มก่อน แล้วจึงนำมาเคี้ยวบริโภคน้ำตาลกลั่นกินเข้าไปภายหลัง” เปรียบเทียบได้กับเมื่อเกิดน้ำท่วมก็ขุดคลองต่างๆ เพื่อชักน้ำให้มารวมกันแล้วนำมาเก็บไว้เป็นบ่อพักน้ำอันเปรียบได้กับแก้มลิง แล้วจึงระบายน้ำลงทะเลเมื่อปริมาณน้ำทะเลลดลงหรือโครงการหญ้าแฝกให้ดำเนินการปลูกหญ้าแฝก ซึ่งจะช่วยทั้งการอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยรากของหญ้าแฝกจะอุ้มน้ำไว้ซึ่งจะช่วยให้เกิดความชุ่มชื้นในดินอันจะสามารถปลูกพืชอื่นๆ ได้

หรือโครงการกั้นน้ำช่วยพัฒนาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานพระราชดำริให้ประดิษฐ์เครื่องกลเติมอากาศที่ผิวน้ำแบบทุ่นลอย สามารถปรับตัวขึ้นลงได้ตามระดับขึ้นลงของผิวน้ำในแหล่งน้ำเสีย โครงการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริตั้งแต่เริ่มแรก

จนถึงปัจจุบันมีจำนวนมากมาย และหลายโครงการที่พระองค์ได้ทรงนำความรู้ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้เพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ อาทิ โครงการพระราชดำริ “ฝนหลวง” นอกจากนี้ยังมีอีกหนึ่งในโครงการนั่นก็คือโครงการพระราชดำริ “การใช้หญ้าแฝก แก้ปัญหาดินชะล้างพังทลาย”

การดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ให้เป็นไปตามแนวพระราชดำริและบรรลุลดอุปสรรคมีหลักการสำคัญดังนี้

1. การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า โครงการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มุ่งช่วยเหลือแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ที่ราษฎรกำลังประสบอยู่ในขณะนั้น ซึ่งเป็นการแก้ไขอย่างรีบด่วน เช่น กรณีเขตพื้นที่อำเภอ ละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งเป็นเขตติดต่อกับประเทศกัมพูชาและเป็นพื้นที่ยากจนในเขตอิทธิพลของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ที่ขบวนการพัฒนาของรัฐยังเข้าไปไม่ถึงในช่วงเวลานั้น ภายหลังจากมีโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเข้าไปดำเนินการแล้วปัญหาความมั่นคงที่เคยมีอยู่ก็ลดน้อยลงและหมดสิ้นไปในที่สุด แม้กระทั่งปัจจุบัน โครงการที่แก้ปัญหาเฉพาะหน้าและจะมีผลระยะยาวต่อไปคือการแก้ไขปัญหาการและการป้องกันน้ำท่วมในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นต้น

2. การพัฒนาต้องเป็นไปตามขั้นตอนพระองค์ทรงเน้นการพัฒนาที่สร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนในลักษณะของการพึ่งตนเอง โดยทรงมีพระราชประสงค์ที่จะช่วยเหลือราษฎรตามความจำเป็นและเหมาะสมกับสภาพ เมื่อราษฎรสามารถพึ่งตนเองได้ก็จะสามารถออกมาสู่สังคมภายนอกอย่างไม่ลำบาก

3. การพึ่งตนเองเมื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้แล้ว ก็จะเป็นการพัฒนาเพื่อให้ประชาชนอยู่ในสังคมได้ตามสภาพในลักษณะของการพึ่งตนเอง ตัวอย่างโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้เน้นหลัก “การพึ่งตนเอง” เพื่อพัฒนาแก้ไขปัญหาความยากจนของราษฎร เช่น โครงการธนาคารข้าว โครงการธนาคารโค-กระบือ และโครงการพัฒนาที่ดินตาม พระราชประสงค์ “หุบกระพง” อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งดำเนินการเพื่อให้ประชาชนมีที่อยู่อาศัยทำกินและรวมตัวกันในรูปแบบของกลุ่มสหกรณ์ เพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนและการทำมาหากินร่วมกัน เป็นต้น นอกจากนี้โครงการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้ในระยะหลังก็ล้วนแต่เพื่อให้ประชาชนสามารถช่วยตัวเองได้ เพราะเป็นโครงการที่สนับสนุนให้ประชาชนสามารถประกอบอาชีพให้ได้ผลและมีประสิทธิภาพ เช่น การ พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร การให้การอบรมความรู้สาขาต่างๆ ทั้งด้านการเกษตรและศิลปาชีพพิเศษ เป็นต้น

4. การส่งเสริมความรู้และเทคนิควิชาการสมัยใหม่ที่เหมาะสมด้วยพระราชประสงค์ที่ต้องการให้ราษฎรได้รับในสิ่งที่ขาดแคลนและต้องมีตัวอย่างของความสำเร็จ จึงทรงพระราชทานพระราชดำริให้จัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้ในทุกภูมิภาคของประเทศ

เพื่อใช้เป็นสถานที่ศึกษา ทดลอง วิจัย และแสวงหาความรู้สมัยใหม่ที่ราษฎรรับได้และนำไปดำเนินการเองได้ โดยต้องเป็นวิธีการที่ประหยัด เหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม

5. การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติจากการพัฒนาประเทศในช่วงที่ผ่านมา ส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรมลง โดยมีได้มีการฟื้นฟูขึ้นมา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงทรงสนพระราชหฤทัยในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเป็นอย่างยิ่ง เพราะมีผลโดยตรงต่อการพัฒนาการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ของราษฎรในพื้นที่ต่างๆ

6. การส่งเสริมและปรับปรุงคุณภาพสิ่งแวดล้อม จากการที่โครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศได้เปลี่ยนไปสู่การผลิตที่มีภาคอุตสาหกรรม และบริการเป็นหลักทำให้สังคมไทยเริ่มเปลี่ยนจากสังคมชนบทสู่ความเป็นสังคมเมืองมากขึ้น ปัญหาที่เกิดขึ้นมาคือปัญหาทางด้านความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริที่จะแก้ไขปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการกำจัดน้ำเสียในกรุงเทพมหานครและในเมืองหลัก ในต่างจังหวัด ด้วยวิธีการต่างๆ (อ้างอิงจาก: <http://www.raorakprajaoyuhua.com>)

สื่อการ์ตูนแอนิเมชันเป็นสื่อที่ครูใช้เสริมเพิ่มเติมจากหนังสือเรียน เพื่อให้การเรียนการสอนได้ผลดียิ่งขึ้น จึงนับว่าเป็นสื่อการเรียนการสอนที่มีประโยชน์มาก เพราะนอกจากจะเป็นเครื่องมือที่ครูสามารถเลือกสรรนำมาวางแผนการใช้ในการเรียนการสอนให้บรรลุผลตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ยังช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้รับความรู้เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ อย่างกว้างขวางได้ พัฒนาความคิด สติปัญญา ทางด้านการเรียนในแง่มุมต่างๆ

การ์ตูนแอนิเมชันเป็นสื่อที่นิยมสำหรับเด็กในทุกยุคทุกสมัย และวงการการ์ตูนยอมรับว่าการ์ตูนแอนิเมชันมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของเด็ก จึงมีคำพูดที่คุ้นและยอมรับกันก็คือ “การ์ตูนเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับเด็กอย่างแยกไม่ออกที่ใครมีเด็กที่นั่นย่อมมีการ์ตูน” ไม่ว่าจะเป็นการ์ตูนทีวี การ์ตูนภาพยนตร์ และหนังสือการ์ตูน ล้วนแล้วแต่ได้รับการต้อนรับอย่างดีจากกลุ่มผู้ดูวัยเด็ก ปัจจุบันการ์ตูนแอนิเมชันเริ่มเข้ามามีอิทธิพลมากขึ้นในการใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาหาความรู้ ทำให้ผู้เรียนสนใจในเนื้อหาวิชามากขึ้น ใช้กระตุ้นความสนใจในบทเรียน ใช้ทบทวนและเสริมกระบวนการเรียนรู้หลังเรียนหรือนอกห้องเรียน การ์ตูนแอนิเมชันเป็นสื่อกลางที่สร้างความรู้และความสนุกสนานเพลิดเพลินร่วมกัน ทำให้ผู้ดูเกิดกระบวนการเรียนรู้แบบทางอ้อมโดยที่ผู้ดูได้เรียนรู้แบบไม่รู้ตัวหรือไม่ได้ตั้งใจ เป็นลักษณะของการสอดแทรกความรู้เข้าไปในความสนุกของเรื่องราวของการ์ตูนแอนิเมชัน ซึ่งเป็นกลยุทธ์ที่ดีในกระบวนการจัดการศึกษาระดับเด็กปฐมวัยเพราะเนื่องจากเด็กชื่นชอบการเล่นสนุก การทำกิจกรรม และความบันเทิง มีความเพลิดเพลินกับการเล่านิทาน การออกกำลังกาย การซักถาม โดยใช้รูปภาพประกอบที่มีสีสันสดใสสวยงาม

ชนกลุ่มน้อยชาวไทยภูเขา (Hill tribe Thai Minority Group) มี 9 กลุ่มชนอยู่ในสถานภาพลักษณะคนชายขอบ ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในป่าและบริเวณภูเขาซึ่งจัดเป็นชุมชนบนพื้นที่สูงทางภาคเหนือของประเทศสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ ชาวไทยภูเขา (ชาวเขาค้างเคิม) อีกส่วน

หนึ่งเป็นพวกที่อพยพมาจากนอกประเทศซึ่งจะไม่ได้รับสัญชาติไทย ตัวอย่างเช่น ชาวไทยภูเขา ม้งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ชนกลุ่มน้อยชาวไทยภูเขา กลุ่มหนึ่งที่มีจำนวนประชากรมากเป็นอันดับสองในจำนวนชาวไทยภูเขาทั้งหมดที่มีอยู่ อาศัยอยู่ในพื้นที่ 13 จังหวัด คือ เชียงใหม่ เชียงราย พะเยา น่าน กำแพงเพชร ตาก พิชญ โลก เพชรบูรณ์ แพร่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง สุโขทัย และเลย มีรากฐานวัฒนธรรมประเพณีเป็นของตนเองมายาวนานจนได้รับขนานนามว่า “อิสระชนแห่งขุนเขา” หลังยุคสงครามชาวม้งอพยพหนีภัยจากลาวไปอยู่ประเทศที่สาม และมีบางส่วนอพยพหลบหนีจากศูนย์อพยพตามชายแดนของไทยเข้าสู่พื้นที่บนภูเขาตามจังหวัดต่างๆ ภาคเหนือจนเป็นชุมชนขนาดเล็กและขยายเป็นใหญ่ขึ้น

ชาวไทยภูเขาในอดีตส่วนมากจะไม่ค่อยมีการศึกษา ไม่สามารถพูดภาษาไทยภาคกลางได้ ไม่มีครูสอนหนังสือ ไม่มีโรงเรียน ต้องอาศัยการเรียนจากผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้าน หรือไม่ก็ตำราจดหมายตามชายแดนเป็นครูสอนไปตามอัธยาศัย หลังจากเริ่มมีการปฏิรูปการศึกษาก็ได้มีครูเฉพาะทางขึ้นไปสอนประจำตามภูเขามากขึ้น ให้ความสนใจและเสียสละในการขึ้นไปให้ความรู้กับเด็กชาวไทยภูเขามากขึ้นแต่ก็ยังมีจำนวนน้อยมาก ซึ่งบางโรงเรียนตามภูเขามีครูประจำอยู่น้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนนักเรียนที่เรียน อีกทั้งหนังสือ ตำราเรียน อุปกรณ์การเรียนก็ขาดแคลนไม่เพียงพอ เด็กนักเรียนบางโรงเรียนไม่มีแม้แต่อุปกรณ์การเขียน ไม่มีหนังสือนิทาน ไม่มีอุปกรณ์เครื่องเล่นใดๆ เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการให้กับเด็กวัยเรียน ความรู้ที่ทันสมัยการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการเรียนการสอนจึงเป็นเรื่องห่างไกลกับเด็กชาวไทยภูเขาอย่างมาก เพราะเนื่องจากโรงเรียนอยู่ห่างไกลทุรกันดาร ข้อมูลที่จะเข้าไปหาที่ยากลำบากจึงทำให้ความรู้ก็มีเดินทางไปไม่ถึงไม่มีใครที่จะยอมเสียสละและสนใจดูแลทุกข์สุขของเด็กชาวไทยภูเขา

เพื่อน้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงห่วงใยปวงชนชาวไทยตลอดมาและพระองค์ทรงเป็นดั่งร่มฉัตรเป็นมิ่งขวัญ และเป็นที่พักพิงของชาวไทยทุกหมู่เหล่า โดยมีเคยท้อแท้เหน็ดเหนื่อยและอ่อนล้าต่อการพระราชทานความช่วยเหลือบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่พสกนิกรของพระองค์แต่อย่างใด จึงเป็นแรงบรรดาลใจให้ผู้วิจัยสนใจนำพระราชดำริต่างๆ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่เป็นประโยชน์กับพวกเราทุกคนไทยไปเผยแพร่ให้กับเด็กชาวไทยภูเขาที่อยู่ห่างไกลได้รับรู้และทำความเข้าใจและนำเอาความรู้เหล่านี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับตัวเองในอนาคตต่อไป และได้เห็นถึงความมีพระปรีชาสามารถและพระมหากรุณาธิคุณอันใหญ่หลวงต่อคนทุกเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายสำคัญเพื่อศึกษาคำขวัญแอนิเมชันในการส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กชาวไทยภูเขา ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการชมการ์ตูนแอนิเมชัน โดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาประโยชน์ของสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน เพื่อการเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
2. เพื่อนำไปใช้เป็นต้นแบบการพัฒนาสื่อการสอนในโรงเรียนต่างๆ ที่อยู่ห่างไกลทุรกันดาร

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการศึกษาการจัดกิจกรรมการชมภาพยนตร์การ์ตูนแอนิเมชัน จะเป็นข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กนักเรียน ได้เลือกใช้กิจกรรมการชมภาพยนตร์การ์ตูนแอนิเมชันเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กนักเรียนมากขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชาย-หญิง อายุ 9-10 ปี กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนบ้านแปลง 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ต.ท่าเดื่อ อ.ดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ศึกษากับประชากรทั้งหมดซึ่งเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนบ้านแปลง 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ต.ท่าเดื่อ อ.ดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 10 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น คือ การจัดกิจกรรมการชมการ์ตูนแอนิเมชัน

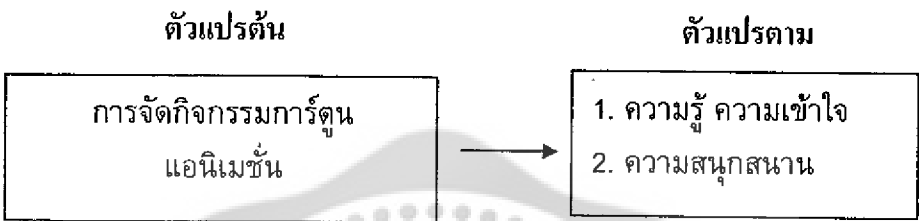
ตัวแปรตาม คือ พัฒนาการเรียนรู้ของเด็กชาวไทยภูเขา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การ์ตูนแอนิเมชัน หมายถึง การสร้างภาพเคลื่อนไหวโดยการสร้างสรรค์จากภาพนิ่งหลายๆ ภาพนำมาเรียงต่อเนื่องกันจำนวนมาก โดยในแต่ละภาพมีความแตกต่างกันเล็กน้อยตามลำดับจนทำให้ผู้ดูเกิดความรู้สึกเหมือนภาพนั้นขยับเคลื่อนไหวได้จริงราวกับมีชีวิต
2. พัฒนาการเรียนรู้ หมายถึง การพัฒนาความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จนเกิดประโยชน์กับตัวเอง
3. ชาวไทยภูเขา หมายถึง กลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิมที่อาศัยทำกินหรือบรรพชนอาศัยทำกินอยู่บนพื้นที่สูง และมีวัฒนธรรมประเพณีเป็นของตนเอง

4. โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ หมายถึง โครงการ แผนงานหรือกิจกรรมใดๆ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงวางแผนพัฒนา และทรงเสนอแนะให้รัฐบาลร่วมดำเนินการตามแนวพระราชดำริ ซึ่งมีลักษณะเป็น โครงการพัฒนาในด้านต่างๆ ทั้งเพื่อการศึกษา ค้นคว้าทดลอง และงานวิจัย โดยโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินั้น มีทั้งที่เป็น โครงการระยะสั้นและโครงการระยะยาว

กรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

สมมุติฐาน

เด็กชาวไทยภูเขาที่ได้รับประสบการณ์การจัดกิจกรรมการดูงานแอนิเมชันจะมีความรู้ ความเข้าใจในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวดีขึ้นก่อนการจัดกิจกรรม

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า แยกตามหัวข้อได้ดังนี้

1. เอกสารเกี่ยวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

1.1 ความเป็นมาของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ด้วยความห่วงใยในทุกข์สุขของประชาราษฎร์ชาวไทยเราจึงพบว่านับแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จเถลิงถวัลย์ราชสมบัติเป็นต้นมา พระองค์ได้เสด็จพระราชดำเนินไปเยี่ยมเยียนประชาชนตามพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศพระองค์จึงประทับอยู่ภูมิภาคต่างๆ มากกว่าประทับอยู่ในพระราชวังที่กรุงเทพฯ พระมหากรุณาธิคุณที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานแก่ปวงราษฎรไทยทั้งหลายในระยะต้นแห่งการเสด็จเถลิงถวัลย์ราชสมบัติเป็นพระราชดำริด้านการแพทย์และงานสังคมสงเคราะห์เป็นส่วนใหญ่นั้นเป็นการช่วยเหลือบรรเทาเฉพาะหน้าไม่เป็นโครงการเต็มรูปแบบ อย่างปัจจุบันพระราชดำริเริ่มแรกอันเป็นโครงการช่วยเหลือประชาชนเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2494 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้กรมประมงพันธุ์ปลาหมอเทศจากบึงปิ๊งซึ่งได้รับจากผู้เชี่ยวชาญด้านการประมงขององค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติเข้าไปเลี้ยงในสระน้ำพระที่นั่งอัมพรสถานและเมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2496 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานพันธุ์ปลาหมอเทศแก่กำนันผู้ใหญ่บ้านทั่วประเทศนำไปเลี้ยงเผยแพร่ขยายพันธุ์แก่ราษฎรในหมู่บ้านของตนเพื่อได้มีอาหารโปรตีนเพิ่มขึ้น โครงการพระราชดำรินี้ นับว่าเป็นโครงการพัฒนาชนบทโครงการแรก เกิดขึ้น ในปี พ.ศ.2495 โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานรถบลูโดเซอร์ให้ตำรวจตระเวนชายแดนค่ายนเรศวรไปสร้างถนนเข้าไปยังบ้านห้วยมงคลตำบลหินเหล็กไฟ อำเภอสวนหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อให้ราษฎรสามารถสัญจรไปมาและนำผลผลิตออกมาจำหน่ายยังชุมชนภายนอกได้สะดวกขึ้น สรุปได้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินไปเยี่ยมเยียนประชาชนตามพื้นที่ต่างๆ พระองค์ได้ช่วยเหลือประชาชนโดยมีโครงการพระราชดำริด้านการแพทย์และงานสังคมสงเคราะห์เป็นส่วนใหญ่พระราชดำริเริ่มแรกอันเป็นโครงการช่วยเหลือประชาชนทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กรมประมงพันธุ์ปลาหมอเทศจากบึงปิ๊งเข้าไปเลี้ยงในสระน้ำพระที่นั่งอัมพรสถานและพระราชทานพันธุ์ปลาหมอเทศแก่กำนันผู้ใหญ่บ้านทั่วประเทศ นำไปเลี้ยงเผยแพร่ขยายพันธุ์แก่ราษฎรในหมู่บ้าน

1.2 หลักการของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเน้นอยู่เสมอว่าโครงการของพระองค์นั้นเป็นโครงการที่มุ่งช่วยเหลือแก้ไขปัญหาเฉพาะของราษฎรกำลังประสบอยู่พระองค์ทรงมีพระราชดำริถึงความจำเป็นนี้ว่า “ถ้าปวดหัวก็คิดอะไรไม่ออกเป็นอย่างนี้ต้องแก้ไขการปวดหัวนี้ก่อน แต่ปวดหัว

ใช้ยานแก้ปวดหรือยาอะไรก็ตามแก้ปวดมันไม่ได้แก้อาการจริง แต่ต้องแก้ปวดหัวก่อนเพื่อที่จะให้อยู่ในสภาพที่จะคิดได้” แล้วอีกอย่างก็คือแบบเมคโครนี่เขาจะทำเรือทั้งหมด ฉันไม่เห็นด้วยอย่างบ้านคนอยู่ราบนอกบ้านนั่นมันผุดงโน้นผุดงนี่ไม่คุ้มที่จะไปซ่อม เอาคกงเรือบ้านนี้เราจะไปอยู่ที่ไหนไม่มีที่อยู่ที่ต้องคำนึงก่อนแล้วค่อยๆ ผุดงนี่ยังพออยู่ได้ ไปเรือตรงห้องโน้นแล้วค่อยๆ สร้างแล้วตรงห้องนี้ วิธีจะทำจะต้องค่อยๆ ทำจะไปเปิดหมดไม่ได้ด้วยอย่างโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่เน้นหลักมุ่งแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ซึ่งต้องการแก้ไขอย่างรีบด่วน เช่น กรณีพื้นที่อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งเป็นเขตติดต่อกับประเทศกัมพูชาและเป็นพื้นที่ยากจนในเขตอิทธิพลของ ผู้ก่อการคอมมิวนิสต์ ที่ขบวนการพัฒนาของรัฐยังเข้าไปไม่ถึงในช่วงระยะเวลานั้น ภายหลังจากมีโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริไปดำเนินการแล้ว ปัญหาความมั่นคงที่เคยมีอยู่ก็ลดน้อยถอยลง และหมดสิ้นไปในที่สุด แม้กระทั่งปัจจุบันโครงการที่แก้ปัญหาเฉพาะหน้าและมีผลระยะยาวต่อไปคือ การแก้ปัญหาราจรและการป้องกันน้ำท่วมในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นต้น

การพัฒนาต้องเป็นไปตามขั้นตอน ตามลำดับความจำเป็นประหยัด ทั้งนี้เพื่อให้มีรากฐานที่มั่นคงก่อนแล้วจึงดำเนินการเพื่อความเจริญก้าวหน้าในลำดับต่อไป พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเน้นการพัฒนาที่มุ่งสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนในลักษณะการพึ่งตนเอง ทรงใช้คำว่าข้างใน นั่นคือทำให้ชุมชน หมู่บ้าน มีความเข้มแข็งก่อนแล้วจึงค่อยออกมาสู่สังคมภายนอกมิใช่การเอาความเจริญหรือบุคคลสังคมภายนอกเข้าไปหากับชุมชนหมู่บ้านที่ยังไม่ทันได้มีโอกาสเตรียมตัวหรือตั้งตัวพระองค์ทรงมีพระราชประสงค์ที่จะช่วยเหลือตามความจำเป็นและความเหมาะสมกับสถานการณ์ เพื่อให้ราษฎรเหล่านั้นจะสามารถพึ่งตนเองได้และออกมาสู่สังคมภายนอกไม่ลำบากดังแนวพระราชดำรัสต่อไปนี้

การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้นต้องสร้างพื้นฐานคือ ความพอมีพอกินพอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่ใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เมื่อได้พื้นฐานที่มั่นคงพร้อมพอสมควร และปฏิบัติได้แล้วจึงค่อยเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป หากมุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญยกเศรษฐกิจให้รวดเร็วประการเดียวโดยไม่ให้แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะของประเทศและของประชาชนโดยสอดคล้องด้วยก็จะเกิดความยุ่งยากอาจล้มเหลวได้ในที่สุด ดังเห็นได้ที่อารยะประเทศหลายประเทศกำลังประสบปัญหาเศรษฐกิจอย่างรุนแรงอยู่ในเวลานี้ การช่วยเหลือสนับสนุนประชาชนในการประกอบอาชีพและตั้งตัวให้มีความพอมีพอกินพอใช้เป็นพื้นฐานนั้นเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งยวด เพราะผู้ที่มีอาชีพและฐานะเพียงพอจะสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าไปสู่ระดับที่สูงต่อไปโดยแน่นอน ส่วนการถือหลักที่จะส่งเสริมความเจริญให้ค่อยเป็นค่อยไปตามลำดับ ด้วยความรอบคอบระมัดระวังเพื่อป้องกันความผิดพลาดล้มเหลวและเพื่อให้บรรลุผล สำเร็จได้แน่นอนบริบูรณ์

การพึ่งตนเอง การพัฒนาตามแนวพระราชดำริ เพื่อการแก้ปัญหาในเบื้องต้นด้วยการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเพื่อให้มีความแข็งแกร่งที่จะมีการดำรงชีวิตต่อไปแล้ว ขึ้นต่อไปการพัฒนาให้ประชาชนสามารถอยู่ในสังคมได้ตามสภาพและสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุดพระราชดำริ ตอนหนึ่งซึ่งขออัญเชิญมา ณ ที่นี้คือ การเข้าใจถึงสถานการณ์ของผู้ที่เราจะช่วยเหลือนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด การช่วยเหลือให้เขาได้รับสิ่งที่เขาควรจะได้รับจำเป็นอย่างเหมาะสม จะเป็นการช่วยเหลือที่ได้ผลที่สุดเพราะฉะนั้นในการช่วยเหลือแต่ละครั้ง แต่ละกรณีจำเป็นที่เราจะพิจารณาความต้องการและความจำเป็นก่อน และต้องทำความเข้าใจกับผู้ที่เราจะช่วยให้เข้าใจด้วยว่าเขาอยู่ในฐานะอย่างไรสมควรช่วยเหลืออย่างไร เพียงใด อีกประการหนึ่งในการช่วยเหลือนั้น ควรยึดหลักสำคัญที่ว่าเราจะช่วยเขา เพื่อให้เขาสามารถช่วยตัวเองได้ต่อไปตัวอย่าง โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่เน้นหนักการพึ่งตนเองเพื่อพัฒนาแก้ไขปัญหาคความยากจนของราษฎร เช่น โครงการธนาคารข้าว โครงการธนาคารโค - กระบือ และโครงการพัฒนาที่ดินตามพระราชประสงค์หุบกะพง อำเภอลำลูกขัน จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งดำเนินการเพื่อให้ประชาชนมีที่อยู่อาศัยทำกินและรวมตัวกันในรูปแบบของกลุ่มสหกรณ์เพื่อแก้ไขปัญหามลพิษและการทำมาหากินร่วมกัน โครงการพระราชดำริในระยะหลังเป็นโครงการที่สนับสนุนให้ประชาชนสามารถประกอบอาชีพให้ได้ผล และมีประสิทธิภาพ เช่น การพัฒนา การเกษตร และศิลปาชีพพิเศษ เป็นต้น

การส่งเสริมความรู้และเทคนิควิชาการสมัยใหม่ที่เหมาะสม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเห็นว่าควรที่จะสร้างเสริมสิ่งที่ชาวบ้านชนบทขาดแคลน และเป็นความต้องการของชาวบ้าน คือความรู้ในการทำมาหากิน การทำการเกษตร โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่พระองค์ทรงเน้นถึงความจำเป็นที่ต้องมีตัวอย่างความสำเร็จมีพระราชประสงค์ที่จะให้ราษฎรในชนบทมีโอกาสได้รู้ได้เห็นถึงตัวอย่าง ของความสำเร็จนี้ และนำไปปฏิบัติได้เอง จึงพระราชทานพระราชดำริให้จัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ขึ้นในทุกภูมิภาคของประเทศเพื่อศึกษา ทดลอง วิจัย และแสวงหาความรู้ เทคนิควิชาการสมัยใหม่ที่ราษฎรรับได้นำไปดำเนินการเองได้และเป็นวิธีประหยัด เหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและการประกอบอาชีพของราษฎรที่อาศัยอยู่ในภูมิภาคนั้นๆ เมื่อจากการศึกษาแล้วจึงนำไปส่งเสริมให้เกษตรกรได้ใช้ในการประกอบอาชีพต่อไป พระองค์ทรงปรารถนาที่จะให้ตัวอย่างได้กระจายไปสู่ท้องถิ่นต่างๆ ทั่วประเทศ

การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสนพระราชหฤทัยในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เนื่องจากในประเทศในระยะเวลาที่ผ่านมาได้เน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ทำให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างฟุ่มเฟือย โดยมีได้มีการฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกทำลายให้กลับคืนสู่สภาพเดิม พระองค์ทรงเห็นว่าการพัฒนาเพื่อฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติจะมีผลโดยตรงต่อการพัฒนาการเกษตรจึงทรงให้มีการพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศในระยะยาว พระองค์ทรงสนพระราชหฤทัยอย่างยิ่งในการทำนุบำรุงปรับปรุงสภาพ

ของทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นป่าไม้ ที่ดินแหล่งน้ำ และการประมงให้มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอย่างมากที่สุด ดังนั้นจึงได้ดำเนินงานโครงการอนุรักษ์พื้นที่ต้นน้ำลำธาร โครงการพัฒนาและธรมรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยเน้นการอนุรักษ์ดินและน้ำ ฯลฯ ทั้งนี้ก็เพื่อฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างประหยัด และเกิดประโยชน์สูงสุดถูกต้องตามหลักวิชาการ เพื่อประโยชน์และเป็นการพัฒนาแบบยั่งยืนนั่นเอง

การส่งเสริมและปรับปรุงคุณภาพสิ่งแวดล้อม ช่วงแรกของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (ปี พ.ศ. 2530-2534) ปรากฏว่าเศรษฐกิจขยายตัวในอัตราที่สูงรวดเร็ว โครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศได้เปลี่ยนไปในขณะเดียวกันได้ก่อให้เกิดปัญหาทางด้านความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชดำริที่จะแก้ไขปัญหาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการกำจัดน้ำเสียในกรุงเทพมหานครและในเมืองหลักในต่างจังหวัด เช่น การใช้ผักตบชวา ช่วยกรองความสกปรกในน้ำเสีย การใช้กังหันน้ำชัยพัฒนาเพื่อบำบัดน้ำเสีย รวมทั้งการกำจัดขยะอย่างถูกต้องและไม่เป็นการทำลายสภาพแวดล้อม ทั้งในแหล่งน้ำใต้ดินและสภาพทางอากาศด้วยสรุปได้ว่า หลักการของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้ามุ่งช่วยเหลือแก้ไขปัญหาเฉพาะของราษฎรกำลังประสบอยู่เพื่อให้มีความแข็งแรงที่จะมีการดำรงชีวิตต่อไป และสามารถพึ่งตนเองได้โดยพระองค์ทรงส่งเสริมความรู้ในการทำมาหากิน การทำการเกษตร โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการทำนุบำรุงทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ ที่ดิน แหล่งน้ำและการประมงให้มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอย่างมากที่สุดรวมถึงการแก้ไขปัญหาในเรื่องของการกำจัดน้ำเสียในกรุงเทพมหานครและในเมืองหลักในต่างจังหวัด

1.3 ลักษณะของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีอยู่มากมายหลายสาขาประเภทมีชื่อเรียกแตกต่างกันไปดังนี้

โครงการตามพระราชประสงค์ หมายถึง โครงการซึ่งทรงศึกษาทดลองปฏิบัติเป็นส่วนพระองค์ทรงหาหรือกับผู้เชี่ยวชาญในวงงานทรงแสวงหาวิธีทดลองปฏิบัติ ทรงพัฒนาส่งเสริมแก้ไขดัดแปลงวิธีการเป็นระยะเวลาหนึ่งผลผลิตทั้งในพระราชฐานและนอกพระราชฐานซึ่งต้องทรงใช้พระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ในการดำเนินงาน ต่อมาเมื่อทรงแนพระราชหฤทัยว่าโครงการนั้นๆ ได้ผลดีเป็นประโยชน์แก่ประชาชนอย่างแท้จริงจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้รัฐบาลเข้ามารับงานต่อภายหลัง

โครงการหลวง พระองค์ทรงเจาจงดำเนินการพัฒนาและบำรุงรักษาต้นน้ำลำธารในบริเวณป่าเขาในภาคเหนือบรรเทาอุทกภัยในที่ลุ่มข้างล่างด้วยเหตุที่พื้นที่เหล่านี้เป็นเขตแดนชาวไทยภูเขา จึงทรงมีโอกาพัฒนาชาวไทยภูเขา ชาวคอยให้เลิกการปลูกฝิ่นด้วยการฝึกกฎหมายเลิกการตัดต้นไม้ทำลายป่าทำไร่เลื่อนลอย ทรงพัฒนาช่วยเหลือให้ปลูกพืชหมุนเวียนที่มีคุณค่าสูงขนส่งง่าย ฯลฯ การพัฒนาค่อยๆ ได้ผลดีขึ้นชาวไทยภูเขาชาวคอยจึงมีความจงรักภักดีต่อ

พระองค์ว่าพ่อหลวงและเรียกสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถว่าแม่หลวง โครงการของทั้งสองพระองค์จึงเรียกว่า โครงการหลวง

โครงการในพระบรมราชานุเคราะห์ หมายถึง โครงการที่พระองค์ได้พระราชทานข้อแนะนำและพระราชดำริให้เอกชนไปดำเนินการด้วยกำลังเงินกำลังปัญญา และกำลังแรงงาน พร้อมทั้งการติดตามผลงานให้ต่อเนื่อง เช่น โครงการพัฒนาหมู่บ้านสหกรณ์เนินดินแดง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งสโมสรโรตารีแห่งประเทศไทยได้ดำเนินงานตามแนวพระราชดำริโครงการพจนานุกรม โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เป็นต้น

โครงการตามพระราชดำริ โครงการประเภทนี้ เป็นโครงการที่ทรงวางแผนพัฒนาทรงเสนอแนะให้รัฐบาลดำเนินการตามพระราชดำริ โดยพระองค์เสด็จพระราชดำเนินร่วมทรงงานของรัฐบาล ซึ่งมีทั้งฝ่ายพลเรือนตำรวจโครงการตามพระราชดำริในปัจจุบัน เรียกว่าโครงการอื่นเนื่องจากพระราชดำริกระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทยลักษณะที่เป็นโครงการพัฒนาด้านต่างๆ ให้ดำเนินการเสร็จสิ้นภายในระยะสั้นและระยะยาวที่มีเวลามากกว่า 5 ปี ขณะเดียวกันลักษณะที่เป็นงานด้านวิชาการ เช่น โครงการเพื่อการศึกษา ค้นคว้าทดลอง หรือโครงการที่มีลักษณะงานวิจัย เป็นต้น สรุปได้ว่าโครงการอื่นเนื่องจากพระราชดำริมีอยู่มากมายหลายสาขาประเภทได้แก่ โครงการตามพระราชประสงค์ โครงการหลวง โครงการในพระบรมราชานุเคราะห์ โครงการตามพระราชดำริ ซึ่งโครงการดังกล่าวพระองค์ทรงศึกษาทดลองปฏิบัติเป็นส่วนพระองค์ ทรงหาหรือกับผู้เชี่ยวชาญในวงงานทรงแสวงหาวิธีทดลองปฏิบัติทรงพัฒนาส่งเสริมแก้ไขดัดแปลงวิธีการช่วยเหลือประชาชนชาวไทยให้อยู่ดีมีสุข

โครงการพัฒนาแหล่งน้ำอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

- พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงให้ความสำคัญกับการพัฒนาแหล่งน้ำเป็นพิเศษ ทรงสนพระราชหฤทัยการศึกษาธรรมชาติของน้ำมาตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์ในการเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรในภูมิภาคต่างๆ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพบเห็นราษฎรได้รับความเดือดร้อนเกี่ยวกับปัญหาการขาดแคลนน้ำกินน้ำใช้จึงมีสิ่งประดิษฐ์ที่แสดงถึงพระอัจฉริยภาพด้านการประดิษฐ์ ได้แก่ การทำฝนหลวง ทรงตระหนักถึงความสำคัญของน้ำที่มีต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพของเกษตรกร จึงทรงมีโครงการพัฒนาแหล่งน้ำอันเนื่องมาจากพระราชดำรินานท้องที่ต่างๆ ให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องรับไปพิจารณาจัดวางโครงการก่อสร้าง หรือปรับปรุงระบบชลประทานประเภทต่างๆ เช่น สร้างเขื่อน อ่างเก็บน้ำหรือฝายทดน้ำ ขุดคลองส่งน้ำ คลองระบายน้ำ ฯลฯ ตัวอย่างโครงการระบายน้ำออกจากพรุบาจะจัดได้ว่าเป็นต้นแบบของการระบายน้ำออกจากพรุซึ่งจะเป็นแบบอย่างที่จะนำไปใช้ในโครงการขุดคลองระบายน้ำออกจากพรุในท้องที่อื่นๆ ในจังหวัดภาคใต้ทุกแห่ง โครงการพัฒนาเพื่อรักษาดันน้ำลำธาร เป็นโครงการที่จัดทำขึ้นเพื่อจะรักษาน้ำจากแหล่งต้นน้ำลำธารมิให้ไหลลงสู่ตอนล่างรวดเร็วเกินไป เพื่อให้น้ำได้มีโอกาสไหลซึมซับเข้าไปในดินตามสองฝั่งลำน้ำเป็นการช่วยเพิ่มปริมาณน้ำให้ถูกกักเก็บไว้ในดินที่บริเวณต้นน้ำลำธาร

เพื่อความชุ่มชื้นของดินปลูกหญ้าแฝกเพื่อลดการพังของดิน โครงการนี้ส่วนใหญ่จะเป็นการก่อสร้างฝายขนาดเล็กเป็นระยะๆ ตอนต้นน้ำของแม่น้ำลำธารในภาคเหนือ นอกจากการดำเนินโครงการพัฒนาน้ำดีแล้วในเรื่องของน้ำเสีย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำริในการแก้ไขปัญหาน้ำเสียอย่างเป็นระบบขั้นตอนด้วยวิธี

1. การใช้น้ำดีไล่น้ำเสียโดยการรับน้ำคุณภาพดีจากแม่น้ำเจ้าพระยาหรือจากแหล่งน้ำภายนอกแล้วส่งไปตามลำคลองที่สภาวะเน่าเสีย ได้แก่ คลองบางเขน คลองบางซื่อ คลองแสนแสบ คลองเทเวศร์ และคลองบางลำพู น้ำดีที่เป็นน้ำที่มีคุณภาพดีกว่าจะไหลแผ่กระจายเข้าไปตามคลองเพื่อช่วยระบายน้ำเน่าเสียให้ไหลออกไปในช่วงน้ำลง

2. การกรองน้ำเสียเป็นแนวทางการปรับปรุงหนองบึงให้เป็นเครื่องกรองน้ำตามธรรมชาติซึ่งได้ทดลองในบึงมกกะสันเป็นแห่งแรก โดยได้พระราชดำริให้ทดลองใช้ผักตบชวาเป็นตัวกรองน้ำเสีย เมื่อวันที่ 15 เมษายน 2528 ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า บึงมกกะสันนี้ทำโครงการที่เรียกว่าแบบคนจน โดยใช้หลักที่ว่า ผักตบชวามีอยู่ทั่วไปเป็นพืชดูดความโสโครกออกมาแล้วทำให้น้ำสะอาดขึ้น เป็นเครื่องกรองธรรมชาติใช้พลังงานแสงอาทิตย์และธรรมชาติของการเติบโตของพืช

3. เมื่อสภาพความเน่าเสียของน้ำได้ทวีความรุนแรงขึ้นจำเป็นต้องนำเครื่องกลเติมอากาศมาเพิ่มปริมาณออกซิเจนในน้ำช่วยบำบัดน้ำเสียอีกทางหนึ่ง แต่เครื่องกลเติมอากาศนั้นเป็นของที่ต้องซื้อมาจากต่างประเทศมีราคาแพง จึงทรงคิดค้นรูปแบบและวิธีประดิษฐ์เครื่องกลเติมอากาศที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพแล้วพระราชทานให้เจ้าหน้าที่กรมชลประทาน ณ อาคารชัยพัฒนา และได้พระราชทานชื่อเครื่องเติมอากาศนี้ว่า กังหันน้ำชัยพัฒนาสรุปได้ว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงให้ความสำคัญกับการพัฒนาแหล่งน้ำเป็นพิเศษ ทรงพบเห็นราษฎรได้รับความเดือดร้อนเกี่ยวกับปัญหาการขาดแคลนน้ำกินน้ำใช้จึงทรงมีโครงการพัฒนาแหล่งน้ำอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้ในท้องที่ต่างๆ มากมายให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องรับไปพิจารณาจัดวางโครงการก่อสร้างปรับปรุงระบบชลประทาน ตลอดจนแก้ไขปัญหาน้ำเสียในเขตพื้นที่ที่เกิดปัญหาด้วยวิธีการใช้น้ำดีไล่น้ำเสีย การกรองน้ำเสีย และการนำเครื่องกลเติมอากาศมาช่วยแก้ไขปัญหาน้ำให้กับราษฎรชาวไทย

2. เอกสารเกี่ยวกับชาวไทยภูเขา

ชาวไทยภูเขาเป็นประชากรที่สำคัญกลุ่มหนึ่งของประเทศไทย อาศัยอยู่เป็นชุมชนตามเข็มนาฬิกาตามเขตกึ่งเขตร้อนที่สูงห่างไกลการคมนาคมในบริเวณภาคเหนือและภาคกลางด้านทิศตะวันตก มีขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมและภาษาเป็นของตนเอง การดำเนินชีวิตของชาวไทยภูเขาก่อให้เกิดปัญหาต่อความมั่นคงของประเทศบางประการ ได้แก่ ปัญหาการปลูกพืชเสพติด ปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากชุมชนชาวไทยภูเขาส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขต

ป่าไม้และภูเขาสูงอันเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารที่สำคัญของประเทศ รวมทั้งปัญหาการอพยพเข้าเมือง โดยผิดกฎหมาย (กระทรวงมหาดไทย, 2537 : คำนำ)

ชาวไทยภูเขาส่วนใหญ่อาศัยอยู่บริเวณภาคเหนือของประเทศไทย สภาพหมู่บ้านชาวไทยภูเขานิยมตั้งบ้านเรือนบนยอดภูเขาสูง หากยอดเขาเป็นที่ราบยาวก็จะตั้งบ้านเรือนอยู่บนยอดเขาทั้งหมู่บ้านถ้าที่ราบไม่พอก็กระจายตามความลาดของสันเขา โดยทั่วไปชาวไทยภูเขาที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยจะตั้งบ้านเรือนอยู่สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 3,000 – 5,300 ฟุต มีความสูงเฉลี่ย 4,000 ฟุต และเป็นที่หาแหล่งน้ำได้ง่าย มักตั้งอยู่ในแหล่งต้นน้ำลำธาร ลักษณะบ้านเป็นเรือนไม้ชั้นเดียว ปลูกกลมลงกับพื้นดิน (กระทรวงมหาดไทย, 2538 : 1 – 2) การจัดระเบียบสังคมมีองค์ประกอบพื้นฐานสำคัญคือ “ครอบครัว” มีระบบการนับถือผู้อาวุโสอย่างเคร่งครัด โครงสร้างครอบครัวเป็นครอบครัวขยาย มีจำนวนสมาชิกเป็นจำนวนมาก โดยมีพี่น้องแต่งงานแล้วหลายคู่ ทั้งคู่สมรสและลูกรวมทั้ง ปู่ ย่า ตา ยาย อยู่ด้วยกัน พบมากในสังคมเกษตรกรรม (สุพัตรา สุภาพ, 2536 : 13)

ชาวไทยภูเขาคือชนกลุ่มน้อยหรือชนต่างวัฒนธรรม ซึ่งเป็นพลเมืองอีกส่วนหนึ่งของประเทศไทย ปัจจุบันมีชาวไทยภูเขาทั้งหมดประมาณ 579,239 คน 3,553 หมู่บ้าน โดยอาศัยอยู่ในจังหวัดบริเวณชายแดนไทย-พม่า และ ไทย-ลาว รวม 20 จังหวัด ชาวไทยภูเขาในประเทศไทยทั้งหมดมี 11 เผ่าพันธุ์ในจำนวนนี้หลายเผ่าพันธุ์สันนิษฐานว่าเป็นชนพื้นเมืองเดิมบนผืนแผ่นดินไทยนี้มาก่อนคนไทยจะมาอยู่ที่นี้ และอีกหลายเผ่าพันธุ์เพิ่งอพยพเข้ามาในประเทศไทยเมื่อประมาณ 100 ปีเศษนี้เอง ดังนั้นจึงอาจจะจัดกลุ่มชาวไทยภูเขาในประเทศไทยเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ

1. กลุ่มชนชาติที่อพยพเข้ามาจากทิศตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศชนกลุ่มนี้จัดอยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์ออสโตรเอเชียติก (Austro – Asiatic) ได้แก่ ละว้า ขมุ ถิ่น และมลาบุรี (ผิทองเหลือง) ชนกลุ่มนี้สันนิษฐานว่าอพยพมาอยู่บนผืนแผ่นดินไทยก่อนคนไทย คือ ประมาณ 2,000 ปีล่วงมาแล้วถือเป็นชนพื้นเมืองเดิม

2. กลุ่มชนชาติที่อพยพจากเหนือลงสู่ใต้ชนกลุ่มนี้จัดอยู่ในชาติพันธุ์จีน-ทิเบต (Sino – Tibetan) เป็นชาติพันธุ์เดิมที่อาศัยอยู่ในบริเวณทิเบตและจีนตอนใต้เพิ่งอพยพเข้ามาในประเทศไทย 100 ปีเศษมานี้ กลุ่มชนชาวจีน-ทิเบตแบ่งได้ 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ

- 2.1 กลุ่มชาติจีนเดิม ได้แก่ เผ่าแม้ว เหม่า และจีนฮ่อ

- 2.2 กลุ่มชนทิเบต-พม่า กลุ่มชนชาตินี้สืบเชื้อสายมาจากพวกโลโล-โนสุ

ซึ่งได้รับอิทธิพลทางเชื้อชาติและเผ่าพันธุ์มาจากชนชาติทิเบต ได้แก่ เผ่ามูเซอ ลีซอ อีโก กะเหรี่ยง ปะหล่อง และไทยใหญ่ (ขจิตกัย บุรุษพัฒน์, 2528 : 3 – 7)

เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้สรุปลักษณะของชาวไทยภูเขาในจังหวัดน่านที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งประกอบด้วยชาวไทยภูเขาเผ่าแม้ว (ม้ง) ถิ่น ขมุ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. แม้ว (ม้ง) อาศัยอยู่ในหลายจังหวัดของประเทศจีน เวียดนามเหนือ และลาว แต่สำหรับใน 11 จังหวัดของประเทศไทย คือ เชียงใหม่ เชียงราย น่าน แพร่ ตาก ลำปาง พะเยา สุโขทัย เพชรบูรณ์ กำแพงเพชร และแม่ฮ่องสอน แม้วในประเทศไทยแบ่งได้ 3 กลุ่ม คือ

แม้วน้ำเงิน หรือแม้วลาย แม้วขาวและแม้วกมบ่า ซึ่งอพยพเข้ามาในประเทศไทยเมื่อไม่นานนี้ ส่วนใหญ่อยู่ในศูนย์อพยพ

ผู้ที่มาเยือนเมืองน่านอาจจะสังเกตเห็นชาวแม้วตามตลาดในเมืองบ่อยๆ บ้างก็หาซื้อสิ่งของเครื่องใช้ขึ้นไปบนดอยหลายคนอาจนำเอาผลผลิตจากไร่ เช่น ข้าวโพด กระหล่ำปลี หรือของจากป่า อาทิ หน่อไม้ สมุนไพร สัตว์ป่า และนก มาส่งยังร้านค้ารับซื้อพืชไร่และของป่า พวกผู้หญิงหรือญาติๆ อาจจะพาลูกหรือคนที่ป่วยไข้มานั่งรอหมอที่คลินิก ภาพของแม้วที่ผ่านไปมาเช่นนี้คงทำให้หลายคนคิดไปว่า แม้วในเมืองนี้น่าจะมีจำนวนมากกว่าชาวไทยภูเขาเผ่าอื่นๆ การคาดคะเนเช่นนี้ก็ไม่น่าจะไม่ไกลจากความเป็นจริงนัก ด้วยจากสถิติประชากรสงเคราะห์ชาวไทยภูเขาจังหวัดน่านปี พ.ศ. 2527 ระบุว่า มีแม้วทั้งหมด 9,095 คน เป็นไปได้ไหมว่าจำนวนประชากรที่มากมายเช่นนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากประวัติการอพยพซึ่งทราบกันคืออยู่แล้วว่า เมื่อแรกอพยพเข้ามาอยู่ในเขตประเทศไทยนั้น ชาวไทยภูเขาเผ่านี้ได้ตั้งถิ่นฐานในจังหวัดน่านมาก่อน จากนั้นจึงค่อยๆ ย้ายถิ่นฐานพื้นที่ทำกินมาหากินไปตามเขตภูเขา หรือที่ราบเชิงเขาของจังหวัดต่างๆ คือ เชียงราย เชียงใหม่ อุตรดิตถ์ เลย พินิจโลก เพชรบูรณ์ และตาก การสำรวจสำมะโนประชากรเมื่อกลางปี พ.ศ. 2526 พบว่า มีแม้วกระจัดกระจายอยู่ในประเทศไทยถึง 245 หมู่บ้านและมีจำนวนประชากรทั้งสิ้นราวๆ 58,000 คน ทั้งนี้ยังไม่ได้นับแม้วที่อยู่ในค่ายอพยพชายแดนไทย - ลาว (กรมศิลปากร. 2530 : 72 - 81) สำหรับรายละเอียดเกี่ยวกับแม้วมีดังนี้

1.1 การตั้งบ้านเรือนพวกแม้วชอบตั้งบ้านเรือนอยู่บนเขาสูง ที่มีอากาศเย็น ถ้าหากยอดเขานั้นมีพื้นที่ราบมากพอ พวกแม้วก็จะตั้งบ้านเรือนบนยอดเขาเลยทีเดียว ถ้าที่ราบไม่พอก็จะอาศัยอยู่ตามพื้นที่ลาดจาก ยอดเขาที่ไม่ชันนัก แต่จะต้องไม่ห่างไกลจากต้นน้ำลำธาร เท่าที่พบมา หมู่บ้านของแม้วแต่ละแห่งจะมีประมาณ 35 ครอบครัว ผู้ที่เป็นญาติพี่น้องกันจะปลูกบ้านอยู่ในกลุ่มเดียวกัน โดยให้เรือนหลังใหญ่ของคนสำคัญในตระกูลอยู่กลาง มังจะปลูกบ้านล้อมรอบบนพื้นที่ที่ทุบแน่น โดยมากใช้ไม้เนื้ออ่อน หรือไม้ไผ่ขัดแตะทำฝาเรือน เสาเป็นไม้เนื้อแข็ง บ้านปลูกแบบง่ายๆ ทุกบ้านไม่มีหน้าต่างเนื่องจากปลูกในที่อากาศเย็น หลังคามุงด้วยแฝกหรือใบก้อเกือบลงมาจรดพื้นดินแปลนบ้านทั่วไปมักจัดด้านหน้าเป็นที่รับแขกที่แคร่ไม้ไผ่ให้นั่งบนลานดินหน้าบ้านเป็นที่ทำงาน มีเตาไฟตั้งอยู่ด้านในกันเป็นที่นอน

1.2 เครื่องแต่งกาย เสื้อผ้าของแม้วทั้งชายและหญิงมีสีดำเป็นพื้น ผู้ชายใส่เสื้อที่ตัดเย็บรัดตัว เสื้อสั้นครึ่งท่อนแขนยาว เสื้อไม่ผ่าอกกลาง แต่ผ่าข้างจากด้านต้นคอลงมาทางเอวข้างซ้าย ต่างกับเสื้อของลีซอ ซึ่งนิยมผ่าอกเสื้อลงมาทางเอวขวา ผู้ชายชาวแม้วสวมกางเกงดำตัดหลวมๆ มีเป้ากว้างๆ เช่นเดียวกับกางเกง จีบรอบเอวผูกด้วยผ้าผืนใหญ่สีแดง บางคนใช้ผ้าดอกแต่ปล่อยชายผ้า 2

ข้างลงมาปักข้างหน้าประมาณ 1 ฟุตถึง 1 ฟุตครึ่ง ใช้เข็มขัดเงินคาดทับบนผ้าตรงเอว นิยมสวมหมวกจีน ทำด้วยผ้าสีดำมีฟู่สีแดงบนยอดหมวก ผู้ชายม้งจึงสังเกตได้ง่ายกว่าชาวไทยภูเขาเผ่าอื่นๆ ตรงที่สวมหมวก สวมกำไลคอหรือห่วงคอโลหะเงิน ชายหนุ่มบางคนสวมคอโลหะซ้อนๆ กันถึง 4-5 ชั้น ตรงปลายมีโซ่เงินห้อยลงมาแขวนแผ่นโลหะเงินสี่เหลี่ยมไว้ที่หน้าอก

ผู้หญิงม้งชาว สวมกระโปรงสั้น ที่ทำด้วยผ้าใยหญ้า สีขาวเรียบ มักไม่ปักลวดลาย บางคนมีโลหะเงิน ทำเป็นแท่งกลมเล็กยาวโค้งลงมาจากศีรษะหลังลงมาข้างหลัง เสื้อสีดำแขนยาวถึงข้อมือข้างหลังมีปักลายสี่เหลี่ยมปิดประมาณ 1 คืบ อย่างปักเสื้อข้างหลังทหารเรือมีกำไลใส่ซ้อนกันหลายอันเสื้อยาวปิดเอวผ่าอกตรงกลางติดแถบผ้าสีขาวขลิบขอบเสื้อขนาด 2-3 นิ้ว แล้วพับซ้อนไขว้เล็กน้อยโดยมีเข็มกลัดที่หน้าอก ทั้งยังพกหัตถ์ด้วยผ้าสีครามหรือสีดำประดับลวดลายแตกต่างกันไปตามท้องถิ่น กระโปรงดังกล่าวมักนุ่งเวลาเข้าไปในเมือง หรือเวลามีงานพิธีต่างๆ ไม่ใช่พราหมณ์ สำหรับผู้หญิงม้งเขียว (น้ำเงิน) นิยมกระโปรงสีฟ้าแก่ ปักด้วยลวดลายประณีตในส่วนล่างของกระโปรงผ้าคาดเอวเป็นสีดำเหมือนในหมู่ม้งขาว เสื้อเป็นสีดำๆ คอปกเสื้อเล็กกว่าของม้งขาวและขอบเป็นรูปโค้ง ผู้หญิงม้งเขียวไม่มีผ้าโพกหัวแต่มีผ้าถักบางๆ ผืนหนึ่งประดับด้วยแถบผ้าลายดอกพันรอบมวยผมขนาดใหญ่

1.3 การดำรงชีวิตในบรรดาชาวไทยภูเขาในประเทศไทยแล้ว อาจกล่าวได้ว่าม้งมีความเป็นอยู่ที่ดีกว่าเผ่าอื่นๆ นอกจากข้าวเจ้าและข้าวเหนียวซึ่งเป็นพืชหลักที่ปลูกเพื่อการยังชีพแล้วยังปลูกพืชเศรษฐกิจอย่างอื่นคือ ข้าวโพดและฝิ่น อีกทั้งพืชผักสวนครัว เช่น มัน พริก ถั่ว น้ำเต้า พักทอง ผักกาดหัว ปอคราม ยาสูบ และฝ้าย ผู้คนส่วนใหญ่มีพื้นที่ไร่เป็นของตนเองอย่างน้อยก็หนึ่งแห่ง ปกติจะเริ่มถางป่าดอยหญ้าและเผากิ่งไม้ใบไม้และหญ้าแห้งในช่วงเดือนมีนาคม-เมษายน ครั้งฝนตกก็เริ่มลงมือเพาะพืชพันธุ์ต่างๆ ที่เตรียมไว้เมื่อทำไร่บนพื้นที่เดิมไป 4-5 ปี ก็จะย้ายไปหาที่ไร่แห่งใหม่เพาะที่เดิมดินเสื่อมคุณภาพ ในอดีตการปลูกฝิ่นนับว่าเป็นพืชที่ทำรายได้ให้ม้งค่อนข้างมาก ปกติจะเริ่มปลูกในช่วงเดือนสิงหาคม-กันยายน ฝิ่นจะโตออกดอกและติดเมล็ดในราวๆ เดือนธันวาคม และจะเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ตั้งแต่เดือนมกราคมเรื่อยไปจนถึงเดือนมีนาคม

1.4 การติดต่อกับภายนอกแต่เดิมเมื่อยังไม่ค่อยได้เข้ามาติดต่อกับตลาดในเมืองมากนัก การค้าขายแลกเปลี่ยนกับคนภายนอกอาจจะเสียเปรียบอยู่บ้าง เพราะส่วนหนึ่งขาดความรู้เกี่ยวกับความเคลื่อนไหวในด้านราคาของผลผลิต และความต้องการของตลาดหากต้องการสิ่งของเครื่องใช้บางอย่างโดยหนึ่งที่ไม่อาจซื้อหาได้ในชุมชนหรือหมู่บ้านใกล้เคียงก็อาจจะนำสิ่งของที่มีอยู่ไปแลกกับพ่อค้าคนกลางในตลาดประจำตำบลหรืออำเภอที่ใกล้ที่สุด บางครั้งก็อาจเดินทางมาถึงตัวจังหวัด เช่น จากบ้านบ่อหอยลงไปยังตัวเมืองแพร่ตามธรรมดาแล้วเครื่องอุปโภคบริโภคที่ม้งต้องการ ได้แก่เกลือ ถ่านไฟฉาย ผ้าสีต่างๆ หม้อหุงข้าว วิทยุทรานซิสเตอร์ ตะเกียงเจ้าพายุ ไม้ขีดไฟ น้ำมันก๊าด และเงินแท่ง คงเป็นด้วยการแลกเปลี่ยนที่นำของไปแลกกับของ จึงทำให้บางครั้งการค้าขายในระบบเก่านี้นักไม่ได้มาตรฐานนัก เนื่องด้วยการที่จะแลกของได้มากนักน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับ

ความต้องการและความพึงพอใจของทั้งสองฝ่าย มั่งสะสมทรัพย์สินไว้ในรูปเงินแท่งที่ฝังซุกซ่อนไว้ และเครื่องประดับเงิน ซึ่งมักนิยมสวมใส่ทั้งชายหญิง และเด็กล้วนมีกำไลเงินคล้องคอกันคนละหลายๆ วงอย่างน้อยก็ต้องนำออกมาประดับประดากันในโอกาสพิเศษในพิธีตั้งชื่อทารกมักจะได้รับกำไลคอคล้องคอไว้เพื่อรักษาขวัญไม่ให้หนีหายไปจากร่าง และเพื่อความมั่นคงและความสุขสวัสดิ์แห่งชีวิต

1.5 ลักษณะของสังคมม้งเป็นสังคมที่ให้ความสำคัญกับญาติข้างพ่อ ผู้ชายมีบทบาทโดยทั่วไปมากกว่าหญิง ยิ่งในแงุ่มที่เกี่ยวกับการเมืองการปกครองและการประกอบพิธีกรรมต่างๆ จะไม่ค่อยพบว่าผู้หญิงเข้าไปเกี่ยวข้องอย่างเปิดเผย ในครอบครัวที่มีผู้ชายอาวุโสที่สุดเป็นหัวหน้าครัวเรือน ปกติบุคคลผู้นี้มักได้แก่ บิดาหรือในกรณีที่บิดาล่วงลับไปแล้ว บุตรคนโตของตระกูลก็จะขึ้นมาแทนที่ตำแหน่งดังกล่าว สมาชิกทุกคนในครอบครัวต้องอยู่ในโอวาทของฝ่าอาวุโส บุตรชายทั้งที่มีครอบครัวแล้วและที่ยังโสด จะอยู่ร่วมกับบิดามารดา แม้ว่าบุตรที่แต่งงานแล้วบางคนอาจจะออกไปสร้างบ้านเรือนต่างหากในบริเวณใกล้เคียง กับเรือนหลังใหญ่ของพ่อแม่ การทำมาหากินก็ยังคงทำรวมกัน แต่เมื่อพ่อแม่เสียชีวิตไปแล้วผู้คนในครอบครัวใหญ่ก็จะแยกย้ายไปตั้งบ้านเรือนและทำมาหากินเป็นเอกเทศ เรือนหลังเดิมจะยกให้บุตรชายคนโตเป็นผู้ดูแลสืบไป ดังนั้น ในครอบครัวของตนแล้วอาจจะมีน้องเล็กๆ อาศัยรวมอยู่ด้วยและในช่วงที่ขอแรงญาติพี่น้องให้มาช่วยทำการงานอย่างใดอย่างหนึ่งที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากคนหมู่มาก นอกจากนี้เมื่อคนในตระกูลเจ็บป่วยหรือประสบเคราะห์กรรมพี่น้องคนอื่นๆ ก็จะมาเยี่ยมเยียนและช่วยเหลือกันสำหรับบุตรสาวนั้นเมื่อแต่งงานแล้วจะต้องไปอยู่กับฝ่ายสามี และในทางทฤษฎีนั้นจะถือว่าถูกตัดขาดออกไปจากครอบครัวเดิมของตนเองและจะต้องเปลี่ยนไปนับถือผีบรรพบุรุษของฝ่ายชาย

1.6 ความเชื่อและพิธีกรรม ม้งเชื่อและเข้าใจกันว่าสิ่งทั้งหลายในโลกล้วนมีวิญญาณด้วยกันทั้งสิ้น ฉะนั้นจึงเคารพบูชาทั้งวิญญาณบรรพบุรุษและอำนาจลึกลับเหนือธรรมชาติที่มีอยู่ในสิ่งต่างๆ รอบตัว เช่น ท้องฟ้า สายลมป่าเขา และบ้านเรือน เชื่อกันว่าอำนาจลึกลับเช่นนี้มีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของพวกเขาอย่างมาก และเมื่อตายไปแล้ววิญญาณจะไปอยู่อีกที่หนึ่งเพื่อรอการกลับชาติมาเกิดส่วนจะเกิดเป็นอะไรขึ้นอยู่กับความผิดที่เคยทำไว้เมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่ ม้งเชื่อว่ามนุษย์มีสามขวัญหรือที่เรียกว่า “พลี” เด็กที่เกิดใหม่จะได้รับการเรียกขวัญให้เข้าร่างด้วยเครื่องเช่น อันมี หมูและไก่ จากนั้นจึงจะตั้งชื่อและขอให้ผีบ้านคุ้มครองและรับเด็กน้อยเข้าเป็นสมาชิกของครอบครัว รกของลูกชายและลูกสาวจะฝังไว้ข้างเสากลางบ้าน และได้แคร่นอนของมารดาตามลำดับ ความรักความห่วงใยของพ่อแม่ที่มีต่อลูกก็คงไม่ต่างจากผู้คนในสังคมอื่น ดังจะเห็นได้จากโอกาสต่างๆ เช่น เมื่อลูกป่วยไข้ก็จะเรียกหาหมอผีมาทำพิธีรักษาไล่ผีแล้วสวมกำไลข้อเท้าเพื่อป้องกันผีร้าย ไม่ให้มารบกวนเด็กอีก

1.7 ระบบเศรษฐกิจปัจจุบันไม่อาจกล่าวได้ว่า แม้เป็นสังคมที่มีการปกครอง การเกษตรเพียงอย่างเดียว เนื่องจากหมู่บ้านม้งในท้องที่อำเภอและจังหวัดต่างๆ ได้รับอิทธิพลจาก

ภายนอกและการพัฒนาจากหน่วยราชการต่างๆ ในระดับมากน้อยต่างกัน สภาพดังกล่าวทำให้ระบบการเกษตรมีความแตกต่างกัน ตั้งแต่การเกษตรแบบทำไร่เลื่อนลอย แบบหมุนเวียนไปจนถึงแบบถาวร นอกเหนือจากการเกษตรก็มีการอพยพเข้าไปอยู่ในเมืองจำนวนมาก แม้จะมีลักษณะนิสัยที่เด่นอย่างหนึ่งถือเป็นคนขยันขันแข็งในการทำงาน มีความชำนาญด้านการซื้อขายสินค้า จึงทำให้มีแม้จำนวนหนึ่งอพยพเข้าไปอยู่ในเมืองเป็นเจ้าของร้านค้าเป็นผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจดีพอสมควร อาชีพในเมืองของชาวเผ่านี้มีมากมายหลายประเภท เช่น เป็นเจ้าของกิจการขายสินค้าในตลาดไนท์บาร์ซาร์ ขายพืชผัก ผลไม้ ทำการค้าด้านธุรกิจท่องเที่ยว เป็นข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ ขวบนเป็นพระภิกษุ สามเณร ฯลฯ

1.8 การศึกษาแม้จะนิยมส่งบุตรหลานให้ศึกษาเล่าเรียนกันทุกหมู่บ้าน มีตั้งแต่ชั้นเด็กเล็กถึงระดับมหาวิทยาลัยผู้ที่เรียนจบมหาวิทยาลัยระดับปริญญาตรีและโทเฉพาะบ้านม้งเข็กน้อยอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ มีจำนวนมากกว่า 20 คน (ประเสริฐ ชัยพิกุลสิต. 2542 : 21 – 22)

2. ถิ่น จัดอยู่ในสาขามอญ – เขมร ซึ่งอยู่ในกลุ่มภาษาออสโตร – เอเชียติก มี 2 กลุ่มย่อย คือ ถิ่นมลายาและถิ่นไพร่ ถิ่นทั้ง 2 กลุ่มนี้มีความแตกต่างกันในภาษาพูดและขนบธรรมเนียม ส่วนเรื่องการตั้งถิ่นฐานและการแต่งกายเหมือนกัน ถิ่นอพยพเข้ามาในประเทศไทย เมื่อ 60 – 80 ปีมาแล้ว โดยอพยพมาจากประเทศลาวเข้าสู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัดน่าน ในเขตอำเภอปัว อำเภอเชียงกลาง และอำเภอทุ่งช้าง โดยเฉพาะที่อำเภอปัวมีมากที่สุด ถิ่นในประเทศลาวอาศัยอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของแขวงไซยบุรี (มหาวิทยาลัยนเรศวร. 2541 : 13)

2.1 ลักษณะการตั้งถิ่นฐาน ถิ่นมักตั้งบ้านเรือนอยู่บนภูเขาที่มีความสูงระหว่าง 300-1,300 เมตร จากระดับน้ำทะเลลักษณะหมู่บ้านจะตั้งอยู่ในพื้นที่ราบภูเขา ซึ่งไม่ห่างแหล่งน้ำอุปโภคบริโภคมากนัก โดยจะรวมกันเป็นกลุ่มๆ กลุ่มหนึ่งโดยเฉลี่ยประมาณ 50 ครอบครัวต่อหมู่บ้าน ในแต่ละหมู่บ้านจะมีการกระจายเป็นกลุ่มเล็กๆ โดยยึดวงศ์ญาติเป็นหลัก กลุ่มย่อยหนึ่งๆ จะเป็นคนในวงศ์ตระกูลเดียวกัน ลักษณะเช่นนี้อาจเกิดจากสภาพการทำมาหากินและพื้นที่สิ่งแวดล้อมเป็นหลัก บ้านของถิ่นจะเป็นบ้านยกพื้นสูงพื้นและข้างฝาทำด้วยไม้ไผ่ หลังคาคานที่ลาดลงมาจะมีครกกระเดื่องสำหรับตำข้าวตั้งอยู่และใช้เก็บฟืนและสิ่งของต่างๆ ด้วย ตัวบ้านไม่มีหน้าต่างมีประตูเข้าบ้าน 2 ประตู หน้าบ้านจะมีระเบียงหรือนอกชานที่ใหญ่ระเบียงหน้านี้จะมีชายคายื่นลงมาปกคลุม ส่วนใต้ถุนบ้านจะเป็นคอกสัตว์ (ประเสริฐ ชัยพิกุลสิต. 2542 : 76 - 77)

2.2 การจัดระเบียบทางสังคมลักษณะครอบครัวในบ้านหลังหนึ่งๆ อาจประกอบด้วยครอบครัวเดี่ยว (เป็นครอบครัวใหม่) หรือครอบครัวขยาย ซึ่งเกิดจากลูกสาวที่แต่งงานนำสามีเข้ามาอยู่ในบ้านด้วยยังมีลูกสาวหลายคนก็มีหลายครอบครัว โดยครอบครัวของพี่สาวคนโตสามารถแยกไปตั้งบ้านใหม่ได้ ส่วนครอบครัวของลูกสาวคนเล็กจะต้องอาศัยอยู่กับพ่อแม่ตลอดไป จึงทำให้ถิ่นอยากได้ลูกสาวมากกว่าลูกชายซึ่งเมื่อแต่งงานแล้วต้องไปอยู่บ้านของภรรยา ซึ่งทำให้ครอบครัวขาดแรงงาน การสืบทอดฝ่ายมารดา ถิ่นมีการสืบสายหรือนับถือผีบรรพบุรุษของฝ่ายมารดา ผู้ชายที่

แต่งงานแล้วต้องตัดขาดจากผีเดิมมานับถือผีของฝ่ายภรรยาและเมื่อมีลูกก็นับถือผีของฝ่ายมารดา เช่นกัน ดังนั้นในหมู่บ้านถิ่นหนึ่งๆ จะมีตระกูล 2-3 ตระกูลๆ หนึ่งก็มี 3-5 หลัง ซึ่งอยู่ใกล้เคียงกันและถิ่นที่นับถือผีเดียวกันจะมีอยู่เฉพาะภายในหมู่บ้านเท่านั้น ส่วนการใช้นามสกุลของถิ่นนั้นไม่สามารถบอกลักษณะความเป็นพี่น้องกันได้ เพราะในหมู่บ้านหนึ่งจะมีเพียง 1 นามสกุลเท่านั้น ส่วนนามสกุลนอกเหนือจากนี้แสดงถึงการอพยพเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านภายหลัง แต่ความเป็นเครือญาตินั้นต้องดูจากการนับถือผีของแต่ละคน

การแต่งงานจะมีขึ้นหลังจากที่ฝ่ายชายและหญิงได้ตกลงแต่งงานกัน ทั้งสองฝ่ายจะกำหนดวันแต่งงานซึ่งจะเป็นวันใดก็ได้ แต่ต้องไม่ตรงกับวันกรรมของทั้งสองฝ่าย หรือของหมู่บ้าน ในวันแต่งงานจะกระทำที่บ้านฝ่ายหญิงมีการเลี้ยงผีและให้พรของผู้อาวุโส และเลี้ยงเพื่อนบ้านที่มีช่วยงานเป็นเสร็จพิธีหลังจากนั้นฝ่ายชายก็มาอยู่บ้านฝ่ายหญิง ในการแต่งงานจะแต่งงานกับคนในหมู่บ้านเดียวกันมากกว่าคนจากหมู่บ้านอื่น ซึ่งเป็นคนในกลุ่มย่อยเดียวกันด้วยถิ่นไม่นิยมได้เสียก่อนแต่งงาน ซึ่งนอกจากจะเป็นที่รังเกียจของคนในหมู่บ้านแล้วจะต้องมีการเลี้ยงผีบรรพบุรุษ และถูกปรับไหม นอกจากนี้ผู้ชายจะมีภรรยาได้เพียงคนเดียวถึงแม้ว่าจะมีฐานะดีก็มีภรรยามากกว่าหนึ่งคนไม่ได้ นอกจากต้องหย่าขาดจากภรรยาคนเดิมเสียก่อนจึงทำให้การหย่าร้างของกลุ่มแต่งงานเกิดขึ้นเสมอ โดยเฉพาะสามีภรรยาที่อยู่บ้านแม่ภรรยาและมีครอบครัวพี่น้องหรือน้องสาวอยู่ด้วย และในการหย่าร้างต้องได้รับการอนุญาตจากผู้อาวุโสก่อน

2.3 การปกครองในการปกครองเป็นไปอย่างง่าย ๆ มีเพียงหัวหน้าหมู่บ้านเป็นผู้ปกครองสูงสุด ซึ่งอาจได้รับการแต่งตั้งจากทางราชการเป็นผู้ใหญ่บ้านหรือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน (กรณีหมู่บ้านมีขนาดเล็กเป็นผู้ดูแล) เป็นผู้ดูแลความทุกข์สุขของคนในหมู่บ้าน ตลอดจนเป็นผู้รักษาระเบียบประเพณีของเผ่า นอกจากนี้ยังมีเจ้าฮีดหมอผีและคณะผู้อาวุโสเป็นคณะกรรมการของหมู่บ้านอีกด้วย ในการปกครองมีกฎ ระเบียบ ประเพณีขนบธรรมเนียมของหมู่บ้านที่ถือปฏิบัติสืบต่อกันมาซึ่งเรียกว่า ริดหรือฮีด เป็นกฎหมายของหมู่บ้าน (มหาวิทยาลัยนเรศวร. 2541 : 14)

2.4 ความเชื่อทางศาสนา ถิ่น ส่วนใหญ่มีความเชื่อทางไสยศาสตร์หรือสิ่งที่มีมองไม่เห็นตัว คือ ผี ซึ่งสามารถให้คุณให้โทษแก่พวกเขาได้ถ้าหากทำผิดจารีตประเพณีต่างๆ ที่บรรพบุรุษเคยกำหนดไว้ นอกจากนี้การเจ็บไข้ได้ป่วยพวกเขาก็เชื่อว่าเกิดจากการกระทำของผี

2.4.1 ผีหมู่บ้าน (ปรองงวล) เป็นผีใหญ่ประจำหมู่บ้านที่สามารถให้คุณให้โทษคนทั้งหมู่บ้านได้

2.4.2 ผีบ้านหรือผีเรือน (ปรองเจิง) เป็นผีบรรพบุรุษของแต่ละหลังคาเรือนเป็นผีที่สำคัญที่สุดของถิ่น

2.4.3 ผีไร่ (ปรองแซ) เป็นผีที่ทำให้คุณให้โทษเกี่ยวกับผลผลิตจากไร่ว่าจะดีหรือไม่ดี

2.4.4 ผีเจ้าที่ (ปรองเจ้าตี้) เป็นผีที่สิงสถิตอยู่ในพื้นที่ก่อนที่จะมีการตั้งหมู่บ้านถิ่นต้องสร้างศาลให้เจ้าที่สิงสถิตอยู่

2.5 ระบบเศรษฐกิจ ในการทำมาหากินในชีวิตประจำวันของถิ่นนั้น ผลิดเพื่อการยังชีพไปวันๆ หนึ่ง การเพาะปลูกจึงเป็นอาชีพที่สำคัญโดยเฉพาะการปลูกข้าวไว้เพื่อให้พอกินตลอดปี จึงทำให้ถิ่นมีพิธีเลี้ยงผีไว้หลายครั้ง เพื่อให้ผลผลิตมากพอกิน ส่วนรายได้อื่นนอกเหนือจากการเพาะปลูกนั้นถิ่นจะหาได้จากการล่าสัตว์หรือขายสัตว์เลี้ยง การรับจ้างและหาของของป่าไปขาย นอกจากข้าวไร่ที่ปลูกกันทุกหมู่บ้านแล้ว มีบางหมู่บ้านเริ่มทำนาดำบ้างแล้วส่วนพืชอื่นๆ นั้นมี ข้าวโพด ข้าวฟ่าง และพืชผักต่างๆ บางหมู่บ้านมีการเก็บเกี่ยวชาป่าทำเหมืองเพื่อขายต่อไปและบางหมู่บ้านแถบตำบลบ่อเกลือเหนือและบ่อเกลือได้มีการทำเกลือขายให้คนในหมู่บ้านใกล้เคียงอีกด้วย ชาวถิ่นมีความสามารถเฉพาะตัวของตนอีกอย่างหนึ่ง คือการจักสานเสื่อหุ้มสามเหลี่ยม โดยจะนำหุ้มสามเหลี่ยมมาสานผสมกับใบตองจริงทำให้มีลวดลายที่สวยงาม สัตว์เลี้ยงที่นิยมเลี้ยงไว้ หนึ่ง หมู เพื่อใช้ประกอบพิธีทางศาสนา และยังสามารถขายลูกหมูเป็นรายได้อีกด้วย สุนัขเลี้ยงไว้เฝ้าบ้านและช่วยในการล่าสัตว์ วัว ควาย เลี้ยงไว้เพื่อขายแก่คนพื้นราบ หรือเพื่อให้เข้าไปทำการไถนา (กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม. ม.ป.ป. : 14)

2.6 ข้อห้ามและข้อปฏิบัติบางประการเมื่อเข้าไปในหมู่บ้านถิ่นจะสื่อสารกันได้ง่าย เนื่องจากถิ่นส่วนใหญ่จะพูดภาษาไทยพื้นเมืองทางภาคเหนือได้ การแต่งกายทั้งชายและหญิงในปัจจุบันแต่งกายแบบคนไทย แม้ว่าจะมีเครื่องแต่งกายประจำเผ่าของตนแต่ก็หาดูได้ยาก เพราะไม่นิยมสวมใส่กัน (ประเสริฐ ชัยพิภุสิต. 2542 : 81)

สำหรับเรื่องการเข้าพักในบ้านเรือนของถิ่น แยกที่จะพักค้างคืนต้องนอนนอกชานเข้าไปนอนในบ้านไม่ได้ และในขณะที่ทำขวัญซึ่งทำภายในบ้าน คนแปลกหน้าห้ามเข้าไปโดยเด็ดขาด ถ้าหากไม่รู้จักเขาย่านำอาหารไปทำเองในครัวของเขา การขึ้นบ้านใหม่ต้องหาผู้ชายซื้อแก้วเป็นคู่ถือข้าว ผู้หญิงซื้อคำเป็นผู้ถือหม้อหนึ่งข้าวขึ้น ไปบนบ้านก่อนแล้ว เจ้าของบ้านจึงเดินตามขึ้นไปห้ามใส่รองเท้าเข้าไปในบ้านหากใส่เข้าไปถือว่าผิดผี เจ้าของบ้านจะปรับสุรา 1 ขวด หรือไก่ 1 ตัว ขณะรับประทานอาหาร ถ้ายังไม่อิ่มห้ามลุกไปถ้าลุกออกจากวงอาหาร เจ้าของบ้านจะเก็บสำรับทันที และถิ่นนิยมดื่มเหล้าขาวและเหล้าอุ เหล้าอุนิยมใช้ในการต้อนรับแขก

3. ขมุ เรียกตัวเองว่า “ขมุ” (อ่านว่า ขะ – มุ) มีความหมายในภาษาไทยว่า “คน” ขมุแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ ขมุพลาญหรือขมุฮ่อ และขมุลื้อ ขมุในประเทศไทยมีหนาแน่นในจังหวัดน่าน และมีกระจายในจังหวัดเชียงราย ลำปาง อุทัยธานี และเชียงใหม่ ส่วนในประเทศลาวมีอยู่ทางตอนเหนือ โดยเฉพาะหลวงพระบาง เชียงขวาง ไชยบุรี น้ำทา และพงสาลี (ประเสริฐ ชัยพิภุสิต. 2542 : 83 – 84)

กลุ่มของขมุที่แยกออกเป็น 2 กลุ่มนั้น แยกตามความแตกต่างทางภาษาท้องถิ่น และลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมกล่าวคือ ชาวขมุลื้อ ก่อนข้างจะเป็นกลุ่มที่ได้รับอิทธิพลจากโลกภายนอกมากกว่า ภาษาที่ใช้พูดจะมีภาษาไทยเหนือปะปนอยู่มาก การยึดถือจารีตประเพณีและความเชื่อดั้งเดิมก็ค่อนข้างจะเปลี่ยนแปลงไปมากกว่าขมุพลาญ

3.1 ลักษณะการตั้งถิ่นฐาน เชื่อกันว่าชาวขมุเป็นชนพื้นเมืองดั้งเดิมของเอเชียอาคเนย์ ในปัจจุบันชาวขมุกระจายตัวอยู่ทางประเทศลาวตอนเหนือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแขวงหลวงพระบาง สำหรับในประเทศไทยนั้นชาวขมู้อยู่อย่างหนาแน่นในจังหวัดน่าน นอกจากนี้มีอยู่ในประปรายในจังหวัดเชียงราย ลำปาง และมีเล็กน้อยในจังหวัดอุทัยธานี และเชียงใหม่

จำนวนประชากรชาวขมุในประเทศไทยนั้น จากการสำรวจพบว่ามี 35 หมู่บ้าน 1,286 หลังคาเรือน 7,306 คน คิดเป็นร้อยละ 1.30 ของจำนวนประชากรชาวไทยภูเขาทั้งหมดในประเทศไทยเนื่องจากชาวขมุเป็นกลุ่มชาวไทยภูเขากลุ่มหนึ่งที่ไม่ปลูกฝิ่น ดังนั้นส่วนใหญ่จึงตั้งบ้านในระดับความสูงที่ต่ำกว่า 3,000 ฟุต จากระดับน้ำทะเลและที่ตั้งหมู่บ้านส่วนใหญ่จะนิยมพื้นที่ราบระหว่างหุบเขา นอกจากนี้ยังนิยมตั้งหมู่บ้านที่มีทางเข้าหมู่บ้านหันหน้าไปทางทิศตะวันออก ซึ่งชาวขมุถือว่าจะนำความร่มเย็นเป็นสุขมาให้แก่คนในหมู่บ้าน

ลักษณะบ้านขมุ เป็นบ้านยกพื้นและพื้นบ้านมี 2 ระดับ บ้านส่วนใหญ่จะมีห้องนอนเดี่ยวซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบบ้านกับลักษณะโครงสร้างของครอบครัว กล่าวคือ ชาวขมุจะมีครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยวจึงมิได้มีโครงสร้างบ้านที่สามารถจะแบ่งออกเป็นห้องเล็กๆ ได้มากนักและการที่จะต่อเติมบ้านก็กระทำได้ยากเนื่องจากบ้านยกพื้น

3.2 ระบบเศรษฐกิจ ชาวขมุส่วนใหญ่หาเลี้ยงชีพโดยการทำไร่บนภูเขา โดยใช้ระบบการประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่เรียกว่าไร่หมุนเวียน กล่าวคือ เมื่อได้ทำการตัดฟันต้นไม้แล้วเผาเพื่อใช้พื้นที่บนภูเขาเป็นที่เพาะปลูกแล้วจะปล่อยให้พื้นที่ดังกล่าวนั้นพักตัวให้ต้นไม้ขึ้นเป็นป่าใหม่ประมาณ 1 – 3 ปี เพื่อให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์

ส่วนพืชที่ปลูกนั้น ได้แก่ ข้าวสำหรับบริโภคและข้าวโพดสำหรับเลี้ยงสัตว์ นอกจากนี้ยังมีการปลูกพืชสวนครัว ซึ่งเป็นพืชจำพวกเครื่องเทศ เช่น พริก หอม กระเทียม ตะไคร้ ข่า ขมิ้น เป็นต้น เมื่อพิจารณาาระบบเศรษฐกิจของชาวขมุ โดยส่วนรวม สามารถจัดได้ว่าชาวขมุส่วนใหญ่มีระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพ

นอกจากนี้ชาวขมูยังจัดได้ว่าเป็นพวกที่มีความชำนาญการในเรื่องการทำไม้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลื่อยไม้ ทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจากการที่ชาวอังกฤษและฝรั่งเศส ได้เข้ามาทำอุตสาหกรรมป่าไม้ในประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ.2429 เป็นต้นมา และได้จ้างพวกขมุมาเป็นคนงานในการทำป่าไม้ ทำให้ชาวขมุได้รับความรู้ในเรื่องอุตสาหกรรมป่าไม้และถ่ายทอดความรู้กันมาจนถึงปัจจุบันนี้ (กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม. น.ป.ป. : 4X)

3.3 ความเชื่อทางศาสนา – การนับถือผี ขมุ มีความเชื่อในเรื่องผีและอำนาจเหนือธรรมชาติ (กฤตยคุณ) ผีในความเชื่อของขมุเป็นอำนาจเหนือธรรมชาติที่มนุษย์ควบคุมไม่ได้ อาจให้คุณและโทษมนุษย์ต้องปฏิบัติต่อผีในลักษณะที่ยอมรับความเหนือกว่าด้วยความเคารพบูชา

ส่วนระบบความเชื่อในเรื่องกฤตยคุณ เป็นอำนาจเหนือธรรมชาติที่มนุษย์ควบคุมไม่ได้ และสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ ได้แก่ เวทย์มนต์คาถาต่างๆ ขมุเชื่อว่าบุคคลที่ได้เรียนรู้เวทย์มนต์

คาถาต่างๆ ตามประเพณีสามารถจะควบคุมปรากฏการณ์บางอย่างได้ เช่น รักษาอาการอุกฤษฏ์ ช่วย
ให้คลอดบุตรง่าย และระงับความรุนแรงของลมพายุหรือน้ำท่วมได้ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ภายในบ้าน
นอกจากผีหลวง (โฮร่อน้ำ) ซึ่งเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของหมู่บ้านแล้ว ในแต่ละบ้านของชาวมุขยังมีผี
ประจำบ้าน (โฮร่อ้าง) อีกด้วย (มหาวิทยาลัยนเรศวร.2541 : 13 - 14)

3.4 ประเพณีที่สำคัญ

3.4.1 พิธีเซ่นไหว้ผีหลวง จัดขึ้นปีละครั้ง หลังการเก็บเกี่ยวข้าวแล้ว

3.4.2 พิธีเซ่นไหว้ผีหมู่บ้าน จัดขึ้นเวลาประกอบพิธีกรรมต่างๆ

3.4.3 พิธีเซ่นไหว้ผีประจำตระกูล หรือผีบรรพบุรุษในบ้านจัดขึ้นในช่วงเทศกาล
สงกรานต์

3.4.4 พิธีส่งเคราะห์ จัดขึ้นในวันสงกรานต์ เพื่อขับไล่สิ่งชั่วร้ายให้ออกจาก
หมู่บ้าน

3.4.5 พิธีเซ่นไหว้ผีไร่ จัดขึ้นปีละครั้ง คือ ก่อนลงป่า ก่อนปลูกข้าว ขณะข้าว
เริ่มออกรวง และเมื่อข้าวแก่พร้อมที่จะเก็บเกี่ยว

ชาวมุขมีความเชื่อเรื่องขวัญว่าคนเรามีขวัญเก้ายขวัญ คนที่เจ็บป่วยเพราะขวัญออกจากร่าง
ไปการเรียกขวัญให้กลับคืนต้องเชิญหมอขวัญมาทำพิธีเรียกขวัญ (ประเสริฐ ชัยพิรุสิต. 2542 : 85)

การศึกษาของชุมชนชาวไทยภูเขา

ในปี พ.ศ. 2499 กระทรวงมหาดไทยได้จัดตั้งคณะกรรมการสงเคราะห์ประชาชนไกล
คมนาคม (พ.ศ. 2499) มีหน้าที่ดำเนินการสงเคราะห์ช่วยเหลือชาวไทยภูเขาในชายแดนภายในที่มี
ความเป็นอยู่ลำบากยากแค้น และแตกต่างจากคนไทยพื้นราบพูดภาษาไทยไม่ได้เป็นการบรรเทา
ความเดือดร้อนเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวมาในปี พ.ศ. 2501 รัฐบาลต้องการให้ชาวไทยภูเขา
เลิกปลูกฝิ่นจึงได้มีคำสั่งยกเลิกการเสพและจำหน่ายฝิ่น และโดยที่เห็นว่าเป็นเรื่องที่ต้องดำเนินการ
พัฒนาและสงเคราะห์ชาวไทยภูเขาในด้านต่างๆ อย่างเร่งรัด จึงยุบเลิกคณะกรรมการการสงเคราะห์
ประชาชนไกลคมนาคม (พ.ศ. 2499) และแต่งตั้งคณะกรรมการสงเคราะห์ชาวไทยภูเขา (พ.ศ. 2502)
ขึ้นเริ่มมีการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับชาวไทยภูเขาเพื่อให้ได้ข้อมูลต่างๆ ที่จะนำมาใช้วางแผนและ
ดำเนินการสงเคราะห์ช่วยเหลือให้ตรงตามเป้าหมาย-(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
ม.ป.ป. : 40 - 41)

รัฐบาลได้มีความพยายามที่จะพัฒนาชาวไทยภูเขาเรื่อยมา นับตั้งแต่การเริ่มมีนโยบาย
เกี่ยวกับการจัดการการศึกษาแก่ชาวไทยภูเขามาตั้งแต่ พ.ศ. 2505 โดยแต่งตั้งคณะกรรมการ
สงเคราะห์ชาวไทยภูเขาสาขาการศึกษา (พ.ศ. 2507) ได้แต่งตั้งผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพิ่มขึ้น
คือ ผู้แทนกรมการปกครอง ผู้แทนกรมวิชาการ ผู้แทนหน่วยศึกษานิเทศกรรมสามัญศึกษา และ
อธิบดีกรมสามัญศึกษา เป็นประธานคณะอนุกรรมการสงเคราะห์ชาวไทยภูเขาสาขาการศึกษา ได้ทำ

การรวบรวมข้อเท็จจริงต่างๆ ด้านที่จำเป็นในการวางแผนการศึกษา และวางโครงการการศึกษา สำหรับชาวไทยภูเขา พร้อมกันนี้ได้เสนอหลักการเกี่ยวกับการให้การศึกษาแก่ชาวไทยภูเขาครั้งแรก ในปี พ.ศ. 2509 โดยมีสาระสำคัญ คือการให้การศึกษาแก่ชาวไทยภูเขานั้น ควรดำเนินการเป็นกรณี พิเศษแตกต่างจากโรงเรียนประชาบาลในพื้นที่ราบโดยทั่วไป เพราะนอกจากในเรื่องการอ่านออก เขียนได้แล้ว ประการสำคัญยังมุ่งสร้างให้ชาวไทยภูเขามีความจงรักภักดีต่อรัฐบาลเพื่อความ ปลอดภัยของประเทศ ดังนั้น การสอนจึงควรมีหลักสูตรพิเศษและครูต้องได้รับการอบรมพิเศษ แตกต่างไปจากโรงเรียนประชาบาลในพื้นที่ราบทั่วไป ควรจัดในรูปแบบการศึกษาสงเคราะห์ ซึ่งกรม สามัญศึกษาดำเนินการอยู่ สำหรับโครงการศึกษาแก่ชาวไทยภูเขาเห็นควรดำเนินการจัดตั้งโรงเรียน ขึ้นตามหมู่บ้านชาวไทยภูเขาที่เหมาะสม โดยใช้หลักสูตรพิเศษแตกต่างจากโรงเรียนพื้นที่ราบ ทั่วไป รับโอนโรงเรียนชาวไทยภูเขาจากตำรวจตระเวนชายแดนมาดำเนินการให้ทุนนักเรียนเรียนดี เพื่อเรียนสูงขึ้นในพื้นที่ราบแล้วกลับไปเป็นครูในโรงเรียนชาวไทยภูเขาต่อไปให้ค่าเครื่องแต่งกาย นักเรียน อุปกรณ์นักเรียน และจัดสวัสดิการแก่ครูที่ขึ้นไปสอน เช่น บ้านพัก เบี้ยเลี้ยงภัย เบี้ย กันดาร เป็นต้น

ต่อมาในปี พ.ศ. 2512 ได้มีการปรับปรุงคณะกรรมการการสงเคราะห์ชาวไทยภูเขา สาขาการศึกษาโดยยุบรวมกับคณะกรรมการการสงเคราะห์ชาวไทยภูเขาสาขาอนามัยเป็น คณะอนุกรรมการการสงเคราะห์ชาวไทยภูเขา สาขาการศึกษาและอนามัย (พ.ศ. 2512) ประกอบด้วยอธิบดีกรมสามัญศึกษาเป็นประธานคณะอนุกรรมการ ประกอบด้วย ผู้แทนกรมการ ปกครอง ผู้แทนตำรวจตระเวนชายแดน ผู้แทนกรมการแพทย์ ผู้แทนกรมอนามัย และผู้แทนกรม ประชาสงเคราะห์ คณะอนุกรรมการชุดนี้มีหน้าที่ในการวางแผนและดำเนินงานในการจัด การศึกษาและการรักษาพยาบาล ในการดำเนินการจัดการศึกษาแก่ชาวไทยภูเขานั้น มีหน่วยงานที่ รับผิดชอบ คือกรมสามัญศึกษา กรมประชาสงเคราะห์ กรมการปกครองและตำรวจตระเวน ชายแดน โดยกรมสามัญศึกษารับผิดชอบในการจัดทำหลักสูตร แบบเรียน การฝึกอบรมครู และ การจัดตั้งโรงเรียนสำหรับชาวไทยภูเขาในแบบพิเศษในจังหวัดที่มีชาวไทยภูเขาจังหวัดละ 1 แห่ง กรมประชาสงเคราะห์รับผิดชอบในการสอนแบบโรงเรียนชั่วคราวตามหมู่บ้าน ซึ่งมีหน่วย เคลื่อนที่ของกรมประชาสงเคราะห์ไปปฏิบัติงานอยู่แล้ว สำหรับโรงเรียนที่ดำเนินการโดยตำรวจ ตระเวนชายแดนในขณะนั้น โรงเรียนใดที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสามารถรับไปดำเนินการได้ ก็ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดรับไปดำเนินการ โรงเรียนใดที่หน่วยเคลื่อนที่กรม ประชาสงเคราะห์เข้าไปดำเนินงานในหมู่บ้านนั้นให้กรมประชาสงเคราะห์รับไปดำเนินการจนกว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดจะสามารถรับต่อไปได้ ต่อจากนั้นได้มีการปรับปรุงอำนาจหน้าที่ และ คณะอนุกรรมการอีก 2 ครั้ง คือ คณะอนุกรรมการชาวไทยภูเขาสาขาการศึกษาและอนามัย (พ.ศ. 2516) และคณะอนุกรรมการชาวไทยภูเขา สาขาการศึกษา (พ.ศ. 2522) มีหน้าที่ในการให้คำแนะนำ ปรีกษาให้ข้อเสนอแนะในด้านนโยบาย พิจารณาให้การสนับสนุนแผนการดำเนินงานของหน่วย

ราชการต่างๆ ที่ให้การศึกษาแก่ชาวไทยภูเขา ตลอดจนแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ในปี พ.ศ. 2522 ได้มีโครงการทดลองเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแก่ชาวไทยภูเขา คือโครงการศูนย์การศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา (โครงการ ศศช.) พ.ศ. 2523 – 2528 นอกจากนั้นรัฐยังได้พยายามหาแนวทางพัฒนาการศึกษาแก่ชาวไทยภูเขาต่อไป โดยได้กำหนดแนวนโยบายการจัดการศึกษาชาวไทยภูเขาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้นำมาสรุปเป็นนโยบายการศึกษาชาวไทยภูเขา ดังนี้

ให้การจัดการศึกษาภาคบังคับแก่ชาวไทยภูเขาบังเกิดผลในทางปฏิบัติอย่างกว้างขวาง จัดให้มีแผนการศึกษาสำหรับชาวไทยภูเขาซึ่งในระยะแรกเน้นด้านการศึกษาภาคบังคับ การศึกษานอกโรงเรียน อันได้แก่ การศึกษาผู้ใหญ่และการฝึกฝนอาชีพด้านต่างๆ โดยมีการจัดทำหลักสูตรใหม่ให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมสำหรับชาวไทยภูเขา ขยายการพัฒนาการศึกษาแก่ชาวไทยภูเขาออกไปยังท้องถิ่นห่างไกลมากขึ้น เพื่อให้การศึกษาได้มีส่วนช่วยในการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจสังคมและความมั่นคงของชาติ ช่วยให้ชาวไทยภูเขา อ่าน เขียน พูดภาษาไทยได้ รู้จักคิดเป็นคิดชอบและช่วยตนเองได้ พัฒนาชาวไทยภูเขาให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพโดยเน้นการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ความผูกพันทางจิตใจให้นิยมในชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เพื่อที่จะให้ชาวไทยภูเขามีความสำนึกว่าเป็นคนไทยหรือเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย ไม่สร้างปัญหาความมั่นคงและก่อการร้ายด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองให้กับประเทศ เข้าใจสิทธิและหน้าที่พลเมืองไทย ห้ามการตัดไม้ ทำลายป่า ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ แต่ทั้งนี้ควรมีวิธีการดำเนินงานเพื่อให้เกิดแรงจูงใจแก่ทุกฝ่ายที่จะช่วยให้การศึกษาของชาวไทยภูเขาบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ อาทิ พยายามหาวิธีแนะนำ จูงใจ ให้ชาวไทยภูเขาเห็นประโยชน์และความสำคัญของกรมส่งเสริมการเกษตรมาเรียนหนังสือ มีสวัสดิการหรือเงินเพิ่มแก่ครูที่ออกไปสอนในท้องถิ่นทุรกันดาร เป็นต้น สำหรับแนวทางในการกำหนดมาตรการระยะยาว คือ ขยายขอบเขตให้บริการสาธารณสุข การศึกษาภาคบังคับ และการศึกษานอกโรงเรียนให้ทั่วถึงยิ่งขึ้น

ในปัจจุบันตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 เห็นว่าการเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาเป็นการมุ่งเน้นการแข่งขันเพื่อสร้างความมั่นคงในด้านรายได้ แต่ไม่ได้มุ่งเน้นการพัฒนาทางสังคม โดยเฉพาะด้านการศึกษายังได้รับการพัฒนาน้อยการจัดสรรงบประมาณของรัฐในแต่ละระดับการศึกษายังไม่เป็นธรรม ไม่สอดคล้องกับความต้องการและสภาพปัญหาของท้องถิ่น จึงทำให้สถานศึกษาขาดวัสดุอุปกรณ์การศึกษาที่จำเป็น ครูส่วนใหญ่ยังขาดทักษะและความสามารถในการคิด วิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ขาดคุณธรรม จริยธรรม และขาดศรัทธาในวิชาชีพครู บางพื้นที่ยังมีครูไม่เพียงพอ เด็กบางพื้นที่อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ คิดเลขไม่เป็น อัตราการคงอยู่ของนักเรียนที่เริ่มเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีอัตราการคงอยู่ลดลง จากปี พ.ศ. 2535 ร้อยละ 84.52 เป็นร้อยละ 74.28 ในปี พ.ศ. 2540 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในด้านความรู้ ความคิดในกลุ่มภาษาไทย คณิตศาสตร์

วิทยาศาสตร์ การคิดและแก้ปัญหา การพัฒนาอาชีพ การพัฒนาสังคม และการพัฒนาสุขอนามัย โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับพอใช้ คิดเป็นร้อยละ 57.17 และ 50.57 ตามลำดับ ซึ่งจะต้องพัฒนาให้สูงขึ้นอีก การจัดการศึกษายังเน้นจัดการศึกษาเฉพาะเมืองใหญ่ ส่วนชุมชนหมู่บ้านเล็กๆ ที่ห่างไกลยังไม่ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ทำให้ขาดกำลังคนทั้งระดับกลางและระดับสูงและเป็นแรงงานไร้ฝีมือ ส่งผลให้ผลผลิตขาดคุณภาพ คนมีรายได้น้อยต้องดิ้นรนเข้าสู่ชุมชนเมือง ที่อยู่อาศัยไม่เพียงพอ เกิดปัญหาทางสังคม การข่มขู่ในศีลธรรม จริยธรรม ขาดระเบียบ วินัย การเอารัดเอาเปรียบ ส่งผลให้วิถีชีวิตและค่านิยมดั้งเดิมที่งดงามของไทยจางหายไปพร้อมๆ กับการล่มสลายของสถาบันครอบครัว ชุมชน และวัฒนธรรมท้องถิ่น ดังนั้น ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 จึงมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของคนไทยทั้งด้านจิตใจให้เป็นคนดี มีคุณธรรม มีจิตสำนึกที่ดีต่อส่วนรวมมีการศึกษาที่สูงขึ้น มีอาชีพที่มั่นคง มีชีวิตที่มีความสุข มิได้มุ่งพัฒนาคนให้เป็นปัจจัยของการผลิตเพื่อเพิ่มพูนเศรษฐกิจของประเทศเช่นแผนก่อนๆ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2541 : 6 - 7)

หน่วยงานที่รับผิดชอบการศึกษาของชาวไทยภูเขาและการพัฒนา

การจัดการศึกษาให้แก่ชาวไทยภูเขาในระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับที่เด็กไทยทุกคนเข้าเรียนและเป็นการบริการที่รัฐจัดให้ไปถนัดนั้น จากการที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้ศึกษาเรื่องนโยบายการจัดการศึกษาชาวไทยภูเขาในประเทศไทย พบว่าสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติมีหน่วยงานต่างๆ ของรัฐเข้าไปจัดบริการการศึกษาให้แก่ชาวไทยภูเขามิทั้งหน่วยงานทางการศึกษาโดยตรง และหน่วยงานที่รับผิดชอบพื้นที่และพัฒนาชาวไทยภูเขาซึ่งหน่วยงานทางการศึกษา ได้แก่ กรมสามัญศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และกรมการศึกษานอกโรงเรียน ส่วนหน่วยงานที่รับผิดชอบพื้นที่และพัฒนาชาวไทยภูเขา ได้แก่ กรมประชาสัมพันธ์ กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน กรมป่าไม้ ศูนย์อำนวยการร่วมและกองอำนวยการกลางรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ (กรป.กลาง) (กุลเชษฐ์ แก้ววี, 2538 : 42 - 45)

การจัดการศึกษาของหน่วยงานทางการศึกษานั้นจัดในรูปแบบที่แตกต่างกันแต่หน่วยงานที่รับผิดชอบพื้นที่ และพัฒนาชาวไทยภูเขานั้นจัดในรูปแบบเดียวกับของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการการการศึกษาแห่งชาติมีความสามารถรับได้ก็จะรับโอนเข้ามาอยู่ในสังกัด ปัจจุบันมีหน่วยงานสำคัญๆ ที่รับผิดชอบการจัดการประถมศึกษาให้แก่ชาวไทยภูเขา ดังนี้

1. กรมสามัญศึกษา

กรมสามัญศึกษารับผิดชอบงานให้การศึกษาแก่ชาวไทยภูเขาในรูปการศึกษาสงเคราะห์ที่เรียกว่า “โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์สำหรับชาวไทยภูเขา” จัดสอนระดับประถมศึกษา

ประเภทโรงเรียนประจำตามหลักสูตรโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ คือเรียนวิชาสามัญตามหลักสูตร ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 และเน้นหนักด้านหัตถศึกษา วิชาเกษตร และวิชาชีพอื่น ๆ ตาม สภาพท้องถิ่น โดยรัฐบาลรับภาระในเรื่องที่อยู่ อาหาร เสื้อผ้า เครื่องแบบนักเรียน และอุปกรณ์การเรียนการสอนต่าง ๆ ปัจจุบันมีโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ที่มีเด็กชาวไทยภูเขาเรียนอยู่ด้วย 8 แห่ง ทั่วประเทศ

2. กรมการศึกษานอกโรงเรียน

กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้จัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จสำหรับชาวไทยภูเขา พบปัญหาอุปสรรคในการจัดการศึกษา จึงได้ดำเนินโครงการทดลองหารูปแบบการจัดการศึกษาชื่อ “โครงการศูนย์การศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา” (โครงการ ศศช.) ขึ้นในปี พ.ศ. 2523 โดยได้รับ เงินสนับสนุนจากองค์การยูเอสเอ (USAID) และกรมวิเทศสหการดำเนินการร่วมกับกรม ประชาสงเคราะห์ เพื่อพัฒนาและทดลองรูปแบบการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาให้สอดคล้อง กับความต้องการของชาวไทยภูเขาทั้งเด็กและผู้ใหญ่ หลังจากครบกำหนด 5 ปี (พ.ศ. 2523 - 2528) แล้วงานของโครงการ ศศช. ก็เข้าสู่สายงานปกติของกรมการศึกษานอกโรงเรียนและกรม ประชาสงเคราะห์ ส่วนการวิจัยและการพัฒนาทางวิชาการของโครงการที่ต้องทำต่อเนื่องนั้นอยู่ใน ความรับผิดชอบของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือ ซึ่งขณะเดียวกันคณะรัฐมนตรีได้มีมติ ให้เน้นนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ให้กรมการศึกษานอกโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการ จัด การศึกษาระดับประถมศึกษา สำหรับรับชาวไทยภูเขาส่วนใหญ่ที่ยังขาดโอกาสทางการศึกษาด้วย

3. กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน

หลังจากรัฐบาลได้ตั้งตำรวจรักษาชายแดนขึ้นทั่วประเทศ เมื่อปี พ.ศ. 2496 ก็ได้ส่ง กำลังไปรักษาพื้นที่สำคัญตามชายแดน โดยเฉพาะในภาคเหนือได้พบชาวไทยภูเขาหลายเผ่าอยู่ใกล้ ชายแดนทุรกันดาร เจ้าหน้าที่ของส่วนราชการเข้าไปไม่ถึงเกรงว่าจะเป็นภัยต่อความมั่นคงแห่งชาติ ทางชายแดนตำรวจตระเวนชายแดนจึงเข้าไปทำความเข้าใจ ผูกมิตรกับชาวไทยภูเขาให้เกิด ความคุ้นเคยเป็นส่วนตัวโดยนำสิ่งของไปแจก ช่วยรักษาพยาบาลคนป่วย และสอนหนังสือให้แก่ เด็กและเยาวชนชาวไทยภูเขาเพื่อให้รู้ภาษาไทย ต่อมาตำรวจตระเวนชายแดนได้จัดตั้งโรงเรียนชาว ไทยภูเขาขึ้นเป็นแห่งแรกที่หมู่บ้านสะโง๊ะ ตำบลป่าสัก อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ในปี พ.ศ. 2499 ชื่อโรงเรียนประสิทธิวิสัย ซึ่งนักเรียนเป็นชาวไทยภูเขาเผ่าอากู ต่อมารัฐบาลเห็น ความสำคัญจึงจัดตั้งคณะกรรมการสงเคราะห์ประชาชนไกลคมนาคมขึ้น และได้ออกไปตรวจสอบ ผลงานโรงเรียนชาวไทยภูเขา ปรากฏผลเป็นที่น่าพอใจ ตำรวจตระเวนชายแดนจึงขยายการสร้าง โรงเรียนออกไปเรื่อย ๆ โดยทำในรูปโครงการโรงเรียนชาวไทยภูเขา นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2499 จนถึงปี พ.ศ. 2526 มีโรงเรียนชาวไทยภูเขา จำนวน 122 โรงเรียน ได้มอบโอนให้ กระทรวงศึกษาธิการ และยุบเลิกเนื่องจากถูกคุกคาม และชาวไทยภูเขาอพยพย้ายถิ่นที่อยู่ คงเหลือ โรงเรียนชาวไทยภูเขาในปีการศึกษา 2526ทั้งสิ้น 41 โรงเรียน สอนชาวไทยภูเขารวม 6 เผ่า

ได้แก่ กะเหรี่ยง เย้า แม้ว มูเซอ ลีซอ และอีก้อ ในพื้นที่ 5 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย ตาก แม่ฮ่องสอน และกาญจนบุรี

4. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

นับตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2523 เป็นต้นมา โรงเรียนประชาบาลในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด และสังกัดกรมสามัญศึกษา ได้โอนมาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จึงเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่สำคัญในการรับผิดชอบการจัดการศึกษาภาคบังคับในระดับประถมศึกษาทั่วประเทศ โดยมีสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ เป็นหน่วยงานที่ดูแลการจัดการประถมศึกษาในระดับจังหวัดและอำเภอ

ในการจัดการประถมศึกษาสำหรับเด็กชาวไทยภูเขานั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้เริ่มมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2478 โดยผ่านขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงเป็น 3 ระยะคือ

ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2478 - 2509) เริ่มตั้งโรงเรียนชาวไทยภูเขาเป็นโรงเรียนประชาบาล สังกัดกรมสามัญศึกษากระทรวงศึกษาธิการ เปิดสอนระดับประถมศึกษาในจังหวัดต่าง ๆ โรงเรียนชาวไทยภูเขาแห่งแรก คือโรงเรียนบ้านนายเถาตำ หมู่บ้านแม้ว อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก โดยมีเกณฑ์ในการจัดตั้งคือ เป็นหมู่บ้านถาวร มีนักเรียนมากกว่า 20 คน ประชาชนมีความต้องการและมีฐานะค่อนข้างดี ซึ่งในช่วงนี้มีโรงเรียนชาวไทยภูเขาทั้งสิ้น 82 โรง ในพื้นที่ 10 จังหวัด

ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2509 - 2523) เป็นโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยมีกรมสามัญศึกษารับผิดชอบด้านวิชาการ จำนวนโรงเรียนชาวไทยภูเขาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดเพิ่มขึ้นเป็น 109 โรงเรียน โดยมีโรงเรียนที่ถูกผู้ก่อการร้ายคุกคามจนต้องยุบไป 18 โรงเรียน เพราะชาวไทยภูเขาอพยพไปอยู่ที่อื่น พร้อมกันนี้ได้มีการรับโอนโรงเรียนของตำรวจตระเวนชายแดนบางโรงไว้ด้วย

ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2523 - ปัจจุบัน) เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2525 โรงเรียนชาวไทยภูเขาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด โอนมาเป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งจากการสำรวจของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2526 พบว่า ทั่วประเทศมีจำนวนโรงเรียนชาวไทยภูเขา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ รวม 570 โรงเรียนในพื้นที่ 17 จังหวัด

กล่าวโดยสรุปคือ หน่วยงานทางการศึกษาทุกหน่วยงานต่างก็มีหน้าที่จัดการศึกษาให้กับนักเรียนชาวไทยภูเขาในรูปแบบที่แตกต่างกัน ในปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเป็นหน่วยงานที่สำคัญในการดูแลรับผิดชอบในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับนักเรียนชาวไทยภูเขาทุกคน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศุภชัย สติรศิลป์ (2527 : 29 - 30) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัญหาการศึกษาของชาวไทยภูเขาเผ่ามูเซอ บริเวณดอยจังหวัดตาก การวิจัยเรื่องนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อค้นหาสาเหตุของปัญหาการศึกษาของชาวไทยภูเขาเผ่ามูเซอในบริเวณดอยมูเซอจังหวัดตาก เนื่องจากมูเซอกลุ่มนี้ไม่ยอมรับการศึกษา และไม่สนับสนุนให้บุตรหลานของตนไปเรียนหนังสือในโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกหมู่บ้าน ทั้งที่พวกนี้ได้อาศัยอยู่ในบริเวณนี้มาเป็นเวลานาน ผลการศึกษาพบว่าในด้านทัศนคติของชาวมูเซอ หมู่บ้านอุมยอม ที่มีต่อการศึกษานั้น กล่าวได้ว่า พวกนี้ยังให้ความสนใจและมองเห็นประโยชน์ของการศึกษาอยู่บ้าง แต่ในขณะเดียวกันอ้างสาเหตุที่ไม่ยอมส่งบุตรหลานไปเรียนหนังสือในโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกหมู่บ้านเพราะ

1. โรงเรียนตั้งอยู่ห่างไกลจากหมู่บ้านเกินไป
2. การเดินทางไม่สะดวกโดยเฉพาะในช่วงฤดูฝน
3. ผู้ปกครองเป็นห่วงความปลอดภัยของบุตรหลาน โดยกล่าวอ้างว่าเคยเป็นเส้นทางที่อยู่ในเขตอันตราย
4. บางรายก็อ้างว่า เด็กมูเซอที่ส่งไปเรียนหนังสือมักจะถูกเพื่อนนักเรียนต่างเผ่ารังแกและล้อเลียนทำให้เด็กเกิดความเกรงกลัวและอับอาย
5. ถ้าส่งบุตรหลานไปเรียนหนังสือในโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกหมู่บ้าน จะทำให้ขาดผู้ดูแลบ้านในระหว่างผู้ปกครองออกไปทำงานในไร่

กุลเชษฐ์ แก้ววิ (2538 : อ้างอิงจาก สุพิน ไชยจำเริญ, 2535 : 36) ปัญหาการบริหารงานในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่รับนักเรียนชาวไทยภูเขา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน : 47) ได้ทำการศึกษาเรื่องสภาพการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคเหนือ โดยใช้แบบสอบถามผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการจัดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนประถมศึกษานั้น โรงเรียนมีการเตรียมงาน 1 - 3 เดือน มีปัญหาในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการจัดครูเข้าสอน ม.1 ตามรายวิชาที่มีประสบการณ์และความสนใจ งบประมาณไม่เพียงพอในการดำเนินการด้านวิชาการ ได้จัดให้มีการประชุมปรึกษาหารือกับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา การเรียนการสอนให้นักเรียนมาเรียนที่โรงเรียนตามปกติจัดให้มีการสอนซ่อมเสริมเป็นรายวิชาหลักเวลาสอนและวันหยุดเสาร์อาทิตย์ โรงเรียนมีวัสดุครุภัณฑ์ ไม่เพียงพอประชาสัมพันธ์ได้เชิญผู้ปกครองมาประชุมที่โรงเรียนจัดสิ่งของใจ เช่น จัดอาหารกลางวัน จัดหนังสือให้อ่านเรียน จัดที่พักให้นักเรียนที่อยู่ห่างไกล

2. ด้านลักษณะการเรียนการสอน โรงเรียนขยายโอกาสทุกโรงเรียน ได้เปิดสอนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น จัดสอนโดยเน้นกลุ่มวิชาการมากกว่ากลุ่มประสบการณ์อาชีพ

การจัดการเรียนการสอน รายวิชาที่ครูไม่ทราบจุดประสงค์การเรียนรู้มากที่สุด คือวิชาเลือกเสรี และกิจกรรมอิสระของผู้เรียน โรงเรียนเปิดสอนวิชาเลือกตามความพร้อมและความสะดวกของ โรงเรียนมากกว่าเปิดตามความต้องการและความสนใจของนักเรียน ขาดบุคลากรในการจัดสอน วิชาชีพ ขาดสถานประกอบการในท้องถิ่น ขาดครูวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ ครูไม่เข้าใจ ระเบียบและวิธีการวัดผล นักเรียนมีความเห็นว่ามีภาวะเครียดหรือร้อนในการเรียนเพิ่มขึ้นระดับมาก และเห็นว่าตนเองสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริงในระดับปานกลาง โรงเรียนจัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารีมากที่สุด นักเรียนสนใจกิจกรรมกีฬามากที่สุด

ทัศนีย์ เจนจิระ (2541 : 19 ; อ้างอิงจาก ชูพินิจ เกษมณีและสามารถ ศรีจันทร์ 2538 : 22) ปัญหาที่เกี่ยวกับการขาดเรียนของนักเรียนชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง โรงเรียนบ้านน้ำสออด อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน ได้ศึกษาเรื่องปัญหาการประถมศึกษาสำหรับชาวไทยภูเขาในจังหวัดแม่ฮ่องสอน พบ ปัญหาที่สำคัญคือ การจัดการศึกษาให้มีความครอบคลุมประชากร การนิเทศติดตามผลนั้นไม่ทั่วถึงและไม่ได้ผล การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโดยทั่วไปจะแยกขาดจากการพัฒนาชุมชน ลักษณะการจัดการเรียนการสอนไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวไทยภูเขา การละเลยความสำคัญต่อวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ประจำเผ่าพันธุ์ของชาวไทยภูเขาการแก้ปัญหาความด้อยสวัสดิการแก่ครูที่สอนบนภูเขา

ทัศนีย์ เจนจิระ (2541 : 19 ; อ้างอิงจากสนธิ ยี่รงค์. 2527 : 16) ปัญหาที่เกี่ยวกับการขาดเรียนของนักเรียนชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง โรงเรียนบ้านน้ำสออด อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน ได้วิจัยผลของการจัดการศึกษาภาคบังคับ 4 รูปแบบสำหรับชุมชนชาวไทยภูเขาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในการศึกษาดังนี้ ปัจจัยด้านตัวนักเรียน ด้านตัวครู วิธีการดำเนิน การสอน สภาพของโรงเรียน ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ปัจจัยเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างในโรงเรียนและชุมชน

จินตมาณี เลิศโนกุล (2542 : 20 ; อ้างอิงจาก อัฐศักดิ์ ศรีสุโข. 2538 : 29) สภาพการจัดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญและสายอาชีพ สำหรับ สามเณรชาวไทยภูเขาในโครงการพระธรรมจาริกวัดศรีโสดา-จังหวัดเชียงใหม่ ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาเพื่อหาแนวทางเสริมสร้างทักษะในการประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรในการประกอบอาชีพนอกชุมชนชาวไทยภูเขา ศึกษากรณีเผ่าแม้ว กระเหรี่ยง และมูเซอ ทั้งนี้เพื่อศึกษาแนวทางฝึกอบรมชาวไทยภูเขาให้เป็นแรงงานที่มีฝีมือ มีความรู้ที่จะทำงานในหมู่บ้านและ/หรือเข้าไปทำงานในเมืองอย่างมีคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่าเผ่าแม้วมีความต้องการที่จะเข้าศึกษาฝึกอบรมวิชาชีพช่างยนต์ ช่างปูน ช่างไม้ และการตัดเย็บเสื้อผ้า เผ่ากระเหรี่ยงต้องการศึกษาวิชาชีพช่างยนต์ และอาชีพตัดเย็บเสื้อผ้า ส่วนเผ่ามูเซอ มีความต้องการที่จะศึกษาวิชาชีพช่างยนต์เท่านั้น เพราะต้องการนำมาใช้ในการซ่อมเครื่องยนต์ รถไถของตนในหมู่บ้าน และเปิดซ่อมรถด้วย

สมเด็ยว เกตุอินทร์ (2541 : 17 ; อ้างอิงจาก ภาวนา ก้อนกลีบ. 2532 : 24) ผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม ที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชาวไทยภูเขาในโรงเรียนบ้านเวียงฝาง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ได้ศึกษาเรื่องการยอมรับสิ่งใหม่ของชาวไทยภูเขาเผ่าม้งในชุมชนพื้นราบศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านสหกรณ์ห้วยมะนาว กิ่งอำเภอวัง จังหวัดเชียงใหม่ จากการศึกษาพบว่า ธรรมชาติทางการศึกษาที่ชาวไทยภูเขาเผ่าม้งเรียนรู้และยอมรับสิ่งใหม่ในสังคมชุมชนพื้นราบได้มากที่สุดคือ การเรียนรู้ด้วยตนเอง จากการสังเกตและจดจำนำไปปฏิบัติ

สมเด็ยว เกตุอินทร์ (2541 : 17 ; อ้างอิงจาก อภินพ ธนาสาร. 2534 : 32) ผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชาวไทยภูเขาในโรงเรียนบ้านเวียงฝาง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ได้ศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตของชาวไทยภูเขาเผ่ากระเหรี่ยง ผลการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตของชาวกระเหรี่ยง เนื่องมาจากปัจจัยภายใน ได้แก่ ความอุดมสมบูรณ์ของสภาพนิเวศวิทยา บทบาทผู้นำชุมชน ความเชื่อ และระบบเงินตรา ซึ่งผ่านเข้ามาในชุมชนโดยทางคมนาคมและการสื่อสาร

จากผลการวิจัย จะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนชาวไทยภูเขายังมีปัญหาในการจัดการศึกษาซึ่งเกิดจากปัจจัยหลาย ๆ ด้าน คือด้านตัวนักเรียน ด้านครูผู้สอน วิธีการดำเนินการสอน สภาพของโรงเรียน ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นต้น และจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาหาแนวทางในการดำเนินการแก้ไขปัญหาในการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนชาวไทยภูเขาเหล่านั้น เพื่อให้ให้นักเรียนชาวไทยภูเขาได้รับโอกาสทางการศึกษาที่สามารถสร้างให้นักเรียนชาวไทยภูเขาเหล่านั้นมีความรู้ความสามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุขเป็นประชากรของชาติที่มีคุณภาพเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตัวเองและสังคมต่อไป

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

3.1 ความหมายของการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการจัดประสบการณ์ดังนี้กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 34 - 35) ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 กล่าวว่า การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยจะไม่จัดเป็นรายวิชาแต่จัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เกิดความรู้ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเกิดการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา พัฒนา ชัชพงศ์ (อำพร ศรีทรัพย์. 2540 : 33; อ้างอิงจาก พัฒนา ชัชพงศ์. 2530. เอกสารบรรยายชุดที่ 3 แผนการศึกษาปฐมวัย. หน้า 24) ได้กล่าวว่า การจัดประสบการณ์หมายถึง การจัดการศึกษาให้กับเด็กปฐมวัยเพื่อพัฒนาให้ครบทุกด้าน ไม่ได้มุ่งหมายให้อ่านเขียนเช่นในระดับประถมศึกษา แต่จะเป็นการปูพื้นฐานให้โดยคำนึงถึงวัยและความสามารถของเด็ก และจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาให้พร้อมที่จะเรียนรู้ในระดับต่อไป คณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 58) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์

หมายถึง การจัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์และการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนให้กับเด็กปฐมวัย โดยให้ได้รับประสบการณ์ตรงจากการเล่น การลงมือปฏิบัติซึ่งจะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี และเพื่อส่งเสริมพัฒนาการให้ครบทุกด้านทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยมุ่งให้อ่านเขียนแต่เป็นการปูพื้นฐานหรือพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้วิชาชีพ ท่องสวดสัจ ; และคนอื่นๆ (2529 : 2) ได้ให้ความหมายของการจัดประสบการณ์ไว้ว่า หมายถึงการจัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์ และการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนให้กับเด็กปฐมวัย โดยให้ได้รับประสบการณ์จากการเล่น ลงมือปฏิบัติ ซึ่งทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ดี และเพื่อส่งเสริมพัฒนาการให้ครบทุกด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา นางเยาว์ คลินิกคล้าย (2543 : 19) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ในรูปแบบของการบูรณาการเนื้อหาวิชาต่างๆ เบญจมาศ วิไล (2544 : 20) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน สื่อและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ โดยให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการกระทำและลงมือปฏิบัติ เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้และส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ - จิตใจ สังคมและสติปัญญาได้อย่างเหมาะสมตามวัย พร้อมทั้งจะเรียนรู้ในระดับต่อไปคณะกรรมการการศึกษาปฐมวัย (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2526 : 194) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์ หมายถึง การจัดสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กการจัดวัสดุ อุปกรณ์ สื่อจำลองและสื่ออื่นๆ ที่มีลักษณะและคุณสมบัติเหมาะสม อันจะเป็นสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เด็กทำกิจกรรม เพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์นั้น และเกิดประสบการณ์ต่างๆ ตามจุดมุ่งหมาย ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า การจัดประสบการณ์เป็นการจัดกิจกรรมตามแผนประสบการณ์และการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนให้กับเด็กโดยให้เด็กได้รับประสบการณ์จากการเล่นการลงมือปฏิบัติโดยผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้าไม่ได้มุ่งการอ่านการเขียนเพื่อส่งเสริมพัฒนาการ 4 ด้าน ได้แก่ ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา

3.2 ความสำคัญของการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 34 - 35) ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 การจัดประสบการณ์เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาเด็ก ประสบการณ์ช่วยให้เด็กเกิดทักษะที่สำคัญสำหรับการสร้างองค์ความรู้ โดยเน้นเด็กเป็นสำคัญ และการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ รอบตัว ศรียา นิยมธรรม ; และประภัสสร นิยมธรรม (2518 : 45) อ้างถึงความสำคัญของการจัดประสบการณ์ตรงโดยให้เด็กมีอิสระในการคิด การแสดงออก และการสนทนาระหว่างเด็กด้วยกันจะทำให้เด็กสามารถเข้าใจกันได้เร็วกว่าครูเป็นผู้อธิบายหรือเล่าให้ฟัง จักรสิน พิเศษสาคร (2521 : 232) ประสบการณ์ที่มีความหมายต่อตัวผู้เรียนคือ การให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์หรือมีส่วนร่วมในกลุ่ม ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีโอกาสพัฒนาทักษะทางสังคมความคิดสร้างสรรค์ ทักษะของการอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยและการเรียนรู้เนื้อหา วิชาผลของการ

เรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนมีความต้องการที่จะเรียนมีทักษะของความเป็นผู้นำ รู้จักทำงานเป็นกลุ่ม การแก้ปัญหา ตลอดจนสามารถประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองได้นางเยาว์ คลินิกคลาย (2543 : 20) เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่กำลังมีพัฒนาการอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา การจัดประสบการณ์ตรงโดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลางให้เด็กมีอิสระในการคิด การแสดงออกและการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเด็กในสภาพการณ์ที่เป็นจริงจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองและสามารถพัฒนาการสื่อสารที่ดีจึงกล่าวได้ว่าการจัดประสบการณ์โดยยึดเด็กเป็นสำคัญให้เด็กมีอิสระในการคิดการแสดงออกและมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนเด็กจะได้เรียนรู้มีทักษะในการทำงานเป็นกลุ่มเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายเด็กจะเรียนรู้ได้ดีกว่าครูสอน

3.3 แนวคิดในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

ดิวอี้ (Dewey) ได้ให้แนวคิดในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยว่า การมองเด็กเป็นส่วนหนึ่งของสังคม แนวการจัดประสบการณ์ควรจัดให้มีกิจกรรมรวมกลุ่มให้ความยืดหยุ่นเพื่อที่สามารถแก้ปัญหาของสังคมได้ตัวอย่างเช่น การให้เด็กรู้จักเรื่องอาหารต่างๆ แทนที่จะสอนเด็กโดยการนำอาหารต่างๆ มาให้เด็กดูควรนำเด็กไปที่ร้านอาหารเพื่อให้เด็กได้เห็นชีวิตจริงๆ ในสังคมเน้นเรื่องการเล่นและการใช้กระบวนการสอนโดยการเรียนรู้ เด็กควรมีความอิสระในการสำรวจค้นพบและเล่นในสิ่งแวดล้อมที่เต็มไปด้วยกิจกรรมต่างๆ ที่เด็กสนใจสำหรับมาเรีย มอนเตสซอรี (Maria Montessorie) กล่าวว่าความสามารถทางด้านสมองของเด็กจะดี ซึ่งเกิดจากการกระตุ้นโดยการใช้ประสาทสัมผัสหรือพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเด็กขึ้นอยู่กับการเล่นประสาทสัมผัส แนวการจัดประสบการณ์ของมอนเตสซอรีเน้นให้ผู้เรียนมีโอกาสเลือกทำกิจกรรมที่ตนสนใจ เธอพบว่าการเล่นคือการรับรู้เป็นทักษะเบื้องต้นของการอ่าน การเขียน และการสอนคำนอกจากนี้ยังได้เน้นความสำคัญของการฝึกฝน ฝึกปฏิบัติทางด้านความสะอาด การดูแลรักษาตนเอง รักษาสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน ซึ่งโฟลเบล (Froebel) กล่าวว่า แนวการจัดประสบการณ์ของการศึกษาปฐมวัยควรมุ่งหมายในเรื่องความเป็นตัวของตัวเอง เนื่องจากว่าเด็กเกิดมาพร้อมกับการสะสมความรู้และทักษะแนวการจัดประสบการณ์ของโฟลเบลเน้นเรื่องการเล่นเป็นวิธีการสอนที่สำคัญ การเล่นที่เป็นรูปแบบ เน้นกิจกรรมช่วยสร้างสรรค์ให้กับตัวเด็ก เน้นการที่เด็กแสดงความสามารถและสะท้อนให้เป็นวิธีการเรียน เขาได้ประดิษฐ์สื่อการเรียนมืออยู่ 2 ชนิด คือ ชุดของขั้ว และชุดงานอาชีพ เป็นอุปกรณ์ในการสอนเด็กให้เกิดการเรียนรู้อีริกสัน (Erikson) กล่าวว่า ความสำคัญของธรรมชาติและสภาพแวดล้อมที่ดี จะช่วยพัฒนาบุคลิกภาพของคน ช่วยพัฒนาด้านอารมณ์และสังคมซึ่งมีส่วนพัฒนาการทางด้านสติปัญญาในที่สุดเขามีความเชื่อว่าผู้ที่พัฒนาแนวการจัดประสบการณ์ให้เด็กปฐมวัย ควรมุ่งเน้นที่การเล่นโดยให้เด็กเล่นทุกๆ วันสร้างความคุ้นเคยกับสิ่งของต่างๆ และสอนให้เด็กรู้จักคิดด้วยตนเอง ทฤษฎีของอีริกสันจึงมีส่วนสำคัญในการพัฒนาแนวการจัดประสบการณ์มุ่งเน้นที่ตัวเด็กเป็นสำคัญซึ่งสอดคล้องกับเรียนรู้ รูสโซ (Rousseau) กล่าวว่าความเข้าใจในตัวเด็ก มองเด็กมีการเจริญเติบโตเป็นขั้นตอนแต่ละขั้นตอนของ

พัฒนาการจะมีการเรียงลำดับต่อเนื่องกัน เด็กควรเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมจากธรรมชาติจากปรัชญาเป็นพื้นฐานแนวการจัดประสบการณ์ในระดับปฐมวัยคือ การสนใจในเรื่องของการพัฒนาการเด็กเป็นลำดับขั้นตอน การเรียนรู้ของเด็กแต่ละขั้นมีความสัมพันธ์กันให้เด็กเรียนรู้โดยการมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) การใช้ประสาทสัมผัส (Sensorially Based Process) และการละเล่น (Play) ซึ่งก็เซลล์ (Gesell) เชื่อในวุฒิภาวะ ซึ่งหมายถึงการเจริญเติบโตและการเปลี่ยนแปลงในช่วงต่างๆ ของชีวิต โดยเชื่อว่าพัฒนาการของเด็กเป็นไปอย่างมีแบบแผนและเป็นขั้นตอน ควรปล่อยให้เด็กพัฒนาไปตามธรรมชาติ ไม่ควรเร่งหรือบังคับเพราะไม่เกิดผลดีต่อเด็ก และการเรียนรู้ของเด็กเกิดจากการเคลื่อนไหว การปรับตัว ภาษา สังคม และบุคคลรอบข้าง (พัฒนา ชัยพงศ์, 2540 : 12) สำหรับเอลคายด์ (Elkind) เน้นให้เห็นอันตรายของการเร่งเด็กให้เรียนรู้ตั้งแต่เด็กเกินไป เขาเชื่อว่าเด็กควรได้มีโอกาสเล่นและเลือกกิจกรรมการเล่นด้วยตนเอง ซึ่งจะช่วยให้เด็กอยู่ในสังคมที่เต็มไปด้วยความสุขได้จอห์น ล็อก (John Lock) มีความเห็นว่า เด็กทารกเปรียบเสมือนผ้าขาว ประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมต่างๆ จะมีความสำคัญอย่างมากต่อการเจริญเติบโตของเด็กทำให้เด็กมีพัฒนาการที่แตกต่างกันซึ่งบี เอฟ สกินเนอร์ (B.F. Skinner) เชื่อว่าพฤติกรรมของคนเราเกิดจากการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม และสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนั้นได้ด้วยตัวเสริมแรง ดังนั้น ในการสอนครูสามารถนำ เด็กไปสู่พฤติกรรมหรือการเรียนรู้ที่ต้องการได้สอดคล้องกับเปสตาลอสซี (Pestalozzi) มีความเชื่อว่าความรักเป็นพื้นฐานที่สำคัญและจำเป็นในการพัฒนาเด็กทั้งทางด้านร่างกายและสติปัญญา ความเชื่อในความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก ไม่ว่าจะเป็นด้านความสนใจความต้องการ หรือระดับความสามารถในการเรียนรู้ เปสตาลอสซีเป็นต้นความคิดในเรื่องของการเตรียมความพร้อม และเห็นว่าเด็กไม่ควรถูกบีบบังคับ ให้เรียนรู้ด้วยการท่องจำ แต่ต้องให้เวลาและประสบการณ์แก่เด็กในการทำความเข้าใจเพียเจต์ (Piaget) เชื่อว่า พัฒนาการทางด้านเชาวน์ปัญญาของเด็ก เกิดจากการที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมรอบๆ ตัวเด็ก ซึ่งมีกระบวนการปรับขยายโครงสร้างดังนี้

1. การปรับเข้าสู่โครงสร้าง (assimilation) เป็นการรับรู้จากสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา
2. การปรับขยายโครงสร้าง (accommodation) เป็นการปรับขยายประสบการณ์เก่า ความคิดความเข้าใจเก่าๆ ให้ขยายมากขึ้น ได้แบ่งขั้นพัฒนาการของมนุษย์ออกเป็น 4 ขั้น ซึ่งในที่นี้จะกล่าวถึงขั้นที่เกี่ยวข้องกับช่วงของเด็กปฐมวัย ซึ่งมี 2 ขั้น ดังนี้
 - 1) ขั้นประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว (Sensorimotor stage) อายุแรกเกิดถึง 2 ปี เด็กจะเรียนรู้ทุกสิ่งทุกอย่างจากประสาทสัมผัสทุกด้าน
 - 2) ขั้นความคิดก่อนปฏิบัติการ (Preoperational stage) อายุ 2-7 ปีเด็กเริ่มเรียนรู้ภาษาพูด และภาษาท่าทาง แต่ไม่สามารถคิดหาเหตุผลได้ดี เด็กยังคงยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง

สามารถจัดหมวดหมู่สิ่งของได้ตามเกณฑ์ของคนไวก็อตสกี (Vygotsky) (University of California. Internet. 1999) มีแนวคิดสำคัญ 3 แนวคิด ดังนี้

1. The Zone of Proximal Development ไวก็อตสกีเชื่อว่า การเรียนรู้เกิดขึ้นเมื่อเด็กทำงาน และเมื่อเด็กอยู่ในสถานะเผชิญกับปัญหาที่ท้าทายไม่สามารถคิดวิธีแก้ปัญหาโดยลำพังได้ ซึ่งสถานะนี้เรียกว่า “Zone of Proximal Development” ต้องได้รับการช่วยเหลือจากผู้อื่นและสามารถแก้ไขปัญหาก็ได้ อาจกล่าวได้ว่า Zone of Proximal Development เป็นสถานะที่ฝึกการคิดของเด็กให้พร้อมที่จะเรียนรู้และเกิดความคิดรวบยอดใหม่ๆ และต้องการความช่วยเหลือในสิ่งที่เด็กทำ

2. Scaffolding เป็นกระบวนการเรียนรู้ในช่วงที่เด็กเกิดปัญหา และได้รับสนับสนุนหรือส่งเสริมในช่วงเวลาที่เรียนรู้บางสิ่งบางอย่างที่เด็กไม่สามารถเรียนรู้ได้โดยลำพัง เด็กจะเรียนรู้การร่วมมือระหว่างกลุ่มเพื่อน อาจได้รับการแนะนำจากผู้ใหญ่หรือได้รับการช่วยเหลือจากเพื่อนโดยคิดวิธีแก้ปัญหาด้วยกัน มีการจัดกระทำกับวัสดุอุปกรณ์ใหม่ๆ และเชื่อมโยงความรู้เดิม

3. Sociocultural context of knowledge ไวก็อตสกีให้ความสำคัญกับบทบาทของสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อการเรียนรู้และการคิดของเด็ก เด็กเรียนรู้จากครอบครัวและวัฒนธรรมในท้องถิ่น โดยเรียนรู้ในสถานการณ์ต่างๆ ที่ปรากฏ เด็กจะเกิดความคิดรวบยอดจากสถานการณ์ต่างๆ และเชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนและสังคมวัฒนธรรมท้องถิ่น กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 34 - 35) ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ได้กำหนดแนวทางการจัดประสบการณ์ เพื่อให้การจัดประสบการณ์และกิจกรรม บรรลุตามความมุ่งหมายของหลักสูตร ดังนี้

1. จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ คือเหมาะสมกับอายุพัฒนาการ และระดับพัฒนาการเพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ

2. จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้คือเด็กได้ลงมือกระทำ เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลอง และคิดแก้ปัญหาด้วยตัวเอง - - -

3. จัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการคือบูรณาการทั้งทักษะและสาระการเรียนรู้

4. จัดประสบการณ์ให้เด็กได้ริเริ่ม คิดวางแผน ตัดสินใจ ลงมือกระทำ และนำเสนอความคิดโดยผู้สอนเป็นผู้สนับสนุน อำนวยความสะดวก และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก

5. จัดประสบการณ์ให้เด็กปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่นกับผู้ใหญ่ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในบรรยากาศที่อบอุ่นมีความสุขและเรียนรู้การกระทำ กิจกรรมแบบร่วมมือในลักษณะต่าง ๆ กัน

6. จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายและอยู่ในวิถีชีวิตของเด็ก

7. จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดีและทักษะการใช้ชีวิตประจำวันตลอดจนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

8. จัดประสบการณ์ทั้งในลักษณะที่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้าและแผนที่เกิดขึ้นในสภาพจริงโดยไม่ได้คาดการณ์ไว้

9. ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ทั้งการวางแผนการสนับสนุนสื่อการสอน การเข้าร่วมกิจกรรม และการประเมินพัฒนาการ

10. จัดทำสารนิทัศน์ด้วยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคลนำมาไตร่ตรองและให้เป็นประโยชน์ ต่อการพัฒนาเด็กและการวิจัยในชั้นเรียน สรุปได้ว่าแนวคิดในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยควรจัดให้มีกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการผ่านการเล่นในรูปแบบที่หลากหลาย เด็กควรมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 โดยอาศัยธรรมชาติและสภาพแวดล้อมที่ดีเพื่อส่งเสริมการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็ก

3.4 หลักการจัดการประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

กรมวิชาการ (2546 : 34 - 35) ได้กล่าวถึงแนวทางในการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

1. จัดประสบการณ์การเล่นและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง
2. เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่าง ระหว่างบุคคล และบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่
3. จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญทั้งกับกระบวนการและผลผลิต
4. จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์
5. ให้ผู้ปกครองชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2538 : 10 - 11) ได้กล่าวว่าการจัดประสบการณ์โดยทั่วไป มีหลักการจัดดังต่อไปนี้

1. การส่งเสริมให้เด็กเจริญงอกงามในทุกๆ ด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาและใช้วิธีการแบบบูรณาการ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายอันแท้จริงของการจัดประสบการณ์ โดยเน้นที่การเรียนรู้ของเด็กให้เกิดจากการผสมผสาน มิใช่เกิดจากการเรียนเฉพาะเนื้อหาที่เฉพาะเจาะจง การเรียนรู้ของเด็กควรส่งเสริม และส่งผลกระทบต่อตัวเด็กทุกด้าน มิใช่เฉพาะเพียงด้านหนึ่งด้านใดเท่านั้น

2. การวางแผนแนวการจัดประสบการณ์ ควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของการสังเกตของครูการจดบันทึก ข้อมูลความสนใจเฉพาะของเด็กแต่ละคน รวมทั้งความก้าวหน้าทางพัฒนาการของเด็ก โดยใช้เกณฑ์คำนึงถึงความเหมาะสมของอายุ ข้อมูลของเด็กแต่ละคนที่เกี่ยวกับความต้องการจุดเด่น และความสนใจ

3. การวางแผนจัดประสบการณ์ วิธีการเรียนรู้ เน้นหลักการมีปฏิสัมพันธ์โดยที่ครูจัดเตรียมสภาพแวดล้อมให้เด็กใช้การสำรวจอย่างกระตือรือร้น การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ กลุ่มเพื่อนและวัสดุอุปกรณ์ สำหรับการประเมินนั้นใช้หลักเกณฑ์ตัดสินจากการที่เด็กทำกิจกรรมด้วยตนเองมิใช่เกิดจากการตัดสินความถูกต้องจากผู้ใหญ่

4. การจัดกิจกรรมและสื่อการเรียนรู้เน้นในรูปของจริง เป็นรูปธรรมและสัมพันธ์กับชีวิตของเด็ก โดยเด็กเรียนรู้จากของจริง ความรู้จะเกิดขึ้นในขณะที่เด็กจับต้องสัมผัสทดลองกับสิ่งของต่างๆ ได้เล่นกับเพื่อนๆ ในที่สุดจากประสบการณ์เด็กจะเกิดความคิดรวบยอด เกิดการพัฒนาเรียนรู้สัญลักษณ์ ภาษาที่ละน้อยๆ ความเข้าใจในเรื่องรูปธรรมทางด้านสัญลักษณ์จะมีเพิ่มขึ้น ครูควรเล่านิทานนำรูปภาพมาใช้ในการสอนบ่อยๆ สำหรับสมุดแบบฝึกหัด กระดาษให้เด็กเขียนคำตอบ รวมทั้งรูปแบบจำลองต่างๆ เป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมสำหรับเด็ก เพราะการให้เด็กเรียนโดยการลอกแบบ ไม่เหมาะสมสำหรับเด็กช่วงวัยนี้เด็กในวัยที่มีอายุระหว่าง 5 - 6 ขวบ จะมีพัฒนาการแสดงความเพิ่มพูนความสามารถในการเรียน การเขียน และการแสดงออกทางการพูด สื่อที่เหมาะสมสำหรับการจัดประสบการณ์ คือ ทราย น้ำ ดินเหนียว ภาพตัดต่อ บล็อกไม้ อุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์ หนังสือ การศึกษานอกสถานที่ การแก้ปัญหาและการมีปฏิสัมพันธ์กับวัสดุทางศิลปะ ผู้ใหญ่และเพื่อนๆ

5. การจัดเตรียมประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับตัวเด็กนั้น ให้คำนึงถึงความแตกต่างทางด้านความสนใจและความสามารถมากกว่าความแตกต่างของช่วงอายุปฏิทิน ครูเตรียมแผนการช่วยเด็กที่มีพัฒนาการต่างจากเพื่อนในกลุ่ม โดยคำนึงถึงช่วงความแตกต่างของเด็กห่างกัน 12 เดือน ถึงสูงสุด 2 ขวบ ความสลับซับซ้อนของวัสดุอุปกรณ์และการใช้งาน ควรสอดคล้องกับช่วงอายุของเด็กเช่น ถ้าเด็กอายุ 3 ถึง 5 ขวบ อยู่รวมกัน ครูควรจัดอุปกรณ์ต่างๆ ที่มีความยากง่าย สลับซับซ้อนต่างๆ กัน

6. การจัดเตรียมกิจกรรมและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ หลากๆ แบบครูควรเตรียมและรู้จักเพิ่มความยากสลับซับซ้อนและการท้าทายในการจัดกิจกรรม ทั้งนี้ โดยให้เด็กเป็นผู้ลงมือกระทำด้วยตนเอง ซึ่งวิธีการนี้ช่วยให้เด็กพัฒนาความเข้าใจและทักษะต่างๆ ในขณะที่ทำกิจกรรมต่างๆ ครูควรฟัง สังเกตคำถามเด็กและให้ข้อเสนอแนะต่างๆ ต่อไปนี้ เป็นการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็กที่มีช่วงอายุต่างๆ กัน ตั้งแต่แรกเกิด ถึง 8 ขวบเยาเวพา เดชะคุปต์ (2542 : 118) กล่าวถึงหลักในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ดังนี้

1. ประสบการณ์การเรียนรู้ควรให้สอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียน
2. ประสบการณ์เรียนรู้ควรให้เหมาะสมกับความสนใจและความต้องการของผู้เรียน
3. ประสบการณ์การเรียนรู้ควรจัดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสิ่งที่เรียนและควรให้ผู้เรียนได้มีโอกาสคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น เป็นผู้ที่มีคุณธรรม

4. ประสบการณ์ที่จัดควรเป็นสิ่งที่มีความหมายต่อตัวผู้เรียน กล่าวคือ เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน เป็นประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนและใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

5. กิจกรรมที่นำมาใช้ในการจัดประสบการณ์ควรมีวิธีใช้แรงงูใจ เราความสนใจของผู้เรียน มิให้ซ้ำซาก ควรให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนาน เน้นการปฏิบัติ และได้ร่วมกิจกรรมให้มากที่สุด

6. ควรหาแนวทางในการประเมินผลที่เหมาะสม สรุปได้ว่าหลักในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยนั้น ผู้จัดต้องตั้งมั่นอยู่บนความซื่อ แนวคิดพื้นฐาน ทฤษฎีการเรียนรู้และทฤษฎีพัฒนาการของเด็ก โดยยึดเด็กเป็นสำคัญของการเรียนรู้และการพัฒนาในทุกๆ ด้านให้เด็กได้เป็นผู้ศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตัวเองโดยมีครูเป็นผู้คอยดูแลอำนวยความสะดวกในการทำกิจกรรมของเด็ก กิจกรรมที่ควรจัดสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นประจำทุกวันมีดังนี้ (สำนักคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541 : 31 - 35)

กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ

กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะเป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้เคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายอย่างอิสระตามจังหวะ เพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ เรียนรู้จังหวะ และควบคุมการเคลื่อนไหวของตนเองได้ โดยใช้จังหวะและดนตรีประกอบการเคลื่อนไหว เช่น เสียงเพลง คำคล้องจอง เสียงตบมือ เครื่องเคาะจังหวะและอุปกรณ์อื่นๆ

กิจกรรมสร้างสรรค์

กิจกรรมสร้างสรรค์ (ศิลปะศึกษา) เป็นกิจกรรมที่ช่วยเด็กให้แสดงออกทางอารมณ์ความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการ การรับรู้เกี่ยวกับความงามและส่งเสริม กระตุ้นให้เด็กแต่ละคนได้แสดงออกตามความรู้สึกและความสามารถของตนเอง โดยใช้ศิลปะ เช่น การวาดภาพ ระบายสี การปั้น การฉีก ตัด ปะ การพิมพ์ภาพ การร้อย การประดิษฐ์ หรือวิธีการอื่นๆ ที่เด็กได้คิดสร้างสรรค์และเหมาะสมกับพัฒนาการ เช่น การเล่นพลาสติกสร้างสรรค์ การสร้างรูปจากกระดานปักหมุด ฯลฯ

กิจกรรมเสรี

กิจกรรมเสรีหรือการเล่นตามมุม เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กเล่นอิสระตามมุมการเล่น หรือมุมประสบการณ์ หรือศูนย์การเรียนรู้ที่จัดไว้ภายในห้องเรียน เช่น มุมบล็อก มุมหนังสือมุมร้านค้า มุมบ้าน มุมวิทยาศาสตร์ หรือมุมธรรมชาติศึกษา เป็นต้น มุมต่างๆ เหล่านี้ เด็กมีโอกาสเลือกเล่นได้อย่างเสรีตามความสนใจและความต้องการของเด็ก ทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่มย่อย กิจกรรมการเล่นแต่ละประเภทจะสนองความต้องการตามธรรมชาติของเด็ก

กิจกรรมเสริมประสบการณ์

กิจกรรมเสริมประสบการณ์หรือกิจกรรมในวงกลม เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เด็กได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ ฝึกการทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นเป็นกลุ่ม ทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่

กิจกรรมที่จัดมุ่งฝึกให้เด็กมีโอกาสดึง พุด สังเกต ถัด แก้ปัญหา ใช้เหตุผลและฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งที่เรียนและเพิ่มพูนทักษะต่างๆ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์สามารถจัดได้หลายวิธี เช่น

การสนทนา อภิปราย

เป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาในการพูด การฟัง รู้จักแสดงความคิดเห็นและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นซึ่งสื่อที่ใช้อาจเป็นของจริง ของจำลอง รูปภาพ สถานการณ์จำลอง ฯลฯ

การเล่านิทาน

เป็นการเล่าเรื่องต่างๆ ส่วนมากจะเป็นเรื่องที่เน้นการปลูกฝังให้เกิดคุณธรรมจริยธรรม วิธีการนี้จะช่วยให้เด็กเข้าใจได้ดีขึ้น ในการเล่านิทาน สื่อที่ใช้อาจเป็นรูปภาพ หนังสือนิทาน หุ่นการแสดงท่าทางประกอบการเล่าเรื่อง

การสาธิต

เป็นการจัดกิจกรรมที่ต้องการให้เด็กสังเกตและเรียนรู้ตามขั้นตอนของกิจกรรมนั้นๆ ในบางครั้งครูอาจให้เด็กอาสาสมัครเป็นผู้สาธิตร่วมกับครูเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริง เช่น การเพาะเมล็ด การเป่าลูกโป่ง การเล่นเกมการศึกษา

การทดลอง / ปฏิบัติการ

เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เพราะได้ทดลองปฏิบัติด้วยตนเองได้สังเกตการเปลี่ยนแปลง ฝึกการสังเกต การคิดแก้ปัญหา ส่งเสริมให้เด็กมีความอยากรู้อยากเห็น และค้นพบด้วยตนเอง เช่น การประกอบอาหาร-การทดลองวิทยาศาสตร์ง่ายๆ การเลี้ยงหนอนผีเสื้อ การปลูกพืช ฯลฯ

การศึกษานอกสถานที่

เป็นการจัดกิจกรรมที่ทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงอีกรูปแบบหนึ่งด้วยการพาไปทัศนศึกษาสื่อต่างๆ รอบโรงเรียน- หรือสถานที่นอกโรงเรียนเพื่อเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์แก่เด็ก

การเล่นบทบาทสมมติ

เป็นการให้เด็กเล่นสมมติตนเองเป็นตัวละครต่างๆ ตามเนื้อเรื่องในนิทาน หรือเรื่องราวต่างๆ อาจใช้สื่อประกอบการเล่นสมมติเพื่อสร้างความสนใจและก่อให้เกิดความสนุกสนาน เช่น หุ่นสวมศีรษะ ที่คาดศีรษะรูปคนและรูปสัตว์รูปแบบต่าง ๆ เครื่องแต่งกาย และอุปกรณ์ของจริงชนิดต่างๆ

การร้องเพลง เล่นเกม ท่องคำคล้องจอง

เป็นการจัดกิจกรรมให้เด็กได้แสดงออกเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินและเรียนรู้เกี่ยวกับภาษาและจังหวะ

กิจกรรมกลางแจ้ง

กิจกรรมกลางแจ้งหรือการเล่นกลางแจ้ง เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้มีโอกาสออกไปนอกห้องเรียนไปสู่สนามเด็กเล่นทั้งที่เป็นกลางแจ้งและในร่ม เพื่อให้เด็กได้ออกกำลังกายร่างกายและแสดงออกอย่างอิสระ โดยยึดเอาความสนใจและความสามารถของเด็กแต่ละคนเป็นหลัก กิจกรรมกลางแจ้งที่ครูควรจัดให้เด็กเล่น เช่น การเล่นเครื่องเล่นสนาม การเล่นทรายการเล่นน้ำ การเล่นสมมติในบ้านตุ๊กตาหรือบ้านจำลอง การเล่นในมุมช่างไม้ การเล่นกับอุปกรณ์กีฬา และการเล่นเกมการละเล่น

เกมการศึกษา

เกมการศึกษาเป็นเกมการเล่นที่ช่วยพัฒนาสติปัญญา มีกระบวนการในการเล่นตามชนิดของเกมประเภทต่างๆ มีเกณฑ์ต่างๆ เด็กสามารถเล่นคนเดียวหรือเล่นเป็นกลุ่มได้ช่วยให้เด็กสังเกต คิดหาเหตุผลและเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสี รูปร่าง จำนวน ประเภท และความสัมพันธ์เกี่ยวกับพื้นที่ระยะ เช่น เกมจับคู่ แยกประเภท จัดหมวดหมู่ เรียงลำดับ โดมิโนลอตโต ภาพตัดต่อ ต่อตามแบบ ฯลฯ สรุปได้ว่าการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กควรจัดกิจกรรมแบบบูรณาการเนื้อหาวิชาเข้าด้วยกันจัดกิจกรรมผ่านการเล่นให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับสื่อ / อุปกรณ์และสิ่งแวดล้อมโดยผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาการ 4 ด้านเต็มตามศักยภาพ

3.5 กิจกรรมเสริมประสบการณ์

3.5.1 ความสำคัญของกิจกรรมเสริมประสบการณ์

กิจกรรมเสริมประสบการณ์ มีความสำคัญต่อเด็กปฐมวัยมากเพราะเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กได้เข้าใจเนื้อหา กิจกรรมนี้ เปิดโอกาสให้เด็กได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่เรียนกิจกรรมเสริมประสบการณ์ช่วยให้เด็กมีความคิดรวบยอดที่ชัดเจน ซึ่งเป็นการพัฒนาทักษะทางสติปัญญาให้เด็กเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเนื้อหา หน่วยการสอน ตลอดจนส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคมฝึกการกล้าแสดงออก นอกจากนั้นยังช่วยเด็กให้เกิดความรู้สึกรอบรู้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับครู (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2535 : 47) ในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์นี้ มีการนำเอาเนื้อหาและรายการประสบการณ์มาบูรณาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านทั้ง 4 ด้าน โดยยึดลำดับขั้นตอนการเรียนรู้โดยคำนึงถึงสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก ไปยังสิ่งที่อยู่ไกลตัวเด็ก เช่น พืชผัก ผลไม้ สัตว์ ตลอดจนคำนึงถึงเทศกาล วันสำคัญ ฤดูกาล ซึ่งกิจกรรมเสริมประสบการณ์นี้เป็นแกนในหน่วยการสอน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2529 : 22) สรุปได้ว่าความสำคัญของกิจกรรมเสริมประสบการณ์ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กเข้าใจเนื้อหาโดยคำนึงถึงสิ่งที่อยู่ใกล้และไกลตัวเด็กเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กมีความคิดรวบยอดตลอดจนส่งเสริมการกล้าแสดงออกและพัฒนาการทุกด้านของเด็ก

3.5.2 รูปแบบของการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2533 : 4) ได้กล่าวว่า การจัดประสบการณ์และกิจกรรมให้กับเด็กในกิจกรรมวงกลมนี้ จะนำเนื้อหาและประสบการณ์จากแนวการจัดประสบการณ์มาบูรณาการกิจกรรมการเรียนการสอนซึ่ง วันທີษ-เหมาะสม (2535 : 22) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์แบบบูรณาการ หมายถึง การจัดประสบการณ์ให้เนื้อหาวิชาต่างๆ หลายวิชามีความสัมพันธ์ต่อเนื่องเป็นเรื่องเดียวกัน ครูอาจใช้วิธีสอนหลายรูปแบบ เช่น การอภิปราย การเล่านิทาน การศึกษานอกสถานที่ การสาธิต การปฏิบัติการทดลอง การเล่นเกม เป็นต้น ดังนั้นกิจกรรมเสริมประสบการณ์ จึงสามารถใช้วิธีการสอนได้หลายรูปแบบแต่ละรูปแบบซึ่งไพเราะ พุ่มนั (ม.ป.ป.) ได้ให้รายละเอียดดังนี้

1. รูปแบบการเล่าเรื่อง ขำว เหตุการณ์การเล่าเรื่องเป็นประสบการณ์ทางภาษาที่ควรจัดโดยเปิดโอกาสให้เด็กได้พูดแสดงความคิดเห็นเล่าเรื่องประกอบภาพ เล่าประสบการณ์ของตัวเอง โดยฝึกอย่างสม่ำเสมอ เรื่องที่เล่าควรเป็นเรื่องที่เด็กสนใจหรือเกี่ยวข้องกับเด็ก เช่น เรื่องภายในครอบครัว โรงเรียน การท่องเที่ยวสัตว์เลี้ยง อาหารหรือของเล่น นอกจากนี้ครูอาจพาเด็กชมรอบๆ โรงเรียน สถานที่สำคัญประกอบการประกอบอาชีพของบุคคลในชุมชน เพื่อเด็กได้นำเรื่องราวที่ตนพบเห็นมาเล่าให้เพื่อนๆ ฟังตามความคิดเห็นของตัวเอง
2. รูปแบบการแสดงบทบาทสมมติการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกทั้งทางการพูดและการแสดงท่าทางตามความคิดของเด็กอย่างมีอิสระในสถานการณ์หนึ่ง โดยไม่มีการชักชวนล่วงหน้า ใช้สื่ออุปกรณ์เท่าที่มีอยู่ในขณะนั้นจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเรื่องที่เรียน
3. รูปแบบการเล่านิทานการเล่าเรื่องให้เด็กฟัง ครูอาจเล่าด้วยปากเปล่าหรือใช้สื่อประกอบ โดยมีการสนทนา อภิปราย ซักถาม แสดงความคิดเห็น และแสดงท่าทางประกอบเรื่องราวทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของการเล่า
4. รูปแบบปฏิบัติการหรือทดลองการจัดกิจกรรมให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติและเกิดการค้นพบข้อเท็จจริงด้วยตัวเองภายใต้การดูแลแนะนำของครูเน้นให้เด็กใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ การมองเห็น การได้สัมผัส การชิมรส การดมกลิ่น และการฟัง นอกจากนี้ยังเน้นการพัฒนาด้านสังคม ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน ความเป็นระเบียบในการทำงาน
5. รูปแบบสาธิตการทำให้เห็น การทำให้ดู การชี้แนะ ให้ทำตามเพื่อนำไปสู่การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ซึ่งเด็กจะเรียนรู้ได้ดีกว่าการบรรยาย อธิบาย หรือการบอกเล่าของครู
6. รูปแบบทักษะกระบวนการกลุ่มการจัดประสบการณ์ที่ครูกำหนดจัดเตรียมเนื้อหาต่างๆ ที่ต้องการให้เด็กได้เรียนรู้จากการให้เด็กรวมกลุ่มสนทนาร่วมกันวางแผนร่วมปฏิบัติกิจกรรมเพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการ

7. รูปแบบอภิปราย / สนทนา / ระดมความคิดเห็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันระหว่างครูกับเด็กหรือเด็กกับเด็กด้วยกันเอง โดยที่ครูเป็นผู้ประสานงาน ครูอย่าด่วนตอบปัญหาให้เด็กเร็วเกินไป ต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้คิดตอบปัญหาด้วยตัวของเขาเองด้วยวิธีแนะนำแนวทางให้เด็กคิดไปตามลำดับ จนถึงจุดหมายปลายทางคือคำตอบในที่สุด ซึ่งเป็นวิธีสอนให้เด็กรู้จักคิดเป็น

8. รูปแบบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์การส่งเสริมให้เด็กอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวในสิ่งที่เขาสงสัย เข้าใจโลกที่เขาอยู่และสามารถพัฒนาการคิดการรู้จักหาคำตอบแบบวิทยาศาสตร์ได้แก่ทักษะการสังเกต ทักษะการจำแนกประเภท ทักษะการวัด ทักษะการสื่อความหมาย ทักษะการลงความเห็น ทักษะการหามิติสัมพันธ์

9. รูปแบบโดยใช้เกมการสอนที่กำหนดกติกาการเล่น กำหนดกระบวนการกลุ่มเพื่อให้ผู้เล่นได้มีส่วนร่วมทางอารมณ์ มีความสนุกสนานมีทั้งการเล่นแบบเดี่ยว แบบคู่และเป็นกลุ่มการเล่นจะทำให้เกิดการเรียนรู้ การเล่นเกมจะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพตนเอง และช่วยให้ผู้สอนได้ทราบพฤติกรรมของผู้เรียน

10. รูปแบบการศึกษานอกสถานที่การพาเด็กไปศึกษาสภาพความเป็นจริงของสิ่งที่ต้องการและเพิ่มพูนประสบการณ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ นอกโรงเรียนซึ่งอาจพาเด็กไปศึกษาสภาพบริเวณรอบๆ โรงเรียน ไปจนถึงสถานที่ต่างๆ นอกโรงเรียน

11. รูปแบบวิธีการอื่นๆ ที่ใช้สอดคล้องการจําแนกประสบการณ์ต่างๆ ขณะสอนได้แก่

- การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของเด็ก เพราะเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นตลอดเวลา ทั้งวาจา และท่าทาง ถ้าครูแสดงพฤติกรรมไปในทางบวกก็จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก แต่ถ้าเป็นไปในทางลบก็จะสกัดกั้นการเรียนรู้ของเด็ก มีพฤติกรรมตอบสนองครูไปในทางลบเช่นกัน

- การเตรียมเด็กให้สงบ (การเก็บเด็ก) การดึงความสนใจของเด็กในขณะที่กำลังคุยหรือเล่นให้กลับมามสนใจในกิจกรรมที่ครูต้องการกิจกรรมที่ใช้เตรียมเด็กให้สงบ โดยการใช้ท่าทางเช่นตบมือ 3 ครั้ง พร้อมกับนับตามเบาๆ ว่า 1, 2, 3 ครูจะทำซ้ำๆ ไปจนกว่าเด็กจะสงบการใช้เพลงหรือคำคล้องจองที่สั้นๆ สนุกสนานเด็กจำง่ายสามารถทำตามท่าทางประกอบได้

- การชมเชยให้กำลังใจเด็กทำให้เด็กเกิดการกระตือรือร้นมีความภาคภูมิใจ เช่นการกล่าวชมเชย การใช้ท่าทาง พยักหน้า ยิ้ม ประบมือ โอบกอด อื่นๆ การแสดงผลงานที่เด็กทำไปแสดงโชว์

- การร้องเพลง กิจกรรมที่จัดให้เด็กแสดงออกเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน และเรียนรู้เกี่ยวกับภาษาและจังหวะดนตรี

- การใช้คำถาม คำถามมีบทบาทต่อการเรียนการสอน เพราะการสอนมีการใช้คำถามอยู่ตลอดเวลา การใช้คำถามจะช่วยส่งเสริมและกระตุ้นกระบวนการคิด การเรียนรู้ของเด็ก

สรุปได้ว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์มีหลายรูปแบบซึ่งแต่ละรูปแบบจะแตกต่างกัน การนำรูปแบบกิจกรรมเสริมประสบการณ์ไปจัดประสบการณ์ให้กับเด็กควรดูความเหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาการสอน เพื่อให้กิจกรรมที่จัดสำหรับเด็กเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

3.5.3 รูปแบบการสอน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้ศึกษาการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ของกลุ่มแนวคิดต่างๆ การจัดประสบการณ์มีหลายรูปแบบ สามารถนำมาปฏิรูปการเรียนรู้ ดังนี้

1. รูปแบบการสอนแบบโครงการ

การเรียนการสอนตามรูปแบบการสอนแบบโครงการ เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนภายใต้บรรยากาศที่เป็นมิตร มีอิสระ ให้เกียรติให้ความสำคัญแก่เด็กในฐานะคนๆ หนึ่งที่มีสิทธิเท่าเทียมกันทุกคน สร้างความรู้สึกรักที่มั่นคง กล้าคิด กล้าแสดงออก กล้าลงมือทำ ครูเป็นผู้คอยให้การสนับสนุนคอยช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการ ครูจะไม่ใช่ผู้ถ่ายทอดความรู้ แต่จะเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อมของห้องเรียนและเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่เอื้อให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมในเรื่องราวที่เป็นความสนใจตามความสามารถของเด็ก ให้โอกาสเด็กได้ค้นพบและเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงกับสิ่งของเรื่องราว สถานที่ บุคคลและเหตุการณ์ต่างๆ ภายในชุมชนของเด็ก ตามวิธีการของแต่ละบุคคล เปิดโอกาสให้เด็กได้ประเมินผลงานของตนเอง ให้เห็นพัฒนาการและความสำเร็จความล้มเหลวของตนเอง ครูเป็นผู้ให้ข้อมูลย้อนกลับในทางบวกและคอยแนะนำช่วยเหลือให้เด็กได้ประสบผลสำเร็จในการทำกิจกรรม (วัฒนา มัคคสมัน. 2544) สรุปได้ว่า การสอนตามรูปแบบการสอนแบบโครงการ เป็นการสอนที่เด็กได้สืบค้นลงลึกในเรื่องที่เด็กสนใจโดยเด็กเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ สืบค้นข้อมูลเพื่อหาคำตอบจากคำถามของตัวเอง ภายใต้ความช่วยเหลือ แนะนำจากครูผู้สอน

2. รูปแบบการสอนแบบคอนสตรัคติวิสต์

- การเรียนการสอนตามรูปแบบคอนสตรัคติวิสต์เป็นการจัดการกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้มีส่วนร่วมกับการสร้างสรรค์ การเรียนการสอนที่สำคัญคือการกำหนดให้เด็กเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ เด็กได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมจริงด้วยตัวเอง ด้วยการรับข้อมูลเข้าสู่กระบวนการทางสมองแล้วสร้างเป็นข่าวสารเข้าสู่กระบวนการสร้างเป็นองค์ความรู้แล้วนำความรู้ไปแก้ปัญหา หรือสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ การเรียนรู้ต้องเชื่อมโยงกับบริบททางชุมชนและสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน) สรุปได้ว่า รูปแบบการสอนแบบคอนสตรัคติวิสต์ เป็นการจัดการกิจกรรมโดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง เด็กได้คิดลงมือปฏิบัติและสร้างผลงานด้วยตัวเอง

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์

4.1 ความหมายของภาพยนตร์

คือ เป็นกระบวนการบันทึกภาพด้วยฟิล์ม แล้วนำออกฉายในลักษณะที่แสดงให้เห็นภาพเคลื่อนไหว (motion pictures) ภาพที่ปรากฏบนฟิล์มภาพยนตร์หลังจากผ่านกระบวนการถ่ายทำแล้วเป็นเพียงภาพนิ่งจำนวนมากที่มีอิริยาบถ หรือแสดงอาการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงไปทีละน้อยต่อเนื่องกันเป็นช่วงๆ ตามเรื่องราวที่ได้รับการถ่ายทำและตัดต่อมาซึ่งอาจเป็นเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง หรือเป็นการแสดงให้เห็นเหมือนจริง หรืออาจเป็นการแสดงและสร้างภาพจากจินตนาการของผู้สร้างก็ได้ไม่ว่าจะเป็นชนิดฟิล์มเนกาทีฟ (negative) หรือฟิล์มโพซิทีฟ (positive) ซึ่งได้ถูกถ่ายอัด หรือกระทำด้วยวิธีใดๆ ให้ปรากฏรูปหรือเสียงหรือทั้งรูปและเสียงเป็นเรื่องหรือเหตุการณ์ หรือข้อความอันจักถ่ายทอดรูปหรือเสียง หรือทั้งรูปและเสียงได้ด้วยเครื่องฉายภาพยนตร์ หรือเครื่องอย่างอื่นทำนองเดียวกันและหมายความตลอดถึงฟิล์มซึ่งได้ถูกถ่ายอัด หรือทำด้วยวิธีใดๆ ให้ปรากฏสีเพื่ออัดลงในฟิล์มชนิดดังกล่าว เป็นสาขาที่สร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะในรูปของภาพเคลื่อนไหว และเป็นส่วนหนึ่งของอุตสาหกรรมบันเทิง

เทคโนโลยีภาพยนตร์

ภาพยนตร์ คือ ภาพนิ่ง หลายๆ ภาพเรียงติดต่อกันอย่างต่อเนื่องใช้หลักการที่เรียกว่า การเห็นภาพติดตา (persistence of vision) และเมื่อนำเอาภาพนิ่งเหล่านั้นมาฉายดูทีละภาพด้วยอัตราความเร็วในการฉายต่อภาพเท่าๆ กัน สายตามนุษย์จะยังคงรักษภาพไว้ที่เรติน่าเป็นช่วงระยะเวลาสั้นๆ ประมาณ 1 ส่วน-3 วินาที ถ้าหากภายในระยะเวลาดังกล่าวมีอีกภาพแทรกเข้ามาแทนที่สมองของคนจะทำการเชื่อมโยงสองภาพเข้าด้วยกัน และจะทำหน้าที่ดังกล่าวต่อไปเรื่อยๆ หากมีภาพต่อไปปรากฏในเวลาใกล้เคียงกัน ในกรณีที่ภาพแต่ละภาพที่มองเห็นเป็นภาพที่แสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องในลักษณะของการเคลื่อนไหว เมื่อนำมาเรียงต่อกันในระยะเวลากระชั้นชิด ภาพนิ่งเหล่านั้นจะกลายเป็นภาพเคลื่อนไหวที่ต่อเนื่องกันเป็นธรรมชาติ ปัจจุบันความเร็วที่ใช้ในการถ่ายทำคือ 24 เฟรม ต่อ 1 วินาที

4.2 ประวัติภาพยนตร์

ผู้ที่คิดประดิษฐ์ ดันแบบของภาพยนตร์ขึ้นคือ โทมัส แอลวา เอดิสัน (Thomas Alva Edison) และผู้ร่วมงานของเขาชื่อ วิลเลียม เคนเนดี้ ดิคสัน (William Kenady Dickson) เมื่อ พ.ศ. 2432 ตรงกับสมัยรัชกาลที่ 5 เรียกชื่อว่า "คิเนโตสโคป" (Kinetoscope) มีลักษณะเป็นตู้สูงประมาณ 4 ฟุต มักเรียกชื่อว่า "ถ้ำมอง" มีลักษณะการดูผ่านช่องเล็กๆ ดูได้ที่ละคนภายในมีฟิล์มภาพยนตร์ซึ่งถ่ายด้วยกล้องคิเนโตกราฟ (Kinetograph) ที่เอดิสันประดิษฐ์ขึ้นเองฟิล์มยาวประมาณ 50 ฟุต วางพาดไปมาเคลื่อนที่เป็นวงรอบผ่านช่องที่มีแว่นขยายกับหลอดไฟฟ้าด้วยความเร็ว 48 ภาพต่อวินาที ต่อมาลดลงเหลือ 16 ภาพต่อวินาที

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นคนไทยพระองค์แรกที่ได้ชมภาพยนตร์แบบนี้ที่ประเทศสิงคโปร์ ซึ่งมีผู้นำมาถวายให้ทอดพระเนตรเมื่อคราวเสด็จประพาสสิงคโปร์และชวา ในปี พ.ศ. 2439 ต่อมาพี่น้องตระกูลลูมิเอร์ (Lumiere) ชาวฝรั่งเศสได้พัฒนาภาพยนตร์ถ้ามองของเอดิสันให้สามารถฉายขึ้นจอขนาดใหญ่และดูได้พร้อมกันหลายคนเรียกเครื่องฉายภาพยนตร์แบบนี้ว่า "ซีเนมาโตกราฟ" (Cinimatograph) ซึ่งถือว่าเกิดขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2438 ต่อมาได้นำออกมาฉายตามเมืองใหญ่ๆ ทั่วโลกตั้งแต่ พ.ศ. 2439 เป็นต้นมา ซึ่งคำว่า "ซีเนมา" (Cinema) ได้ใช้เรียกเกี่ยวกับภาพยนตร์มาจนถึงปัจจุบัน

ภาพยนตร์ที่สามารถฉายภาพให้ปรากฏบนจอขนาดใหญ่ ได้พัฒนาสมบูรณ์ขึ้นในอเมริกาในปี พ.ศ. 2438 โดยความร่วมมือระหว่างโทมัส อาร์มาต (Thomas Armat) ซีฟรานซิส เจนกินส์ (C. Francis Jenkins) และเอดิสัน เรียกเครื่องฉายภาพยนตร์ชนิดนี้ว่า ไบโอกราฟ (Biograph) ในเวลาต่อมา หลังจากนั้นภาพยนตร์ได้แพร่หลายไปในประเทศต่างๆ ทั่วโลก เกิดอุตสาหกรรมการผลิตจำหน่ายและบริการฉายภาพยนตร์ขนาดใหญ่หลายแห่ง ทั้งในอังกฤษ ฝรั่งเศสและอเมริกา ภาพยนตร์ได้กลายเป็นสื่อถ่ายทอดเหตุการณ์ ศิลปะการบันเทิงและวรรณกรรมต่างๆ ที่ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางตลอดมา พ.ศ. 2440 พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 เสด็จประพาสประเทศต่างๆ ในทวีปยุโรป ซึ่งในครั้งนั้นได้มีช่างภาพของบริษัทลูมิเอร์ ประเทศฝรั่งเศสบันทึกภาพยนตร์การเสด็จถึงกรุงเบอร์ลินของพระเจ้ากรุงสยามไว้ 1 ม้วน ใช้เวลาประมาณ 1 นาที นับว่าเป็นการถ่ายภาพยนตร์ม้วนแรกของโลกที่บันทึกเกี่ยวกับชนชาติไทย ภาพยนตร์ในปัจจุบันมีการเผยแพร่อยู่ 4 ทางคือฉายตามโรงภาพยนตร์ ภาพยนตร์กลางแปลง และภาพยนตร์เร่ ถ่ายทอดลงวิดีโอเทป เผยแพร่ทางโทรทัศน์

4.3 ประเภทของภาพยนตร์

1. ต่อบู้

หนังต่อบู้หรือหนังแอคชั่น เป็นหนังแนวที่โดดเด่นที่สุดแนวหนึ่งในบรรดาภาพยนตร์ไทย เมื่อมิตร ชัยบัญชาและสมบัติ เมทะนี ซึ่งได้แสดงเป็นพระเอกในหนังแนวนี้อยู่หลายร้อยเรื่อง ในปัจจุบันมีนักแสดงหนังแอคชั่นอย่างจาพนม โค้งดังถึงขนาดถูกยกเทียบชั้นกับคาราซูเปอร์สตาร์จอมบู๊ระดับโลกอย่าง “บรูซลี” และ “เฉินหลง” จากบทบาทความความสำเร็จใน “องค์บาก” มาสู่ “ต้มยำกุ้ง” การแสดงของจาพนมไม่ใช่สลิง และไม่ใช่ตัวแสดงแทน ภาพยนตร์ของจาพนมได้รับเสียงตอบรับจากตลาดต่างประเทศ ในทำนองเดียวกับเกิดมาลุย ภาพยนตร์แอคชั่นที่ได้พัฒนาฤทธิ์ไกร กำกับการแสดง โดยการต่อบู้มีลักษณะมาจากกังฟู ซึ่งเป็นที่รู้จักในกระแสโลกและได้เพิ่มเอกลักษณ์ของความเป็นไทย อย่างมวยไทยยังมีหนังต่อบู้ที่สอดแทรกความตลกขบขันอย่าง ภาพยนตร์เรื่องมือปืนโลกพระจันทร์ ในปี พ.ศ. 2544 กำกับโดย ยุทธเลิศ สิปปภาค

2. ภาพยนตร์การ์ตูน

ภาพยนตร์การ์ตูนไทย เกิดขึ้นครั้งแรกหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 บุคคลที่ถือว่าเป็นบทบาทต่อวงการการ์ตูนไทยคือ ปยุต เงากระจ่าง ภาพยนตร์การ์ตูนไทยสำเร็จเรื่องแรกชื่อ เหตุมหัศจรรย์เป็นภาพยนตร์การ์ตูนขนาดสั้นความยาว 12 นาที นำออกฉายเป็นรายการพิเศษสำหรับสื่อมวลชนและผู้ชมเฉพาะที่โรงภาพยนตร์ศาลาเฉลิมไทย ต่อมาในปี พ.ศ. 2500 จึงได้รับการนำออกฉายสู่สาธารณชน ประกอบในรายการฉายภาพยนตร์เรื่อง ทูรบุรุษทูต ต่อมาปยุตได้สร้างภาพยนตร์การ์ตูน 20 นาที อีก 2 เรื่อง ได้แก่ หนุมานเผชิญภัย (ครั้งใหม่) (2500) ของสำนักข่าวสารอเมริกัน และเด็กกับหมี (2503) ขององค์การ สปอ. และภาพยนตร์การ์ตูนขนาดยาวเรื่องแรกของประเทศไทยเรื่อง "สุดสาคร" ใช้เวลาการทำงานร่วม 2 ปี สุดสาครภาพยนตร์การ์ตูนขนาดยาวเรื่องแรกฉายในเดือนเมษายน พ.ศ. 2522

ในปี พ.ศ. 2549 ภาพยนตร์เรื่องก้านกล้วยใช้ทุนสร้างกว่า 150 ล้านบาท โดยการจับมือของสองบริษัทใหญ่คือบริษัท สหมงคลฟิล์มอินเตอร์เนชันแนล จำกัด และบริษัท กันตนา แอนิเมชัน จำกัด ก้านกล้วยเป็นภาพยนตร์แอนิเมชันสามมิติ (3D) โดยทีมงานคมกฤษณ์ เข้มกำเนิดซึ่งเคยสร้างผลงานในการ์ตูนแอนิเมชันชื่อดังของ วอลต์ ดิสนีย์ และบลูสกาย สตูดิโอ อย่าง Tarzan, Ice Age และ Atlantis ภาพยนตร์เรื่องนี้ทำรายได้ 98 ล้านบาท

3. ตลก

ไม่ว่าภาพยนตร์ประเภทไหนของหนังไทยไม่ว่าจะเป็นแอคชั่น สยองขวัญ หรือหนังรัก ก็จะต้องสอดแทรกความตลกเป็นส่วนประกอบด้วยหนังตลกในอดีตที่โด่งดัง เช่น เรื่อง เงิน เงิน เงิน ในปี พ.ศ. 2508 พระเอกนางเอกมิตร-เพชราริเยกแฟนถล่มทลาย ทำรายได้มากเป็นประวัติการณ์ ส่วนคาราตลกที่มีชื่อเสียงอย่างล้อต๊อดได้รับรางวัลพระราชทานพระสุรัสวดี “ตุ๊กตาทอง” 2 เรื่อง คือจากเรื่อง โกฮับ และเรื่องหลวงดา นอกจากนั้นยังได้รับรางวัลสุพรรณหงส์ทองคำจากเรื่อง เงิน เงิน เงิน

ภาพยนตร์เรื่องราวที่นำเสนอเรื่องราวชีวิตนักศึกษา นักเรียนที่มีเนื้อหาสนุกสนานเฮฮา ก็ได้รับความนิยมอย่างภาพยนตร์เรื่องบุญชู หรือกลิ่นสี่และกาวแป้ง สร้างขึ้นในปี 2531 ส่วนหนังตลกในปัจจุบันมีมากมายและสามารถทำรายได้ดีไม่ว่าจะเป็นมือปืนโลก/พระ/จัน, หลวงพี่เท่ง, สตรีเหล็ก, บอดีการ์ดหน้าเหลี่ยม และพยัคฆ์ร้ายสายหน้า เป็นต้น

4. อิงประวัติศาสตร์

เป็นอีกประเภทของภาพยนตร์ไทย ภาพยนตร์เรื่องสุริโยไทเป็นภาพยนตร์ที่ใช้ทุนสร้างสูงถึง 400 ล้านบาท สูงที่สุดในประวัติศาสตร์การสร้างภาพยนตร์ไทยใช้เวลาการถ่ายทำ 2 ปี เป็นภาพยนตร์อิงประวัติศาสตร์ที่เสนอเรื่องราวของประเทศไทยสมัยอยุธยาช่วง พ.ศ. 2069-2092 ภาพยนตร์เรื่องบางระจัน เรื่องราวเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2308 ณ หมู่บ้านบางระจัน กำกับภาพยนตร์โดย ธนิตย์ จิตนุกูล ภาพยนตร์เรื่องนี้ทำรายได้สูงสุดในปี พ.ศ. 2543 โหมโรงเป็นภาพยนตร์ที่ได้รับแรง

บัลลาลใจจากหลวงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ท่านเป็นบรมครูทางด้านดนตรีไทยในสมัยรัชกาลที่ 8 โดยตัวละครจะดำเนินเรื่องในยุคสมัยรัชกาลที่ 8 อีกภาพยนตร์ทุนสร้างสูงของ ม.จ.ชาติเฉลิม บุคค คือภาพยนตร์ไตรภาค เรื่องตำนานสมเด็จพระนเรศวรมหาราช เป็นภาพยนตร์อิงประวัติศาสตร์ของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชใช้เวลาเกินกว่าในสถานที่จริงกว่า 6 ปี รวมการถ่ายทำอีกกว่า 3 ปี

5. รักร่วมเพศ

เกย์และกะเทยมักมีบทบาทในภาพยนตร์ไทยอยู่หลายครั้ง และได้พัฒนามาเป็นตัวละครหลักของภาพยนตร์ในปี พ.ศ. 2529 ภาพยนตร์เรื่องฉันทน์ผู้ขายนะยะ ภาพยนตร์ที่สร้างมาจากละครเวทีของอาจารย์เสรี วงศ์มณฑา สะท้อนถึงกาลเวลาที่สังคมไทยยอมรับการเปิดเผยเรื่องลักเพศอย่างตรงไปตรงมา เป็นภาพยนตร์ชีวิตและภาพยนตร์ที่ถือเป็นจุดเริ่มต้นของภาพยนตร์ประเภทนี้คือเพลงสุดท้าย โดยผู้กำกับพิศาล อัครเศรณี ภาคที่ 1 และภาคที่ 2 ในปี พ.ศ. 2528 และปี พ.ศ. 2529 ตามลำดับ เป็นภาพยนตร์ที่ได้นำเรื่องราวของสาวประเภทสองคณะไขว่คว้าบารัต เมืองพัทยามาสร้างเป็นภาพยนตร์ และต่อมาในปี พ.ศ. 2549 ก็ถูกนำมาสร้างใหม่อีกครั้ง จนกระทั่งปี 2543 ภาพยนตร์โดยผู้กำกับขงบุทร ทองกองทุน เรื่องสตรีเหล็ก ซึ่งสร้างจากเรื่องจริงของทีมนวลเลียบอลชายจากลำปาง ภาพยนตร์เรื่องนี้ประสบความสำเร็จด้วยรายได้ 98.7 ล้านบาท และได้สร้างภาคต่อในภาคสองก็ทำรายได้อีก 71.2 ล้านบาท สตรีเหล็กได้นำทางให้กับหนังประเภทนี้ตามกันมาอย่างพรางชมพู กะเทยประจัญบานปล้นนะยะ ว้ายบีม เขียร์กระหิมโลก บิวตี้ฟูล บ๊อยเซอร์ Go Six: โลกหก ปล้นปล้อน กระล่อน คอแหลล หอแฉั่วแตก เป็นต้น

6. สยองขวัญ

บ้านผีปอบภาพยนตร์ที่ถูกสร้างภาคต่อเกือบ 20 เรื่องแล้ว และยังมีในชื่ออื่นๆ ซึ่งเนื้อหาคล้ายกันอีกเกือบ 10 เรื่อง ในปี 2542 ภาพยนตร์เรื่องนางนาค ของนนทรีย์ นิมิบุตร ทำรายได้ 120 ล้านบาท และได้สร้างกระแสให้กับหนังประเภทนี้ ซึ่งต่อมาได้ก่อให้เกิดหนังประเภทนี้ตามมาอีกมากมายเฉพาะในปี 2549 มีภาพยนตร์ประเภทนี้ถึง 14 เรื่อง จาก 42 เรื่องของทั้งปี มีภาพยนตร์สยองขวัญหลายเรื่องที่สอดแทรกความตลกจำขึ้นไว้ เช่น ภาพยนตร์เรื่องบุปผาราตรี โดยยุทธเลิศ สิปปภาค ที่ออกฉายในเทศกาลหนังนานาชาติที่โทรอนโตและภาพยนตร์เรื่องกระสือวาเลนไทน์ เป็นต้น

7. ภาพยนตร์เพลง

ปี-พ.ศ. 2513 ภาพยนตร์เรื่องมนต์รักลูกทุ่ง ของครูรังสี ทัศนพยัคฆ์ ที่นำแสดงโดยมิตร ชัยบัญชา และเพชรรา เชาวราชฤทธิ์ เป็นภาพยนตร์เพลงลูกทุ่งที่สมบูรณ์และโด่งดังมากในสมัยนั้น ร่วมเพลงลูกทุ่งถึง 14 เพลง เช่น เพลงมนต์รักลูกทุ่ง รักรำน้องข้า เฒ่าร้อยใจสิบหมื่น โดยมีนักร้องลูกทุ่งร่วมแสดงหลายคนด้วยกันอาทิ ไพรวลัย ลูกเพชร บรรจบ เจริญพร ศรีไพร ไชยระ

บุปผา สายชล และสรไพโร เพชรดำเนิน ภาพยนตร์ทำรายได้ 6 ล้านบาทบาทในสมัยนั้น และยังเป็นโรงฉายได้นานกว่า 6 เดือน

ภาพยนตร์ของคอกคินในปี พ.ศ. 2514 เรื่องไอ้ทุยนำแสดงโดยสมบัติ เมทะนี และเพชรรา เชาวราษฎร์ ก็เป็นภาพยนตร์เพลงจากกระแสเพลงลูกทุ่งที่เกิดขึ้นในขณะนั้น ในปี 2544 ภาพยนตร์เรื่องมนต์รักทรานซิสเตอร์ กำกับโดยเป็นเอก รัตนเรือง เป็นภาพยนตร์เพลงที่ไปคว้ารางวัลเทรควินส์ อวอร์ดจากเทศกาลภาพยนตร์นานาชาติซีแอตเติล ครั้งที่ 28 ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา ปีถัดมาก็ได้มีภาพยนตร์ทำนองนี้ในเรื่องมนต์เพลงลูกทุ่งเอฟเอ็ม (พ.ศ. 2545)

8. ภาพยนตร์ชีวิต

ในปี 2520 ภาพยนตร์ที่ได้สร้างความซาบซึ้งตรึงใจให้กับผู้ชม ภาพยนตร์เรื่องแผลเก่า ของจิต ทรวงศรี ที่สร้างขึ้นจากบทประพันธ์ของไม้ เมืองเดิม ภาพยนตร์เรื่องนี้ได้สร้างสถิติทางด้านรายได้ ยอดคนดู ระยะเวลาที่ยืนโรงฉาย ฯลฯ ด้วยสโลแกนที่วางคู่มากับตัวหนังว่า “เราจักสำแดงความเป็นไทยต่อโลก” และยังได้รับรางวัลจากต่างประเทศอีกด้วย

พ.ศ. 2524 บ้านทรายทองภาพยนตร์ที่สร้างจากวรรณกรรมจากปลายปากกาของ ก. สุรางคนางค์ เป็นเรื่องราวของพจมาน เด็กสาวผู้มีความหึงในศักดิ์ศรีและชาติกำเนิดของตน แม้จะเป็นเพียงสามัญชนคนธรรมดาก็ตาม ได้ไปอาศัยอยู่กับครอบครัวหม่อมพรรณราย วรรณกรรมเรื่องนี้ถูกสร้างเป็นละครโทรทัศน์และภาพยนตร์อยู่หลายครั้ง และเมื่อออกฉายในปี พ.ศ. 2524 นำแสดงโดยจารุณี สุขสวัสดิ์ ก็สามารถทำรายได้ประมาณ 20 ล้านบาท ซึ่งถ้าเปรียบเทียบกับค่าเงินในสมัยนี้ ก็คงอยู่ราวๆ 200 ล้านบาท

พ.ศ. 2546 ภาพยนตร์เรื่องแฟนฉัน เป็นภาพยนตร์ที่เล่าถึงความทรงจำในวัยเด็กของตัวละครเอกได้สร้างความประทับใจให้กับกลุ่มคนดูทุกรุ่น ตั้งแต่เด็กไปจนถึงกลุ่มคนวัยทำงานและผู้ใหญ่ ภาพยนตร์เรื่องนี้ทำรายได้ด้วยสถิติ 137 ล้านบาท จากงบการสร้าง 30 ล้านบาท ภาพยนตร์ชีวิตเรื่องรักแห่งสยาม ภาพยนตร์ในปี พ.ศ. 2550 กำกับโดยชูเกียรติ ศักดิ์วีระกุล ความยาวกว่าสองชั่วโมงครึ่งเป็นหนังรักหลายรูปแบบที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับครอบครัวที่มีปัญหาหนัก ซึ่งหนังเรื่องนี้หลังออกฉายได้เกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางทั้งตามเว็บบอร์ด รวมถึงกลยุทธ์ในการประชาสัมพันธ์ที่ก่อให้เกิดการถกเถียงทั้งแง่บวกและแง่ลบ

9. วัยรุ่น

ภาพยนตร์วัยรุ่นเรื่องแรก ๆ ที่ประสบความสำเร็จคือ ภาพยนตร์เรื่องวัยอลวนที่สร้างในปี พ.ศ. 2519 ของผู้กำกับภาพยนตร์เป๊ยกโปสเตอร์ นำแสดงโดยไพโรจน์ สังวริบุตร และชลนา สุลาวัลย์ ทำรายได้ร่วมทำเงินมากมาย 6-7 ล้านบาท และสร้างภาค 2 (รักอุตลุด) ภาค 3 (ชั้นซูลมุน) และภาคที่ 4 (ต้ม-โอรีเทิร์น) ในปี 2548

ในระยะปี พ.ศ. 2535 ภาพยนตร์ไทยประเภทวัยรุ่นได้รับการต้อนรับจากแฟนภาพยนตร์วัยรุ่น ทำให้เกิดกระแสผลิภาพยนตร์วัยรุ่นต่อเนื่องกันอยู่หลายปี ผู้ชมภาพยนตร์ไทยมีแต่เด็กวัยรุ่นระดับนักเรียน เช่น โจ้ไม่โจ้หัวใจให้โจ้ รองตะเล่บแป๊ลับ สะแคว่แหว่ เป็นต้น

ในปี พ.ศ. 2549 ภาพยนตร์เรื่อง Seasons Change เพราะอากาศเปลี่ยนแปลงบ่อย เป็นภาพยนตร์วัยรุ่น กำกับโดยนิวิวัฒน์ ธารธร มีกระแสตอบรับที่ดีทั้งรายได้และรางวัลโดยกวาดรายได้ไปประมาณ 70 ล้านบาท และอีก 3 รางวัลพระราชทานพระสุรัสวดี รวมถึงสาขารางวัลภาพยนตร์ยอดเยี่ยม

10. ภาพยนตร์นอกกระแส

ภาพยนตร์นอกกระแส (อินดี้) ไม่ว่าจะเป็นหนังสั้นหรือหนังยาวส่วนใหญ่ไม่มีโอกาสเข้าฉายตามโรงใหญ่ในรอบฉายปกติเหมือนภาพยนตร์ทั่วไป ด้วยเหตุที่สั้นเกินไปหรือไม่มีจุดขายเพียงพอแต่ก็ถูกเรียกว่าหนังที่มีคุณค่ากว่า

ปี พ.ศ. 2527 ผลงานของยุทธนา มุกดาสนิท ผีเสื้อและดอกไม้ก็คว้ารางวัลชนะเลิศในเทศกาลภาพยนตร์ที่ฮาวายสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นการประกวดในระดับเอเชียแปซิฟิกหนังนอกกระแสอย่างสุดเสน่หาหรือ Blissfully Your ของอภิชาติพงศ์ วีระเศรษฐกุล ในปี พ.ศ. 2544 เป็นภาพยนตร์ไทยเรื่องแรกที่ได้รับรางวัลในงานเทศกาลภาพยนตร์เมืองคานส์ รางวัล “Un Certain Regard Award” เป็นรางวัลในประเภทน่าจับตามอง และในปี พ.ศ. 2545 สัตว์ประหลาดเป็นภาพยนตร์ไทยที่ได้รางวัลจูรีไพรซ์ ในสาขาการเข้าประกวดชิงรางวัลปาล์มทองคำนับเป็นที่ 3 รองจากรางวัลสูงสุด

ในปี พ.ศ. 2550 ภาพยนตร์เรื่องแสงศตวรรษ โดยอภิชาติพงศ์ วีระเศรษฐกุล คว้ารางวัล 4 รางวัลจากเทศกาลหนัง ทั้งรางวัลลำดับภาพยนตร์ยอดเยี่ยมจากฮ่องกงฟิล์มอวอร์ด รางวัลภาพยนตร์ที่น่าจับตามองจากประเทศสวิตเซอร์แลนด์และออสเตรเลีย และรางวัลภาพยนตร์ยอดเยี่ยมจากประเทศฝรั่งเศส ในส่วนของหนังสั้นมีการประกวดภาพยนตร์สั้นของมูลนิธิหนังไทย เปิดกว้างมากกว่า โดยเป็นการประกวดซึ่งเปิดโอกาสให้กับคนทั่วไปหรือนักเรียนหนังนำผลงานของตนเองส่งเข้าประกวดไม่จำกัดหัวข้อและรับผลงานที่เป็นวิดีโอด้วย ซึ่งทำให้ง่ายในขั้นตอนการผลิตมีอิสระทางความคิดและไม่ต้องลงทุนมาก การจัดการประกวดครั้งแรกในปี พ.ศ. 2540 จนถึงปัจจุบันมีหน่วยงานต่างๆ ให้ความสนใจจัดฉายหรือประกวดหนังสั้นขึ้นมากมาย เช่น งานส่งฝันสู่ฟิล์ม โดยนิตยสารชีนัมประกวดหนังสั้นในเทศกาลภาพยนตร์กรุงเทพ ประกวดหัวข้อคนไทยกับสายน้ำในเทศกาลภาพยนตร์เอเชีย ประกวดหนังทดลองในเทศกาลหนังทดลองกรุงเทพ งานจิตต์ออนเดอะมูฟ ประกวดหัวข้อกินในงานกินอ่านในบ้านแฟรงงาน Best 2000 โดยกรมส่งเสริมการส่งออก เป็นต้น

ประวัติของคุณปยุต เงากระจ่าง นักวาดการ์ตูนเคลื่อนไหวมือหนึ่งของไทย

ปยุต เงากระจ่าง เกิดวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2472 ที่หมู่บ้านคลองวาฬ ตำบลห้วยโก๋ง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตั้งแต่ยังเยาว์ เด็กชายปยุตมีความหลงใหล ในตัวการ์ตูนเป็นพิเศษ โดยเฉพาะกับบุคลิกของตัวตลกในหนังสืออย่างไอ้แก้ว ไอ้เปลือย ไอ้เท่ง รวมถึงตัวการ์ตูนแมวเฟลิกซ์จากหนังสือการ์ตูนอเมริกันเรื่อง Felix the Cat ของ Pat Sullivan ซึ่งเคยมีโอกาสนำเข้าไปฉายในประจวบคีรีขันธ์ แรบบันดาลใจในการสร้างภาพยนตร์ การ์ตูนของปยุตเกิดขึ้นเมื่อเขาได้พบกับเสน่ห์ คล้ายเคลื่อนไหว จิตรกรชื่อดังคนหนึ่งของเมืองไทยโดยบังเอิญในช่วงปลายปี พ.ศ. 2484 การพบกันครั้งนั้นเสน่ห์ได้ชวนเด็กชายปยุตไปทำภาพยนตร์การ์ตูนด้วยกัน เมื่อเข้ากรุงเทพเมื่อปยุตเดินทางมาศึกษาต่อที่กรุงเทพในปี พ.ศ. 2487 ก็ไม่ลืมที่จะออกตามหาเสน่ห์ คล้ายเคลื่อนไหวเพื่อที่จะทำการ์ตูนตามที่เคยสัญญา แต่ด้วยโชคชะตาทำให้เขาพลาดกับเสน่ห์ครั้งแล้วครั้งเล่า แต่ปยุตก็ยังพอทราบข่าวของเสน่ห์และการทดลองสร้างหนังการ์ตูนจาก หนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งในช่วงนั้นกว่าปยุตจะได้พบกับเสน่ห์ก็ต่อเมื่อปยุตบังเอิญเดินผ่านวัดเห็น เหม เวชกร และช่างเขียนอีกหลายคนซึ่งมารวมกันในงานนิตยสารของเสน่ห์ คล้ายเคลื่อนไหว และได้ทราบว่ามีการทดลองทำการ์ตูนของเสน่ห์เมื่อ 2 ปีก่อนประสบความสำเร็จเนื่องจากขาดการสนับสนุน ปยุตจึงตั้งปณิธานที่จะสานต่อความตั้งใจของเสน่ห์ คล้ายเคลื่อนไหว ในอันที่จะสร้าง ภาพยนตร์การ์ตูนเรื่องแรกให้จงได้ 8 ปีต่อมา ปยุตจึงทำให้ความฝันเป็นจริงเมื่อสามารถสร้างภาพยนตร์การ์ตูนไทยสำเร็จเป็นเรื่องแรกตั้งชื่อ "เหตุมหัศจรรย์" เป็นภาพยนตร์การ์ตูนขนาดสั้นความยาว 12 นาที นำออกฉายเป็นรายการพิเศษสำหรับสื่อมวลชนและผู้ชมเฉพาะที่โรงภาพยนตร์ ศาลาเฉลิมไทยเมื่อ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2498 ซึ่งได้รับการกล่าวขวัญถึงอย่างกว้างขวางตามหน้าหนังสือพิมพ์ สำนักข่าวสารอเมริกัน ได้มองเห็นความสามารถของปยุต ซึ่งเวลานั้นปยุตได้ทำหน้าที่เป็นช่างเขียนของสำนักข่าวสารอยู่แล้วโดยได้ให้เงิน 10,000 บาท และส่งปยุตไปดูงานการสร้างภาพยนตร์การ์ตูนที่ญี่ปุ่นต่อมาในปี พ.ศ. 2500 จึงได้รับการนำออกฉายสู่สาธารณชนประกอบในรายการฉายภาพยนตร์เรื่อง "ทูลบุรุษทู" ของ ส.อาสนจินดา ณ โรงภาพยนตร์บรอดเวย์พระนคร ต่อมาปยุตได้สร้างภาพยนตร์การ์ตูน 20 นาที อีก 2 เรื่อง ได้แก่ "หนุมานเผชิญภัย (ครั้งใหม่)" (2500) ของสำนักข่าวสารอเมริกัน และ "เด็กกับหมี" (2503) ขององค์การ สปอ.นอกจากทำงานที่สำนักข่าวสารอเมริกันและปยุตยังรับจ้างทำหนังโฆษณาให้กับสินค้าต่างๆ อีกด้วย ซึ่งผลงานหลายชิ้นก็ยังคงอยู่ในความทรงจำของผู้คนร่วมสมัยเป็นอย่างดี ตั้งแต่ปีพ.ศ.-2511 ปยุตได้รับเชิญเป็นอาจารย์พิเศษสอนที่วิทยาลัยเพาะช่าง ในแผนกพาณิชย์ศิลป์ จนกระทั่งเรือนกรกฎาคม-ปีพ.ศ. 2519 ปยุตจึงได้ลาออกจากความเป็น อาจารย์พิเศษที่เพาะช่างเพื่อทุ่มเทเวลาทั้งหมดให้กับการทำหนังการ์ตูนขนาดยาวเรื่องแรกของประเทศไทยเรื่องสุดสาคร ด้วยข้อจำกัดทางการเงินทุนและการสนับสนุนทำให้การสร้างสุดสาครเป็นไปด้วยความยากลำบาก จำได้ว่าปยุตยังต้องเสียดวงตาข้างซ้ายจากการตรากตรำตลอดเวลากว่า 2 ปี จนกระทั่งสุดสาคร ภาพยนตร์การ์ตูนขนาดยาวเรื่องแรกและเรื่องเดียวของไทยออกฉายในเดือนเมษายน พ.ศ. 2522

ปยุตเศนอโครงการที่สร้างภาพยนตร์การ์ตูนไทยไปยังที่ต่างๆ แต่ก็มักจะได้รับการปฏิเสธในเชิงที่ว่าตัวการ์ตูนไม่ต้องกินทำไมถึงแพงอย่างนี้จึงคนเล่นไม่ดีกว่าหรือ หลังจากเรื่องสุดสาครปยุตก็ไม่ได้ทำหนังการ์ตูนจนกระทั่งปี พ.ศ. 2535 เขาได้รับการว่าจ้าง JOICEP FILM ประเทศญี่ปุ่นให้สร้างภาพยนตร์เพื่อการศึกษาสำหรับสตรีเรื่องชัยชนะของสาวน้อย (My Way) ปัจจุบันปยุตเงาะเงาะ มีอายุ 69 ปี ดำรงตำแหน่งที่ปรึกษา ให้กับโรงงานทำการ์ตูนไทยหวังประจำประเทศไทยเป็นอาจารย์พิเศษสอนศิลปะที่สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลคลอง 6 จังหวัดปทุมธานี และรอคอยที่จะเห็นภาพยนตร์การ์ตูนเรื่องยาว เรื่องสองของไทยต่อไป

4.4 ขั้นตอนการทำภาพยนตร์

แบ่งเป็นสามขั้นตอนใหญ่ๆ ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการถ่ายทำ (Pre production)

- 1.1 บท
- 1.2 ข้อมูล
- 1.3 ทาตัวแสดง
- 1.4 หาสถานที่ถ่ายทำ
- 1.5 ฝ่ายศิลป์
- 1.6 ฝ่ายเครื่องแต่งกาย
- 1.7 ฝ่ายแต่งหน้า
- 1.8 แสง สี เสียง
- 1.9 ดากล้อง

2. ขั้นตอนการถ่ายทำ (Production)

3. ขั้นตอนหลังการถ่ายทำ (Post Production)

- 3.1 ตัดต่อ
- 3.2 ลงเสียง

3.3 พอเสร็จแล้วก็จะออกมาเป็นเทปมาสเตอร์แล้วก็รอว่าจะได้ลงที่โรงแล้วจึงสั่ง print ออกมาเป็นฟิล์ม

4.5 ขั้นตอนการเขียนบทภาพยนตร์ -

1. การค้นคว้าหาข้อมูล-(research)- เป็นขั้นตอนการเขียนบทภาพยนตร์อันดับแรกที่ต้องทำถือเป็นสิ่งสำคัญหลังจากเราพบประเด็นของเรื่องแล้ว จึงลงมือค้นคว้าหาข้อมูลเพื่อเสริมรายละเอียดเรื่องราวที่ถูกต้อง จริง ชัดเจน และมีมิติมากขึ้น คุณภาพของภาพยนตร์จะดีหรือไม่จึงอยู่ที่การค้นคว้าหาข้อมูล ไม่ว่าภาพยนตร์นั้นจะมีเนื้อหาใดก็ตาม

2. การกำหนดประโยคหลักสำคัญ (premise) หมายถึง ความคิดหรือแนวความคิดที่ง่ายๆ ธรรมดา ส่วนใหญ่มักใช้ตั้งคำถามว่า “เกิดอะไรขึ้นถ้า...” (what if) ตัวอย่างของ premise

ตามรูปแบบหนังสือลึกลับ เช่น เกิดอะไรขึ้นถ้าเรื่องโรมิโอ & จูเลียตเกิดขึ้นในนิวยอร์กคือเรื่อง West Side Story, เกิดอะไรขึ้นถ้ามนุษย์ดาวอังคารบุกโลกคือเรื่อง The Invasion of Mars เกิดอะไรขึ้นถ้าก๊อตซิล่าบุกนิวยอร์กคือเรื่อง Godzilla. เกิดอะไรขึ้นถ้ามนุษย์ต่างดาวบุกโลกคือเรื่อง The Independence Day เกิดอะไรขึ้นถ้าเรื่องโรมิโอ & จูเลียตเกิดขึ้นบนเรือไททานิคคือเรื่อง Titanic เป็นต้น

3. การเขียนเรื่องย่อ (synopsis) คือ เรื่องย่อขนาดสั้นที่สามารถจบลงได้ 3-4 บรรทัด หรือหนึ่งย่อหน้า หรืออาจเขียนเป็น story outline เป็นร่างหลังจากที่เราค้นคว้าหาข้อมูลแล้วก่อนเขียนเป็นโครงเรื่องขยาย (treatment)

4. การเขียนโครงเรื่องขยาย (treatment) เป็นการเขียนคำอธิบายของโครงเรื่อง (plot) ในรูปแบบของเรื่องสั้น โครงเรื่องขยายอาจใช้สำหรับเป็นแนวทางในการเขียนบทภาพยนตร์ที่สมบูรณ์ บางครั้งอาจใช้สำหรับยื่นขอประมาณได้ด้วย และการเขียนโครงเรื่องขยายที่ดีต้องมีประโยคหลักสำคัญ (premise) ที่ง่ายๆ น่าสนใจ

5. บทภาพยนตร์ (screenplay) สำหรับภาพยนตร์บันเทิงหมายถึง บท (script) ซีเควนส์หลัก (master scene/sequence) หรือซีนาริโอ (scenario) คือบทภาพยนตร์ที่มีโครงเรื่องบทพูดแต่มีความสมบูรณ์น้อยกว่าบทถ่ายทำ (shooting script) เป็นการเล่าเรื่องที่ได้พัฒนามาแล้วอย่างมีขั้นตอนประกอบด้วยตัวละครหลักบทพูด ฉาก แอ็คชั่น ซีเควนส์ มีรูปแบบการเขียนที่ถูกต้อง เช่น บทสนทนาอยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษฉาก เวลา สถานที่ อยู่ชิดขอบหน้าซ้ายกระดาษ ไม่มีตัวเลขกำกับข้อและโดยหลักทั่วไปบทภาพยนตร์หนึ่งหน้ามีความยาวหนึ่งนาที

6. บทถ่ายทำ (shooting script) คือ บทภาพยนตร์ที่เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการเขียน บทถ่ายทำจะบอกรายละเอียดเพิ่มเติมจากบทภาพยนตร์ (screenplay) ได้แก่ ตำแหน่งกล้อง การเชื่อมต่อ เช่น คัท (cut) การเลื่อนภาพ (fade) การละลายภาพ หรือการจางซ้อนภาพ (dissolve) การกวาดภาพ (wipe) ตลอดจนการใช้ภาพพิเศษ (effect) อื่นๆ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีเลขลำดับข้อกำกับเรียงตามลำดับตั้งแต่ข้อแรกจนกระทั่งจบเรื่อง

7. บทภาพ (storyboard) คือ บทภาพยนตร์ประเภทหนึ่งที่อยู่ด้วยภาพคล้ายหนังสือการ์ตูนให้เห็นความต่อเนื่องของข้อตลอดทั้งซีเควนส์หรือทั้งเรื่องมีคำอธิบายภาพประกอบเสียงต่างๆ เช่น เสียงดนตรี เสียงประกอบฉากและเสียงพูด เป็นต้น ใช้เป็นแนวทางสำหรับการถ่ายทำ หรือใช้เป็นวิธีการคาดคะเนภาพล่วงหน้า (pre-visualizing) ก่อนการถ่ายทำว่าเมื่อถ่ายทำสำเร็จแล้วหนังจะมีรูปร่างหน้าตาเป็นอย่างไรซึ่งบริษัทของ Walt Disney นำมาใช้ในการผลิตภาพยนตร์การ์ตูนของบริษัทเป็นครั้งแรก โดยเขียนภาพเหตุการณ์ของแอ็คชั่นเรียงติดต่อกันบนบอร์ดเพื่อให้คนดูเข้าใจและมองเห็นเรื่องราวล่วงหน้าได้ก่อนลงมือเขียนภาพ ส่วนใหญ่บทภาพจะมีเลขที่กำกับข้อกำกับไว้คำบรรยายเหตุการณ์ มุมกล้องและอาจมีเสียงประกอบด้วย

5. เอกสารที่เกี่ยวข้องสื่อสื่อวิทัศน์

5.1 ความหมายของสื่อวิทัศน์

สื่อสื่อวิทัศน์ เป็นสื่อการสอนที่นับวันจะมีบทบาทและมีอิทธิพลสำคัญต่อวงการศึกษารวมทั้งในเผยแพร่วัฒนธรรมข้อมูลข่าวสารรวมทั้งด้านการเรียนการสอนช่วยให้สาธารณชนได้รับความรู้มากยิ่งขึ้น ดังนั้นเพื่อให้เข้าใจความหมายของ “สื่อวิทัศน์” ตรงกันจึงได้มีผู้ให้ความหมายเอาไว้ดังนี้คำว่า “สื่อวิทัศน์” เป็นคำที่ราชบัณฑิตสถาน (2532:3) บัญญัติขึ้นเพื่อให้ในเชิงวิชาการมาจากคำว่า Video ซึ่งหมายถึงเครื่องที่แสดงภาพเพื่อความเพลิดเพลิน สื่อวิทัศน์ หมายถึงภาพที่มองเห็นในระบบโทรทัศน์ (กรมวิชาการ.2527:158) สื่อวิทัศน์ หมายถึงการจัดเก็บภาพและการแสดงภาพบนจอโทรทัศน์ (Heinich, Molenda and Russell. 1993:450)

วิทัศน์ หมายถึง กระบวนการนำเสนอภาพและเสียงในรูปแบบบันทึกและการทำซ้ำโดยใช้แถบสื่อวิทัศน์ (Hanson. 1987:12)

สื่อวิทัศน์ หมายถึง กระบวนการบันทึกหรือเก็บสัญญาณภาพและเสียงไว้ในสื่อกลางที่เป็นวัสดุทางแม่เหล็กไฟฟ้าและรวมไปถึงการถ่ายทอดสัญญาณและเสียงโดยผ่านอุปกรณ์ทางอิเล็กทรอนิกส์ไปสู่ผู้รับด้วย (บุญเที่ยง จุ้ยเจริญ.2534:179)

จากความหมายดังกล่าวจึงสรุปได้ว่าบทเรียนสื่อวิทัศน์ด้วยตนเอง หมายถึง บทเรียนที่บันทึกลงบนสื่อที่ผลิตขึ้นเพื่อใช้ในการเรียนการสอนเป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ด้วยตนเอง และสนใจบทเรียนมากขึ้นมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น

5.2 คุณค่าและความสำคัญของสื่อวิทัศน์

สื่อการเรียนการสอน สื่อวิทัศน์นับเป็นสื่อชนิดหนึ่งที่ได้รับการนิยมนิยสูง คุณค่าและความสำคัญของสื่อวิทัศน์สรุปได้ดังนี้ (กิตานันท์ มลิทอง.2536:131; ชม ภูมิภาค.2526:238; นิพนธ์ สุขปรีดี.2528:159; วาสนา ชาวหา.2533:116)

1. เป็นสื่อที่สามารถนำสื่อการสอนหลายชนิด เช่น สไลด์ ภาพยนตร์ ฟิล์มสตริปเทป บันทึกเสียง ฯลฯ มาใช้ร่วมกันกับการสอนทางโทรทัศน์ได้อย่างสะดวกเรียกว่า เป็นการใช้อย่างประสมทำให้เกิดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์

2. เป็นอุปกรณ์การสอนที่สำคัญใช้ได้กับผู้เรียนทุกระดับชั้น

3. สามารถใช้สอนกับผู้เรียนเป็นจำนวนมากในเวลาเดียวกัน

4. ใช้ในการสาธิตให้เห็นภาพและเสียงได้อย่างชัดเจนในบทเรียนที่มีการแสดงเป็นตัวอย่างทางวิชาการที่มีการปฏิบัติจริง เช่น การทดลองในเชิงวิทยาศาสตร์

5. สามารถเอาชนะข้อจำกัดเกี่ยวกับระยะทาง เวลา สถานที่ เกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น

6. ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการสอนโดยเชิญผู้ชำนาญการหรือผู้ที่มีความรู้พิเศษต่างๆ ในแต่ละสาขาวิชามาเป็นผู้สอนทางสื่อวิทัศน์

7. ช่วยให้ครูประจำชั้นสามารถปรับปรุงเทคนิคในการสอนของตนให้มีประสิทธิภาพ
 8. สามารถสื่อสารได้รวดเร็ว ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีและชวนให้เกิดการปฏิบัติ
 9. สามารถใช้สอนหลักการ ความคิดรวบยอด หรือ มโนทัศน์และกฎเกณฑ์ได้ผลดี
- นอกจากนี้ สุรชัย สิกขามันจิต (2528) ยังได้กล่าวถึงคุณค่าของรายการสื่อวิทัศน์ว่า

ไว้ดังนี้

1. ช่วยยกระดับพื้นฐานการศึกษาแก่มวลชน
2. ช่วยแพร่กระจายความรู้ไปสู่มวลชน
3. ทำให้มวลชนมีความรู้ทันสมัย ทันวิทยาการ
4. ช่วยให้ครูสามารถติดต่อกับนักเรียนได้
5. ช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ
6. ผู้ปกครองสามารถติดตามและช่วยเหลือดูแลการศึกษาของนักเรียนได้ใกล้ชิด

5.3 รูปแบบของการผลิตสื่อวิทัศน์เพื่อการศึกษา

สื่อวิทัศน์เป็นวัสดุที่ใช้ควบคู่กับเครื่องเล่นและเครื่องรับ โทรทัศน์ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากมีการปรับปรุงและวิวัฒนาการด้านราคา และรูปแบบให้เหมาะสมกับการนำไปใช้ในวงการศึกษและการบันเทิง ดังนั้นรายการโทรทัศน์ส่วนมากมีลักษณะคล้ายๆ กัน เช่น เสนอข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ ความบันเทิง และทางวิชาการ ฯลฯ แต่ละสื่อจะเน้นเนื้อหาบางอย่างขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้จัดทำ

เกศินี โชติกเสถียร (2528 : 131) ได้อธิบายถึงรูปแบบการผลิตรายการสื่อวิทัศน์เพื่อการศึกษาโดยจำแนกออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆ คือ

1. รูปแบบรายการสื่อวิทัศน์ที่ผลิตขึ้นเพื่อการสอน (Teaching Format) เป็นกลุ่มรายการที่ใช้เพื่อการสอนตามหลักสูตร รูปแบบรายการมีบทบาทในเชิงการสอนมากกว่าการจูงใจการผลิตรายการสื่อวิทัศน์ในลักษณะนี้จะง่ายกว่าแบบอื่น

2. รูปแบบรายการสื่อวิทัศน์เพื่อการเรียน (Learning Format) เป็นกลุ่มรายการสื่อวิทัศน์ที่มุ่งใช้เพื่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรแบบกลุ่มแรกก็ได้ หรืออาจใช้เพื่อการศึกษาทั่วไปก็ได้ แต่เป็นรายการที่ต้องให้แรงจูงใจแก่ผู้ชมมากขึ้นต้องให้ผู้ชมสนใจอยากติดตามโดยผู้ชมไม่มีความรู้สึกรายการที่ผลิตขึ้นมาสอนตน แต่กลับรู้สึกว่าเป็นรายการดีมีประโยชน์น่าเรียนน่ารู้และเต็มใจชมโดยตลอด การผลิตรายการสื่อวิทัศน์ในรูปแบบนี้ต้องการความประณีตและใช้เทคนิควิธีการที่มีประสิทธิภาพสูง

3. รูปแบบรายการเพื่อการเผยแพร่ข่าวสาร (Information Format) เป็นกลุ่มรายการที่มุ่งใช้เป็นสื่อเสนอเทศแก่ประชาชนทั่วไป เพื่อสนองความอยากรู้ เพื่อความทันต่อเหตุการณ์และสามารถปรับตัวเองเข้ากับความจริงก้าวหน้าของสังคมได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม รายการสื่อ

วิทัศน์รูปแบบนี้ต้องสร้างแรงจูงใจแก่ผู้ชมให้มากที่สุด การผลิตรายการต้องอาศัยความประณีต และใช้เทคนิควิธีการที่มีประสิทธิภาพสูงสุด

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ (2523 : 731-736) ได้อธิบายถึง รูปแบบรายการวิทัศน์ว่า รูปแบบ (Format) หมายถึง วิธีการและลีลาการนำเสนอเนื้อหาสาระและสิ่งที่มีอยู่ในรายการสื่อวิทัศน์ สามารถจำแนกรูปแบบได้หลายวิธีตามประเภทของรายการสื่อวิทัศน์ โดยการนำเสนอรูปแบบที่ใช้กันมาก 12 รูปแบบ ได้แก่

1. รูปแบบพูดคนเดียว (Monologue) เป็นรายการที่ผู้พูดปรากฏตัวพูดคุยกับผู้ชมเพียงคนเดียว ส่วนมากจะมีภาพประกอบ เพื่อไม่ให้เห็นหน้าผู้พูดอยู่ตลอดเวลา
2. รูปแบบสนทนา (Dialogue) เป็นรายการที่มีคนมาพูดคุยกันสองคน ทั้งสองคนมีผู้ถามและคู่สนทนาแสดงความคิดเห็นประเด็นที่นำเสนอ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นการสนทนาจะมีคน 2-3 คน ก็ได้
3. รูปแบบอภิปราย (Discussion) เป็นรายการที่ผู้ดำเนินการอภิปรายคนหนึ่งเป็นการตั้งประเด็นคำถามให้ผู้ร่วมอภิปรายตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไปแต่ไม่ควรเกิน 4 คน ผู้อภิปรายแต่ละคนจะแสดงความคิดเห็นของตนต่อประเด็นต่างๆ
4. รูปแบบสัมภาษณ์ (Interview) เป็นรายการที่มีผู้สัมภาษณ์และผู้ถูกสัมภาษณ์คือมีวิทยากรมาสนทนากัน โดยผู้ดำเนินการสัมภาษณ์จะสัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เล่าให้ฟัง
5. รูปแบบเกมหรือตอบปัญหา (Quiz Program) เป็นรายการที่จัดให้มีการแข่งขันระหว่างคนหรือกลุ่มที่มาร่วมรายการด้วยการเล่นเกมหรือตอบปัญหา
6. รูปแบบสารคดี (Documentary) เป็นรายการที่เสนอเนื้อหาด้วยภาพและเสียงบรรยายตลอดรายการ โดยไม่มีพิธีกร ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท
 - 6.1 - สารคดีเต็มรูปแบบ เป็นการดำเนินเรื่องด้วยภาพและเสียงบรรยายตลอดรายการ
 - 6.2 กึ่งสารคดีกึ่งพูดคนเดียว (Semi Documentary) เป็นรายการที่มีผู้ดำเนินรายการทำหน้าที่เดินเรื่องพูดคุยกับผู้ชมและให้เสียงบรรยายตลอดรายการ นอกนั้นเป็นภาพแสดงเรื่องราวหรือกระบวนการตามธรรมชาติ
7. รูปแบบละคร (Drama) เป็นรายการที่เสนอเรื่องราวต่างๆ ด้วยการจำลองสถานการณ์เป็นละคร มีการกำหนดผู้แสดงจัดสร้างฉาก การแต่งตัวและแต่งหน้าให้สมจริงสมจังและใช้เทคนิคการละครเพื่อเสนอเรื่องราวให้เหมือนจริงมากที่สุด ในด้านการศึกษาละครโทรทัศน์อาจจำลองสถานการณ์ชีวิตของคนไทยเพื่อสนองความรู้ในเชิงจิตวิทยา-สังคมวิทยา การเมือง การปกครอง

8. รูปแบบสารคดีละคร (Document Drama) เป็นรายการที่ผสมผสานรูปแบบสารคดีเข้ากับรูปแบบละคร หรือนำละครมาประกอบรายการที่เป็นเนื้อหาบางส่วนมิใช่เสนอเป็นละครทั้งรายการเพื่อให้การศึกษาความรู้และแนวคิด

9. รูปแบบสารคดีและทดลอง (Demonstration) เป็นรายการที่เสนอขั้นตอน วิธีการทำ เพื่อให้ผู้ชมได้แนวทางที่จะนำไปใช้ทำจริง

10. รูปแบบเพลงและดนตรี (Song and Music) มี 3 ลักษณะ

10.1 มีดนตรีนำร้องมาแสดงสด

10.2 ให้นักกร้องมาร้องควบคู่ไปกับเสียงดนตรีที่บันทึกไว้แล้ว

10.3 ให้นักกร้องและนักดนตรีมาแสดงแต่ใช้เสียงที่บันทึกมาแล้ว

11. รูปแบบการถ่ายทอดสด (Live Program) เป็นรายการที่ถ่ายทอดรายการที่เกิดขึ้นจริงในขณะนั้น

12. รูปแบบนิตยสาร (Magazine Program) เป็นรายการที่เสนอรายการหลายประเด็นหลายรส และหลายรูปแบบในรายการเดียวกัน

สุรัช สิกขามันต (2528 : 29) ได้แบ่งรูปแบบการนำเสนอในรายการสื่อวีดิทัศน์ออกเป็น 5 รูปแบบดังนี้

1. แบบบรรยาย (Lecture Format) การนำเสนอรายการแบบนี้มีลักษณะคล้ายคลึงกับการบรรยายของครูหน้าชั้นเรียน ถ้าผู้บรรยายไม่มีเทคนิคที่ดีในการบรรยายก็จะทำให้รายการนั้นไม่น่าสนใจซึ่งผู้ชมจะเห็นแต่หน้าของผู้บรรยาย

2. แบบอภิปราย (Panel Discussion Format) การนำเสนอแบบอภิปรายเป็นวิธีการนำเสนอที่มีลักษณะคล้ายกับวิธีการแบบบรรยายจะแตกต่างกันตรงที่มีผู้บรรยายหลายคน บรรยายเป็นช่วงสั้นๆ ตามประเด็นคำถามที่ผู้อภิปรายตั้งขึ้น และอาจมีการโต้ตอบกันบ้าง สนทนากันบ้าง เป็นการแลกเปลี่ยนบรรยากาศ

3. แบบสัมภาษณ์ (Interview Format) เป็นรูปแบบรายการที่ผู้ผลิตจะต้องวางแผนในการสัมภาษณ์มีการตั้งคำถามให้ตรงเป้าหมาย และเลือกเรื่องที่น่าสนใจรวมทั้งภาพ ซึ่งจะทำให้รายการน่าสนใจยิ่งขึ้น ผู้สัมภาษณ์ที่ดีจะต้องมีความสามารถในการตั้งคำถามให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ตอบให้ตรงเป้าหมาย ค่าใช้จ่ายในการผลิตรายการประเภทนี้ไม่สูงนัก สามารถใช้ได้ดีกับเนื้อหาแทบทุกประเภทแต่รายการประเภทนี้ผลิตยากกว่ารายการ 2 แบบที่กล่าวมาแล้ว

4. แบบบรรยายภาพ (Off-Camera Narration Format) เป็นรายการที่น่าสนใจกว่าแบบที่กล่าวมาแล้วใช้เวลาในการถ่ายทำมากเสียค่าใช้จ่ายสูงมีลักษณะเป็นการบรรยายภาพโดยไม่ปรากฏตัวผู้บรรยายได้ยินเสียงเท่านั้น ภาพและเสียงที่บรรยายต้องสัมพันธ์กันส่วนใหญ่แล้วจะใช้เทคนิคในการตัดต่อและผสมภาพให้เสร็จเรียบร้อยเสียก่อนแล้วจึงบรรยายภาพภายหลังนิยมใช้ในการแสดงสารคดี การโฆษณาสินค้า เพราะเป็นวิธีที่แสดงเนื้อหาของภาพไปสู่กลุ่มเป้าหมาย

5. แบบนาฏการหรือแบบแสดงบทบาท (Dramatization or Role Play Format) การนำเสนอแบบนี้เป็นแบบที่ดึงดูดความสนใจได้ดีที่สุด อาจจะใช้วิธีการผูกเรื่องแสดงสถานการณ์จำลองเป็นตอนสั้นๆ รายการประเภทนี้ถ่ายทำยากที่สุดต้องมีการวางแผน เขียนบทจัดเวที จัดฉากให้ดูเป็นจริงมากที่สุด อีกทั้งตัวผู้แสดงก็ต้องเลือกให้เหมาะสมกับบทบาท ถ้าเป็นผู้แสดงสมัครเล่นก็ต้องฝึกซ้อมหลายครั้ง ถ้าใช้นักแสดงมืออาชีพจะประหยัดเวลาในการถ่ายทำได้มากแต่ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงรูปแบบรายการสื่อวีดิทัศน์จะประกอบด้วยเทคนิควิธีการนำเสนอที่มีความหลากหลายช่วยให้ง่ายต่อการเข้าใจเนื้อหาและดึงดูดความสนใจของผู้ชม ซึ่งในแต่ละรูปแบบจะมีจุดเด่นแตกต่างกันไปการดำเนินการผลิตรายการสื่อวีดิทัศน์

พนิต วัฒน (2537 : 9-19) ได้กล่าวถึง การผลิตรายการสื่อวีดิทัศน์การสอนเอาไว้ว่าการผลิตบทเรียนโทรทัศน์ตามหลักสูตรนั้น จะต้องร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างฝ่ายผลิตหรือฝ่ายเทคนิคกับฝ่ายหลักสูตรหรือฝ่ายวิชาการ ในขั้นตอนการวางแผนการผลิตรายการซึ่งทางฝ่ายหลักสูตรจะต้องวิเคราะห์และกำหนด ดังนี้

1. -กำหนดจุดมุ่งหมายให้ชัดเจนว่า เมื่อจบบทเรียนแล้วนักเรียนจะได้อะไรหรือทำอะไรได้ตามเป้าหมาย

2. กำหนดเนื้อหาของบทเรียนว่าครอบคลุมสิ่งใดและจะสนองจุดมุ่งหมายของบทเรียนเพียงใด และจะเรียบเรียงเนื้อหาวิชาในลักษณะอย่างไร จึงพร้อมที่จะถ่ายทอดออกมาเป็นภาพและเสียงหรือรายการบนจอโทรทัศน์ได้

3. วิเคราะห์นักเรียนในกลุ่มและวัยที่จะเป็นผู้รับบทเรียนทางโทรทัศน์ เช่น วัยความสามารถ ความรู้พิเศษ ความสนใจ พื้นฐานทางวัฒนธรรมและอื่นๆ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการผลิตบทเรียนให้เหมาะสม

4. การเลือกครูจะต้องทำอย่างพิถีพิถัน โดยปกติเรามักเลือกครูที่สอนเก่งแต่ต้องระวังในเรื่องนี้เพราะครูที่สอนตามปกติเก่งแต่เมื่อออกหน้ากล้องจะทำอะไรไม่ได้หรือไม่ดีเหมือนอยู่ในชั้นปกติ ครูจะต้องร่วมมือและยอมรับการที่จะต้องฝืนอะไรบางอย่างเพื่อให้เข้ากับเทคนิคการเสนอเรื่องราวตามวิธีการของโทรทัศน์ ครูจะต้องมีคุณสมบัติเป็นที่ยอมรับของคนอื่นคือ จะต้องเหมาะสมกับลักษณะวิชาที่สอนด้วย ดังนั้นการเลือกและกำหนดครูที่จะสอนบทเรียนทางโทรทัศน์จึงนับว่าเป็นสิ่งจำเป็นในการวางแผนผลิตบทเรียนทางโทรทัศน์เมื่อได้กำหนดจุดมุ่งหมายเนื้อหาวิชาศึกษาผู้เรียนและคัดเลือกครูแล้วจะต้องดำเนินการด้วยวิธีการ ดังนี้

1. กำหนดวิธีการสอนและลำดับขั้นตอน

2. ผลิตและจัดอุปกรณ์การสอนสำหรับบทเรียน

3. จัดเอกสารและตำราประกอบบทเรียนรวมทั้งคู่มือครูและนักเรียนตลอดเวลาของการเตรียมการจะต้องประสานงานกับฝ่ายผลิตรายการ เพื่อให้เกิดความเข้าใจขั้นตอนต่างๆ ตรงกัน ต้องเขียนบทโทรทัศน์ (Script) และทดสอบความเข้าใจให้ตรงกัน เพื่อเตรียมลงมือถ่ายทำ

และเพื่อให้ได้รายการโทรทัศน์ที่ดีมีคุณภาพ ควรจะต้องมีการซ้อมสอนเสียก่อนเมื่อมั่นใจจึงค่อยบันทึกรายการ หลังจากบันทึกรายการแล้วนำมาตรวจสอบแก้ไขในส่วนที่บกพร่อง บทเรียนนี้เมื่อนานไปอาจล้าหลังเช่นเดียวกับตำรา จึงควรมีการปรับปรุงแก้ไขให้ทันสมัยอยู่เสมอ

วิจิต ภัคศิริรัตน์ (2523 : 432-433) กล่าวว่า การผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่ดีนั้นต้องคำนึงถึง

1. ผู้ผลิตจะต้องศึกษาและเข้าใจขอบเขตเนื้อหาวิชาที่สอนเป็นอย่างดี
2. ผู้ผลิตจะต้องเข้าใจพื้นฐานของผู้เรียนให้มากที่สุด เช่น ความรู้เบื้องต้น เพศวัย ประสบการณ์ และความสนใจ
3. ต้องมีการวางแผนในการผลิตรายการโดยทั่วไปให้ครอบคลุมสิ่งที่ต้องการให้ความรู้แก่ผู้เรียนอย่างดีที่สุดให้ผู้เรียนเข้าใจง่าย
4. มีความเข้าใจในเรื่องการผลิตรายการโดยทั่วไป เช่น เข้าใจเทคนิคการถ่ายภาพ การเขียนบท ตลอดจนเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการผลิต
5. ภาพและเสียงที่แพร่ออกป็นั้น ต้องมีความหมายในตัวเองการดำเนินการผลิตรายการสื่อวีดิทัศน์

ขั้นตอนการทำสื่อวีดิทัศน์

การผลิตรายการสื่อวีดิทัศน์ขึ้นเรื่องหนึ่งนั้น มีขั้นตอนการผลิตหลายขั้นตอนด้วยกันซึ่งไพโรจน์ ตรีชนากุล และนิพนธ์ สุภศรี (2528 : 76-78) กล่าวว่า การผลิตรายการนั้นหากผู้ผลิตปฏิบัติตามขั้นตอนต่างๆ ดังต่อไปนี้ก็จะทำให้การผลิตรายการดำเนินการไปอย่างราบรื่นและสำเร็จตามจุดหมายหมาย ดังนี้

1. กำหนดจุดประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจน (Objectives) ต้องรู้จุดประสงค์ของเรื่องที่ต้องการรู้ ประเภทผู้ชม และวิธีการใช้สอนในห้องเรียน
2. รวบรวมข้อมูลและเอกสาร (Collection of Materials and Research) ที่จำเป็นสำหรับการจัดทำรายการ ตรวจสอบความถูกต้องรวมทั้งคุณภาพและปริมาณซึ่งขั้นตอนนี้มีความสำคัญมาก
3. คัดเลือกข้อมูลข่าวสาร (Search Of Materials) เอามาเฉพาะที่เหมาะสมจะใช้ในการทำรายการเท่านั้น
4. เขียนบทรายการ (Scenic Writing) เป็นขั้นตอนที่เรียบเรียงและจัดเนื้อหาซึ่งควรมีการทำแต่เนิ่นๆ
5. เตรียมบันทึกเทปโทรทัศน์ (Preparation for Recording) จัดทำตารางในการบันทึกและจัดเจ้าหน้าที่ที่ประจำแต่ละงาน และต้องแน่ใจว่าเจ้าหน้าที่แต่ละคนทราบงานในหน้าที่ดี
6. งานศิลป์ (Artwork) เป็นงานด้านการเตรียมหัวเรื่อง แผ่นภาพพลิก ฉากอุปกรณ์และอื่นๆ
7. เครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสาธิตทดลอง (Equipment and Material for Demonstration) ซึ่งก่อนการบันทึกเทปต้องแน่ใจว่าสิ่งต่างๆ ที่ใช้ในการสาธิตมีพร้อม

8. การบันทึกภาพ (Video Recording) ก่อนการบันทึกภาพควรตรวจสอบเครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆ ให้เรียบร้อยแล้วจึงบันทึกภาพตามเนื้อหา

9. การตัดต่อ (Editing) หลังจากบันทึกเทปแล้วนำมาเรียบเรียงตัดต่อเพื่อให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องเหมาะสมตามที่กำหนด การสนทนา เพลง เสียงประกอบ

10. การบันทึกเสียง (Sound Recording) เป็นขั้นตอนที่เสียงต่างๆ จะถูกบันทึกเข้าไปในเทปโทรทัศน์ตามบทนั้นๆ เช่น คำบรรยาย การสนทนา เพลง เสียงประกอบ

11. ฉายทดลอง (Preview) เป็นการฉายให้ผู้ร่วมงานฝ่ายต่างๆ ได้ชมพร้อมกันเพื่อเป็นการตรวจสอบและวิจารณ์ดูว่ามีส่วนใดควรต้องปรับปรุง และถ้าต้องการตรวจสอบความสมบูรณ์ของเทปโทรทัศน์ดังกล่าวเราควรนำไปฉายทดลองให้กับกลุ่มเป้าหมายโดยการสุ่มตัวอย่างเป็นรายบุคคลก็ได้

12. การนำไปใช้ (Utilization of Program) เมื่อมีการทดลองว่าวิดีโอเทปดังกล่าวสามารถใช้ได้ก็จะนำไปใช้จริงกับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งอาจเป็นการฉายในห้องเรียนหรือศึกษาเป็นรายบุคคลก็ได้

13. การประเมินผล (Evaluation) เมื่อฉายวิดีโอเทปดังกล่าวแล้วควรมีการประเมินรายการจะทำให้ทราบว่ากลุ่มเป้าหมายนั้นมีความเข้าใจเนื้อเรื่องหรือไม่อย่างไร และมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับการถ่ายทำ การแสดง การสาธิต การดำเนินเนื้อหา การตัดต่อ ศิลปกรรมดนตรีและเสียงประกอบ ซึ่งผลจากการประเมินนี้ผู้ผลิตสามารถนำไปใช้ปรับปรุงรายการวิดีโอเทปและอาจใช้เป็นแนวทางในการผลิตเทปโทรทัศน์เรื่องอื่นๆ ต่อไป

สุรัช สิกขาบัณฑิต (2528 : 26-48) ได้กล่าวถึงการวางแผนการดำเนินงานในกระบวนการโทรทัศน์ว่ามีความสำคัญมาก เพราะการวางแผนที่ดีย่อมส่งผลถึงรายการที่จะผลิตออกมาด้วยขั้นตอนของการวางแผนการผลิตมีดังนี้

1. ศึกษากลุ่มเป้าหมายจากเนื้อหาในหลักสูตรนั้นๆ แล้วนำเนื้อหามาวิเคราะห์กำหนดกลุ่มเป้าหมาย (Target Group) และจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมเพื่อให้สามารถวัดได้และควรกำหนดวิธีการนำไปใช้ด้วยว่าจะนำไปใช้ในการสอนลักษณะใด เช่น นำบทเรียนอธิบายเนื้อหาในบทเรียนสรุปบทเรียน เป็นต้น

2. รวบรวมทรัพยากรและศึกษาข้อขัดข้องในการผลิต ซึ่งทั้งสองประการนี้จะต้องทำควบคู่กันไป โดยจะต้องศึกษาว่ามีแหล่งทรัพยากรที่จำเป็นต้องใช้ในกระบวนการผลิตอะไรบ้างและมีเพียงพอหรือไม่ ถ้าไม่มีจะหาได้จากแหล่งใด ถ้าไม่ได้จะทำอย่างไร เช่น เครื่องมือวัสดุ บุคลากรงบประมาณ ปัญหาสิทธิกฎหมาย เป็นต้น

3. การเขียนหัวข้อเนื้อหาและเลือกแบบการนำเสนอ ผู้ผลิตรายการจะต้องนำเนื้อหาจากตำราเรียนมาเขียนเป็นแบบการนำเสนอที่เหมาะสมกับลักษณะสื่อโทรทัศน์ รูปแบบการนำเสนอทางโทรทัศน์ที่เป็นที่นิยม ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบอภิปราย แบบบรรยาย แบบนาฏการและแบบ

บรรยายภาพ (โดยไม่ให้เห็นตัวผู้บรรยาย) ในการเตรียมการผลิตรายการ ผู้ผลิตรายการจะต้องเตรียมสิ่งต่างๆ ให้พร้อมซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

3.1 เขียนบท (Script) เป็นการวางโครงสร้างของรายการ ควรเขียนเพื่อให้สนองจุดมุ่งหมายของการศึกษา มุ่งให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมาย

3.2 การเตรียมบุคลากร ในขั้นนี้ผู้ผลิตรายการจะต้องติดต่อกับบุคคลผู้ทำหน้าที่ต่างๆ ได้แก่ผู้เขียนบท ผู้กำกับรายการ ฝ่ายเทคนิคและผู้แสดง เพื่อนัดแนะซักซ้อมความเข้าใจให้เป็นที่เข้าใจตรงกัน

3.3 การเตรียมงานศิลปะที่จำเป็นจะต้องใช้ในการผลิตรายการ ซึ่งการเตรียมศิลปะจะต้องอยู่ภายใต้คำแนะนำของผู้ผลิตรายการและผู้กำกับ เพื่อให้งานศิลปะสนองจุดมุ่งหมายของรายการอีกทั้งมีความเหมาะสมกับสื่อความหมายของโทรทัศน์

3.4 การเตรียมฉากและอุปกรณ์ประกอบ มีความจำเป็นสำหรับทำรายการในสตูดิโอมากเพราะต้องเตรียมทุกสิ่งทุกอย่างให้พร้อม ถ้าเป็นฉากที่ต้องการแสดงให้ดูเป็นจริง ผู้จัดจะต้องพิถีพิถันมาก

3.5 การเตรียมสิ่งอื่นๆ เช่น เสื้อผ้า เครื่องแต่งกายผู้แสดงดนตรี เสียงประกอบและไมโครโฟน

3.6 การซ้อมเป็นขั้นตอนสุดท้ายซึ่งจะต้องซักซ้อมทั้งฝ่ายเทคนิคและผู้แสดงการดำเนินการเป็นขั้นตอนสำคัญในการผลิตรายการโทรทัศน์ ซึ่งถ้าได้ปฏิบัติตามขั้นตอนต่างๆ ดังที่กล่าวมาแล้วอย่างเคร่งครัด ความผิดพลาดของการผลิตรายการโทรทัศน์ที่จะมีขึ้นในขั้นนี้ก็จะมีน้อย ซึ่งจะส่งผลให้รายการที่ได้จะมีคุณภาพตามไปด้วย ความสำเร็จของการดำเนินรายการขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้กำกับรายการและคณะผู้ร่วมงานทุกคน ในขั้นนี้จะเริ่มถ่ายทำตามบทที่ได้เขียนไว้ จากนั้นจึงนำมาตัดต่อเพื่อเรียบเรียงภาพให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นแล้วจึงบันทึกเสียงบรรยาย เสียงดนตรี เสียงประกอบต่างๆ ดังนั้นในการผลิตรายการโทรทัศน์การตอนนั้นจะต้องมีการวางแผนอย่างรอบคอบและมีการเตรียมการเป็นอย่างดี การดำเนินการผลิตจึงเรียบร้อยสมบูรณ์พร้อมทั้งได้ผลงานที่มีคุณภาพด้วย

5.4 การเขียนบทเพื่อการถ่ายทำสื่อวีดิทัศน์

การเขียนบทเป็นการเขียนเพื่อสื่อความหมายด้วยภาพและเสียง เพื่อการถ่ายทำรายการสื่อวีดิทัศน์จึงมีความสำคัญมาก เพราะจะเป็นแนวทางให้ผู้ร่วมแนวทางให้ผู้ร่วมงานการผลิตได้รับทราบและเข้าใจตรงกันว่าจะทำงานได้อย่างไร ผู้เขียนบทจะต้องมีความรู้ความเข้าใจต่อการใช้ภาษาในการเขียนบท นอกเหนือจากเนื้อหาสาระจากเรื่องนั้น

อาศิรา สามห้วย (2538 : 18-19) ได้กล่าวถึง การเขียนบทเพื่อการถ่ายทำสื่อวีดิทัศน์ว่ามีขั้นตอนที่ผู้เขียนควรยึดถือเป็นหลักในการปฏิบัติดังนี้

1. กลุ่มผู้ชมเป้าหมาย (Target Audience) ผู้เขียนต้องกำหนดลงไปให้แน่นอนว่ากลุ่มผู้ชมเป็นกลุ่มเป้าหมายใด ซึ่งต้องเป็นกลุ่มเป้าหมายเดียวกันเท่านั้น
2. วัตถุประสงค์ของรายการ (Program Objective) ควร มี วัตถุประสงค์เดียว
3. ความยาวของรายการควรกำหนดแน่นอน
4. ค้นหาและรวบรวมข้อมูล (Information Gathering) สำหรับประกอบความคิดและจัดสรรเนื้อหารายการ

5. ลำดับเนื้อหา (Editing Running Order) โดยคำนึงถึง

- 5.1 วิธีการนำเสนอ (Presentation Technique) ซึ่งอาจจะเป็นการสาธิตบรรยาย
- 5.2 การเสนอภาพที่ต้องการให้ปรากฏในจอโทรทัศน์ เพื่อการถ่ายทอดเนื้อหา

6. การลำดับภาพ (Picture Running Order) การทำแผนที่ภาพที่จะนำเสนอ

7. สถานที่การถ่ายทำควรกำหนดให้ชัดเจนว่าเป็นการถ่ายทำในหรือนอกสถานที่

สุรัช สิกขาบัณฑิต (2528:38) ได้ให้คำแนะนำในการเขียนบทเพื่อให้สนองจุดมุ่งหมายทางการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

1. ควรเขียนบทให้เป็นแบบง่ายๆ อย่าเขียนให้ซับซ้อนเกินไป ข้อความ รูปภาพหรือสัญลักษณ์ที่ใช้ควรให้การสื่อความหมายที่ชัดเจน
2. ผู้เขียนบทต้องระลึกถึงจุดมุ่งหมายของรายการตลอดเวลา
3. คำบรรยายควรเขียนแบบคำสนทนา ไม่ใช่แบบการเขียนนวนิยาย
4. ภาพเนื้อหาที่ปรากฏควรมานพที่จะให้ผู้ชมสามารถศึกษาเนื้อหาได้อย่างเข้าใจ และถ้าเป็นภาพหรือข้อความที่ให้ผู้ชมคิดจะต้องให้เวลาที่ผู้ชมคิดได้
5. ภาพและคำบรรยายต้องสัมพันธ์กัน
6. ภาษาที่ใช้ในการบรรยายควรเหมาะสมกับระดับชั้นของผู้ชม
7. ถ้าไม่ถนัดในการเขียนภาพประกอบบท ในส่วนของภาพอาจใช้ภาพการ์ตูนลายเส้นง่ายๆ หรือบรรยายภาพแทน

สรุปหลักการสำคัญในการเขียนบทเพื่อถ่ายทำสื่อวีดิทัศน์ จำเป็นที่จะต้องเขียนให้ภาพสามารถบรรยายความหมายได้ ส่วนเสียงนั้นเพื่ออธิบายความหมายของภาพให้ชัดเจนขึ้น

สำหรับรูปแบบการเขียนบทโทรทัศน์ สุรัช สิกขาบัณฑิต (2528 : 39-44) ได้กล่าวเอาไว้ว่า การเขียนบทโทรทัศน์แบ่งออกเป็น 4 รูปแบบคือ

1. บทแบบสมบูรณ์ (Fully-Scripted Show) เป็นบทอย่างละเอียดบอกคำพูดทุกคำที่พูดในการแสดงตามที่แบ่งไว้ในส่วนของภาพและส่วนของเสียง
2. บทแบบย่อ (Semi-Scripted Show) เป็นบทที่แตกต่างจากบทแบบสมบูรณ์ตรงที่ข้อความที่พูดจะบอกเอาไว้อย่างหลวมๆ ผู้แสดงไม่จำเป็นต้องพูดตามบททุกอย่าง

3. บทลำดับรายการ (Show Format) เป็นการเขียนแบบง่าย ๆ จะมีเพียงหัวข้อรายการตามลำดับเวลา โดยจะบอกระยะเวลาของชอตนั้นและจำนวนเวลาที่ใช้

4. บทข้อมูลรายการ (Fact Sheet) เป็นบทที่มีลักษณะเป็นการบอกรายการสิ่งที่จะถ่ายและบอกถ้อยคำคร่าว ๆ เป็นเพียงข้อมูลเบื้องต้นบทโทรทัศน์เป็นส่วนประกอบสำคัญในการผลิตรายการ รายการบางประเภทไม่สามารถเขียนบทล่วงหน้าได้ เช่น รายการถ่ายทอดสด รายการข่าว ผู้ถ่ายทำจะต้องทราบลำดับเหตุการณ์อย่างคร่าว ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการถ่ายทำ รายการบางประเภทจัดเตรียมบทเป็นแบบบทลำดับรายการ ถ่ายตามลำดับจะเป็นแนวทางในการถ่าย แต่ถ้าเป็นรายการที่ทราบรายละเอียดที่พอจะเขียนบทได้ก็จะเป็นบทแบบย่อส่วนรายการที่มีรายละเอียดเนื้อหาสมบูรณ์และจะต้องดำเนินเรื่องตามเนื้อหาที่จะเขียนเป็นบทสมบูรณ์

5.5 การหาประสิทธิภาพของรายการสื่อวีดิทัศน์

ในการพัฒนารายการสื่อวีดิทัศน์ ก่อนนำไปใช้ควรได้มีการทดลองแก้ไขปรับปรุงให้ได้มาตรฐานเสียก่อน เพื่อให้ได้ทราบว่ารายการสื่อวีดิทัศน์นั้นมีคุณภาพเพียงใด มีสิ่งใดที่ยังบกพร่องอยู่จะต้องมีการนำรายการสื่อวีดิทัศน์ไปทดลองใช้กับตัวอย่างกลุ่มที่จะใช้จริง

เสาวณีย์ ลิกขาบัณชิต (2528 : 284-286) ได้กล่าวเอาไว้ว่า เกณฑ์ที่ใช้ในการหาประสิทธิภาพนั้นมีหลายอย่างด้วยกันแต่ที่นิยมมากคือ The 90/90 Standard 90 ตัวแรกเป็นคะแนนที่ได้จากการตอบคำถามในทุกรอบของบทเรียนถูกต้องเฉลี่ยร้อยละ 90 90 ตัวหลังเป็นคะแนนที่ได้จากการทำข้อสอบหลังการเรียนบทเรียนถูกต้องเฉลี่ยร้อยละ 90

5.6 การนำสื่อวีดิทัศน์มาใช้ในการเรียนรู้

สื่อวีดิทัศน์เป็นสื่อโสตทัศนประเภทเคลื่อนไหวที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะในการฝึกอบรม เนื่องจากเป็นสื่อที่คุ้มค่าในการให้ประสบการณ์การเรียนรู้โดยผ่านประสาทสัมผัสที่สำคัญทั้งทางตาและทางหู จึงสามารถใช้ได้ผลดีในการฝึกอบรมได้หลายลักษณะ

มุงเกษม และนางลักขณ์ หอตระกูล (2538 : 133-134) ได้ชี้ให้เห็นถึงการนำสื่อวีดิทัศน์มาใช้เป็นสื่อในการศึกษาและฝึกอบรม โดยแยกตามลักษณะการใช้พื้นฐานได้ 4 ลักษณะคือ

ลักษณะที่ 1 ใช้เป็นสื่อช่วยสอนโดยใช้เสริมสื่ออื่นๆ หรือเสริมเทคนิควิธีการฝึกอบรมสื่อ

ลักษณะที่ 2 ใช้เป็นสื่อทำการสอนโดยตรง ซึ่งต้องมีการผลิตหรือการออกแบบมาเป็นรายการพิเศษ เน้นความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ หรือการทำให้ผู้ชมเรียนรู้ถึงสิ่งต่างๆ ได้อย่างแท้จริง

ลักษณะที่ 3 ใช้เป็นสื่อขยายความคิด ประสบการณ์ เป็นการใช้อ้างอิงสิ่งซึ่งเป็นประโยชน์เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระที่ได้นำเสนอแล้วมาแสดงให้ผู้ชมได้รับการย้ำเตือนและทดสอบความรู้ความเข้าใจให้มีความคิดความจำดีขึ้นกว่าเดิม

ลักษณะที่ 4 ใช้เป็นสื่อทำหน้าที่แทนวิทยากร เป็นลักษณะการใช้ที่ไม่ต้องการวิทยากร เพราะมีลักษณะของการเรียนการสอนแบบบทเรียนสำเร็จรูปมาประยุกต์ใช้ หากใช้คอมพิวเตอร์ ผนวกหรือวิดีโอติสก์เข้ามาช่วยจะทำให้สถานการณ์การเรียนรู้ดีขึ้น

ประหยัด จิระวรพงศ์ (2528 : 171-172) ได้กล่าวถึงการนำสื่อวิดิทัศน์มาใช้ในการศึกษาและฝึกอบรมดังนี้

1. ควรเตรียมชุดอุปกรณ์และติดตั้งเครื่องรับไว้ให้พร้อมกล่าวคือ จัดตั้งเครื่องรับโทรทัศน์ไว้ให้สูงกว่าระดับพื้น 4-7 ฟุต โดยทำมุมเงยกับระดับสายตาผู้ดูประมาณ 30 องศา ให้อยู่ในทิศทางที่หลีกเลี่ยงแสงสะท้อนที่ปรากฏบนจอภาพ

2. ควรจัดที่นั่งดูให้ระยะห่างอยู่ระหว่าง 5-23 ฟุต กับเครื่องรับ (ขนาด 24 นิ้ว) ในบริเวณรัศมี 45 องศา จากเส้นกึ่งกลางของจอภาพ

3. ผู้สอนจะต้องมีการเตรียมรายละเอียด เนื้อหา จุดประสงค์ เวลา รายการและขั้นตอนการเสนอล่วงหน้า

4. เตรียมตัวผู้เรียนล่วงหน้า โดยการแนะนำข้อความสำคัญหรือสิ่งที่ต้องการจะเน้นเป็นพิเศษหรือการให้ความรู้พื้นฐานโดยใช้เอกสาร เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการสอนด้วยโทรทัศน์

5. เตรียมรายการที่จะเสนอ

6. ติดตามและอภิปรายผล

ดังนั้นการนำสื่อวิดิทัศน์ไปใช้ในการศึกษาและฝึกอบรม ผู้ใช้ต้องพิจารณาให้เหมาะสมว่าจะนำไปใช้ในลักษณะใด แล้วปฏิบัติตามขั้นตอนการใช้สื่อวิดิทัศน์เพื่อการเรียนการสอนและการฝึกอบรมให้ถูกต้องเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้บทเรียน สื่อวิดิทัศน์สำหรับการศึกษาด้วยตนเอง โดยใช้สื่อวิดิทัศน์เป็นสื่อทำหน้าที่แทนวิทยากรจำเป็นต้องระมัดระวังในการใช้ให้เป็นไปตามหลักการใช้สื่อวิดิทัศน์ในการเรียนการสอน และการฝึกอบรมโดยใช้บทเรียน โปรแกรมควบคุมกันไปด้วยจึงจะได้สมบูรณ์

อนันต์ธนา อังกินันท์ และเกื้อกูล คุปรัตน์ (2524 : 191-192) ได้กล่าวถึงคุณค่าของเทปโทรทัศน์หรือวิดีโอที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อๆ ดังต่อไปนี้

1. นำเหตุการณ์ต่างๆ มาสู่ห้องเรียน
2. สามารถจัดข้อผิดพลาดในการสอน
3. ใช้กับผู้เรียนจำนวนมาก
4. ประหยัดเวลา เงินและผู้สอน
5. นักเรียนสามารถนำมาใช้เรียนเป็นกลุ่มหรือคนเดียวได้
6. ใช้บันทึกจากภาพยนตร์หรือโทรทัศน์ได้

อารีย์ สังขพันธ์ (2528 : 128) ได้กล่าวถึงบทบาทของการใช้สื่อวิดิทัศน์ในการฝึกอบรมซึ่งสามารถนำมาใช้ได้หลายประการคือ

1. ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของการเรียน การสอน แทนวิทยากร ซึ่งการฝึกอบรมสมัยใหม่จะเน้นให้นำเทคโนโลยีต่างๆ เข้ามาช่วยในการฝึกอบรมมากขึ้น โดยเฉพาะสื่อวีดิทัศน์ได้เข้ามามีบทบาทมากในการฝึกอบรมปัจจุบัน และวิธีการนี้วิทยากรมีบทบาทเพียงช่วยเสริมด้านเนื้อหาหรือเสริมกิจกรรมอื่นๆ ให้สมบูรณ์ขึ้นเท่านั้น

2. ใช้เสริมหรือเพิ่มเติมเนื้อหาที่วิทยากรบรรยายไปแล้ว

3. ใช้เป็นกิจกรรมเสริม เช่น นำเข้าสู่บทเรียน ใช้ในระหว่างบทเรียนและเป็นการสรุปบทเรียนซึ่งวิธีการที่ 2 และที่ 3 ใช้กันมากในการฝึกอบรมปัจจุบัน

4. ใช้สื่อวีดิทัศน์ในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เช่น ชุดฝึกอบรมทางไกล ซึ่งเป็นนวัตกรรมใหม่ในการฝึกอบรม ที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะได้ศึกษาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องเข้ามาอยู่ในห้องฝึกอบรม

5.7 ประโยชน์ของการนำสื่อวีดิทัศน์เข้ามามีใช้ในการเรียนรู้

1. ผู้เชี่ยวชาญที่ต้องทำหน้าที่เป็นวิทยากรด้วย จะสามารถนำเทปโทรทัศน์เข้ามามีในการเรียนรู้ในวิชานั้นๆ ได้ผลอย่างเต็มที่

2. เทปสื่อวีดิทัศน์สามารถนำบุคคล สิ่งของ และเหตุการณ์ต่างๆ ที่ไม่สามารถนำเข้ามาจริงๆ ในห้องฝึกอบรมได้หรือนำเข้ามาได้ยาก มาให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้สัมผัสด้วยตนเองทั้งจากการมองเห็นและการฟัง

3. เทปสื่อวีดิทัศน์สามารถเสนอภาพที่ใส สีสัน การเคลื่อนไหว และนำสิ่งที่จริงจากโลกภายนอกเข้ามาทำให้ดูน่าตื่นเต้น และน่าสนใจขึ้นได้มาก โดยใช้เทคนิคพิเศษต่างๆ ของภาพเข้าช่วย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชาย-หญิง อายุ 9-10 ปี กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนบ้านแปลง 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ต.ท่าเตื่อ อ.ดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ศึกษาทั้งประชากรทั้งหมดซึ่งเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนบ้านแปลง 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ต.ท่าเตื่อ อ.ดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 10 คน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. ภาพยนตร์การ์ตูนแอนิเมชัน หัวข้อโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
2. แผนการจัดกิจกรรม
3. แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ และวิธีการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1.1 ศึกษาโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเพื่อนำมาใช้ในการสร้างภาพยนตร์การ์ตูนแอนิเมชัน

1.2 นำโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จำนวน 5 โครงการ

- 1.2.1 โครงการฝนหลวง
- 1.2.2 โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่
- 1.2.3 โครงการฝายกั้นน้ำ
- 1.2.4 โครงการกักกั้นน้ำชัยพัฒนา
- 1.2.5 โครงการหญ้าแฝก

2. สร้างภาพยนตร์การ์ตูนแอนิเมชัน กรณีศึกษาโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทั้งหมด 5 เรื่อง

3. นำภาพยนตร์การ์ตูนแอนิเมชัน ทั้ง 5 เรื่อง ไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมและการจัดกิจกรรมการของเด็กกับภาพยนตร์การ์ตูนแอนิเมชัน กรณีศึกษาโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ให้ผู้เชี่ยวชาญซึ่งประกอบด้วย

3.1 รองศาสตราจารย์เกริก ยืนพันธ์

อาจารย์ประจำภาควิชาวรรณกรรมสำหรับเด็ก คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

3.2 อาจารย์ยุพงศ หอมแยม

อาจารย์ประจำสาขาวิชาการออกแบบสื่อสาร คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

3.3 อาจารย์ปิยกุล ไชยวงศ์คำ

ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านแปลง 5 สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ต.ท่าเตือ อ.ดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่

ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00

แผนการจัดกิจกรรมการชมภาพยนตร์การ์ตูนแอนิเมชัน กรณีศึกษา โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

1. นำเรื่องราวเกี่ยวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเขียนแผนการจัดกิจกรรมการชมภาพยนตร์การ์ตูนแอนิเมชัน โดยกำหนดรูปแบบการจัดกิจกรรมซึ่งประกอบไปด้วย จุดประสงค์ สื่ออุปกรณ์

ขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังนี้

1.1 ขั้นสอน เป็นการนำเข้าสู่เรื่องราวโดยการอธิบายเนื้อหาเกี่ยวกับ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ด้วยสื่อสไลด์การเรียนรู้

1.2 ขั้นย้า ครูเปิดภาพยนตร์การ์ตูนแอนิเมชัน

1.3 ขั้นสรุป เด็กร่วมกิจกรรมโดยการออกมาอธิบายถึงความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินำขึ้นเรียน พร้อมทั้งทำแบบทดสอบความรู้หลังจากเพื่อนได้ออกมานำเสนอ

2. นำแผนการจัดกิจกรรมชมภาพยนตร์การ์ตูนแอนิเมชัน ทัศนศึกษา โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจำนวน 5 เรื่อง ไปให้ผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม ตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหาและรูปแบบและให้ข้อเสนอแนะเพื่อตรวจสอบพิจารณา

2.1 นำแผนการจัดกิจกรรมชมภาพยนตร์การ์ตูนแอนิเมชัน ทัศนศึกษา โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญในเรื่องการใช้เนื้อหาและรูปแบบภาพ เสียงเพื่อให้ตรงกับจุดประสงค์ยิ่งขึ้น

2.2 สร้างภาพยนตร์การ์ตูนแอนิเมชันที่ได้คัดเลือกจำนวน 5 เรื่อง

2.3 นำภาพยนตร์การ์ตูนแอนิเมชันที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองกับเด็กนักเรียน

2.4 นำภาพยนตร์การ์ตูนแอนิเมชันทดลองเปิดให้เด็กชมที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จำนวน 5 เรื่อง ประกอบด้วย

2.4.1 โครงการฝนหลวง

2.4.2 โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่

2.4.3 โครงการฝายกั้นน้ำ

2.4.4 โครงการกั้นน้ำชัยพัฒนา

2.4.5 โครงการหญ้าแฝก

วิธีการหาคุณภาพของแผนการจัดกิจกรรมการชมภาพยนตร์การ์ตูนแอนิเมชัน ทัศนศึกษา โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนผ่านภาพยนตร์การ์ตูนแอนิเมชัน

2. การสร้างแผนการจัดกิจกรรมการชมภาพยนตร์การ์ตูนแอนิเมชันมีหลักในการสร้างแผนการจัดกิจกรรมการชมภาพยนตร์การ์ตูนแอนิเมชัน จำนวน 5 เรื่อง สอนสัปดาห์ละ 5 วัน จำนวน 4 สัปดาห์ มีแผนทั้งหมด 20 แผน

3. นำแผนการจัดกิจกรรมการชมภาพยนตร์การ์ตูนแอนิเมชันที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบพิจารณา เพื่อหาความสอดคล้องของจุดประสงค์ ขั้สอน ขั้้น้ำและขั้้นสรุปลือการเรียนการสอน และการประเมินผล จำนวน 3 ท่าน คือ

1. รองศาสตราจารย์เกริก ยืนพันธ์

อาจารย์ประจำภาควิชาวรรณกรรมสำหรับเด็ก คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2. อาจารย์ณพศ หอมแย้ม

อาจารย์ประจำสาขาวิชาการออกแบบสื่อสาร คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

3. อาจารย์ปิยกุล ไชยวงศ์คำ

ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านแปลง 5 สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ต.ท่าเตื่อ อ.คอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่

ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00

4. ปรับปรุงแผนการจัดกิจกรรมชมภาพยนตร์การ์ตูนแอนิเมชันตามคำแนะนำของ
ผู้เชี่ยวชาญเห็นชอบตรงกัน 2 ใน 3 ท่าน ถือว่าเป็นเกณฑ์ที่เหมาะสม

5. นำกิจกรรมชมภาพยนตร์การ์ตูนแอนิเมชันไปทดลองใช้กับระดับชั้นประถมศึกษาปีที่
ที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนบ้านแปลง 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่
เขต 5 ต.ท่าเตื่อ อ.คอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 5 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาข้อบกพร่อง
และนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

6. แก้ไขและปรับปรุงจัดทำแผนการจัดกิจกรรมการ์ตูนแอนิเมชัน ขึ้นสมบูรณ์และ
นำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนในการสร้างแบบทดสอบพัฒนาการด้านการเรียนรู้

1. ศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนผ่าน
ภาพยนตร์การ์ตูนแอนิเมชันของเด็กปฐมวัยและแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ จำนวน 5 ชุด
มีชุดละ 10 ข้อ แยกตามโครงการต่างๆ จำนวน 5 โครงการ โดยรายละเอียดดังนี้

2. กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนของความรู้ ความเข้าใจ เป็น 1 และ 0 ตามความหมายดังนี้

1 คะแนน หมายถึง คำตอบที่เด็กตอบถูก

0 คะแนน หมายถึง คำตอบที่เด็กตอบผิด

วิธีการหาคุณภาพแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ

1. นำแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความ
เที่ยงตรงตามเชิงเนื้อหาจากการหาค่าความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ดังรายชื่อต่อไปนี้

1.1 รองศาสตราจารย์เกริก ยืนพันธ์

อาจารย์ประจำภาควิชาวรรณกรรมสำหรับเด็ก คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

1.2 อาจารย์ณพงศ์ หอมแย้ม

อาจารย์คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

1.3 อาจารย์ปิยกุล ไชยวงศ์คำ

ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านแปลง 5 สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ต.ท่าเตื่อ อ.คอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่

ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00

2. นำแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญข้อ 1 มาปรับปรุงแก้ไขตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

3. จากนั้นนำแบบทดสอบไปทดลองกับนักเรียนจำนวน 10 คนเพื่อหาความยากง่ายและค่าความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีหาสัมประสิทธิ์อัลฟา (α - Coefficient) มีค่าเท่ากับ 0.73 ของครอนบัก (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2545: 220; อ้างอิงจาก Cronbach. n.d.) และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบด้านการเรียนรู้ ความรู้ ความเข้าใจ เรียงลำดับจากภาพของคูเดอร์ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson) (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2545: 218) สูตร KR-20 มีค่าเท่ากับ 0.75

การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบแผนการทดลอง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Design) ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลองด้วยตนเอง โดยแผนการวิจัยแบบ Control – Group Pretest – Posttest Design (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2538: 248 250) มีลักษณะการทดลอง ดังตาราง

ตาราง 1 แบบแผนการทดลองของกลุ่มทดลอง

สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
T ₁	X	T ₂

ความหมายของสัญลักษณ์

- T₁ แทน การทดสอบก่อนการทดลอง (Pretest)
- T₂ แทน การทดสอบหลังการทดลอง (Posttest)
- X แทน การจัดกิจกรรมการชมภาพยนตร์การ์ตูนแอนิเมชัน

การดำเนินการจัดกิจกรรม

การดำเนินการทดลองมีขั้นตอนดังนี้

1. สร้างความคุ้นเคยกับเด็กนักเรียน
2. ทำการทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเด็ก่อนการทดลองด้วยแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ
3. ดำเนินการทดลองกับเด็กนักเรียน จำนวน 10คน ให้ทำกิจกรรมชมภาพยนตร์การ์ตูนแอนิเมชันเป็นเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน คือ วันจันทร์ อังคาร พุธ พฤหัสบดี และศุกร์วันละ 1 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที ในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตั้งแต่เวลา 10:00 – 10:30 น. รวมการทดลองทั้งสิ้น 20 ครั้ง โดยดำเนินการ ดังตาราง 2

ตาราง 2 กำหนดการทำกิจกรรมการชมภาพยนตร์การ์ตูนแอนิเมชัน

สัปดาห์	วันที่ทำการทดลอง	กิจกรรม	สื่อการเรียนรู้
1	จันทร์	กิจกรรมการเรียนรู้ โครงการฝนหลวง	การ์ตูน “โครงการฝนหลวง”
	อังคาร	กิจกรรมการเรียนรู้ โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่	การ์ตูน “โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่”
	พุธ	กิจกรรมการเรียนรู้ โครงการฝายกั้นน้ำ	การ์ตูน “โครงการฝายกั้นน้ำ”
	พฤหัสบดี	กิจกรรมการเรียนรู้ โครงการกักกั้นน้ำชัยพัฒนา	การ์ตูน “โครงการกักกั้นน้ำชัยพัฒนา”
	ศุกร์	กิจกรรมการเรียนรู้ โครงการหญ้าแฝก	การ์ตูน “โครงการหญ้าแฝก”
2	จันทร์	กิจกรรมการเรียนรู้ โครงการฝนหลวง	การ์ตูน “โครงการฝนหลวง”
	อังคาร	กิจกรรมการเรียนรู้ โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่	การ์ตูน “โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่”
	พุธ	กิจกรรมการเรียนรู้ โครงการฝายกั้นน้ำ	การ์ตูน “โครงการฝายกั้นน้ำ”
	พฤหัสบดี	กิจกรรมการเรียนรู้ โครงการกักกั้นน้ำชัยพัฒนา	การ์ตูน “โครงการกักกั้นน้ำชัยพัฒนา”
	ศุกร์	กิจกรรมการเรียนรู้ โครงการหญ้าแฝก	การ์ตูน “โครงการหญ้าแฝก”

สัปดาห์	วันที่ทำการทดลอง	กิจกรรม	สื่อการเรียนรู้
3	จันทร์	กิจกรรมการเรียนรู้ โครงการฝนหลวง	การ์ตูน “โครงการฝนหลวง”
	อังคาร	กิจกรรมการเรียนรู้ โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่	การ์ตูน “โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่”
	พุธ	กิจกรรมการเรียนรู้ โครงการฝายกั้นน้ำ	การ์ตูน “โครงการฝายกั้นน้ำ”
	พฤหัสบดี	กิจกรรมการเรียนรู้ โครงการกั้นน้ำชัยพัฒนา	การ์ตูน “โครงการกั้นน้ำชัยพัฒนา”
	ศุกร์	กิจกรรมการเรียนรู้ โครงการห้วยแฝก	การ์ตูน “โครงการห้วยแฝก”
4	จันทร์	กิจกรรมการเรียนรู้ โครงการฝนหลวง	การ์ตูน “โครงการฝนหลวง”
	อังคาร	กิจกรรมการเรียนรู้ โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่	การ์ตูน “โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่”
	พุธ	กิจกรรมการเรียนรู้ โครงการฝายกั้นน้ำ	การ์ตูน “โครงการฝายกั้นน้ำ”
	พฤหัสบดี	กิจกรรมการเรียนรู้ โครงการกั้นน้ำชัยพัฒนา	การ์ตูน “โครงการกั้นน้ำชัยพัฒนา”
	ศุกร์	กิจกรรมการเรียนรู้ โครงการห้วยแฝก	การ์ตูน “โครงการห้วยแฝก”

4. เมื่อสิ้นสุดการทดลองแล้ว ผู้วิจัยทำการทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องโครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวหลังการทดลองด้วยแบบทดสอบกับ กลุ่มเด็กนักเรียน
5. นำแบบทดสอบมาตรวจให้คะแนน แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองไปวิเคราะห์ด้วย วิธีการทางสถิติ เพื่อสรุปผลการวิจัยต่อไป

การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลขั้นพื้นฐาน

1. หาสถิติพื้นฐานของการวัดความรู้ ความเข้าใจ ของเด็กปฐมวัยโดยนำข้อมูลไปหา คะแนนเฉลี่ย (Mean) และหาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้การคำนวณ ในโปรแกรมด้านคอมพิวเตอร์
2. วิเคราะห์เปรียบเทียบก่อนและหลังโดยใช้ t-test สำหรับ Dependent Sample (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2521ก: 99)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การหาคุณภาพเครื่องมือ ภาพยนตร์การ์ตูนแอนิเมชัน หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ของลักษณะของภาพยนตร์การ์ตูนแอนิเมชันโดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง IOC (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2545: 179) ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างกิจกรรมการชมการ์ตูนแอนิเมชัน
$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญของแต่ละคน
N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

- 1.1 ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบพัฒนาการด้านการพูดของเด็กปฐมวัย
- 1.1.1 วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบด้านการพูดแต่ละประโยค และการพูดเป็นเรื่องราว ครอนบัก (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2545: 220; อ้างอิงจาก Cronbach. n.d.)

$$\alpha = \frac{K}{K - 1} \left[1 - \frac{\sum S^2 i}{S^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าความเชื่อมั่น
	K	แทน	จำนวนข้อของข้อคำถาม
	$\sum S^2$	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ
	S^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนที่สอบได้

1.1.2 วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบพัฒนาการด้านการเรียนรู้
ความรู้ ความเข้าใจ ใช้สูตรคูเคอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson) สูตร (KR-20) ของ (บุญเชิด
บุญญอนันตพงษ์, 2545:218)

$$r_{tt} = \frac{k}{k - 1} \left[1 - \frac{\sum pq}{S^2} \right]$$

เมื่อ	tt	แทน	ค่าความเชื่อมั่นของข้อสอบ
	K	แทน	จำนวนข้อของแบบทดสอบ
	P	แทน	สัดส่วนของคนที่ถูกในแต่ละข้อ
	q	แทน	สัดส่วนของผู้ที่ทำผิดในข้อหนึ่ง หรือ 1-p
	S^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของแบบทดสอบทั้งฉบับ

2. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบสมมติฐานเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อน
หลังการจัดกิจกรรม และระหว่างการจัดกิจกรรมโดยใช้สูตร t – test for Dependent (บุญเชิด บุญญ
อนันตพงษ์, 2521: 299)

$$t = \frac{\overline{D}}{S_D} \quad df = n - 1$$
$$S_D = \frac{S_D}{\sqrt{n}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าแจกแจงแบบที (t- distribution)
	$\bar{D}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลต่าง
	n	แทน	จำนวนคน
	S_D	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของคะแนนผลต่าง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันในการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงกำหนดอักษรต่างๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

N	แทน	จำนวนกลุ่มนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
K	แทน	จำนวนข้อแบบทดสอบ
X	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนน
S	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา t- test for Dependent
D	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนนความแตกต่าง
SD	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของคะแนนความแตกต่าง
P	แทน	ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. การศึกษาการพัฒนาการด้านการเรียนรู้ของเด็กชาวไทยภูเขาที่ได้รับการจัดกิจกรรมชมภาพยนตร์การ์ตูนแอนิเมชัน หัวข้อโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
2. การเปรียบเทียบพัฒนาการด้านการเรียนรู้ของเด็กชาวไทยภูเขาก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการชมการ์ตูนแอนิเมชัน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับตามลำดับขั้นดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาพัฒนาการด้านการเรียนรู้ของเด็กชาวไทยภูเขาก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการชมการ์ตูนแอนิเมชัน

การวิเคราะห์ตอนนี้ผู้วิจัยนำคะแนนของนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน มาคำนวณหาคะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 พัฒนาการด้านการเรียนรู้ของเด็กชาวไทยภูเขาก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการชมการ์ตูนแอนิเมชัน

การ์ตูนแอนิเมชัน/ โครงการฯ	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง				เปอร์เซ็นต์
	—		—		—		
	X	S	X	S	D	S _D	
1. ฝนหลวง	2.5	0.825	6.0	0.900	3.50	1.373	115
2. เกษตรทฤษฎีใหม่	2.0	1.233	7.0	2.134	5.00	2.669	250
3. ฝายกั้นน้ำ	3.5	1.115	7.5	1.685	4.00	2.224	115
4. กังหันน้ำชัยพัฒนา	2.5	0.915	8.5	1.845	6.00	3.152	240
5. หล้าแฝก	2.0	1.387	8.5	0.985	6.50	1.645	325
รวม	12.5	5.475	37.5	2.795	25.00	3.307	200

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 3 พบว่า พัฒนาการด้านการเรียนรู้ของเด็กชาวไทยภูเขามีพัฒนาการด้านการเรียนรู้ในเรื่องโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริโครงการฝนหลวง โครงการฝายกั้นน้ำและหล้าแฝก มีพัฒนาการเพิ่มขึ้น 200% ในก่อนการทดลองกับหลังการทดลอง โดยด้านการพูดเป็นประโยคถูกพัฒนาได้ดีขึ้นเป็นอันดับแรก 325% รองลงมาคือเกษตรทฤษฎีใหม่ 250% และกังหันน้ำชัยพัฒนา 240% ตามลำดับ

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบพัฒนาการด้านการเรียนรู้ของเด็กชาวไทยภูเขาก่อนและหลังที่ได้รับการจัดกิจกรรมการชมการ์ตูนแอนิเมชัน

การวิเคราะห์ตอนนี้ผู้วิจัยนำแบบทดสอบพัฒนาการด้านการเรียนรู้ในกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการชมการ์ตูนแอนิเมชันมาเปรียบเทียบกัน ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 ผลการเปรียบเทียบพัฒนาการด้านการเรียนรู้ของเด็กชาวไทยภูเขา ก่อนและหลังที่ได้รับการจัดกิจกรรมการชมการ์ตูนแอนิเมชัน

พัฒนาการเรียนรู้ หัวข้อ	N=15	$\bar{X}$	S	$\bar{D}$	S_D	t	p
1. ฝนหลวง	ก่อนทดลอง	2.5	0.825				
				3.50	1.373	5.245**	.000
	หลังทดลอง	6.0	0.900				
2. เกษตรทฤษฎีใหม่	ก่อนทดลอง	2.0	1.233				
				5.00	2.669	7.450**	.000
	หลังทดลอง	7.0	2.134				
3. ฝายกั้นน้ำ	ก่อนทดลอง	3.5	1.115				
				4.00	2.224	8.467**	.000
	หลังทดลอง	7.5	1.685				
4. กังหันน้ำชัยพัฒนา		2.5	0.915				
				6.00	3.152	9.352	.000
	หลังทดลอง	8.5	1.845				
5. หญ้าแฝก		2.0	1.387				
				6.50	1.645	10.223	.000
	หลังทดลอง	8.5	0.985				
รวม		12.5	5.475				
				25.00	3.307	14.554	.000
	หลังทดลอง	37.5	2.795				

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 4 พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการชมการ์ตูนแอนิเมชันมีพัฒนาการด้านการเรียนรู้ขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง เพื่อศึกษาการดูแอนิเมชันในการส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กชาวไทยภูเขาซึ่งมีลำดับโดยสังเขปดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประโยชน์ของสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน เพื่อการเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
2. เพื่อนำไปใช้เป็นต้นแบบการพัฒนาสื่อการสอนในโรงเรียนต่างๆ ที่อยู่ห่างไกลทุรกันดาร

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

เด็กชาวไทยภูเขาที่ได้รับประสบการณ์การจัดกิจกรรมการดูแอนิเมชันจะมีความรู้ ความเข้าใจในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวดีขึ้นก่อนการจัดกิจกรรม

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชาย-หญิง อายุ 9-10 ปี กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนบ้านแปลง 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ต.ท่าเคอ อ.ดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ศึกษากับประชากรทั้งหมดซึ่งเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนบ้านแปลง 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ต.ท่าเคอ อ.ดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 10 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น คือ การจัดกิจกรรมกิจกรรมการชมการ์ตูนแอนิเมชัน

ตัวแปรตาม คือ พัฒนาการเรียนรู้ของเด็กชาวไทยภูเขา

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. การ์ตูนแอนิเมชัน หัวข้อ “โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ”
2. แผนการจัดกิจกรรม
3. แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ และวิธีการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1.1 ศึกษาโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเพื่อนำมาใช้ในการสร้างภาพยนตร์การ์ตูนแอนิเมชัน

1.2 นำโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยคัดเลือกมาจำนวน 5 โครงการ ดังนี้คือ

- 1.2.1 โครงการฝนหลวง
- 1.2.2 โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่
- 1.2.3 โครงการฝายกั้นน้ำ
- 1.2.4 โครงการกักหน้ำน้ำชลพัฒนา
- 1.2.5 โครงการหญ้าแฝก

2. สร้างการ์ตูนแอนิเมชัน กรณีศึกษาโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทั้งหมด 5 เรื่อง

3. นำการ์ตูนแอนิเมชัน ทั้ง 5 เรื่อง ไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมและปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ เพื่อวางแผนการจัดกิจกรรมของเด็กกับการ์ตูนแอนิเมชันกรณีศึกษาโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ให้ผู้เชี่ยวชาญซึ่งประกอบด้วย

- 3.1 รองศาสตราจารย์เกริก ชื่นพันธ์

อาจารย์ประจำภาควิชาวรรณกรรมสำหรับเด็ก คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

- 3.2 อาจารย์ยุพงศ หอมแย้ม

อาจารย์ประจำสาขาวิชาการออกแบบสื่อสาร คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

3.3 อาจารย์ปิยกุล ไชยวงศ์คำ

ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านแปลง 5 สำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ต.ท่าเคอ อ.คอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่

ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00

4. นำการดูงานประเมินชั้นที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองกับเด็กนักเรียนก่อนการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างจริง

แผนการจัดกิจกรรมการชมการดูงานนิเทศน์ กรณีศึกษา โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

1. นำเรื่องราวเกี่ยวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเขียนแผนการจัดกิจกรรมการชมการดูงานนิเทศน์ โดยกำหนดรูปแบบการจัดกิจกรรมซึ่งประกอบไปด้วย จุดประสงค์ สื่ออุปกรณ์ โดยมีขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังนี้

1.1 ขั้นสอน เป็นการนำเข้าสู่เรื่องราวโดยการอธิบายเนื้อหาเกี่ยวกับ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ด้วยสื่อสไลด์การเรียนรู้

1.2 ขั้นย้ำ ครูเปิดการดูงานนิเทศน์

1.3 ขั้นสรุป เด็กร่วมกิจกรรมโดยการออกมาอธิบายถึงความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริน้ำชั้นเรียน พร้อมทั้งทำแบบทดสอบความรู้หลังจากเพื่อนได้ออกมานำเสนอ

2. นำแผนการจัดกิจกรรมการชมการดูงานนิเทศน์ กรณีศึกษา โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจำนวน 5 เรื่อง ให้ผู้เชี่ยวชาญชุดเดิมตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดกิจกรรมและให้ข้อเสนอแนะเพื่อตรวจพิจารณา

3. นำแผนการจัดกิจกรรมการชมการดูงานนิเทศน์ กรณีศึกษา โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ตรงกับจุดประสงค์ยิ่งขึ้น

ขั้นตอนวิธีการหาคุณภาพของแผนการจัดกิจกรรมการชมการดูงานนิเทศน์

กรณีศึกษา โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนผ่านการดูงานนิเทศน์

2. การสร้างแผนการจัดกิจกรรมการชมการดูงานนิเทศน์ จำนวน 5 เรื่อง โดยมีแผนการจัดกิจกรรมสัปดาห์ละ 5 วัน จำนวน 4 สัปดาห์ มีแผนทั้งหมด 20 แผน

3. นำแผนการจัดกิจกรรมการชมการ์ตูนแอนิเมชันที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจพิจารณา เพื่อหาความสอดคล้องของจุดประสงค์ ขั้นสอน ขั้นซ้ำ และขั้นสรุป และการประเมินผล จำนวน 3 ท่าน คือ

1. รองศาสตราจารย์เกริก ยืนพันธ์

อาจารย์ประจำภาควิชาวรรณกรรมสำหรับเด็ก คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2. อาจารย์ณพศ หอมแย้ม

อาจารย์ประจำสาขาวิชาการออกแบบสื่อสาร คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

3. อาจารย์ปิยกุล ไชยวงศ์คำ

ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านแปลง 5 สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ต.ท่าเตื่อ อ.ดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่

ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00

4. ปรับปรุงแผนการจัดกิจกรรมชมการ์ตูนแอนิเมชันตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เห็นชอบตรงกัน 2 ใน 3 ท่าน ถือว่าเป็นเกณฑ์ที่เหมาะสม

5. นำจัดกิจกรรมชมภาพยนตร์การ์ตูนแอนิเมชันไปทดลองใช้กับระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนบ้านแปลง 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ต.ท่าเตื่อ อ.ดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 5 คน เพื่อหาข้อบกพร่องและนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

6. แก้ไขและปรับปรุงแผนการจัดกิจกรรมการ์ตูนแอนิเมชัน ให้สมบูรณ์และนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบวัดพัฒนาการของความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการทดลองมาหาค่าสถิติพื้นฐานโดยนำข้อมูลไปหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standare Deviation)

2. เปรียบเทียบความแตกต่างพัฒนาการของความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการทดลอง กิจกรรมการ์ตูนแอนิเมชัน

สรุปผลการวิจัย

1. กิจกรรมชมการ์ตูนแอนิเมชัน สามารถพัฒนาการของความรู้ความเข้าใจของเด็กชาวไทยภูเขา เกี่ยวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเพิ่มขึ้นจากการทำแบบทดสอบถึง 200% ของความสามารถรวมทั้งหมดโดย แยกเป็นแต่ละเรื่องได้ดังนี้ โครงการหมู่บ้านเด็กเมื่อนักเรียนได้ดูภาพยนตร์การ์ตูนแอนิเมชัน สามารถพัฒนาความรู้ ความเข้าใจได้ดีขึ้นเป็นอันดับแรก 325% รองลงมาคือโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ เมื่อนักเรียนได้ดูภาพยนตร์การ์ตูนแอนิเมชัน สามารถพัฒนาความรู้ ความเข้าใจได้ดีขึ้นเป็นอันดับสอง 250% และโครงการกักกันน้ำ ชัยพัฒนา เมื่อนักเรียนได้ดูภาพยนตร์การ์ตูนแอนิเมชัน สามารถพัฒนาความรู้ ความเข้าใจได้ดีขึ้นเป็นอันดับสอง 240 % และโครงการฝนหลวงกับโครงการฝายกั้นน้ำ เมื่อนักเรียนได้ดูภาพยนตร์การ์ตูนแอนิเมชัน สามารถพัฒนาความรู้ ความเข้าใจได้ดีขึ้นเป็นอันดับสุดท้าย 115%

2. การจัดกิจกรรมชมการ์ตูนแอนิเมชัน สำหรับเด็กนักเรียนชาวไทยภูเขา กรณีศึกษา โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพัฒนาการด้านความรู้ความเข้าใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาพัฒนาการด้านความรู้ความเข้าใจของเด็กนักเรียนชาวไทยภูเขาก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมชมการ์ตูนแอนิเมชัน ซึ่งผลการวิจัยพบว่าพัฒนาการด้านความรู้ความเข้าใจของเด็กนักเรียนชาวไทยภูเขาหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อแยกหัวข้อเป็นรายหัวข้อพบว่าโครงการหมู่บ้านเด็ก เมื่อนักเรียนได้ดูภาพยนตร์การ์ตูนแอนิเมชัน สามารถพัฒนาความรู้ความเข้าใจได้ดีขึ้นเป็นอันดับแรก 325% รองลงมาคือ โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ เมื่อนักเรียนได้ดูภาพยนตร์การ์ตูนแอนิเมชัน สามารถพัฒนาความรู้ความเข้าใจได้ดีขึ้นเป็นอันดับสอง 250% และโครงการกักกันน้ำ ชัยพัฒนา เมื่อนักเรียนได้ดูภาพยนตร์การ์ตูนแอนิเมชัน สามารถพัฒนาความรู้ความเข้าใจได้ดีขึ้นเป็นอันดับสอง 240% และโครงการฝนหลวงกับโครงการฝายกั้นน้ำ เมื่อนักเรียนได้ดูภาพยนตร์การ์ตูนแอนิเมชัน สามารถพัฒนาความรู้ความเข้าใจได้ดีขึ้นเป็นอันดับสอง 115 %

ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมชมการ์ตูนแอนิเมชัน สามารถส่งเสริมพัฒนาการด้านความรู้ความเข้าใจของเด็กนักเรียนชาวไทยภูเขาให้ดีขึ้นทั้งนี้สามารถอภิปรายผลได้ว่าเด็กนักเรียนชาวไทยภูเขาหลังได้รับการจัดกิจกรรมชมการ์ตูนแอนิเมชัน มีด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวดีขึ้น ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะเด็กได้รับข้อมูลที่ดี และประกอบกับเทคนิคการสร้างความรู้ความเข้าใจด้วยภาพการ์ตูนซึ่งมีความน่าสนใจและสนุกสนานไปพร้อมกัน อีกทั้งยังสามารถสร้างความเข้าใจเป็นด้วยภาพอธิบายการทำงาน

และโครงสร้าง ด้วยรูปภาพต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ว่า เด็กนักเรียนชาวไทยภูเขาหลังได้รับการจัดกิจกรรมชมการ์ตูนแอนิเมชัน มีพัฒนาการด้านความรู้ความเข้าใจดีขึ้น

ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย

1. ในระยะแรกของการจัดกิจกรรมชมการ์ตูนแอนิเมชันพบว่าเด็กนักเรียนยังสนใจแต่การ์ตูนแต่ยังไม่ได้สนใจความรู้ที่แทรกอยู่เท่าใดนัก ต้องให้ครูเป็นผู้เกริ่นนำเข้าเรื่องก่อนเพื่อจะได้ทราบเนื้อหาสาระที่จะได้ชม และต้องให้ครูคอยบอกเป็นระยะๆ เพื่อให้เด็กนักเรียนสนใจเนื้อหาสาระหลังจากที่ได้ชมไป 1-2 ครั้งเด็กนักเรียนจะเริ่มจับเนื้อหาได้ดีขึ้น โดยไม่ต้องคอยบอกและจะเริ่มทำความเข้าใจมากขึ้นด้วยการ ชักถาม เมื่อไม่เข้าใจในบางจุด หลังจากให้ครูอธิบายไป 1 ครั้ง เด็กส่วนใหญ่จะเข้าใจดีและไม่มีข้อสงสัยอีกจนเริ่มทำความเข้าใจได้ดีขึ้น เริ่มมีการอธิบายให้เพื่อนที่ยังไม่เข้าใจฟังได้ด้วย

2. เมื่อเด็กเริ่มคุ้นเคยกับการร่วมกิจกรรมชมการ์ตูนแอนิเมชัน เด็กนักเรียนจะมีความสนใจในเรื่องต่อไปและเมื่อได้ชมก็มีเสียงหัวเราะ มีส่วนร่วมดีขึ้นกล้าซักถามมากขึ้น และมีความสุขอย่างมากที่ได้ชมการ์ตูนคอยถามครูว่าจะได้ดูการ์ตูนอีกหรือเปล่า เมื่อจัดกิจกรรมเสร็จแล้ว

3. การจัดกิจกรรมชมการ์ตูนแอนิเมชัน เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่ช่วยกระตุ้นและสร้างความสนใจของเด็กให้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นอย่างดี ส่งผลให้เด็กเกิดความสนใจในการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น

4. สื่อการ์ตูนแอนิเมชันที่ใช้ในกิจกรรมครั้งนี้เน้นใช้เสียงพากย์เป็นภาษาไทยภาคกลางมีบางคำที่เด็กนักเรียนบางคนไม่ทราบคำแปล หรือฟังไม่เข้าใจ และบางเนื้อหาอาจจะยากเกินสำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งจะต้องปรับเนื้อหาให้ง่ายขึ้นกว่านี้อีก

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. การส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กชาวไทยภูเขา ควรใช้สื่อการสอนที่ทันสมัยมีความสอดคล้องกับท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาความรู้อย่างอิสระเต็มที่และกระตุ้นให้ครูได้ผลิตสื่อการเรียนให้สอดคล้องกับความเข้าใจอื่นๆ เสริม มากกว่าเพียงให้เด็กอ่านจากในตำราเรียนเพียงอย่างเดียว

2. การจัดกิจกรรมอื่นๆ ครูควรให้มีส่วนร่วมเป็นระยะๆ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมเสริมใดๆ ซึ่งเด็กสามารถจดจำและเข้าใจได้ง่ายอีกทั้งยังเปลี่ยนบรรยากาศการเรียนให้มีความสุขสนุกสนานมากขึ้นกว่าการเรียนในห้องเรียนกับตำราอย่างเดียว

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการเปรียบเทียบพัฒนาการเรียนรู้กับเด็กนักเรียนหลายๆ กลุ่ม โดยใช้กิจกรรมชมการ์ตูนแอนิเมชันให้มีระยะเวลาที่เพิ่มขึ้น เพื่อให้แนวโน้มพัฒนาการเรียนรู้ชัดเจนขึ้น

2. ควรมีการศึกษการจัดกิจกรรมชมการดูแอนิเมชันกับตัวแปรด้านอื่นๆ เช่น บทเรียนในวิชาภาษาไทย สังคม คณิตศาสตร์ เป็นต้น และศึกษาพัฒนาการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น
3. ควรมีการศึกษพัฒนาการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมอื่นๆ เช่น กิจกรรมศิลปะ กิจกรรมเล่นนิทาน กิจกรรมเกมส์ และกิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นต้น

บรรณานุกรม

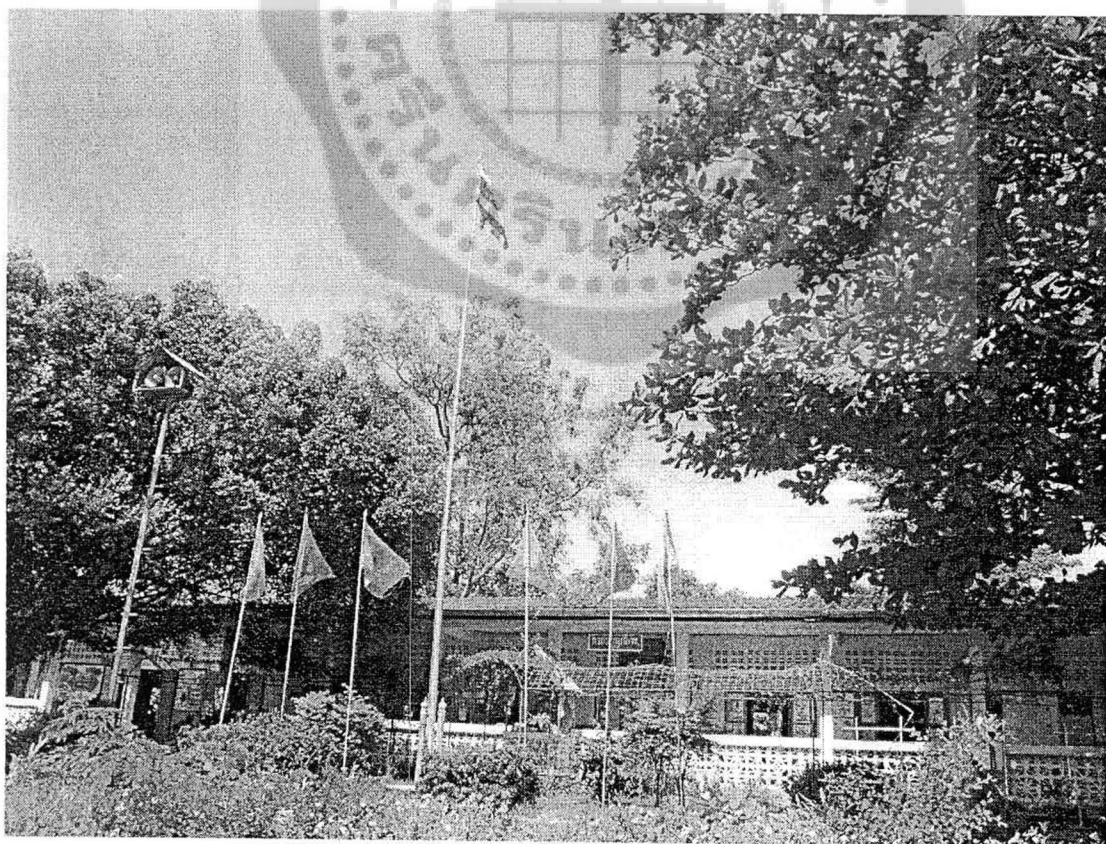
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2541). วารสารการศึกษาปฐมวัย. กรุงเทพฯ: เอดิสันเพรสโปรดักส์.
- . (2542). เอกสารคำสอน การศึกษาสำหรับผู้ปกครองเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ:เอดิสันเพรสโปรดักส์.
- . (2547). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: เอดิสันเพรสโปรดักส์.
- เกริก ยุ้นพันธ์. (2545). การวาดภาพประกอบเด็ก. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น. คณะทำงานจัดทำหนังสือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับกองทัพไทย ในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (2542). พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับกองทัพไทยในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ โอ.เอส.พรีนติ้งเฮาส์.เครือข่ายกาญจนาภิเษก. โครงการพระราชดำริ. สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2551, จาก <http://www.kanchanapisek.or.th>.
- จุฬารัตน์ อินุพัฒน์. (2543). พัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบล็อก. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ฉวีวรรณ ถินวงษ์. (2526). การศึกษาค้นคว้า. กรุงเทพฯ: พิมพ์.
- ดวงเดือน ศาสตรภักดิ์. (2529). การเปรียบเทียบบทกวีพัฒนาการเด็ก. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- ธวัช ทราย. (2532). การเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์งานออกแบบกราฟฟิกในตำราศิลปะระหว่าง อาจารย์และนักศึกษา ภาควิชาศิลปะมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ธีรพร กุลนันทน์. (2535). การพัฒนาบุคลิกภาพสำหรับเด็กปฐมวัย. นครสวรรค์: คอมพิวเตอร์แอนดกราฟฟิค
- นงเยาว์ คลีกกลาย. (2543). ความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้เพลงประกอบ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นภเนตร ธรรมบวร. (2544). การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิตยา ประพฤติกิจ. (2536). การพัฒนาเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- นิรมล ช่างวัฒนาชัย. (2541). เทคนิคการสอนศิลปะภาษาและวิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ: ศิริวัฒนา อินเตอร์พรีนซ์.

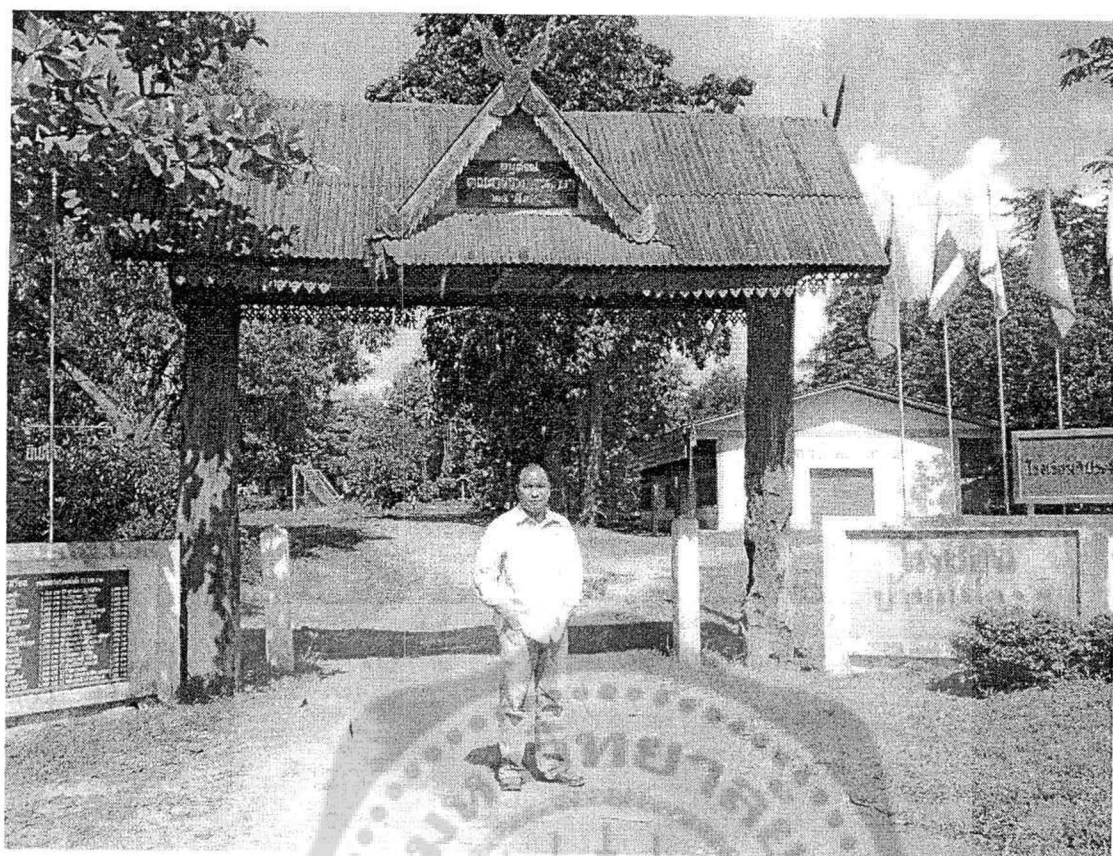
- นิรันดร์ รอดเอี่ยม. (2531). การศึกษาพัฒนาการทางภาษาพูดของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ด้วยแบบทดสอบรูปภาพ. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- บันลือ พฤษวัน. (2536). วรรณกรรมกับเด็ก. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2521). เอกสารประกอบการสอนภาควิชาสถิติศึกษา: วิชาผล 302.
ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- เบญจมาศ พระธานี. (2540). วรรณกรรมเด็ก. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- เบญจจะ คำมะสอน. (2544). ความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัด
กิจกรรมเสริมประสบการณ์การพูดเล่าเรื่องอย่างค่อเนื่องโดยใช้ภาพประกอบ.
ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- ประดิษนันท์ อุปรมัย. (2526). วรรณกรรมและลีลาชีวิตระดับปฐมวัยศึกษา. นนทบุรี: มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปิยะพันธ์ วิจิตะกุล. (2539, พฤศจิกายน) ภาพประกอบชั้นครูของเหม เวชกร. กิณี. 13(11): 106-110.
- ปริศนา สิริอาชา. (2537). เตรียมตัวเตรียมใจก่อนไปโรงเรียน. กรุงเทพฯ: จีเอ็ดยูเคชั่น (มหาชน).
- ผุสดี กุญอินทร์. (2536). ประมวลสารชุดวิชาทักษะและประสบการณ์พื้นฐานสำหรับเด็กประถมศึกษา
Basic Skills and Experiences for Elementary School Children. บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์.
พิมพ์ครั้งที่ 1. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พราวพรรณ เหลืองสุวรรณ. (2533). ปฐมวัยศึกษา: กิจกรรมและสื่อการสอนเพื่อฝึกทักษะพัฒนาการและ
การเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พัฒนา ชัชพงศ์. (2530). การจัดประสบการณ์และกิจกรรมระดับปฐมวัย. เอกสารการบรรยายชุดที่ 8
แผนการศึกษาปฐมวัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- เพ็ญแข ประจันปัจจนึก. (ม.ป.ป.). เด็กก่อนวัยเรียน. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ไพพรรณ อินทนิล. (2534). เทคนิคการเล่าเรื่อง. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์. (2552). *ฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี*. ค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2552,
จาก <http://www.nsrui.ac.th/oldnsru/comcenter1/60th/procedure.php>
- มูลนิธิ 5 ธันวาคมหาราช. (2539). *พระมหากษัตริย์นักพัฒนา*. กรุงเทพฯ.

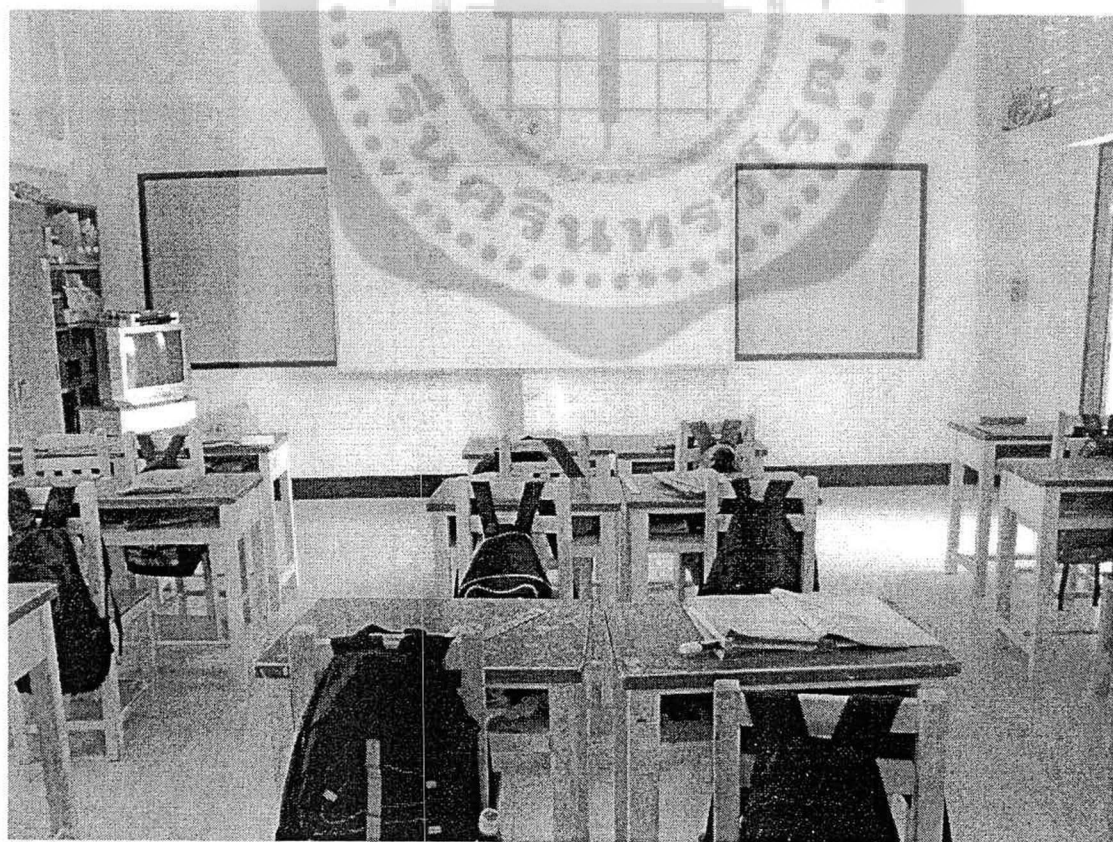
- เยาวพา เดชะอุปต์. (2528). การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- (2542). กิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: แม็ค.
- รักพร ชังธาดา. (2531). หนังสือสำหรับเด็ก. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ลัดดา นิละมณี. (2527). หน่วยที่ 7 สื่อการเล่นร้องและนิทานสำหรับเด็กปฐมวัย. เอกสารการสอน ชุดวิชาสื่อการสอนระดับปฐมวัย เล่ม 1. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- วรรณิ ศิริสุนทร. (2532). เอกสารคำสอนวิชา ปฐ 620 การเล่านิทาน. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน.
- วรเดช จันทรศร. (2540). การนำนโยบายไปปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์-กราฟิฟอร์แมท.
- ศุภวิชญ์ พิชารัฐ. (2545). จารึกรอยเบื้องพระยุคลบาท ฝนหลวง (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- สมพร จารุณฎ. (2539). คู่มือการเขียนเรื่องบันเทิงคดีและสารคดีสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ.
- สมาพร สามเตี้ย. (2545). การพัฒนาทางการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมโดยเล่นเกม ทางภาษา. ปรียญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. (2538). แนวคิดสู่แนวปฏิบัติ:แนวการจัดประสบการณ์เด็กปฐมวัยศึกษา (หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: อิเลคทรอนิกส์เวิลด์.
- สุภาวดี ศรีวรรณะ. (2542). พัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัยและวิธีการส่งเสริม. นครสวรรค์: เจ กรู๊ปเอ็ดเวอร์ไทซิ่ง/อินทนนท์การพิมพ์.
- สุภาวดี ไยพิมล. (2534). ความสามารถในการจำแนกพฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการฟังนิทานโดยใช้หุ่นมือและการเล่านิทานโดยการแสดงบทบาทสมมติประกอบ. ปรียญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2548). แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (พิมพ์ครั้งที่3). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อมรินทร์พรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- หรรษา นิลวิเชียร. (2535). ปฐมวัยศึกษาหลักสูตรและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

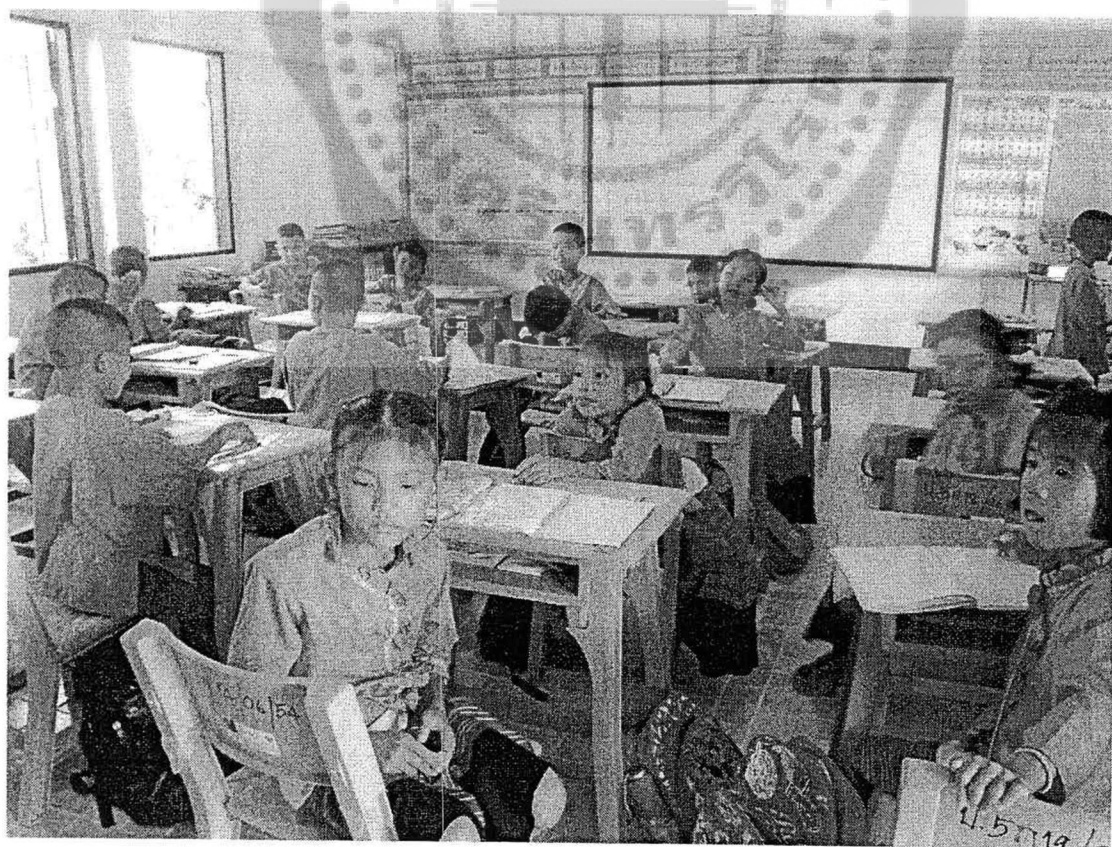
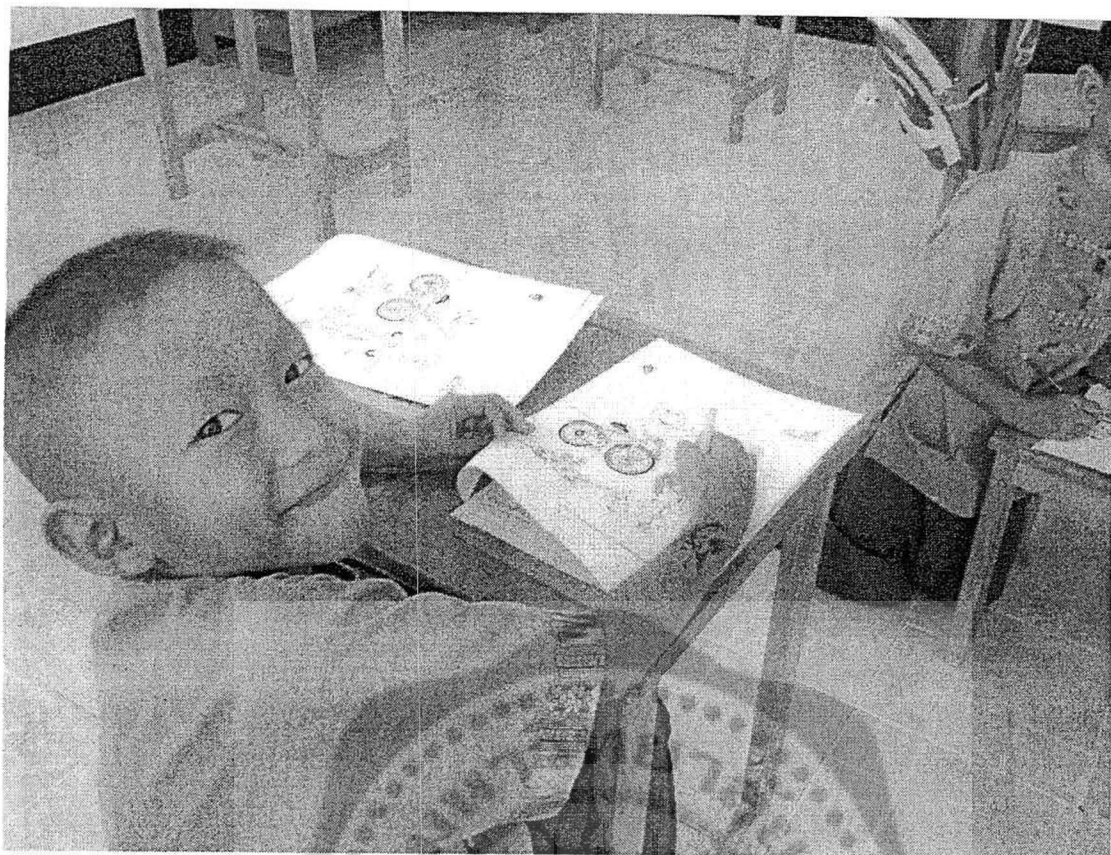
- อัมพรรณ สุขจรนิ. (2551). ผลการใช้หนังสือนิทานประกอบภาพเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังด้านการพูด
ของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนกรรณียัถยดี บ้านห้วยสีดา. สืบค้นเมื่อ 14 พฤษภาคม 2553,
จาก http://www.sumantana.kroobannok.com/board_id=16889&bcat_id=16
- โอภาส เสวิกุล. (2542). ประมวลโครงการพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพัฒนาการประชาสัมพันธ์.
- Johnston, C.B. (1995, May). *Interactive Storybook Software and kindergarten Children:
The Effect on Verbal Ability and Emergent Storybook Reading Behaviors.*
Dissertation Abstracts International-A (CD-ROM, Avaolale:Umi; Dissertation Abstracts).
56(11): 1996.
- Spaulding. (1963). *Lllustration on today*. Scranton, Pennsylvania: International textbook Co.
- Simpson, T. (1988). *Characteristic of Oral Language used by Selected four-Year olds
in story Retellings* Dissertation, Ph.D. University of Missouri-Columbia.
- Whipple, G. (1953, January). *Appraisal of the letterset Appeal for illustration.*
In Elementary School Journal. 53: 262-269.

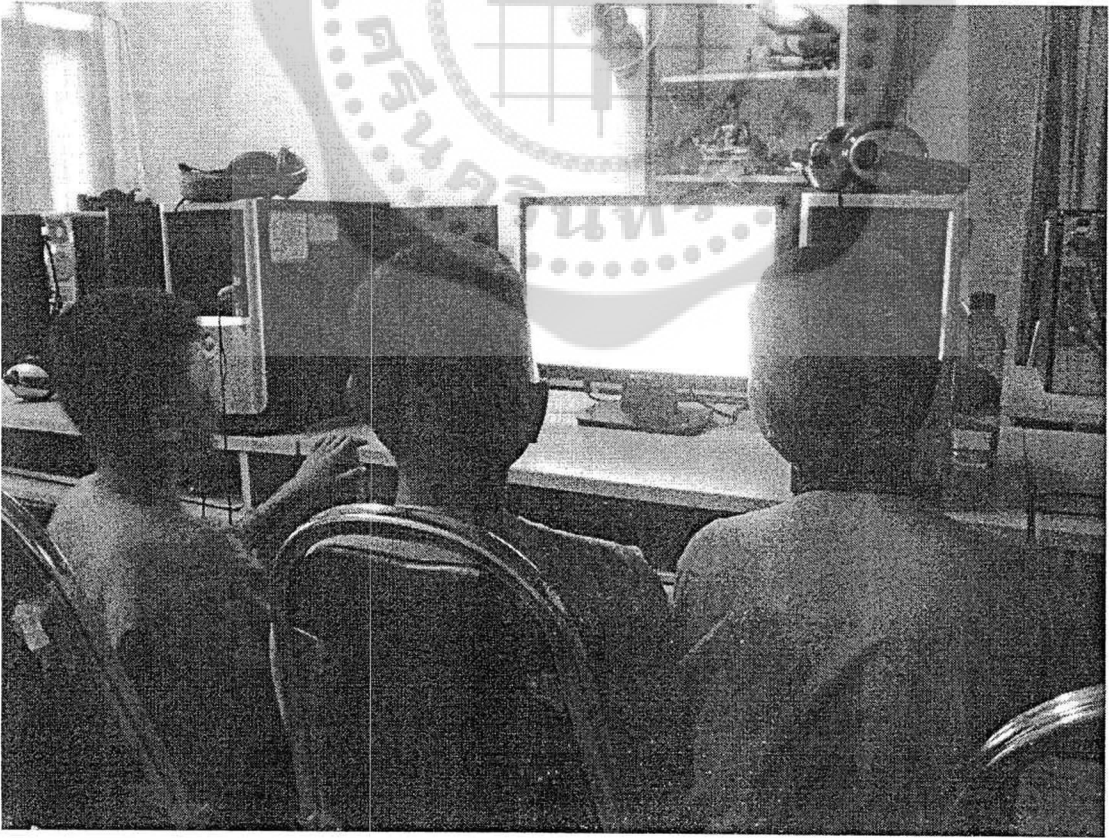

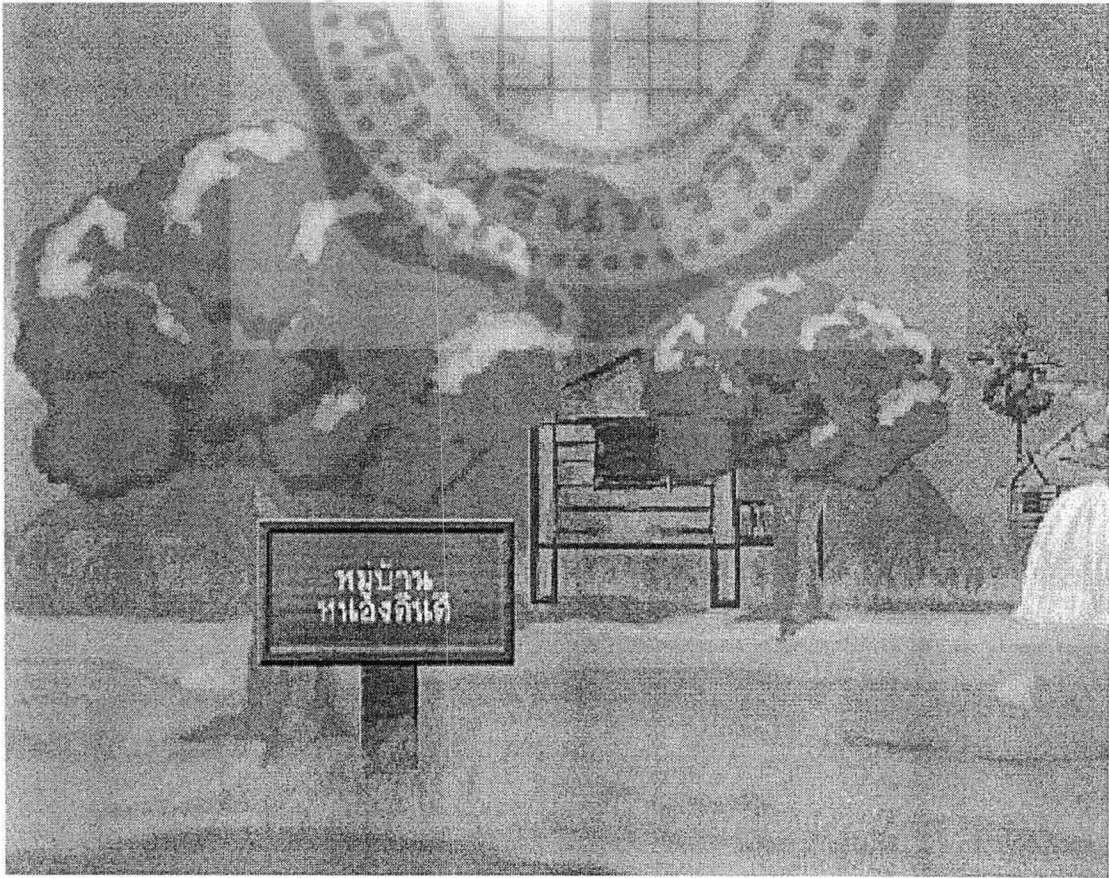

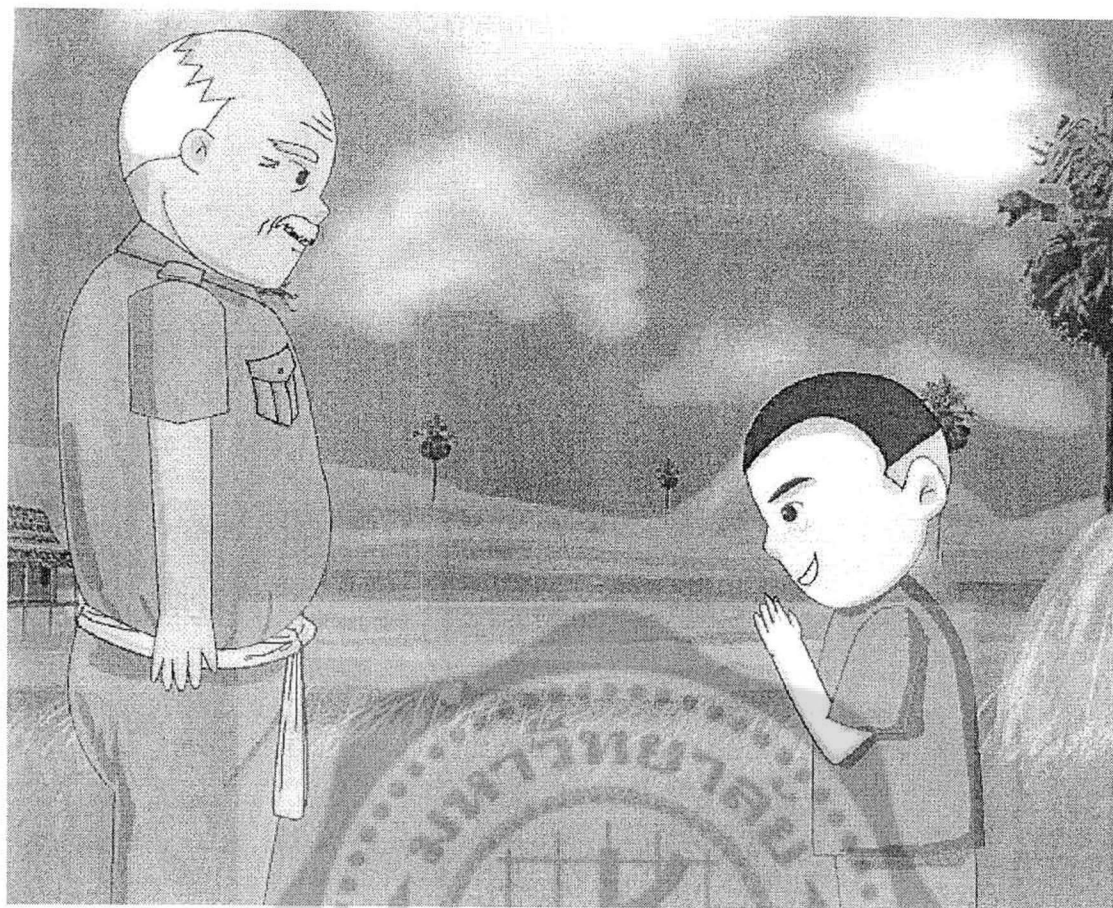

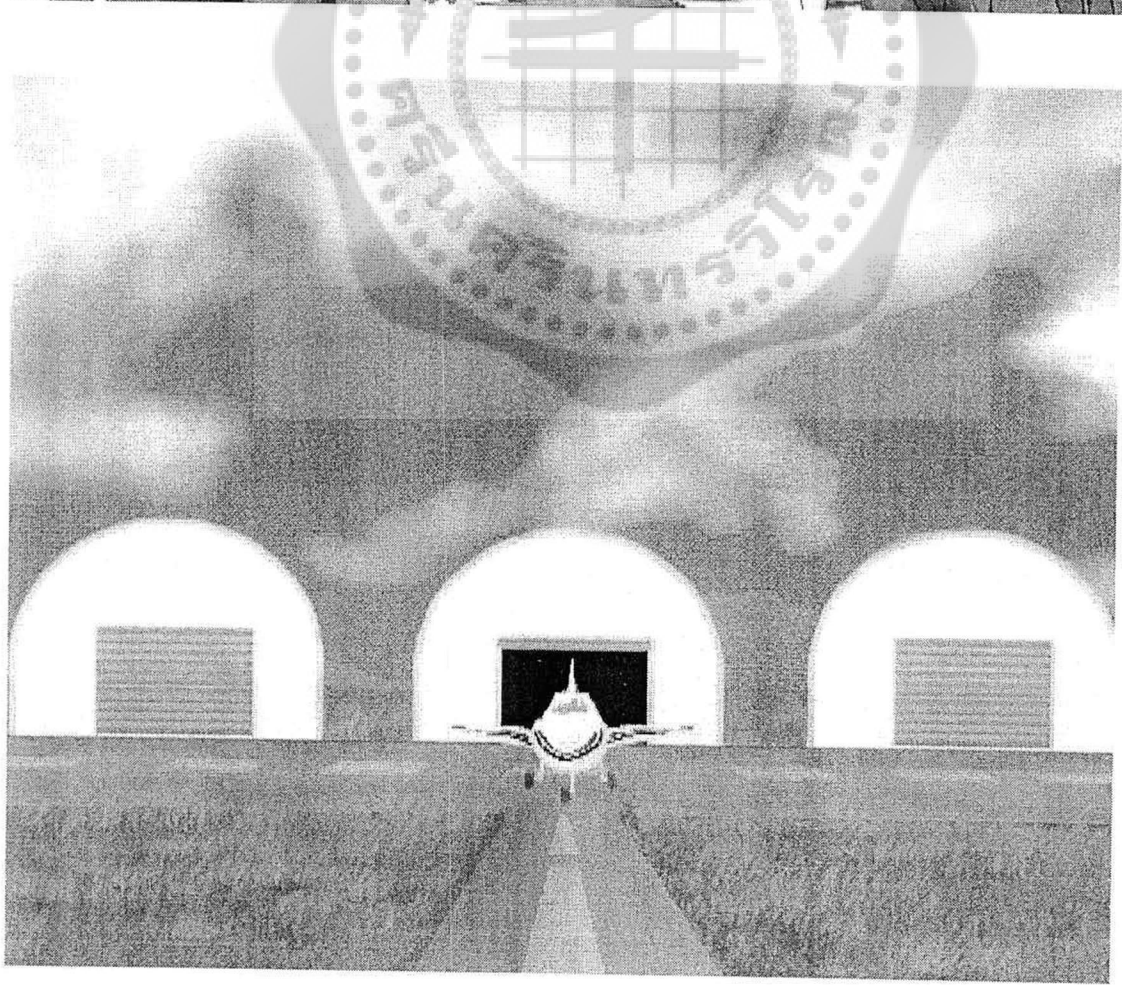

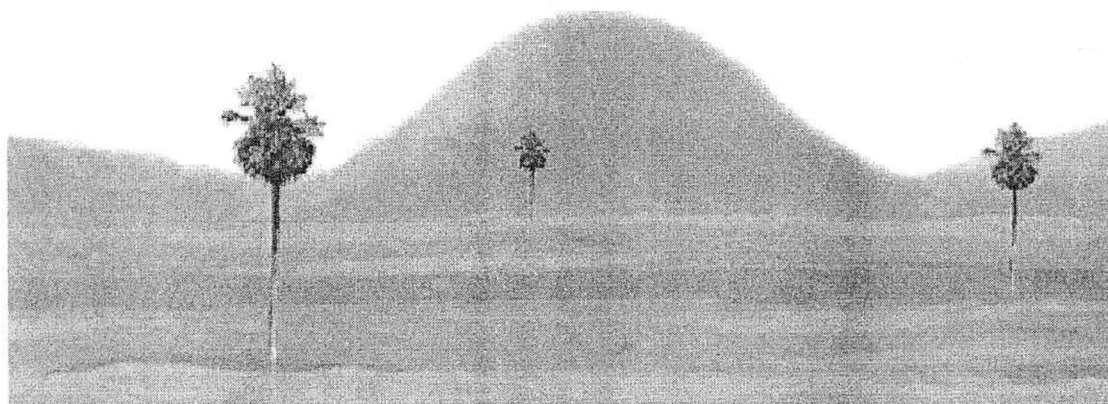
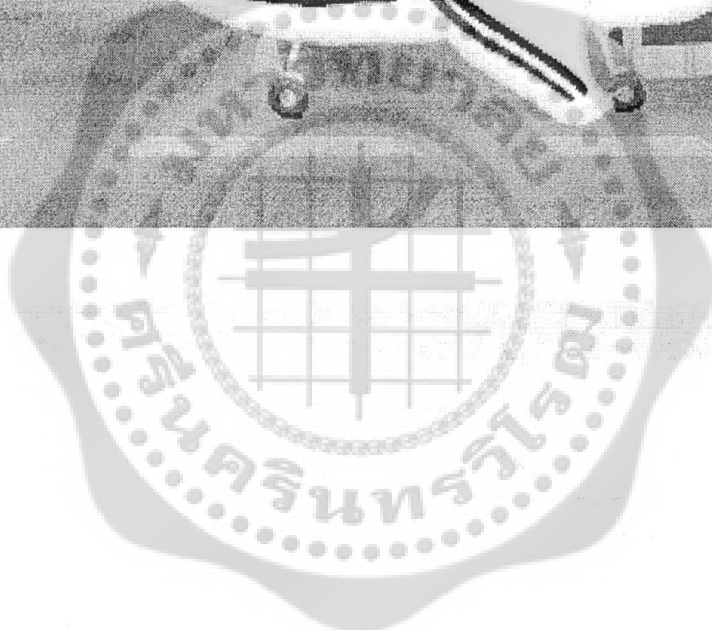

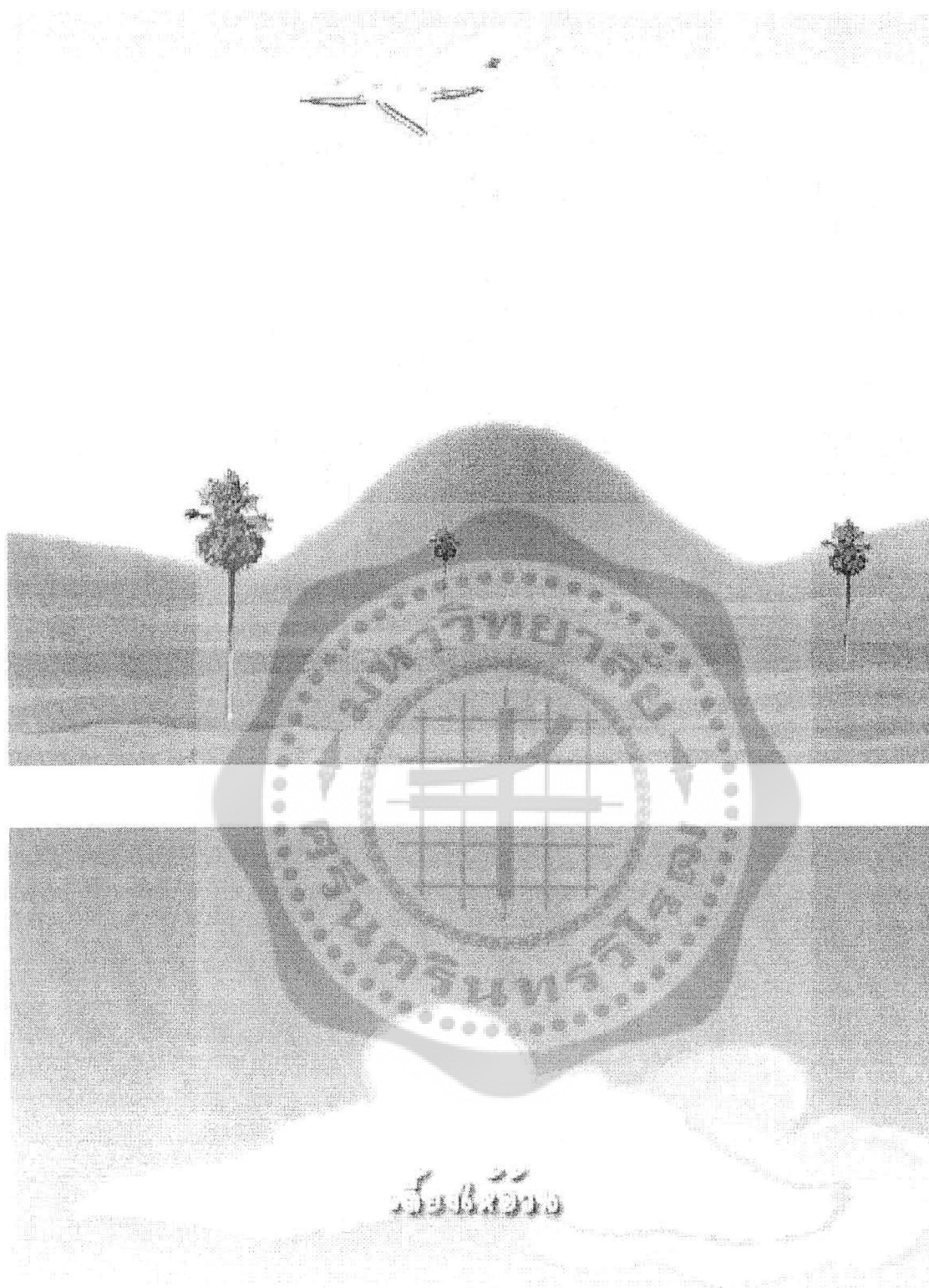

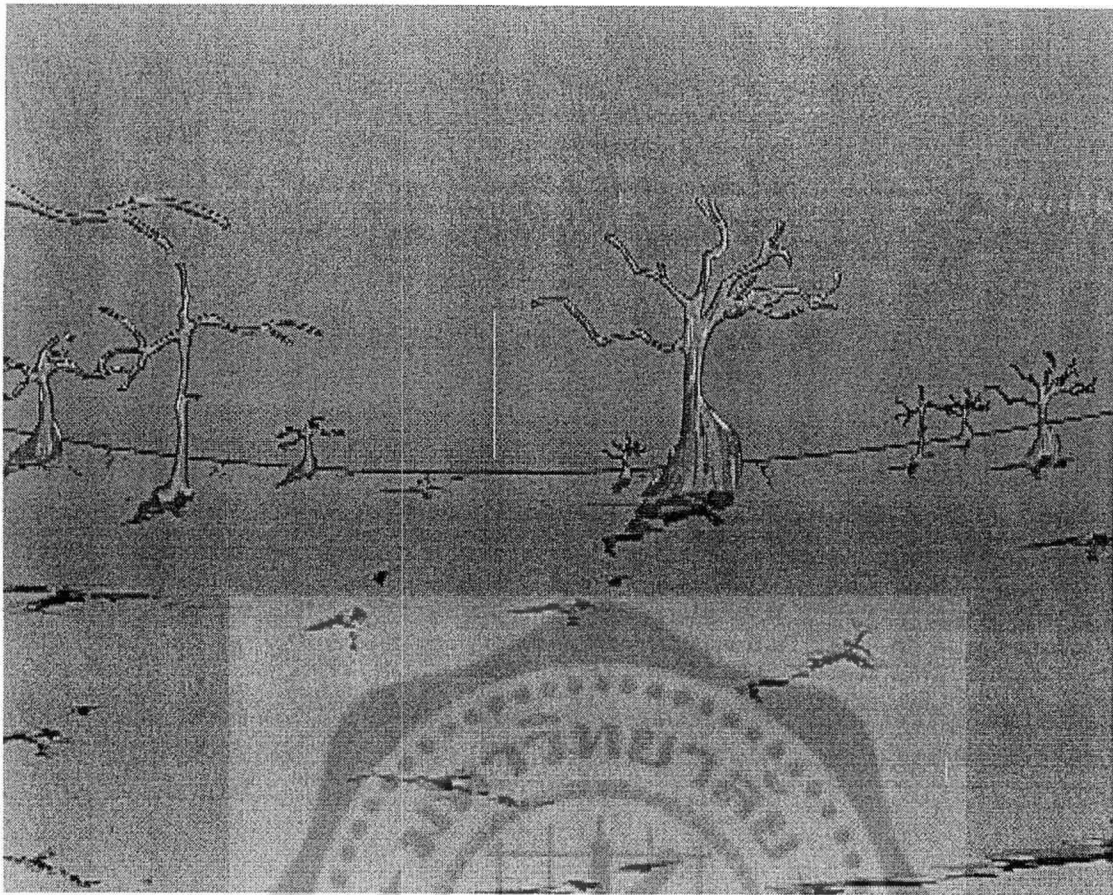

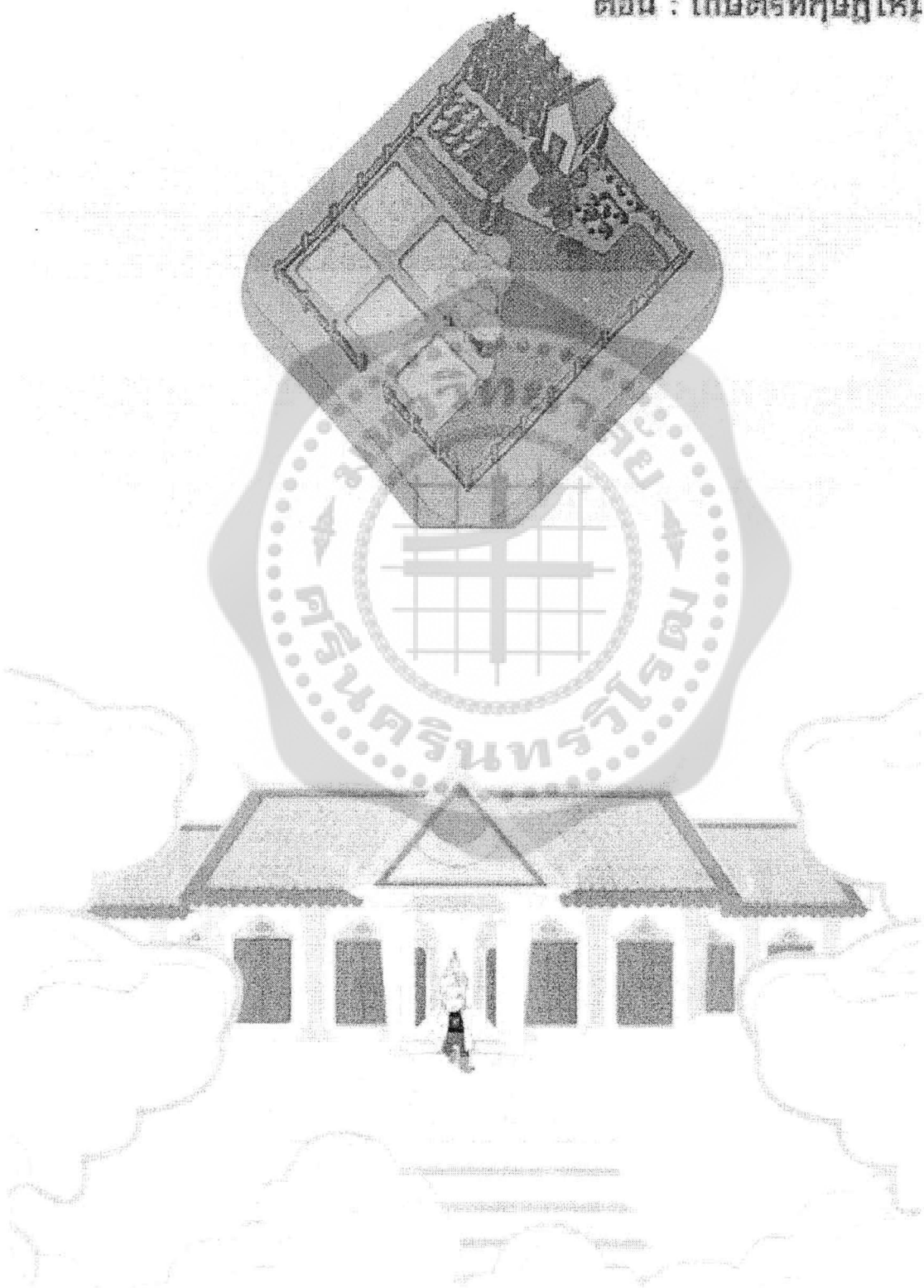

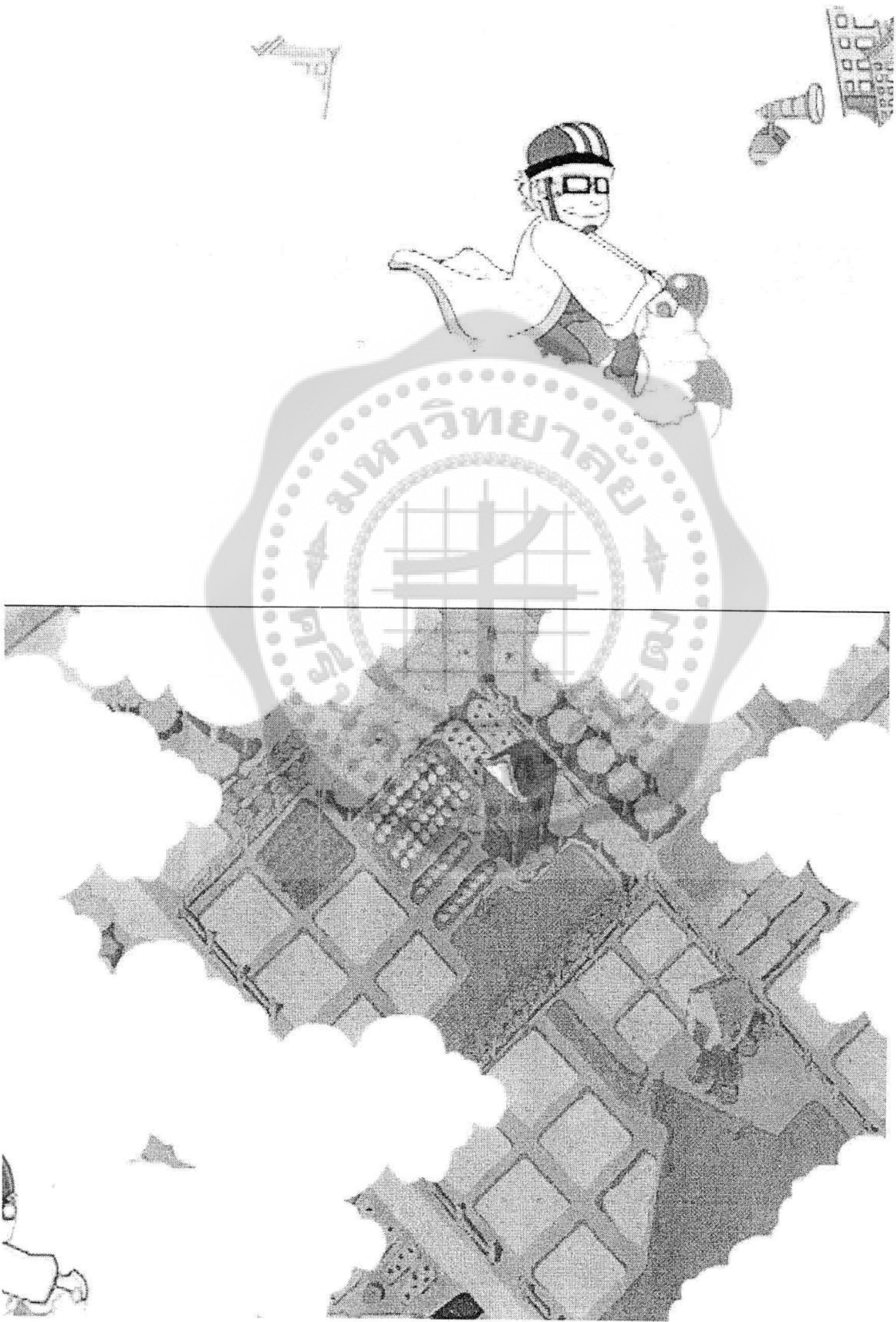

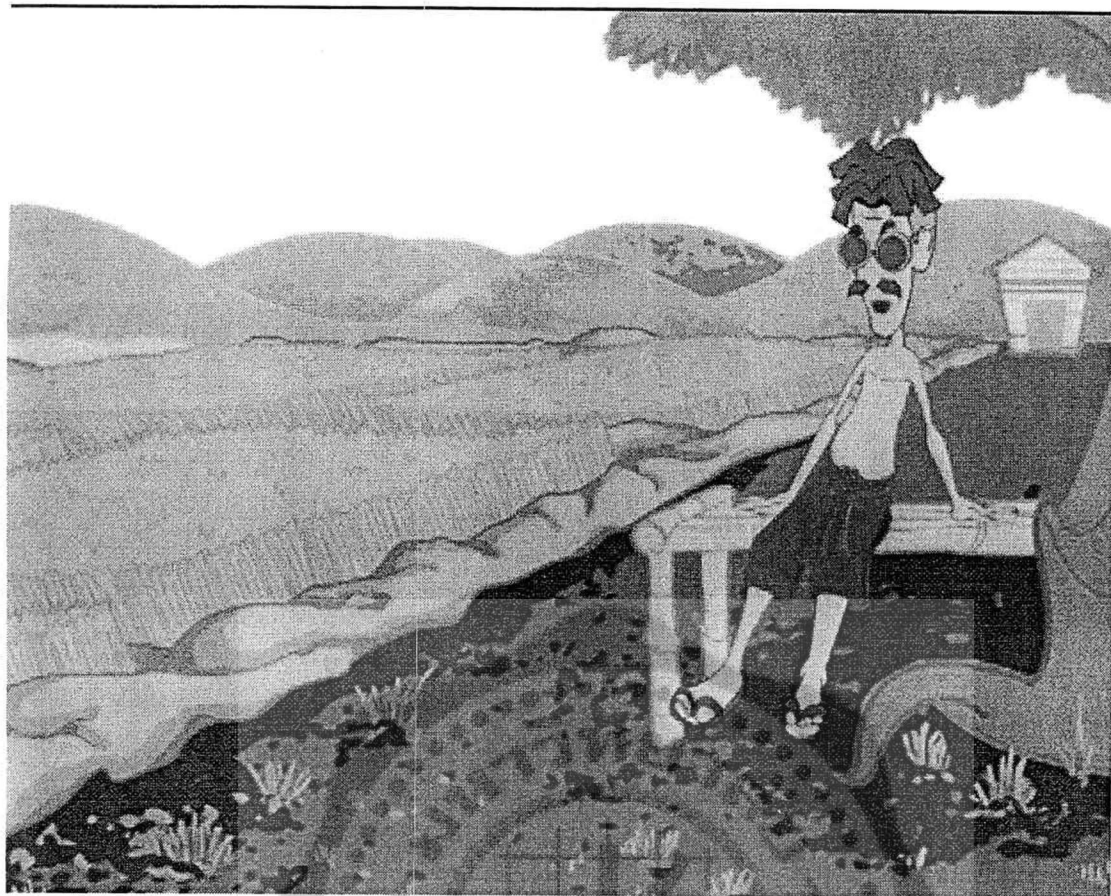

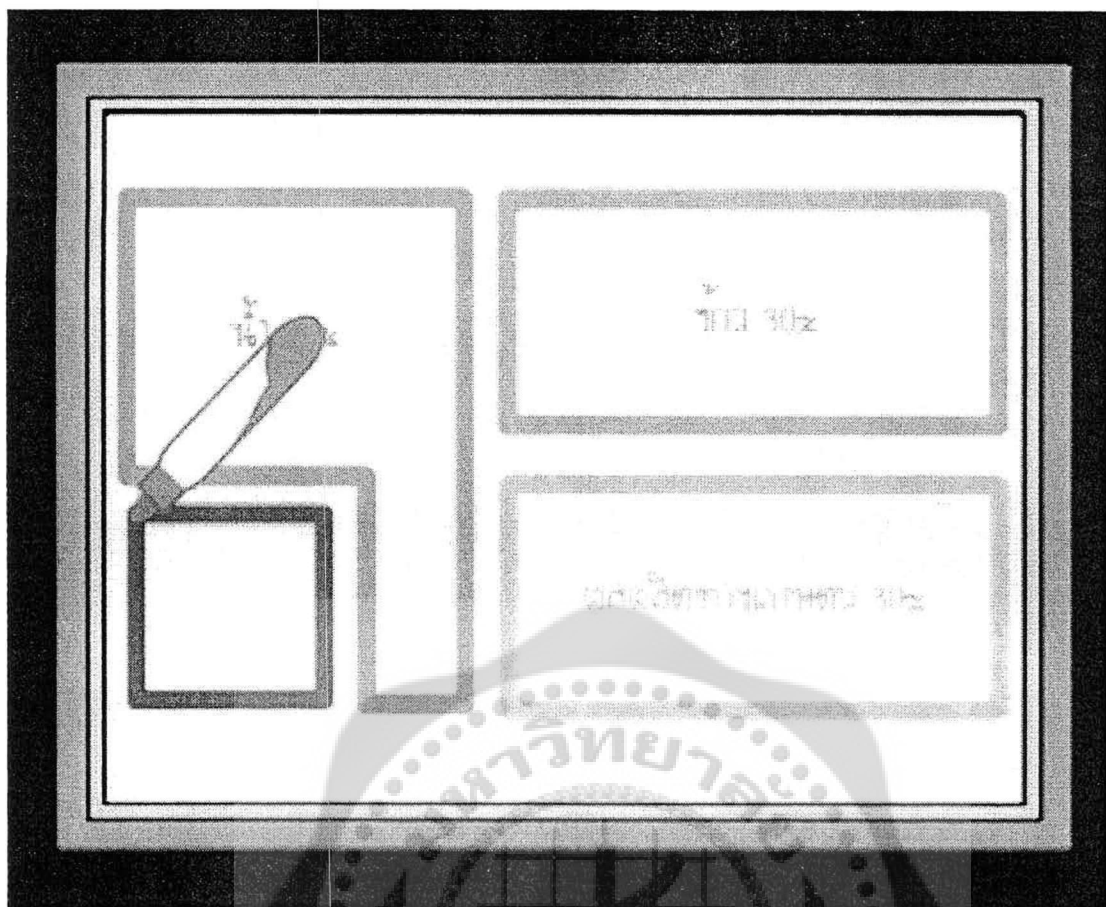
เดินตามพ่อ

ตอน : เกษตรทฤษฎีใหม่

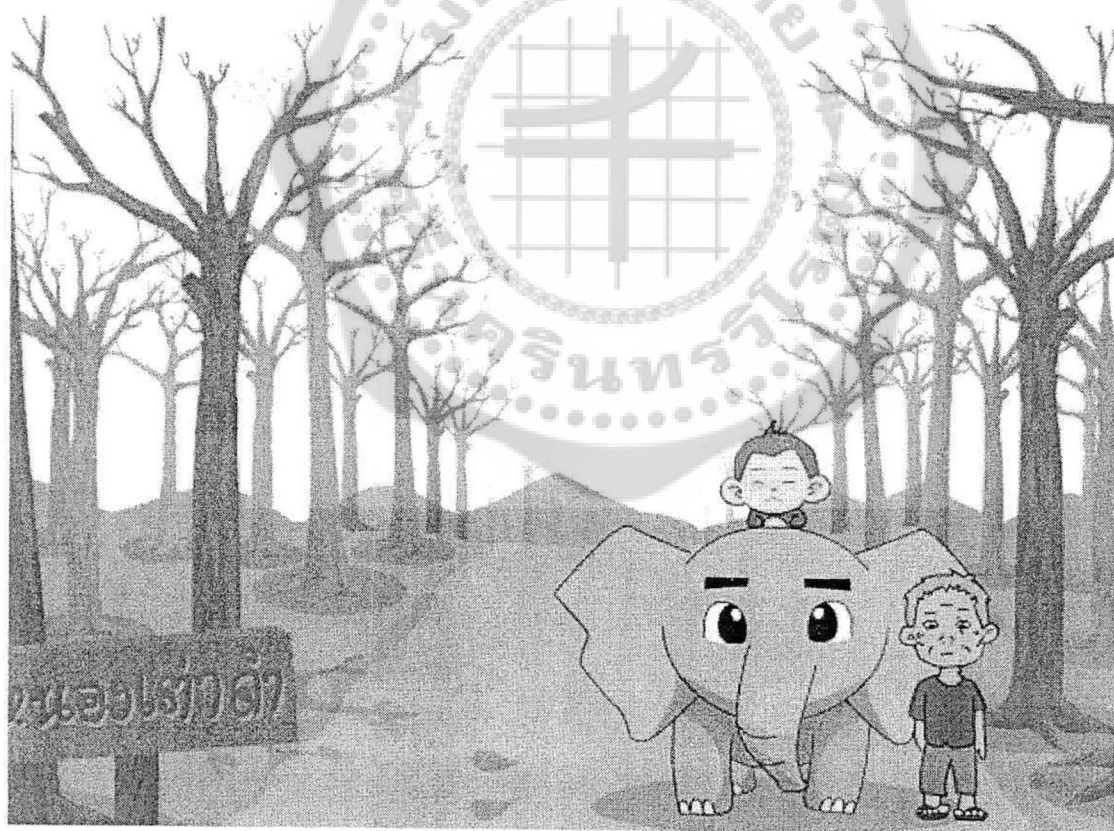

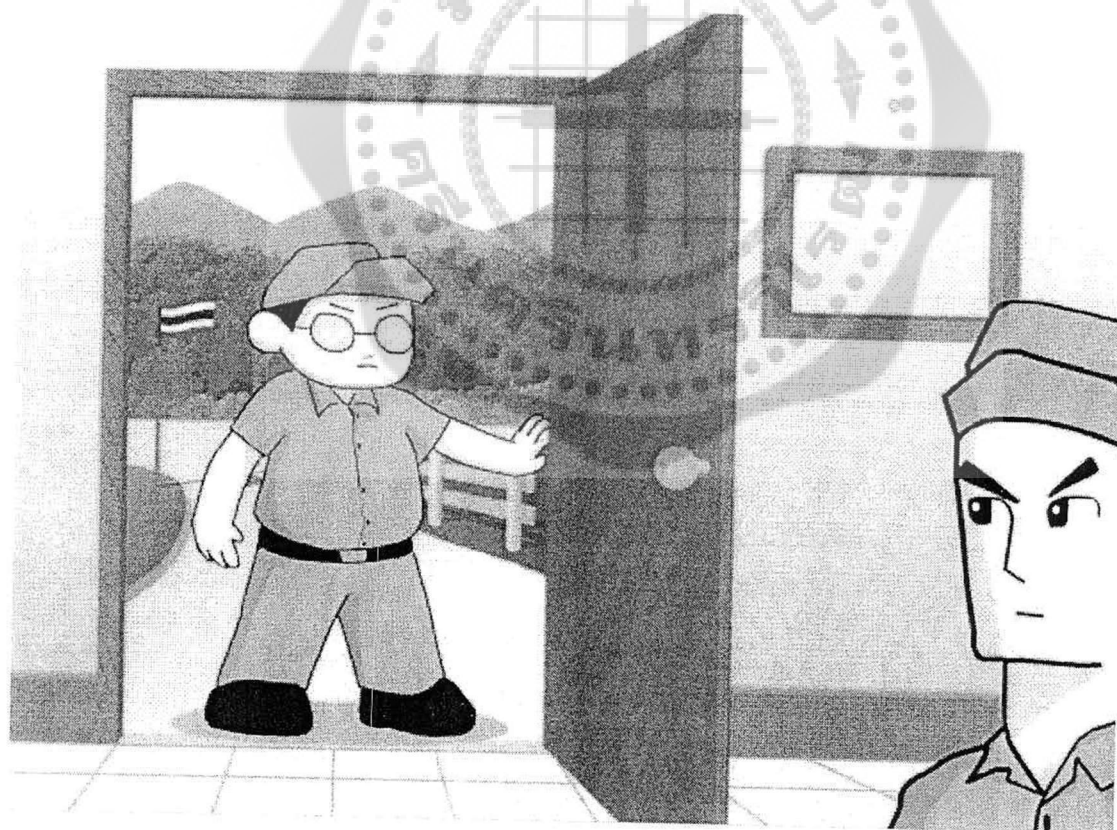
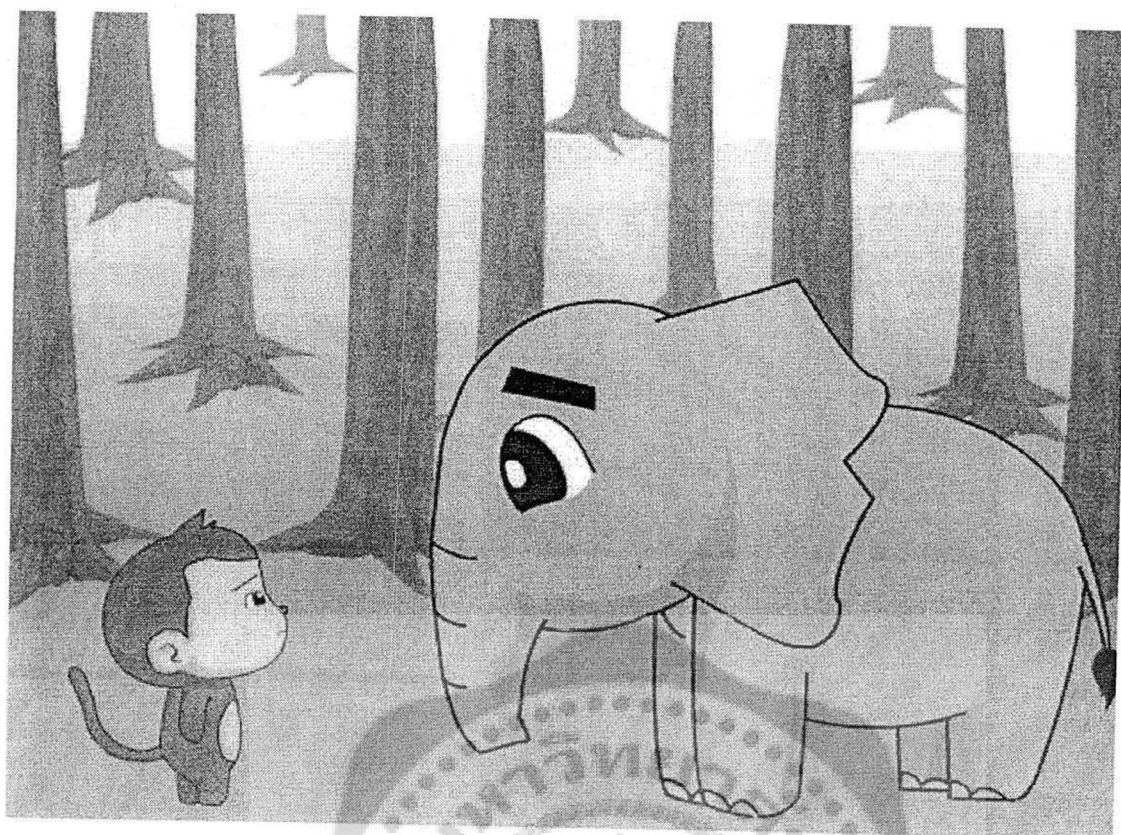

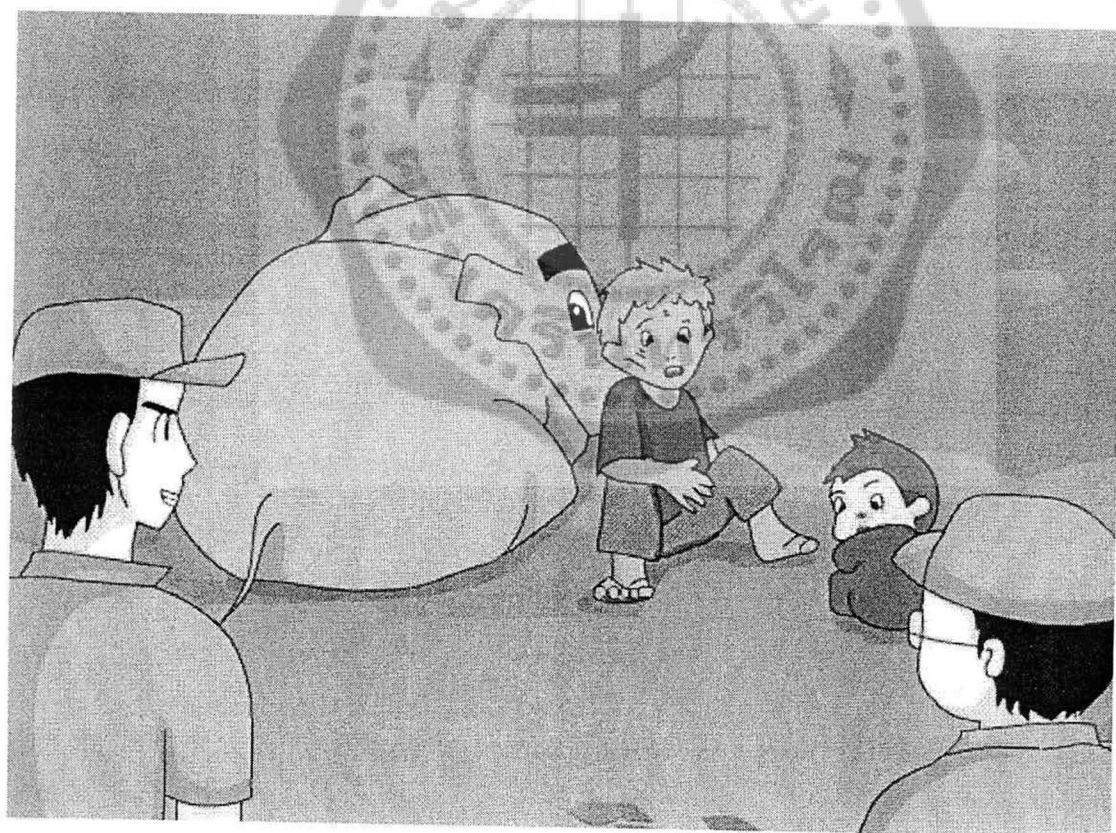
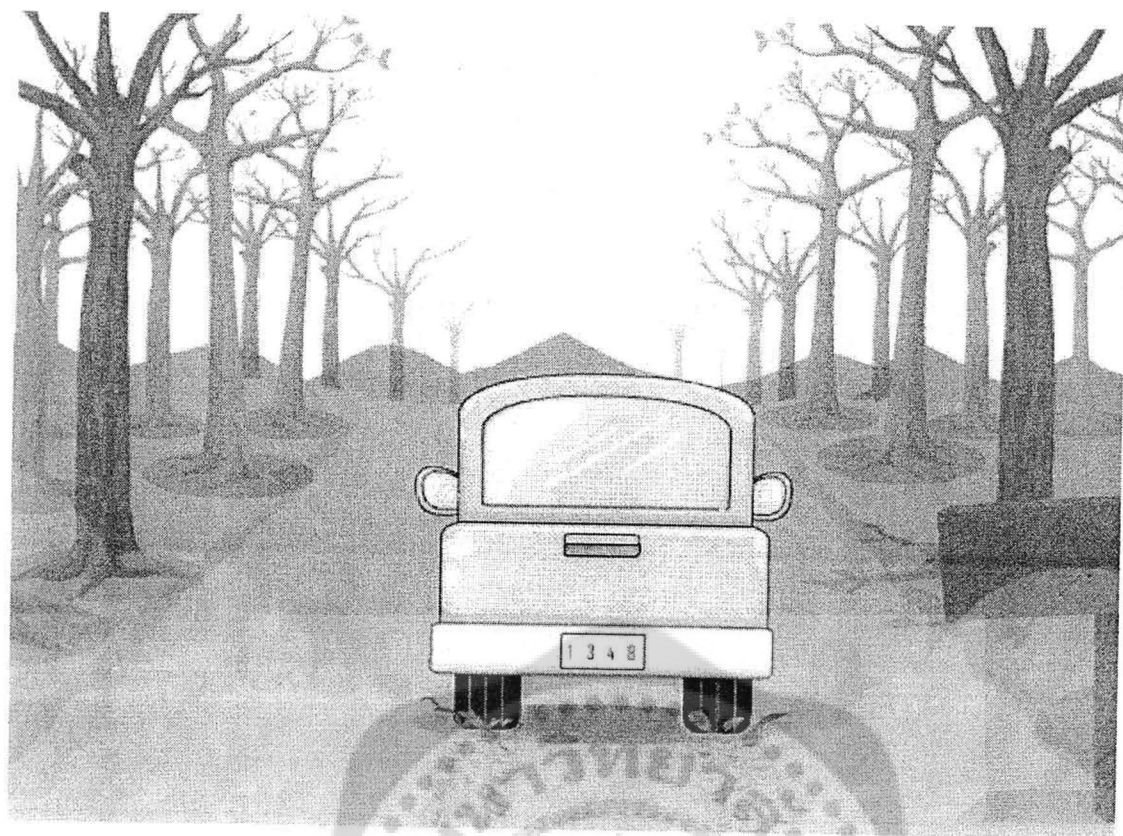

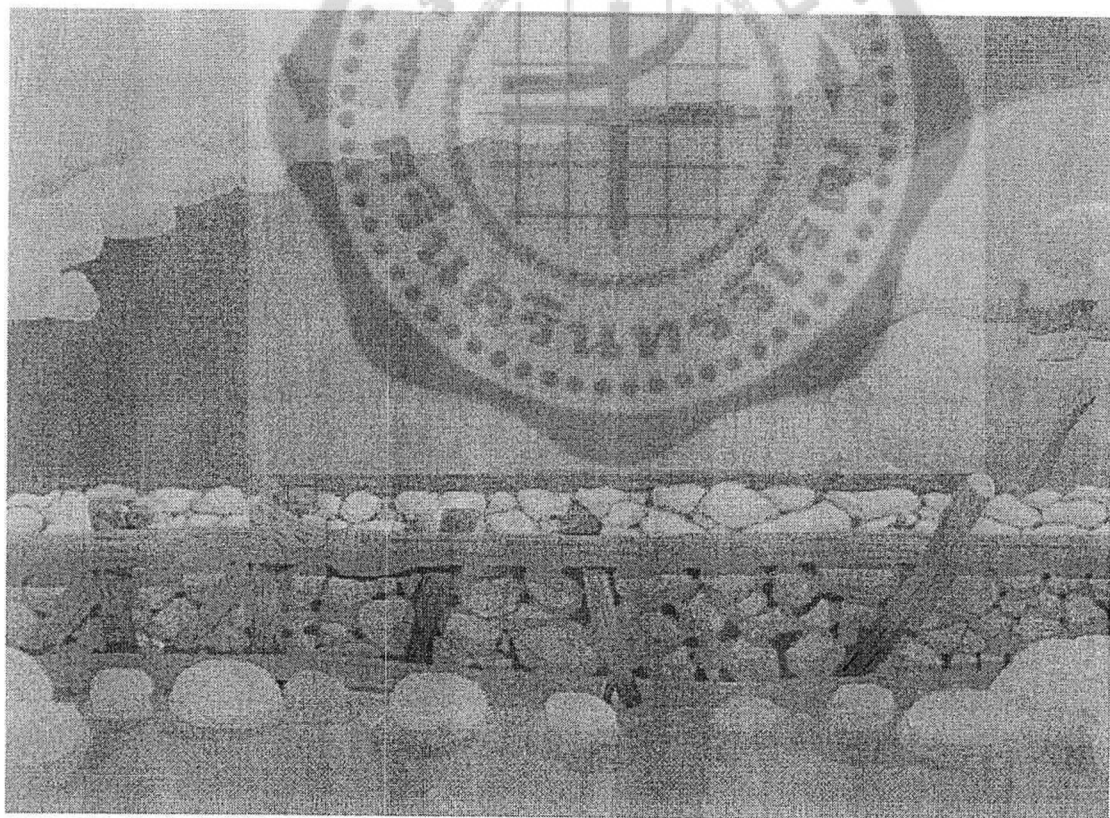

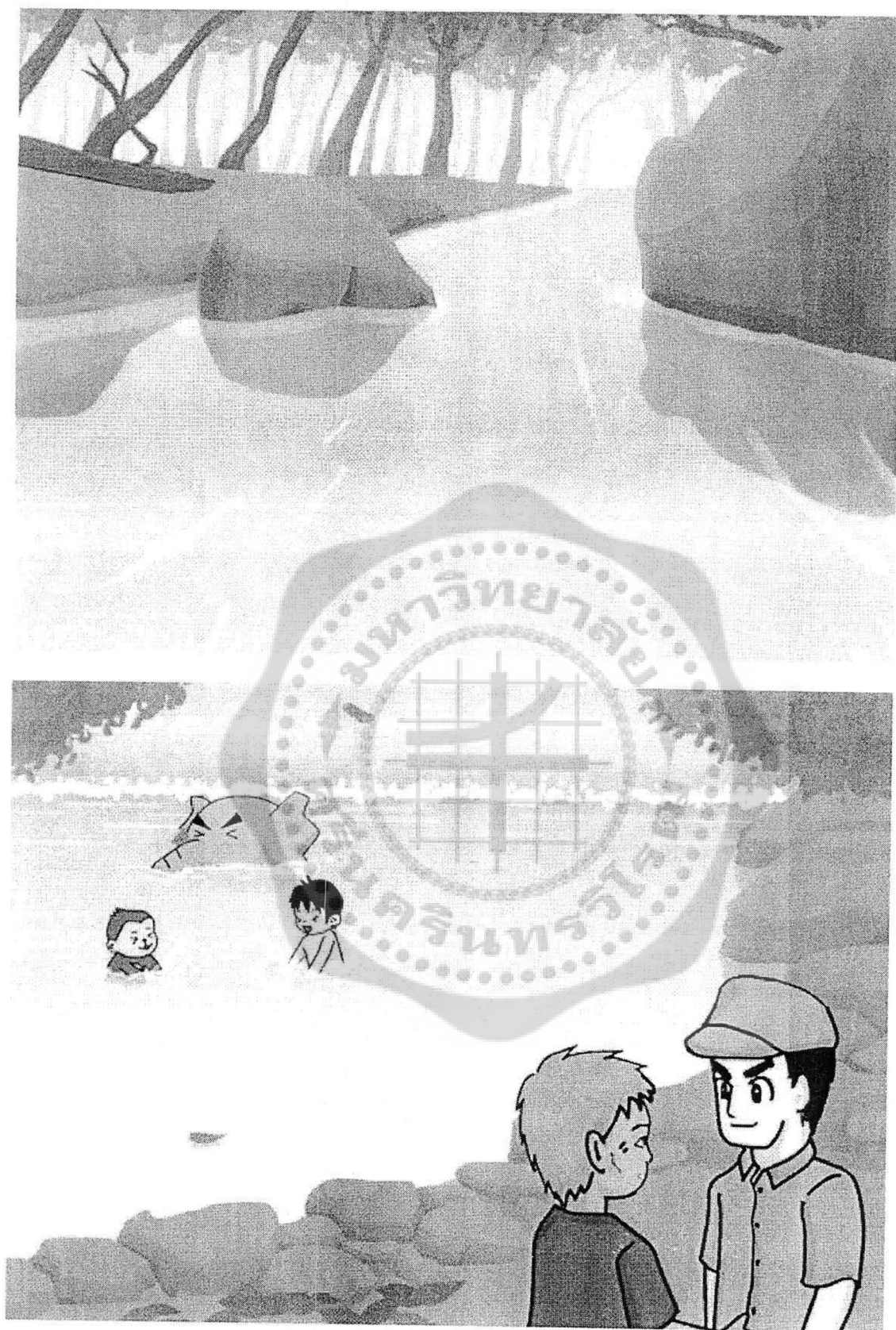

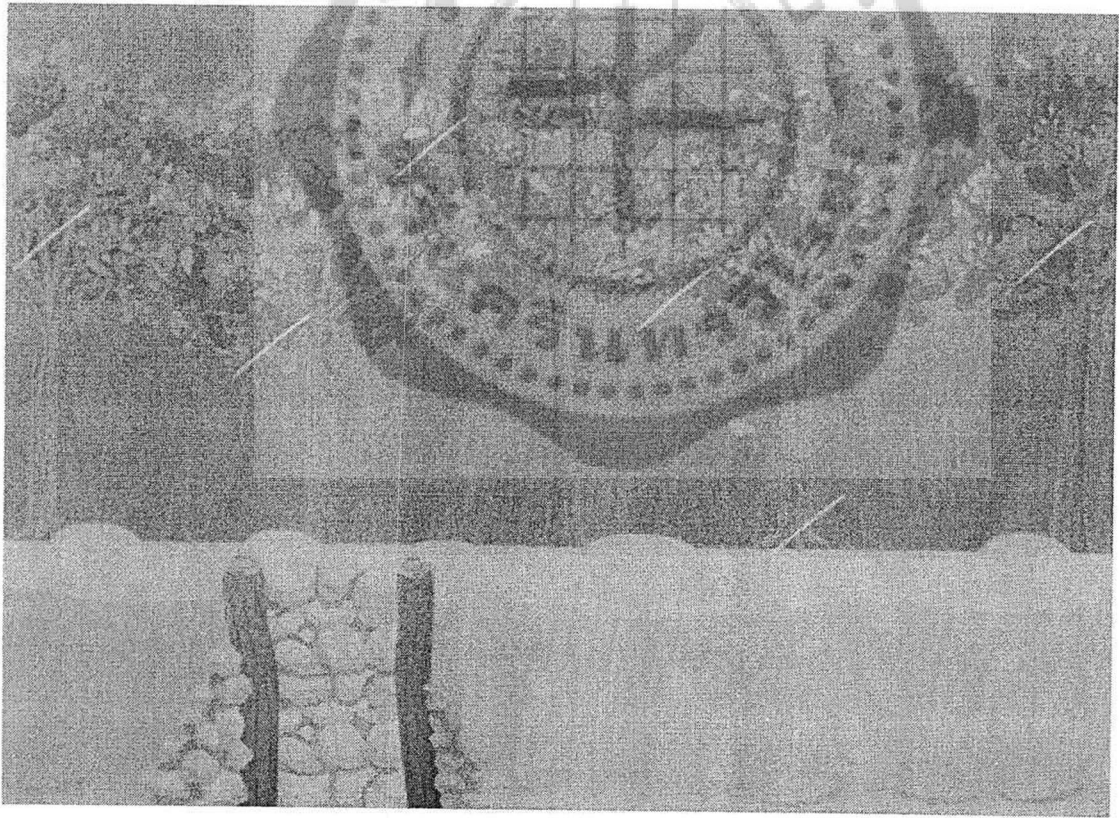
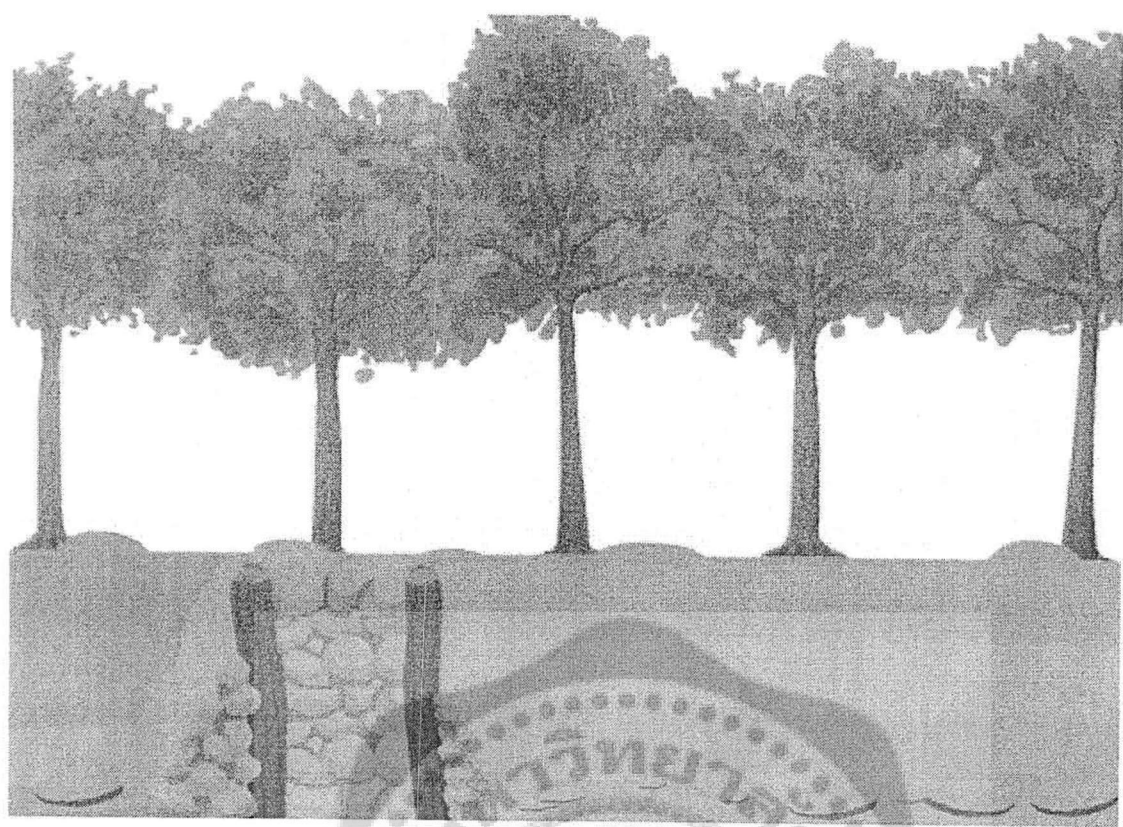

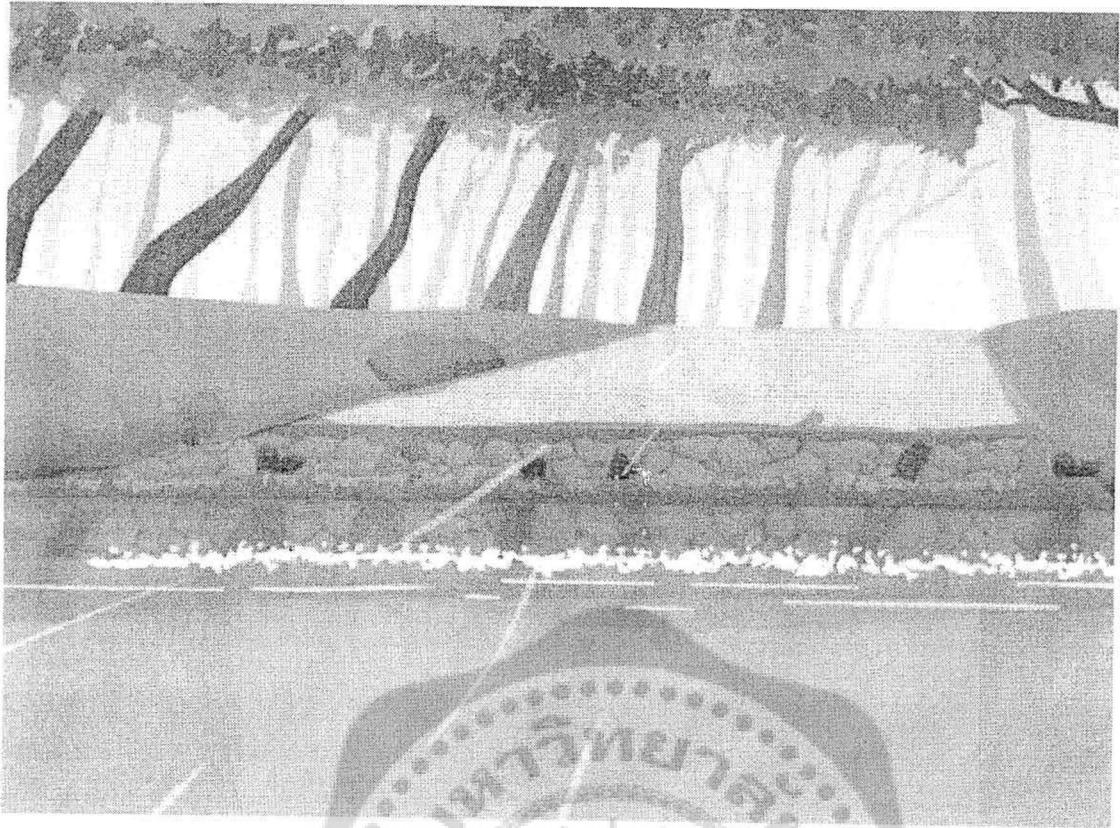

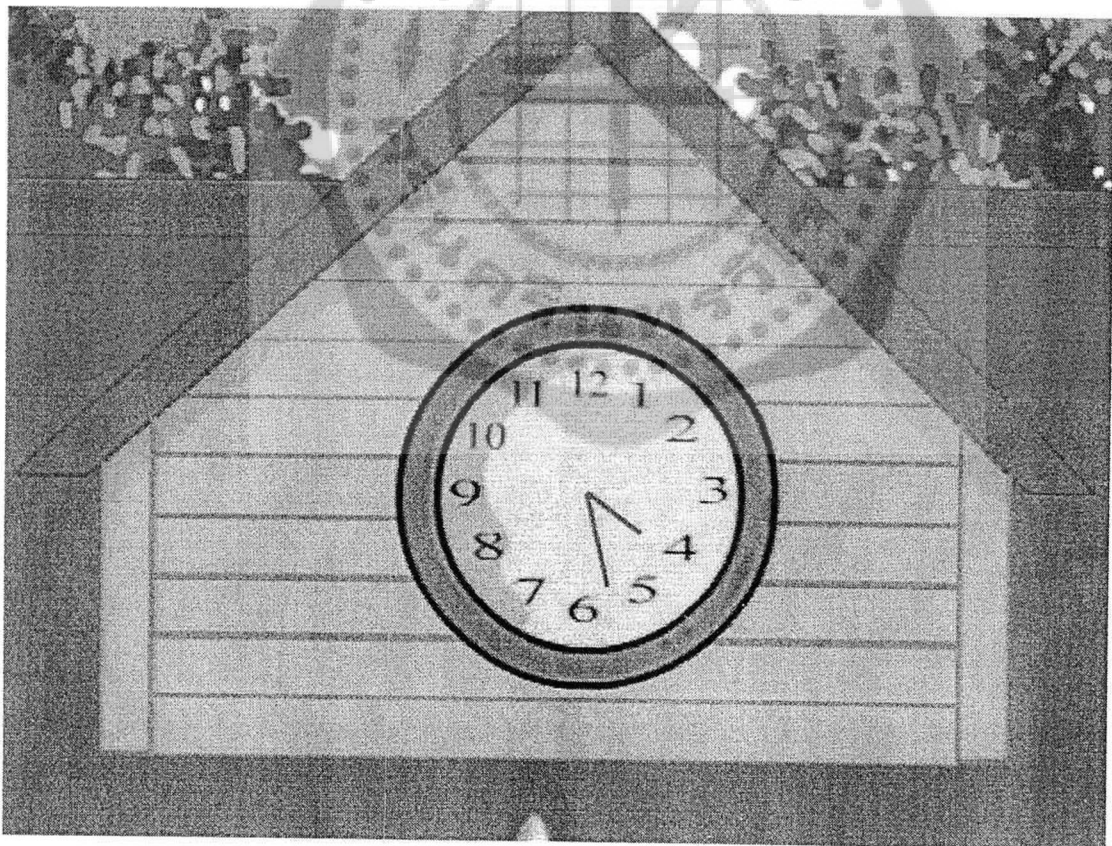

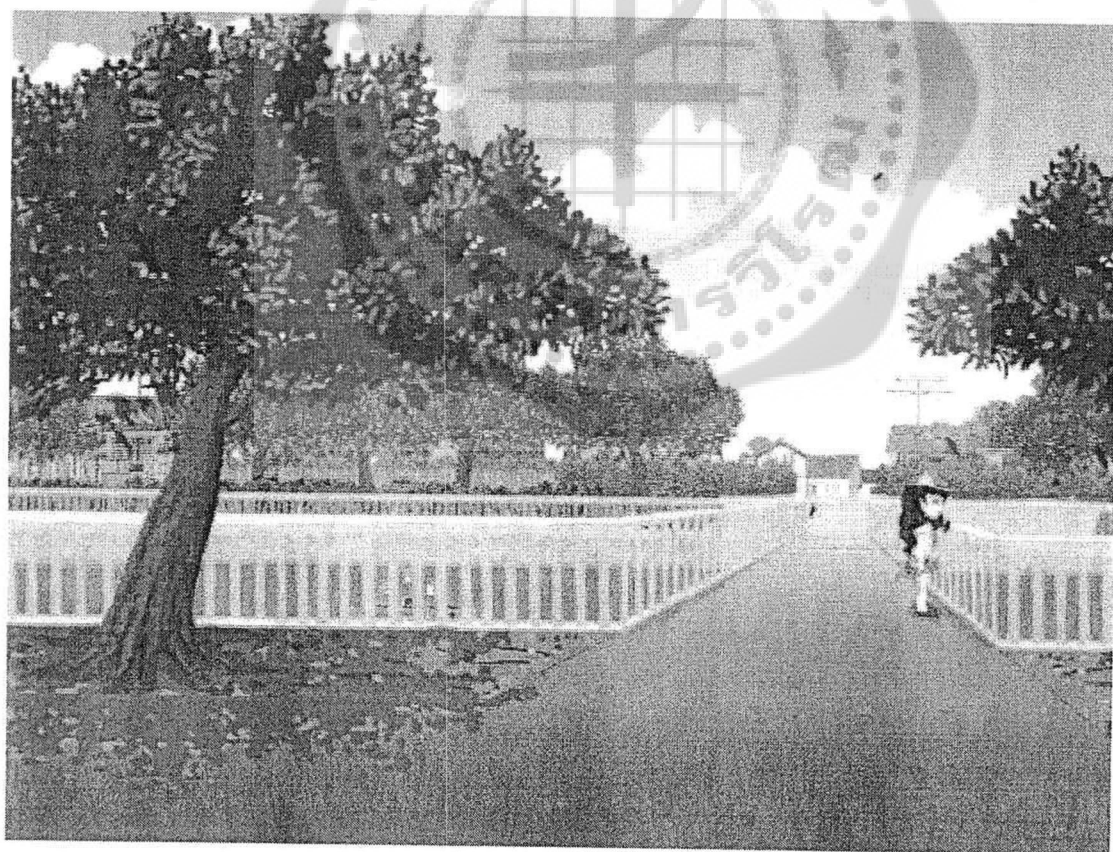

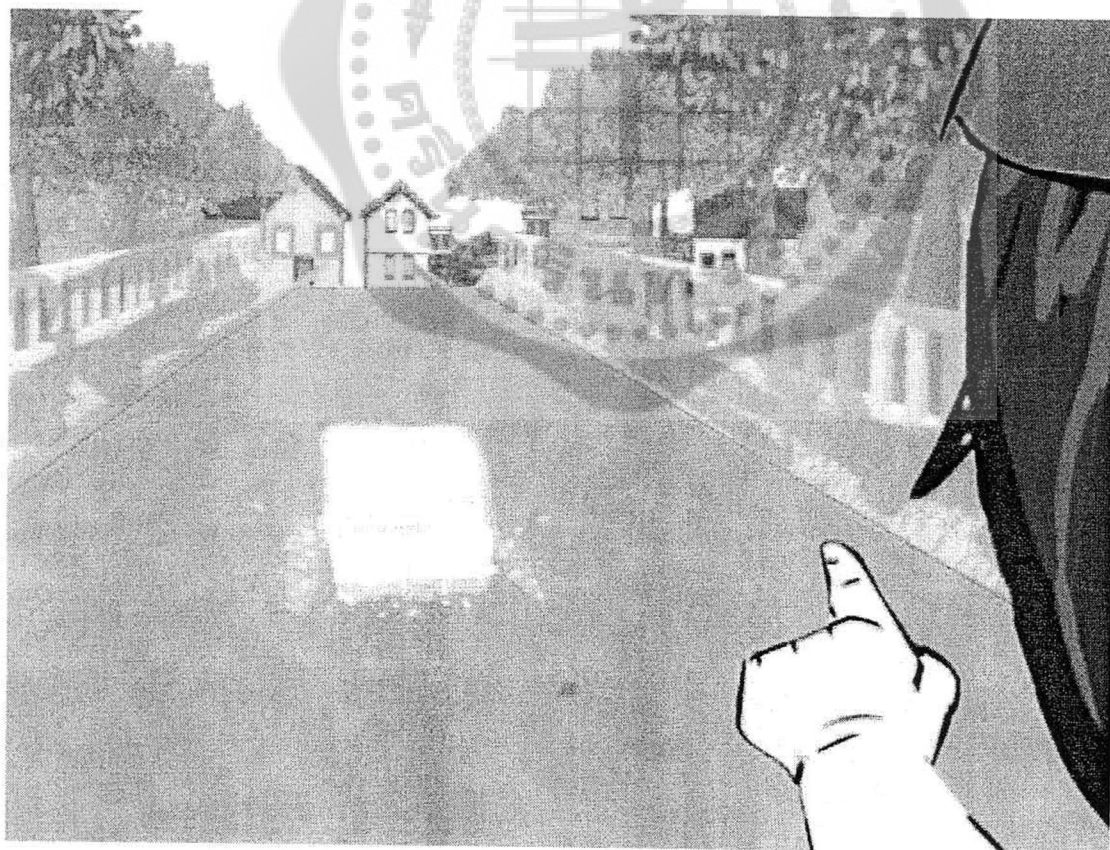

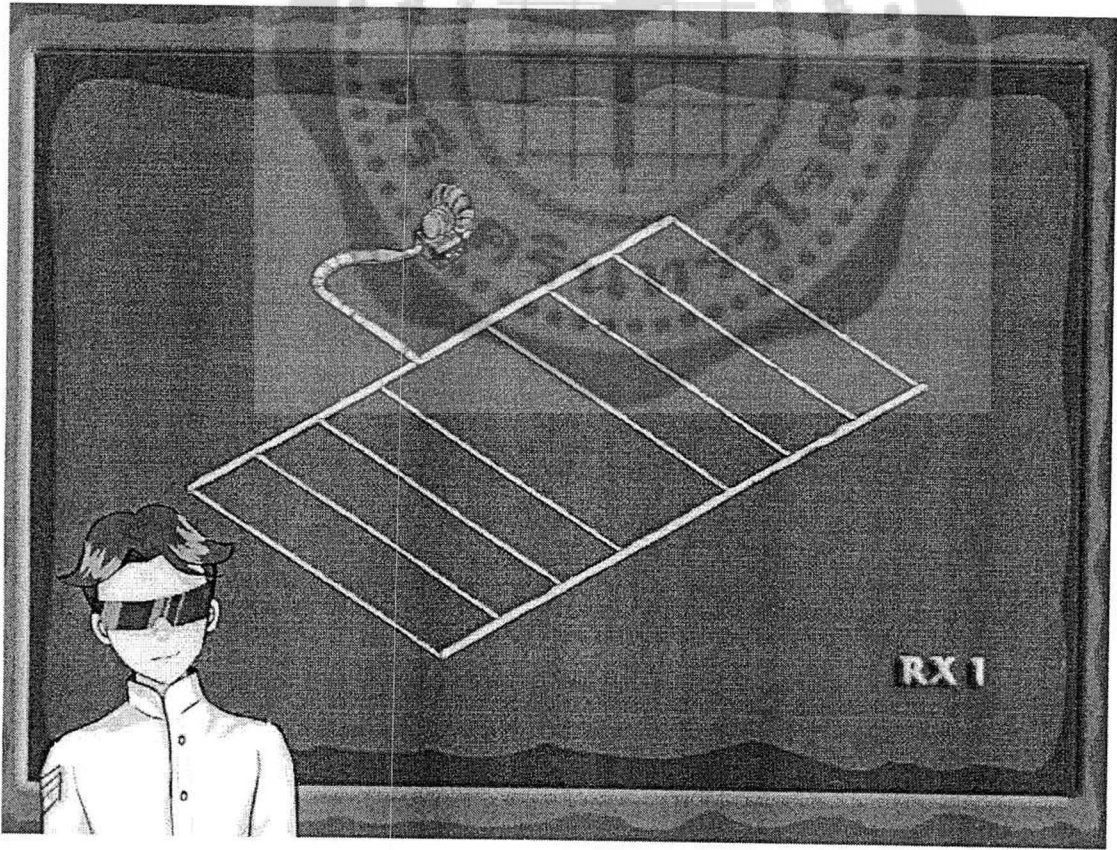
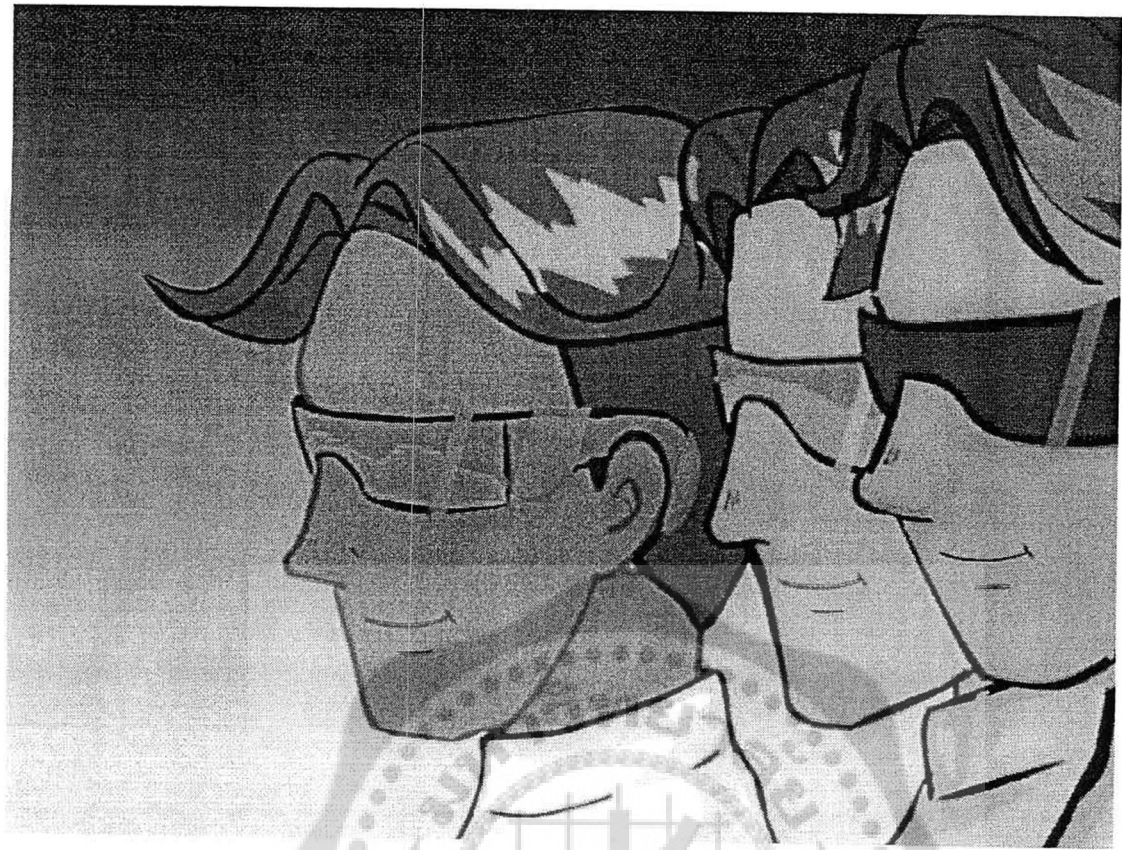

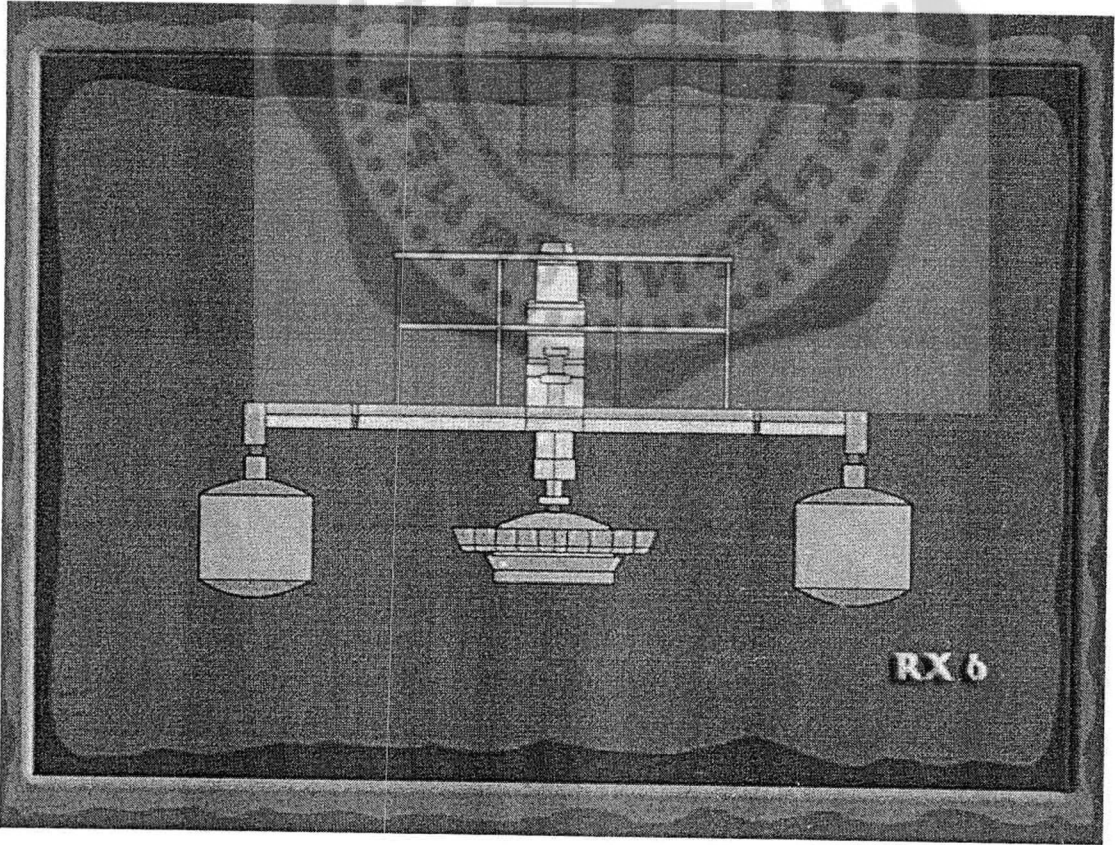
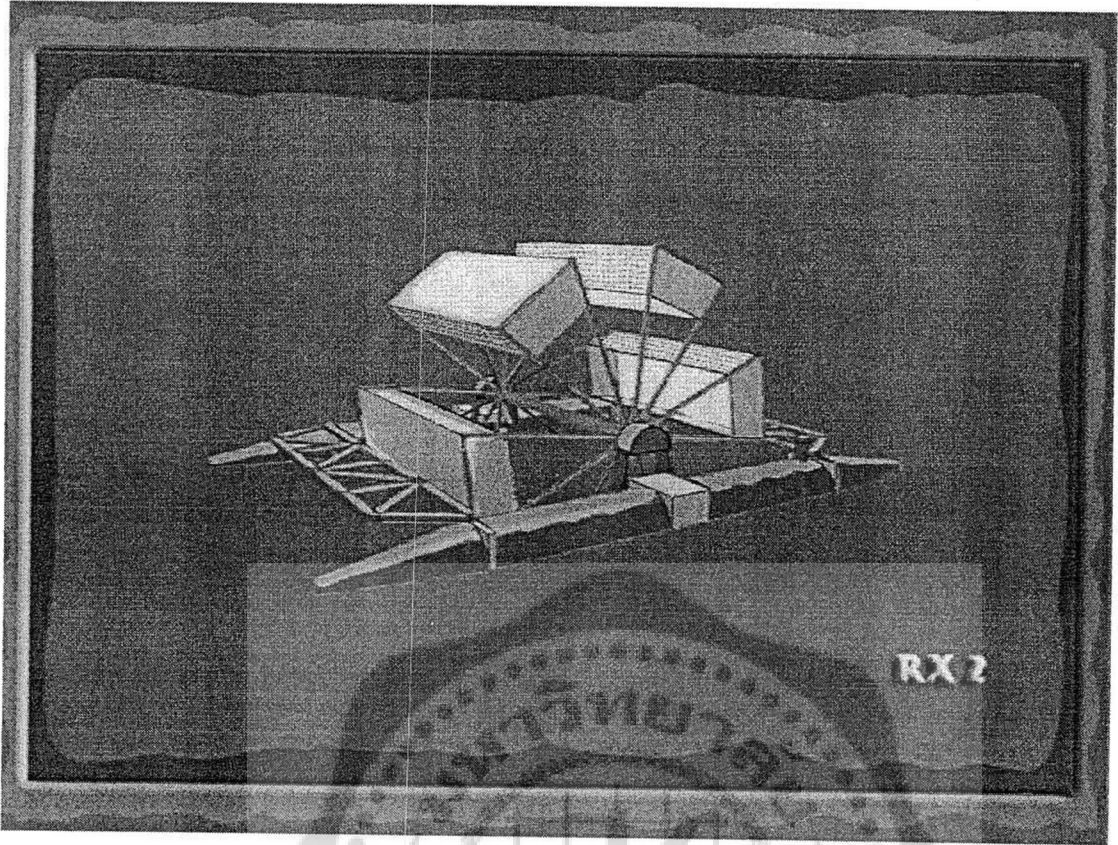

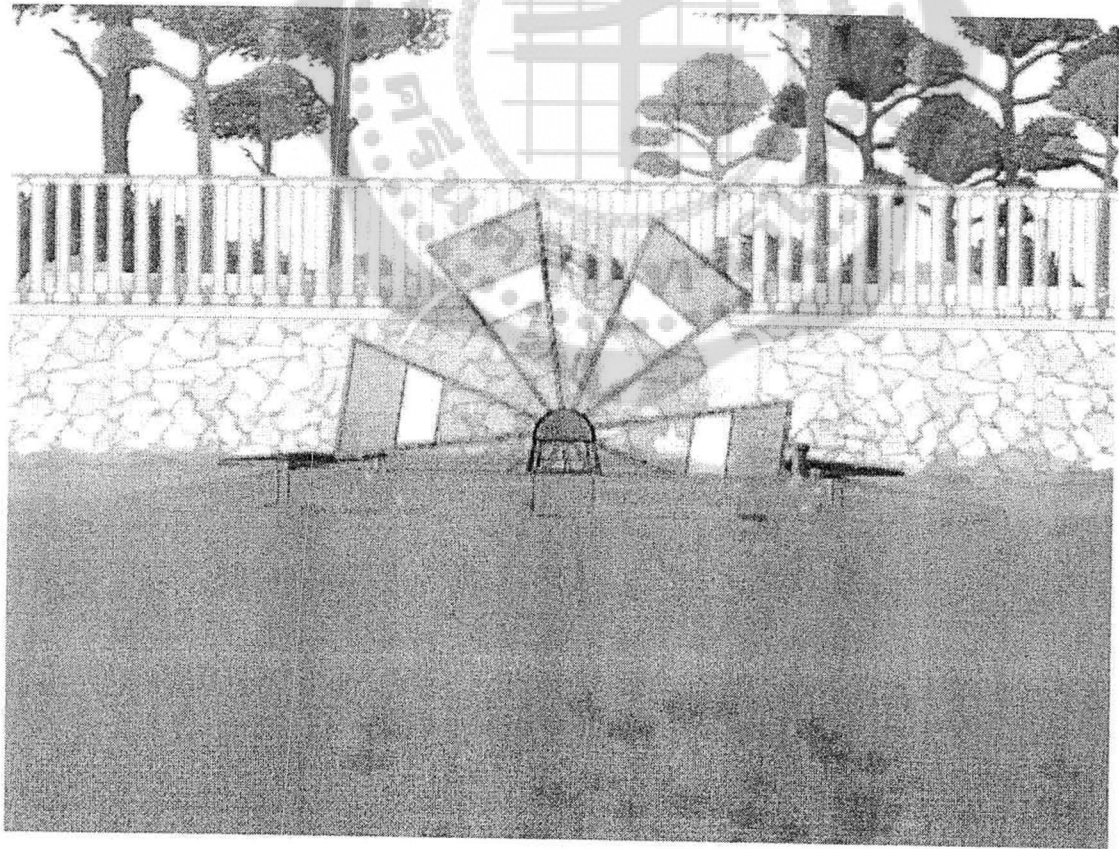
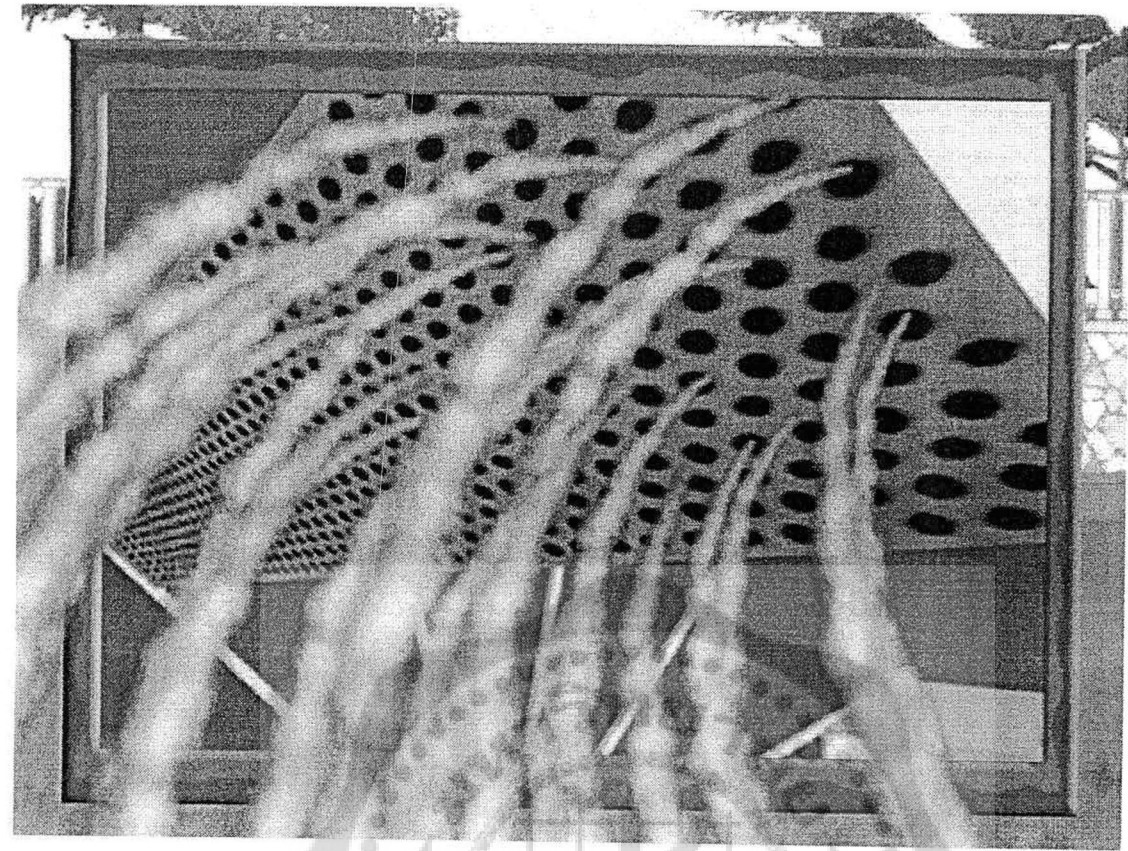

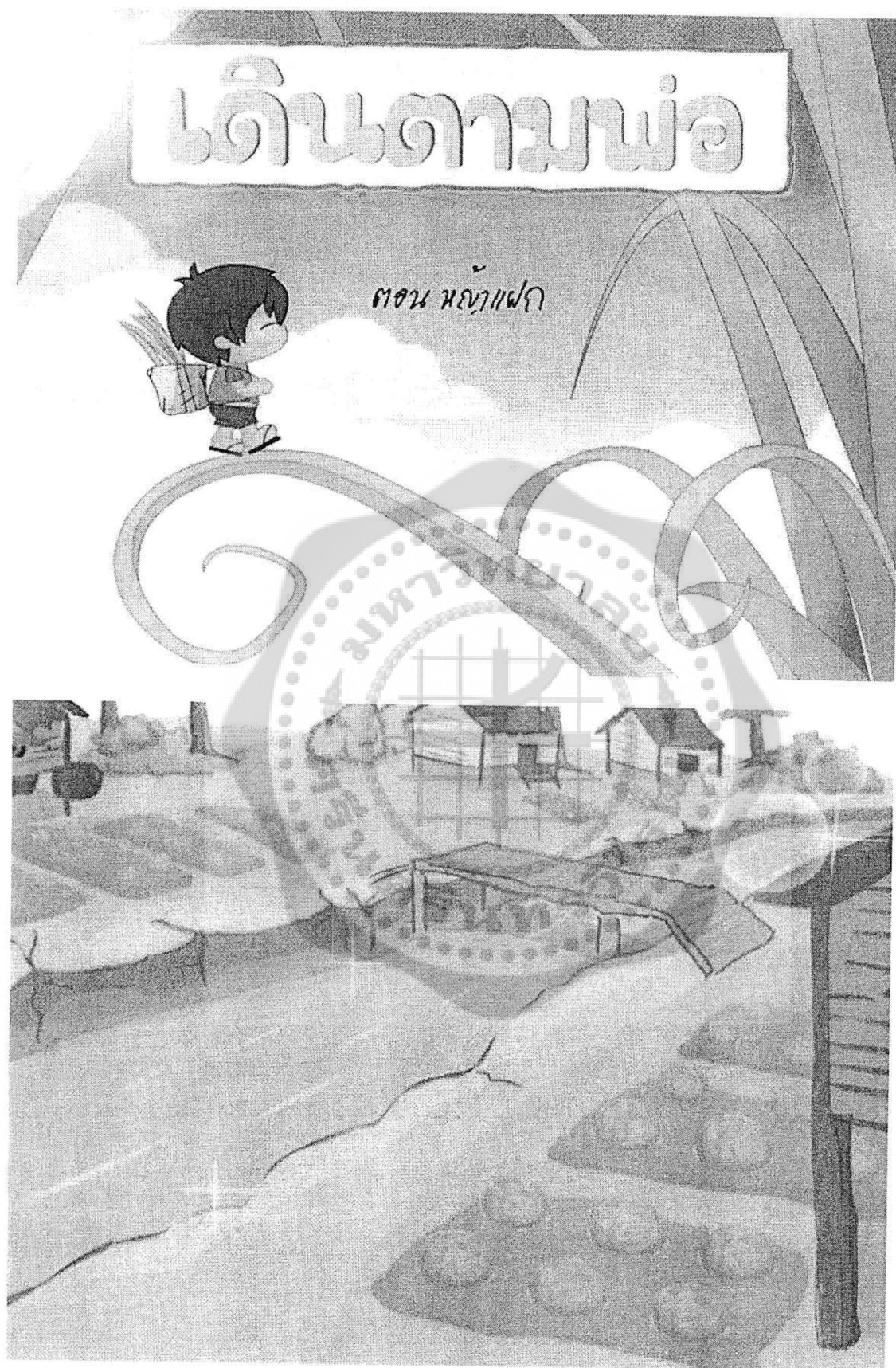

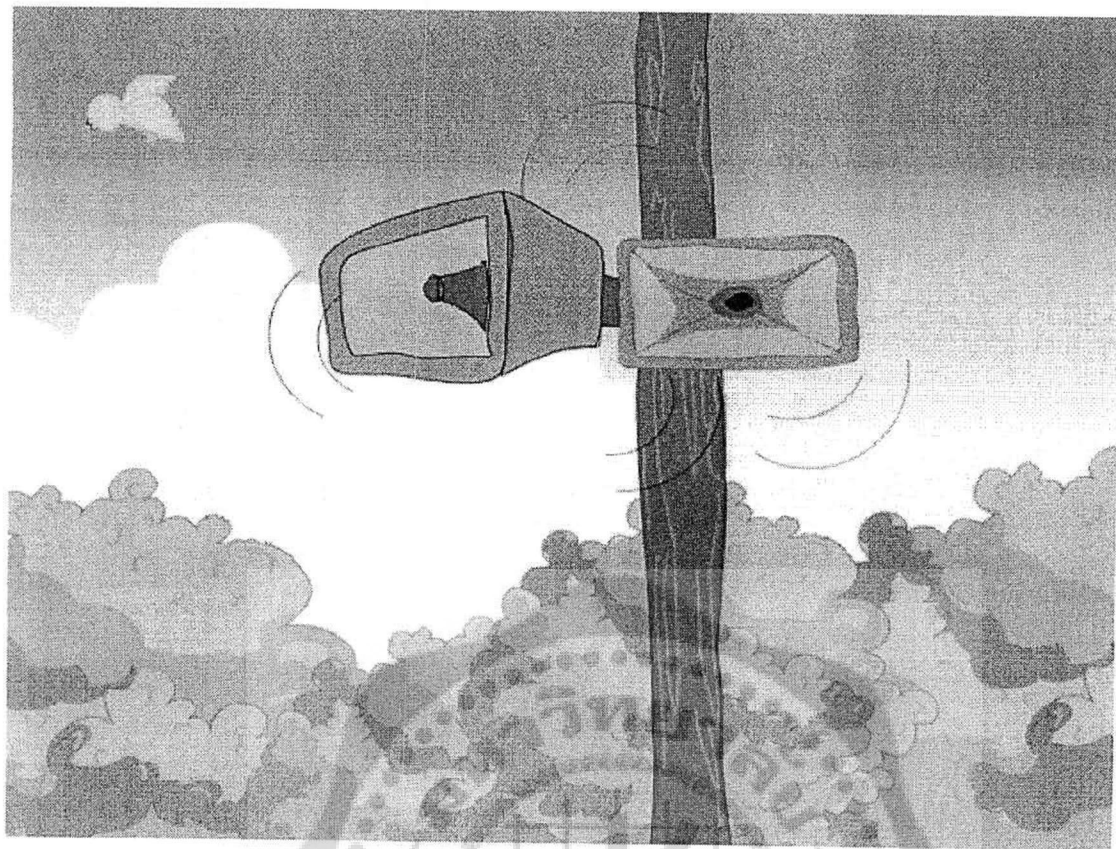

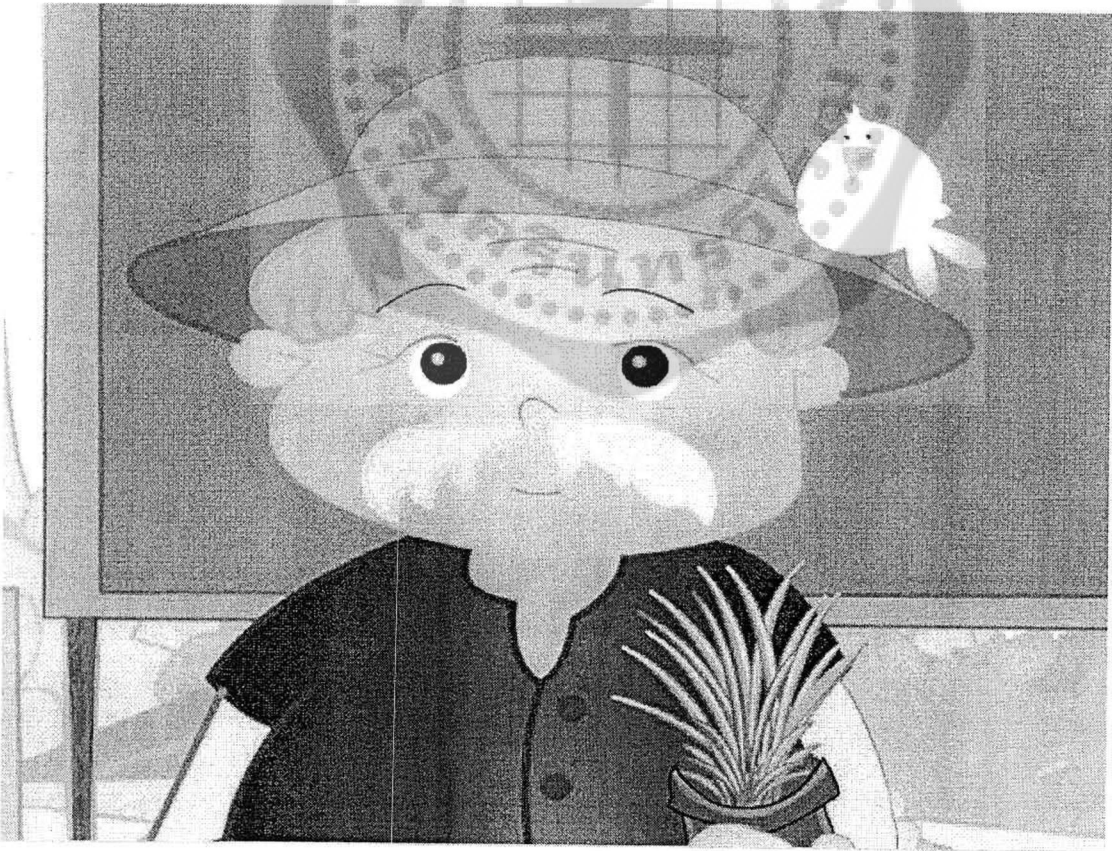

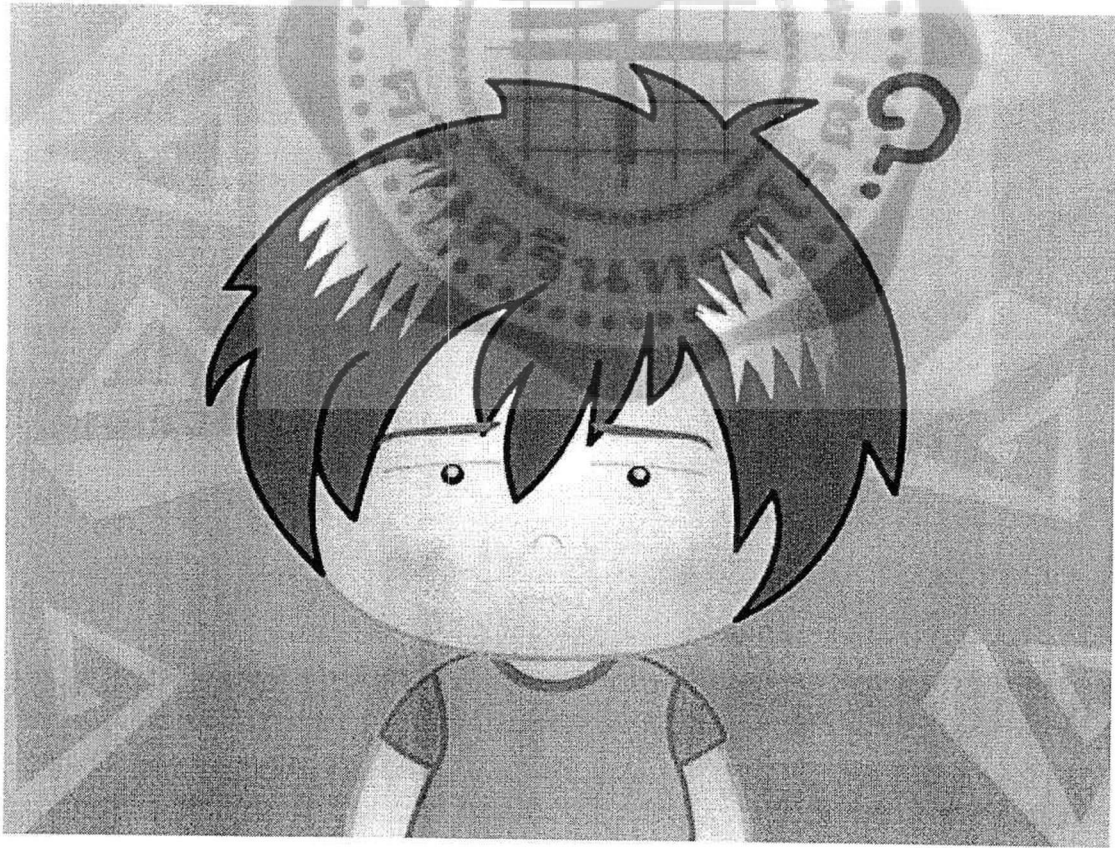
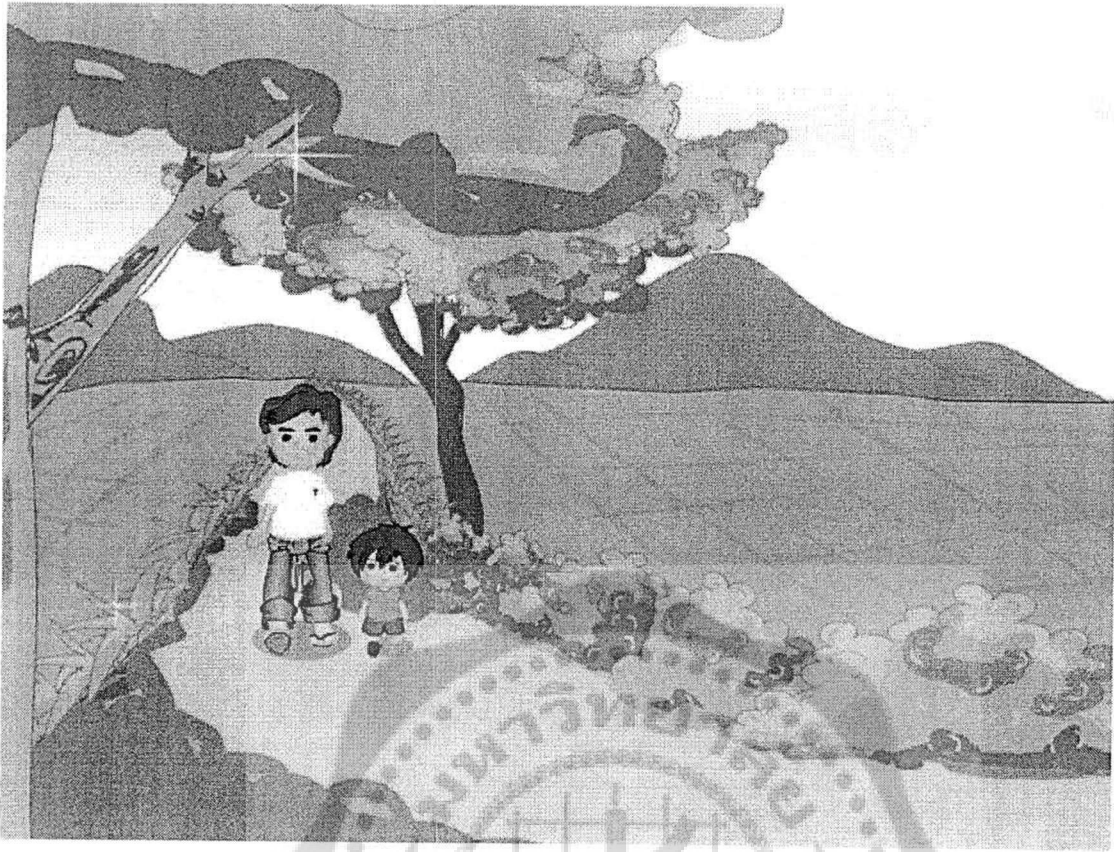

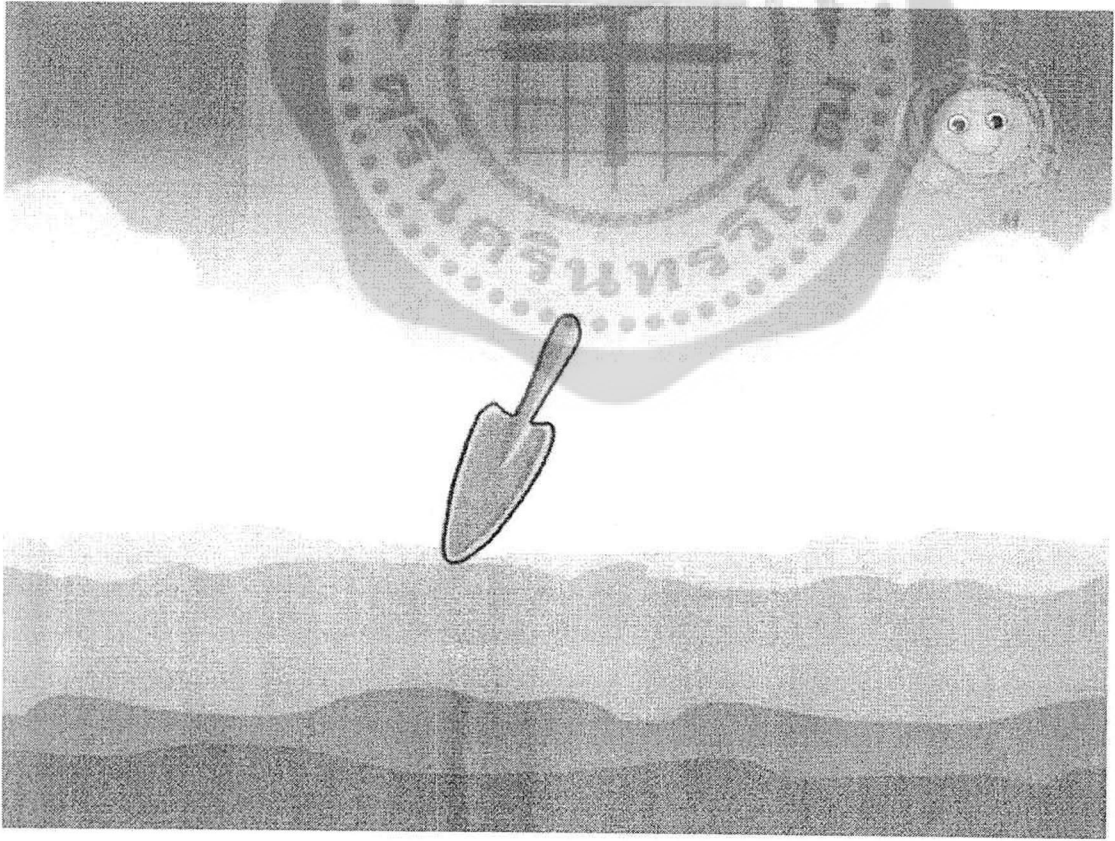
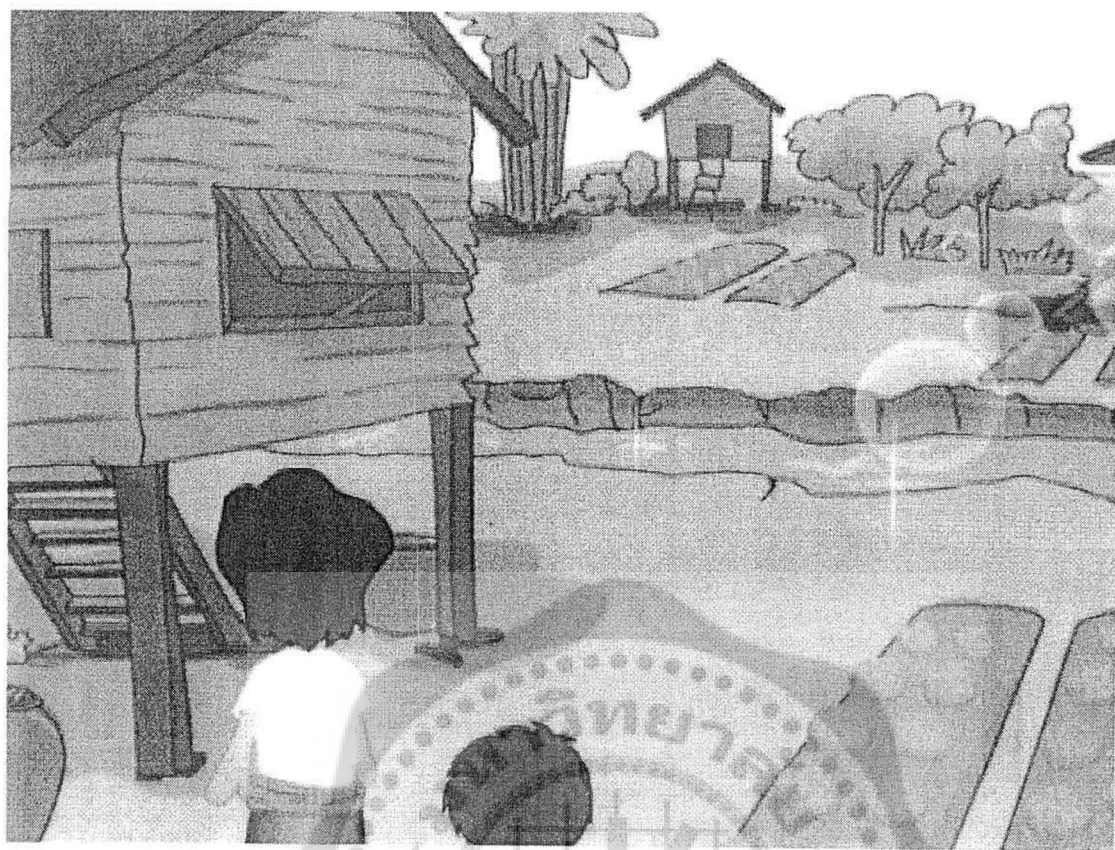

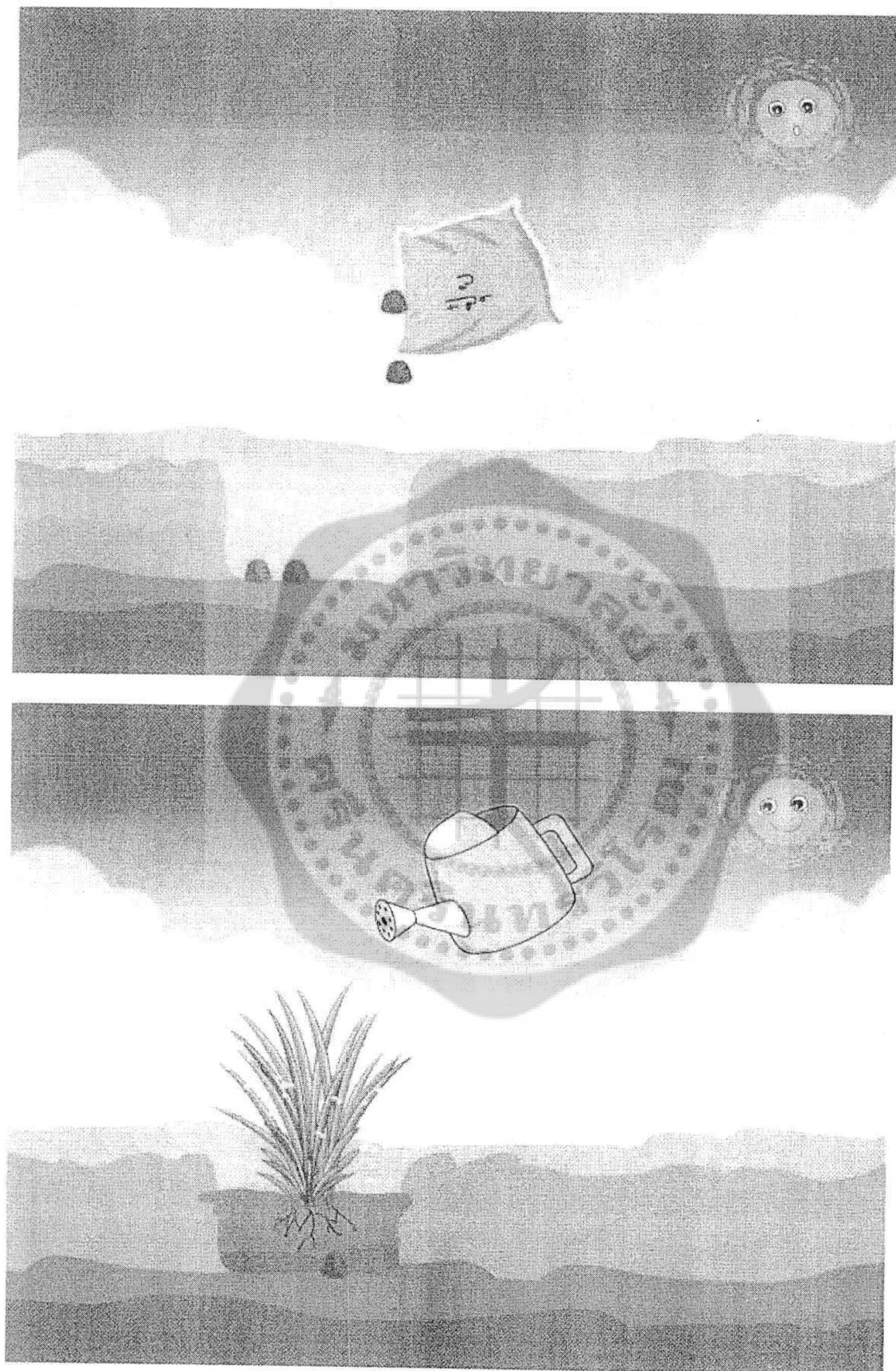

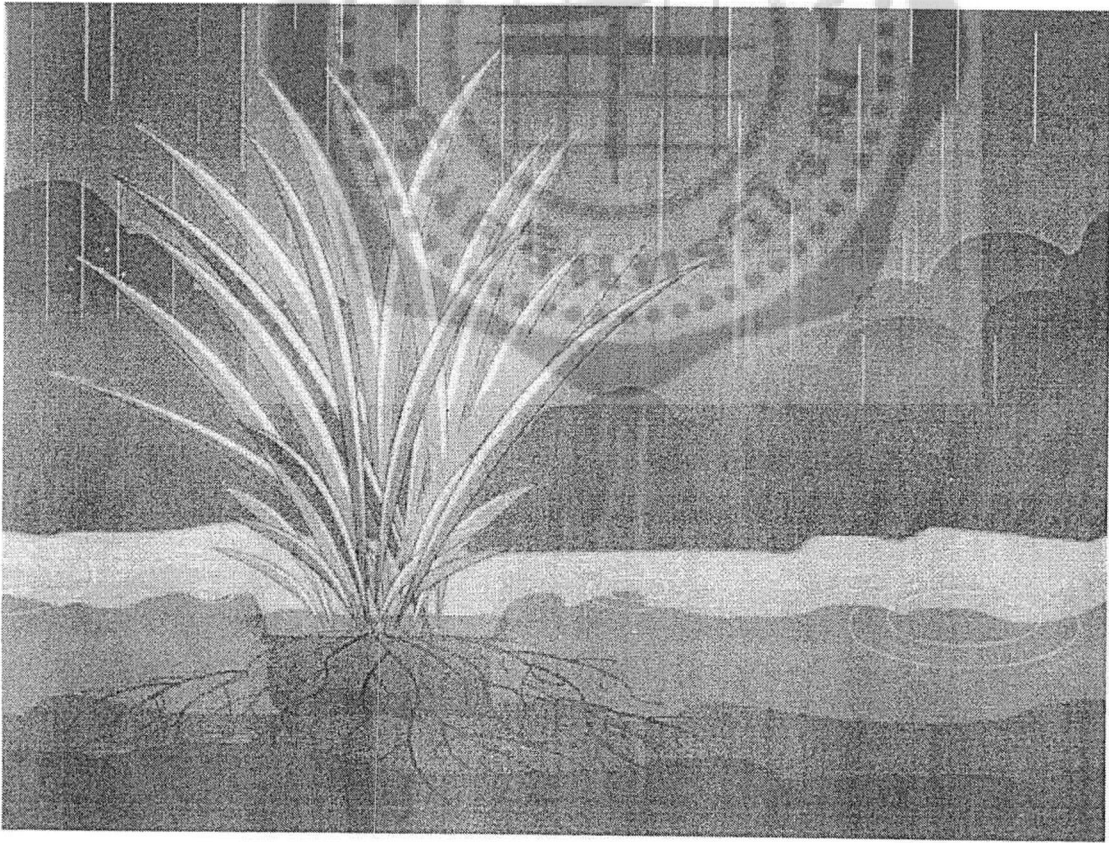
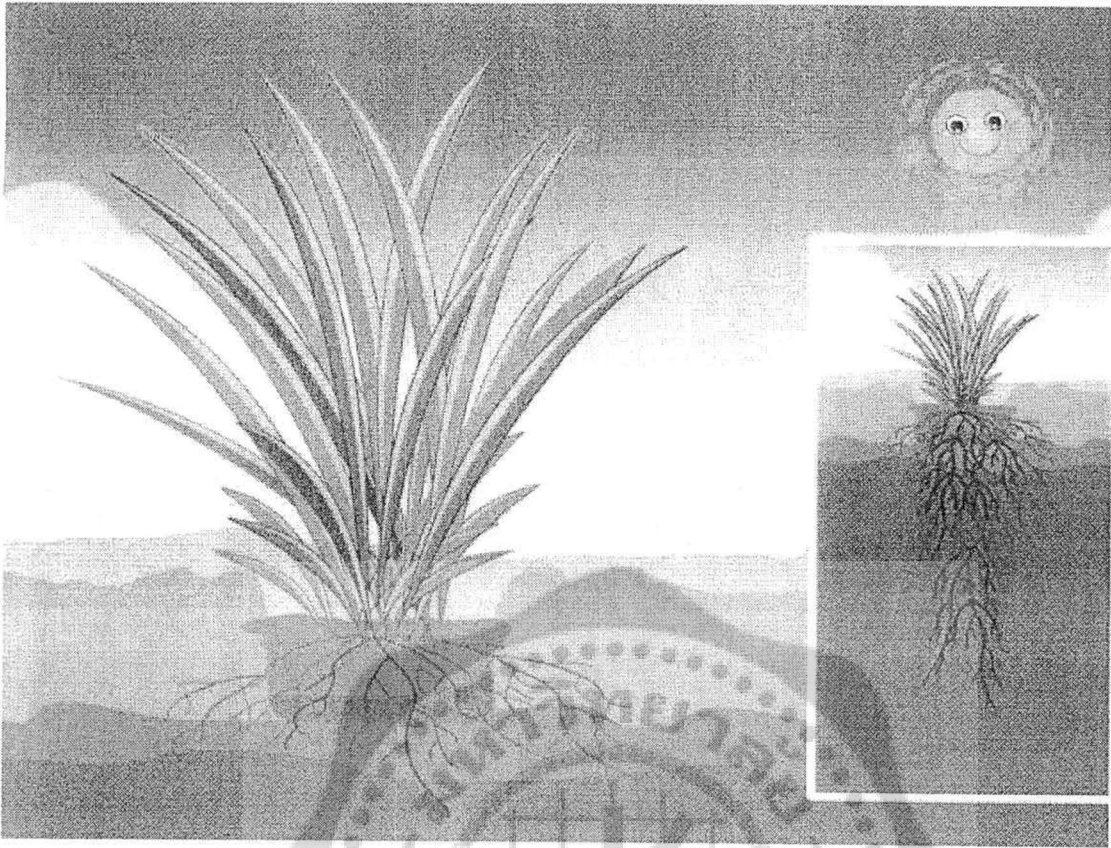

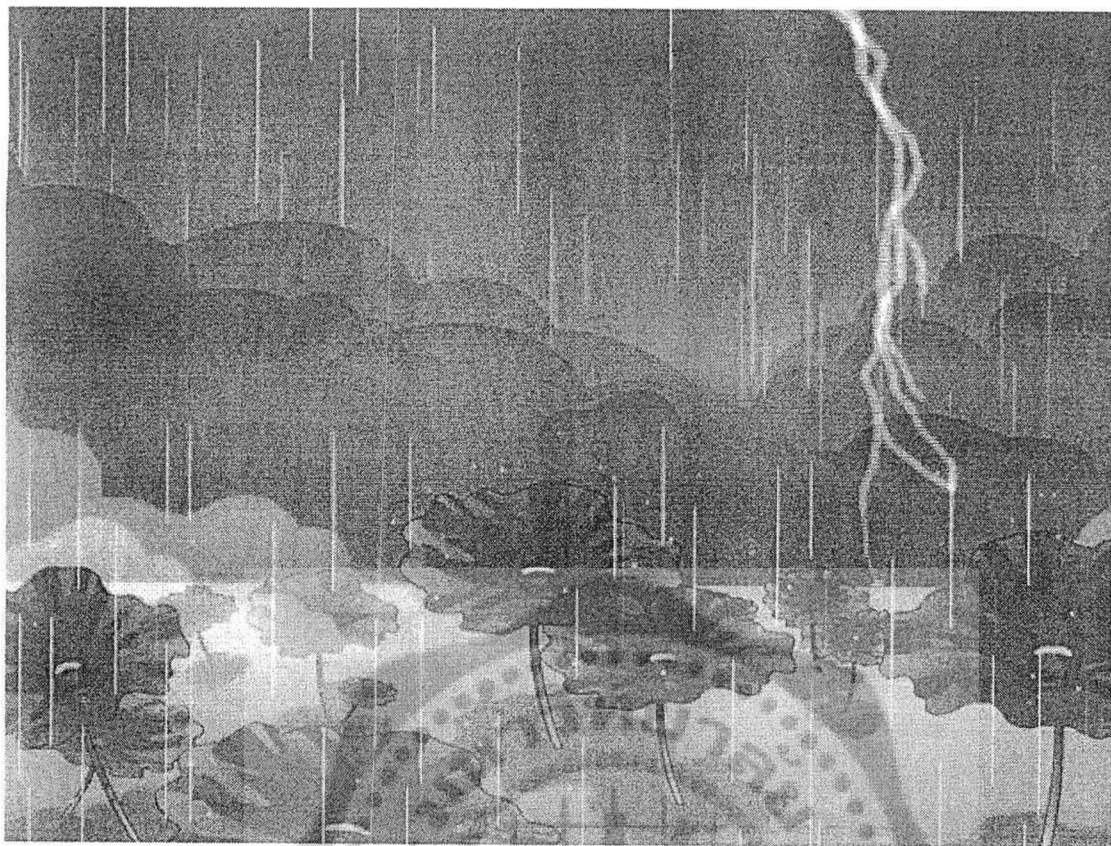

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล นายนัทธพัทธ์ น้อยสวัสดิ์
Mr.NATTHAPAT NOISAWAD

เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน 3 1014 03040 17 0

ที่อยู่ปัจจุบัน 41/529 ซ. ศูนย์วิจัย ถ. พระราม 9
แขวงบางกะปิ เขตห้วยขวาง กรุงเทพฯ 10310

ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำสาขาวิชาการออกแบบสื่อสาร
หน่วยงาน คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 คลองเตยเหนือ เขตวัฒนา
กรุงเทพฯ 10110
โทร. 02-6495499
โทรสาร. 02-6495499, 02-2600123 ต่อ 115

E-mail : nat_noisawad@hotmail.com

ประวัติการศึกษา

- ปริญญาโท สาขาศิลปศึกษา (Arts Education) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ปริญญาตรี สาขาวิชาการออกแบบสื่อสาร (Communication Design)
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประวัติการรับทุนวิจัย

- โครงการศึกษาและพัฒนาบรรจุภัณฑ์อาหารจากภูมิปัญญาไทย ประจำปีงบประมาณ 2547
วงเงิน 99,000 บาท (เก้าหมื่นเก้าพันบาทถ้วน)
- โครงการศึกษาพฤติกรรมพัฒนาการทางด้านคุณธรรมและจริยธรรมผ่านสื่อภาพยนตร์
การ์ตูนแอนิเมชันของเด็กปฐมวัย ประจำปีงบประมาณ 2550 วงเงินงบประมาณ 134,750 บาท
(หนึ่งแสนสามหมื่นสี่พันเจ็ดร้อยห้าสิบบาทถ้วน)
- โครงการศึกษาประโยชน์ของเกมส์ในการพัฒนาสมาธิของเด็กออทิสติก ประจำปี
งบประมาณ 2552 วงเงิน 99,000 บาท (เก้าหมื่นเก้าพันบาทถ้วน)

ความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา)

- การ์ตูนแอนิเมชัน
- การออกแบบกราฟิกเคลื่อนไหว
- การออกแบบบรรจุภัณฑ์ (Packaging Design)

ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัย

- ได้รับทุนศึกษาอบรม ณ ประเทศอังกฤษ ในโครงการจัดตั้งศูนย์การศึกษาและพัฒนาแอนิเมชันและมัลติมีเดีย

- ได้รับทุนศึกษาดูงานด้านการออกแบบ ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา

- ได้รับทุนศึกษาดูงานด้านการออกแบบ ณ ประเทศญี่ปุ่น

- ได้รับทุนศึกษาดูงานด้านการออกแบบ ณ ประเทศสิงคโปร์

- ได้รับทุนแลกเปลี่ยนนักวิจัยตามโครงการความร่วมมือทางวิชาการระหว่างไทย-ญี่ปุ่น จากสำนักงานสภาวิจัยแห่งชาติกับสำนักงานส่งเสริมการวิจัยญี่ปุ่น เพื่อไปเก็บข้อมูล ณ ประเทศญี่ปุ่น

- ได้รับทุนศึกษาและเก็บข้อมูลวิจัยด้านการออกแบบ ณ มหาวิทยาลัยศิลปกรรมนาโกยา ประเทศญี่ปุ่น

